TRACTATVS DVO:

Vnus

DE SORTILEGIIS

D. PAVLI GRILLANDI CASTELLIONIS, IVRECONSVLTI FLORENTINI EXCELLENTISSIMI, ROmæ quondam cauſarum criminalium auditoris celeberrimi.

Alter

DE LAMIIS ET EXCELLENTIA Iuris Vtriuſque

D. IOANNIS FRANCISCI PONzinibij Florentini, ſummæ autoritatis viri, LL. Doctoris atque interpretis omnium longè præſtantiſſimi.

OLIM QVIDEM IN LVCEM EDITI; *nunc verò recogniti, & ab innumeris paſſim mendis vindicati: adiecto Indice locupletiſſimo.*

Ex libris ... Angeli Juliani pro Bibliotheca ... Mariae ... Minorum

M. D. XCII.

FRANCOFORTI AD MOENVM.

INDEX VERBORVM, RERVM ET MATERIARVM IN HIS TRACTATIBVS COMPREHENſarum locupletiſſimus, in quo res ſingulari obſeruatione & notatu digniſſimas, ordine Alphabetico perfacilè lector inueniet.

G. Tractatum Grillandi, P. Ponzinibij: q. quæſtionem: n. numerum denotat.

A.

ABortionis pocula dicuntur, quæ dantur alicui, vt edat fœtum immaturum. G.q.6.n.13. *illa adminiſtrans punitur ſi ſumens inde moriatur.* q.12.n.18 & q 13.n.1.

Abutens rebus ſacris in Sortilegijs, Sacrilegij Reus eſt. G.q.16. n.4.

Acheron Deus, in breuibus adijci ſolitum, an ſit verbum Diabolicum. G.q.11.n.24.

Adulteria, & cætera vitia quanquam occultiſſima Diabolus cognoſcit. G.q 6.n.5.

Aduocati debent in formandis poſitionibus eſſe cauti. G.q.10. n.11. *an poſſint pro bannito aduocare.* P.n.78.

AEgritudines, quæ rebus proueniunt naturalibus, ex contrarijs, hoc eſt, per res contrarias curari poſſunt. G.q.2. n.5. *quas inferunt Malefici, non ex imaginibus, aut cæremonijs proueniunt, ſed ex mixturis, & rebus naturalibus applicatis.* G.q.6.n.18.

Amare nemo cogitur inuitus. G.q.3.n.18.

)(2 Ama-

*Amatoria & venefica Sortilegia & in corpore & extra corpus fieri poſſunt.G.q.3.*n.*15.*

*Amatorij Sortilegij inſtrumenta.G.q.5.*n.*2.pœna.q. 11.* n.*6.q. 12.*n.*1.2.7.12.13.14.& 15.q.13.*n.*8.& 9.*

Amatorium poculum cauſa occidendi infantem in vtero , & cauſa fornicationis miniſtrans, homicida eſt.G. q.12. n.*10. ſi ab aliquo propinetur, quæ in illo conſiderentur q.ead.*n.*11.*

Amor an verè oriatur ex Maleficijs Amatorijs, quæ fiunt ad Amorem prouocandum.G.q.3. n. *17. effectus illius an poſſint produci per rerum mixturas à Sortilegis factas. ead. q.* n. *24.*

*Angeli boni, & homines per Dei gratiam & fidem miracula facere poſſunt.G.q.7.*n.*15.*

*Angelorum nomina Hebraica ab aliquibus conficta, an deferantur licitè pro remedio ſanitatis.G.q.6.*n.*23.*

Angelus bonus in corpore aſſumpto virtutem generatiuam non habet, malus autem habet. G. q. 7. n. *11. tam bonus quàm malus dicitur ſubſtantia quædam Spiritualis, intellectiua, mobilis & incorporea.ead.q.*n.*10.*

Anima humana, corpus humanũ quo vult mouet.G.q.7 n. *20. dicitur habitare in ſanguine. q. 13.* n. *3. & ratio legis.* P. n.*28.*

*Animus maximè in omnibus criminibus eſt attendendus. G. q. 17.*n.*5.*

Antecedens deſtructum cenſetur, ſi conſequens deſtruatur. P. n.*54.*

*Apoſtatarum duæ ſunt ſpecies. G q 7.*n.*35.*

*Aras ſpolians Sacerdos cauſa doloris, qua afficiatur pœna. G.q. 11.*n.*17.*

*Arbiter quiſq; rei ſuæ eſſe exiſtimatur.G.q 7.*n.*21.*

Argumentum de ſimilibus ad ſimilia eſt licitum. P. n. *51. ineſficax*

ficax cenſetur, quod inſtantiam ſeu retorquutionem patitur. n. *58. à ſeparatis in Iure nullius eſt valoris.* n. *59.*

Arioli qui ſint. G. q. 2. n. *7.*

Ars nulla hominem Maleficiatum à Maleficio liberare poteſt. G. *q. 2.* n. *4.*

Arte Magica ſciri poſſunt quæ in locis diſtantibus ſeu remotis fiunt. G. q. 6. n. *8. hac arte imbutis reuelat Diabolus aliàs cognitu impoſſibilia. G. ead. q.* n. *9. diſcens illam & docens pari puniuntur pœna. q. 11.* n. *13. opera hac arte facta valdè ſunt deteſtanda. q. 12.* n. *17.*

Aruſpices qui ſint. G. q. 2. n. *7.*

Aſina Balaam quomodo ipſum alloqui potuerit. G. q. 7. n. *24.*

Aſtrologi qui dicantur. G q. 2. n. *8. ex ſignis cœleſtibus & aſtrorum curſibus futura prædicentes, an peccatum incurrant. quæſt. 3.* n. *13. & an ſint puniendi. q. 11.* n. *16. &* n. *22.*

Aſtronomi imagines, quas ad Dæmones euocandos faciunt, Aſtronomatas vocant. G. q 3. n. *8.*

Augures qui ſint. G. q. 2. n. *7.*

Auium omnium Dæmones notitiam habent. G. q. 6. n. *10.*

Auxilium diuinum non poteſt implorari per Sortilegia per commixtionem Sacramentorum facta. G. q. 10. n. *9.*

B.

Baltaſſar Rex Babyloniorum interfectus, quòd vaſa ſacra templi in profanos conuertit vſus. G. q. 16. n. *2.*

Baptiſmum & omnia Chriſtianæ fidei documenta inprimis abnegant Lamiæ. G. q. 7. n. *28.*

Baptiſmus ad ſui eſſentiam non requirit perſonarum præſentiam. P. n. *61.*

Baptizantes imagines ad Sortilegia facienda, quâ ſint afficiendi pœna. G.q.11.n.21.

Beſtijs vorandus quo caſu tradatur Sortilegus. G.q.11. n.13.

Blaſphemans Deum non includitur in ſtatuto de pace habita cum offenſo. P.n.86.

Bona hæreticorum ipſo facto capiuntur velut publicata. P. n.76.

Bona venena quæ propriè dicantur. G. q. 5.n.7.

Breuia ad collum Maleficiati ſuſpendenda facientes, quæ continent aliquid extrinſecum, an & qualiter ſint puniendi. G.q.11.n.24.

C.

Calcare, aut aliàs contemnere imagines, an ſit hæreticum. G.q. 10.n.12.

Canis loqui poteſt per artem Dæmonis. G q.7.n.23.

Canones allegari poſſunt ſicut & leges. P.n.8.

Canonicum vel Ciuile Ius non eſt ſcientia. P.n. 4.

Canoniſtæ qualem modum habeant arguendi. P.n.25.

Chæromantia an poſſit abſq; peccato exerceri. G. quæſt. 3. n. 13. & 14.

Chæromantici ſecundum ſigna manuum futura prognoſticantes, an ſint puniendi. G.q.11.n.16.

Chriſtus Lux veritatis. G.q.4.n. 2. *per paſſionem ſuam à Diaboli manibus in ſe credentes eripuit.* q 5.n.5.

Clericus Imaginem Crucis, vel alicuius Sanctorum conculcans, qualiter puniri debeat. G.q.11.n.18. *Sacramento abutens pœna arbitraria punitur.* q.14.n.3.

Cœli motuum Dæmones notitiam habent. G.q.6.n.10.

Cogitatio ſola in hæreſeos crimine punitur, licèt effectus nullus ſequatur. P.n.69.

Com-

Compoſitiones ex quibus rebus faciat Diabolus. G. *quæſt.* 6. n. 11.

Conceptionis Venenum non animo occidendi propinans, non punitur L. *Cornelia de ſicarijs, etiamſi mors ſecuta fuerit.* G. q. 12. n. 7. *ſed relegatur.* ibid. n. 8. & 19.

Confeſſio lamiarum eſt erronea & reſpuenda, eò quòd illuſæ ſint. P. n. 5.

Confeſſio Rei ad condemnationem ſufficit in ſola hæreſi. P. n. 70. *ad condemnationem ſufficiens debet eſſe veriſimilis & non æquiuoca.* n. 71. *facta in foro pœnitentiæ non ſufficit ad condemnationem.* n. 72. *in criminalibus regulariter ei non ſtatur.* n. 52.

Confeſſus ſe aliàs in Iudicio hæreſim abieciſſe in manu alterius inquiſitoris, non cenſetur ex noua confeſſione relapſus. P. n. 72.

Conficiens mala venena punitur. G. q. 3. n. 26.

Coniecturæ quæ in crimine hæreſis ſufficientes dicantur, arbitrio Iudicis committitur. P. n. 89.

Conſcij criminis non admittuntur ad dicendum teſtimonium in caſu delationis ad ludum Dæmonum. P. n. 65.

Conſulere Maleficos an liceat. G. q. 6. n. 20. & q. 11. n. 5. & 12.

Contemnentes Iuris Doctores deteſtandi ſunt velut pecudes. P. n. 20.

Cordis humani ſecreta ſolus Deus poteſt rimari. G. q. 10 n. 2.

Corneliæ Legis pœna de ſicarijs eſt hodie pœna capitis. G. q. 12. n. 5.

Corpora Lamiarum ſeu Strigarum ad ludum deferri Dæmonum quibus rationibus aſſerri poſſit. G. q. 7. n. 7.

Corpora per Dæmones aſſumpta non ſunt vera & naturalia, ſed quaſi naturalia & ſimilitudinaria. G. q. 7. n. 10. *ex qua componantur materia.* ibid. n. 11.

*Creatura nulla poteſt mortuum ſuſcitare abſq; Dei potentia & gratia.G.q.7.*n.*40.*

*Crimen ſpeciem hæreſis ſapiens puniri debet.P.*n.*85.*

*Crucis ſignum Diabolus plus timet quàm cætera omnia quæ in mundo ſunt.G.q.5.*n.*4.omittere iubetur liberandus à Maleficio.q.6.*n.*16.*

*Curans Maleficiatos non punitur de Iure Ciuili, ſed de Iure Canonico.G.q.11.*n.*15.*

*Curare hominem Maleficiatum nemo poteſt, niſi eiuſdem artis ſit peritus.G.q.2.*n.*4.*

D.

*Dæmon Maleficis ſiue Sortilegis vtitur tanquam inſtrumentis ad nocendum corporibus humanis.G.q.8.*n.*1.non poteſt hominem in aliam transformare ſpeciem, ead. q.* n. *2. quæ & qualia in cognitione habeat à naturali potentia q. 10.* n. *3. poteſt hominem de loco ad locum portare.G.q.7.*n.*16.P.*n. *40.per eius artẽ Deus multa contingere permittit.P.* n.*41.*

*Dæmones ſanguinem amare dicuntur.G.q 2.*n.*9.ratas habent ſubmiſſiones ſibi factas in manibus miniſtrorum ſuorum.q. 3.*n *2.euocati veniunt certis temporibus, ſignis, carminibus & ritibus euocatis, ead.q.*n. *7. & 23. reſponſa præbere ſolent Maleficis ſeu Sortilegis: ead. q.* n. *10. quare Sortilegis ſuadeant, Sacramentorum abuſus effectus aliquos mirabiles parere, ead.q.*n.*22. an in illis poſt peccatum intellectus fuerit obtenebratus.q 6.*n.*4.Elementorum, metallorum, lapidum, herbarum, plantarum, reptilium, auium, piſcium, & motuum cœli notitiam habent, ead. q.*n.*10. mente mulieris per infidelitatem capta, in diuerſas perſonarum ſpecies ſe transformant coram illa.q.7.*n.*2.apparentias & mille rerum ſpecies intellectui humano repræſentare poſſunt, ead. q.* n.*5.*

n. 5. *in nobis mirabiliter operari poſſunt dupliciter.ead.q.* n.38.*contra iuſtitiam humanam vires ſuas nequeunt extendere.ead.q.* n. 39.*ſecundum ipſorum naturalem virtutem multa facere poſſunt, quæ non faciunt diuina eos reprimente prouidentia. ead.q.* n. 14. *miracula facere non poſſunt.ead. q.* n. 15.*per virtutem ſuam adeò vehementem & acutam, operantur quædam, quæ à nobis miracula putantur, & non ſunt. ead.q.* n. 16.*qui aliquem ad peccatum induxerunt contra naturam, abominantes fugere eſt credendum.P.* n.64.*illos inuocare, & ab ijs reſponſa petere, an ſit hæreticum.* n.82.

Dei nomina Hebraica ab aliquibus conficta, an deferantur licitè pro remedio ſanitatis.G.q.6. n.23.

Deo Mammonæ ſacrificantes, vt fiant diuites, qualiter puniri debeant.G.q.11. n.25.

Deo ſoli reſeruata quæ ſint, nec vlli permiſſa creaturæ. G. q. 10. n.1.

Determinans ad plura determinabilia relatum, pariformiter illa determinare debet.G.q.12. n.9.*& 16.*

Deus Acheron, in breuibus adijci ſolitum, an ſit verbum diabolicum.G.q.11. n.24.

Deus ſolus ſecreta cordis humani poteſt rimari.G q.10. n.2.*per artem Dæmonis multa contingere permittit.P.* n.41.

Diabolus ſummoperè ab hominibus adorari cupit. G.q.3. n.6.*q.7.* n.9.*an ſit futurorum præſcius.q.3.* n.11. *illi tentanti homo abſq; Dei gratia reſiſtere non poteſt.q.5.* n.4.*plus timet ſignum Crucis quàm cætera omnia quæ in mundo ſunt.* ibid. *ante Chriſti aduentum duas manus habere dicebatur.* ibid. *ab illius manibus Chriſtus per paſſionem ſuam in ſe credentes eripuit.ead.q.* n. 5. *illius opera mulier ex ſe pudica, quandoq; ad libidinem prouocatur.* ibid. *ſub diuer-*

ſis inſtrumentis & figuris docet Sortilegos diuerſa committere flagitia. ead. q. n. *11. rerum naturalium & ſecretorum naturæ maiorem habet cognitionem quã omnes ſimul homines. q. 6.* n. *2. qualis in ſua conditione fuerit, & qualis poſt lapſum ead. q.* n. *3 præteritorum aut præſentium occultorum, homini incognitorum, optimus eſt interpres. ead. q.* n. *5. furta, adulteria, & cætera vitia quanquam occultiſſima cognoſcit.* ibid. *rerum principia cognoſcit. ead. q.* n. *6. quare quandoque futura prædicat ex certa ſcientia, quam non habet ipſe. ead. q.* n. *7. imbutis Artibus Magicis reuelat aliàs cognitu impoſſibilia. q 6.* n *9. nulla capitur obliuione aut ignorantia rerum naturalium aut ſecretorum naturæ. ead q.* n. *10. in omnibus artibus liberalibus omnium hominum eſt longè doctiſſimus. ead. q.* n. *11. ex quibus rebus mixturas aut compoſitiones faciat.* ibid. *quædam in puluerem, & quædam in pinguedinem redigere docet ad facienda Sortilegia ead. q.* n. *12. quare à Deo permittatur adeò inhoneſtè res diuinas, & ſuæ adorationis cultum deturpare. ead. q.* n. *19 reducens ſtrigas à ludis Dæmonum, ſi ſonum campanæ pro Aue Maria audierit, cogitur eas in eodem loco dimittere. q. 7.* n. *30 mortem eorum quos habet ſubiectos optat, quo plenè prædam eorum habeat tutam. q. 9.* n. *2. Chriſtum aſſumptum detulit in ſanctam ciuitatem, ſtatuens eum ſupra pinnaculum templi. q. 7.* n. *18. eſt ſubſtantia ſpiritualis, libera, & nullo preſſa pondere. ead. q.* n. *20 virgas ligneas in veros dracones conuertit. ead. q.* n. *22. quoad poteſt Fidei noſtræ reſiſtere nititur, & eam impugnare. P.* n. *42.*

Diaconus rebus ſacris abutens, & in vſus profanos eas conuertens, quanto tempore excommunicatus, ab Altaris miniſterio ſit ſuſpenſus. G. q. 16. n. *3.*

Digniſſima

Digniſſima omnium ſcientiarum eſt Theologia. P.n.*4.*

*Diſcens & docens artem Sortilegam ſiue Magicam pari puniuntur pœna. G.q.11.*n.*13.*

Diſputationes ſuas proprias qualibet habet ſcientia. P.n.*26.*

*Diuinatio quæ fit per ſomniorum interpretationem an ſit prohibita.G.q.11.*n.*27.*

*Diuinationum quatuor ſunt genera G.q.2.*n.*6.*

Diuini quare ſic dicti. ibid.

Doctores Iuris priuilegiati ſunt in multis, P. n.*19. illos contemnentes deteſtandi ſunt velut pecudes.*n.*20.circa quæ verſari dicantur.*n.*21.vocari debent ad proceſſus & examinationes inquiſitorum.*n.*66.*

Dolus in quibus criminibus culpa præponderet. P. n. *87.*

*Dubia in ſpectantibus ad fidem ſunt ad Papam refereda.*P.n.*8.*

E.

*Effectus Amoris an poſſint produci per rerum mixturas à Sortilegis factas. G.q.3.*n.*24.Sortilegiorum qualiter cauſari poſſint in corporibus humanis mediātibus rebus ſiue mixtis ſiue ſimplicibus.q.6.*n.*1.*

*Elementorum omnium Dæmones notitiam habēt.G.q.6.*n.*10.*

Experimenta ſermonum verorum cum rebus ſenſatis concordare debent. P.n.*46.*

Exequendum non eſt Reſcriptum Principis cum alterius iniuria P.n.*32.*

*Exercens Sortilegia ad bonū finē an ſit puniendus.G.q.11.*n.*14.*

*Exercere Iuſtitiam proprium eſt Principis.*P.n.*31.*

Expreſſa Sortilegij Profeſſio quæ ſit. G. q 3. n *1. duplex eſſe poteſt.ead. q.*n.*3.facientes illam, & expreſſum Adorationis cultum impendunt. ead. q.*n.*5.*

F.

*Facta per artē Diaboli nō vera cēſentur,ſed phātaſtica.*P.n.*47*

Factum

Factum non præſumitur niſi probetur. P.n.45.

Facundia oratorum quale habeat officium. P.n.27.

Fato non noxæ imputantur, quæ abſque fraude caſu improuiſo accidunt. G.q.12.n.6.

Febris qualis morbus ſit, & vnde proueniat. G.q.7.n.5.

Fœtus in vtero matris intra quantum tempus formari cenſeatur. G.q.13.n.3.

Fortunæ ſimulachrum quondam marmoreum ad matronas Romanas locutum. G.q.7.n.25.

Fulgura an & qualiter inducere poſſint Sortilegi. G q.6.n.17.

Furta & cætera vitia quanquam occultiſſima Diabolus cognoſcit. G.q 6.n.5.

Futura dupliciter cognoſci poſſunt. G.q.6.n 6. *quare quandoque Diabolus prædicat ex certa ſcientia quam non habet ipſe.* ead.q.n.7. *illorum reſponſa vt plurimum ſunt dubia.* q.5.n,1.

G.

Generatiua virtus impeditur quandoque per Sortilegia. G.q.6.n.13. *illorum pœnæ.* q.11.n.14.

Genethliaci qui dicantur. G.q.2.n.8.

Grãdines an & qualiter inducere poſſint Malefici. G.q.6.n.17.

H.

Hæreſim manifeſtè quando dicantur ſapere Sortilegia. G.q.10.n.1.

Hæreſim ſapientibus quando ſit detrahendum. P.n.83.

Hæreticus cenſetur, qui leui argumẽto à fide Catholica deuiat. P.n.68. *inquiri poteſt à pluribus.* n.74. *poſt mortem inquiri poteſt & damnari.* n.75. *illorum bona ipſo facto capiuntur velut publicata.* n.76. *non auditur, etiam in valdè fauorabilibus.* n.77 *illum occultans ſcienter, tanquam hæreticus punitur.* n.75.

Hebraica

Hebraica nomina Dei & Angelorum ab aliquibus conficta, an deferantur licitè pro remedio ſanitatis: q.6. n. *23.*

*Herbarum omnium Dæmones notitiam habent. G.q. 6.*n.*10.*

Hiſtoria de Sacerdote quodam Hiſpano decretorũ Doctore, ob nefandum amorem Monialium in inſaniam verſo. G.q.17. n. *2. de muliere, quæ virum ſuum ad ludum Dæmonũ duxit.q.7.*n.*26. de puella ad ludum Dæmonum ducta.ead.q.* n.*27.*

*Hominem ſola verborum potentia interimere poſſe credunt quidam. G.q.13.*n.*27.*

*Homo abſque Dei gratia Diabolo tentanti reſiſtere non poteſt. G.q.5.*n.*4.*

*Hoſtia conſecrata vtuntur quandoque Sortilegi in ſuis Sortilegijs Amatorijs. G.q.3.*n.*19. quandoque hoſtia ſcripta literis ſanguineis.ead.q.*n.*20.*

*Humani cordis ſecreta ſolus Deus poteſt rimari. G q. 10.*n.*1.*

I.

*Inefficax cenſetur argumentum, quod inſtantiam ſeu retorquutionem patitur. P.*n.*58.*

*Ignorantia in Sortilegio non excuſat. G.q.11.*n.*8.*

*Ignorantia rerum naturalium aut ſecretorum natura nulla capitur Diabolus G.q.6.*n.*10.*

*Imaginationes ſuas proprias qualibet habet ſcientia. P.*n.*26.*

Imagines de cera fiunt quandoque à Sortilegis ad Maleficiandos homines. G. q. 5. n. *9. quare fieri ſoleant in Sortilegijs cum tamen nihil operentur. ead. q.* n.*10. facere illas ad Amorem mulieris prouocandum ſuperſtitioſum potiùs quàm hæreticum eſt.q.10* n. *9. baptizantes illas ad Sortilegia facienda quæ ſint afficiendi pœna.q.11* n.*21.*

*Imagines calcare aut aliàs contemnere an ſit hæreticum. G. q. 10.*n.*12.*

Imagines,

Imagines, quas Aſtronomi ad Dæmones euocandos faciunt, Aſtronomata dicuntur. G.q.3. n.8.

Imploratio auxilij Dæmonum ad ſcienda futura ſapit hæreſim. G.q.10. n.10.

Incantationes quæ fiunt contra ſerpentes an ſint punibiles. G.q 11.. n.28.

Incantatores qui cenſendi ſint. G.q 2.n.7.

Incarceratum Sortilegi opera Dæmonum liberare non poſſunt. G.q.7.n.3.

Infamia attendi non debet quæ à perſonis ſuſpectis ortum habet. P.n.69.

Infans natus ex coitu cum Dæmone habito cuius cenſeatur filius. G.q.7. n.13. *menſe ſeptimo natus ideò viuere poſſe dicitur, quod ſub Luna naſcatur.* q. 13 n.5.

Infirmitates in humanis corporibus ex ſola imaginum obſeruantia abſque Maleficio oriri non poſſunt. G.q.3. n.9. *an poßint licitè ſanari per ligaturas & quædam verba ſuperſtitioſa, quibus vt plurimum vtuntur mulierculæ.* q. 6. n. 21.

Inquiſitores Fidei cogere debent ad obiurandum quod eatur, ad ludum Dæmonum. P. n. 65. *cognoſcere non poſſunt an illorum ſit Iuriſdictio.* n.79.

Inſtrumenta Sortilegorum. G.q.5. n. 1. *Tacitæ Profeßionis quæ.* q.5.n.2 *Sortilegij Amatorij,* ibid. *extra corpus. ead.* q.n.3. *Tertiæ ſpeciei quæ Venefica dicitur.* ead.q.n.6.

Intellectus an fuerit poſt peccatum obtenebratus in Dæmonibus. G.q.6.n.4.

Interpres optimus eſt Diabolus præteritorum & præſentium occultorum homini incognitorum. G q.6. n.5.

Interpretatio confeßionis in foro conſcientiæ ad ſalutem animæ in partem fieri debet deteriorem. P.n.90.

Inuoca-

Inuocatio Dæmonis quando hæreſim ſapere dicatur. G. q.10. n. 10. & 11. P. n. 82.

Iudæus ſuper Crucem immunditias proijciens, qua pœna mulctandus. G q.11. n. 19.

Iudex ratione notorij non debet procedere niſi prius conſtet de notorij qualitate P. n. 81.

Iudici per Inquiſitionem procedenti, & ſe informatum dicenti, non ſtatur. P. n. 80.

Iupiter humanis amicus, ſecundo menſe formando fœtui cenſetur præeſſe. G. q.13. n. 4.

Iura de aliquibus loquentia locum habent in non expreſſis, in quibus eadem militat ratio P. n. 48.

Iuriſperiti in dubijs ſunt adeundi. P. n. 38.

Ius ars boni & æqui dicitur. P n. 14.

Ius Canonicum vel Ciuile non eſt ſcientia. P. n. 4. *Ciuile Magiſtros in ſecunda & tertia ſpecie Sortilegiorum ſolet æquiparare.* G. q. 2. n. 10. *pro ſoluendis Maleficijs permittit recurſum ad Maleficos, ſed non Ius Canonicum.* q. 6. n. 21. *eſt ſcientia practica & ſpeculatiua.* P. n. 16.

Iuſtitiam exercere Principis proprium eſt. P. n. 31.

L.

Laici & viles perſonæ Sortilegia exercentes, qualiter puniantur. G. q. 11. n. 4. *Imaginem Crucis vel alicuius Sanctorum conculcantes qualiter puniri debeant.* ead. q. n. 18.

Lamiæ an deferantur verè & realiter per Dæmones ad ludum & congregationes nocturnas. G. q. 7. n. 1. 3. & 31. P. n. 1. 39. 49. & 50. *quibus rationibus id fieri aſſerri poſſit.* G. q. 7. n. 7.

inprimis

inprimis in manu Diaboli Baptiſmum & omnia Chriſtianæ fidei documenta abnegant. ead. q. n. 28. Profeſſionem Expreſſam faciunt in manu Diaboli, non autem illæ de quibus in c. Epiſcopi. ead. q. n. 36. à parochijs expelli debent per Epiſcopos ead. q. n 37. qualiter cognoſcantur verè pœnitere. q. 9. n. 3. illarum confeſſio eſt erronea & reſpuenda, eò quòd illuſæ ſint. P. n. 52. illas portare corpus Chriſti ad ludum Dæmonum, & illud Dæmoni offerre eſt falſiſſimum. n. 62. noctu domos ingreſſas ſanguinem ſugere paruulorum eſt erroneum. n. 63.

Lapidum omnium Dæmones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.

Legalis ſciētiæ ſubiectum nedum circa mores, ſed eſt etiam circa fidem. P. n. 9.

Leges à Deo per ora prudentum & Imperatorum promulgatæ ſunt. P. n. 10. in quibus allegari poſſint. n. 12. rationem & cauſam habere cenſentur. n. 15.

Legibus ſubdi debet omnis homo. P. n. 11.

Legis Corneliæ de Sicarijs pœna, eſt hodie pœna capitis. G. q. 12. n. 5.

Legis reſpuere ſubtilitates qualiter intelligatur. P. n. 29.

Legiſtæ qualem modum habeant arguendi. P. n. 25.

Lex qualibet à ratione ſua interpretationē recipit. G. q. 7. n. 32. illius ratio determinata dictum reſtringere cenſetur. ead. q. n. 34. ſimplicitatem amplectitur, & ſubtilitatem reſpuit. P. n. 5. eſt voluntaria, opinatiua, non paſſim neceſſaria. ibid. localis non omnibus prouidens caſibus. n. 6. & 37. rationabilis dicitur eo ipſo quòd prohibita nō reperitur. n. 34. an ſit variabilis ſeu mutabilis. n. 36. fit tantum de his quæ vt plurimum accidunt. n. 56.

Liberandus à Maleficio iubetur ſignum Crucis omittere. G. q. 6. n. 16.

Ligaturæ

Ligaturas ad collum Maleficiati ſuſpendendas facientes, quæ continent aliquid extrinſecum, an & qualiter ſint puniendi.G.q.11. n.*24.*

*Loca Sortilegiorum.G.q.4.*n.*1.*

*Loquentis virtus ſtat in hoc ſi benè diſtinguat.P.*n.*55.*

*Luminaria conſueta extinguēs Sacerdos cauſa doloris qua puniatur pœna.G.q.11.*n.*17.*

*Luna ſeptimo menſe formando fœtui præeſt.G.q.13.*n.*4.*

*Lux veritatis Chriſtus vniuerſum mundum illuminans. G. q. 4.*n.*2.*

M.

Magica arte ſciri poſſunt quæ in locis diſtantibus ſeu remotis fiunt. G. q. 6. n.*8. hac arte imbutis reuelat Diabolus aliàs cognitu impoſſibilia.ead.q.*n.*9.*

*Magiſtri in ſecunda & tertia ſpecie Sortilegiorum Iure Ciuili æquiparantur.G.q.2.*n.*10.*

*Mala venena propinans, conficiens aut vendens punitur.G. q. 3.*n.*26.quæ propriè dicantur.q.5.* n.*7.*

Malefica quædam verba in omnibus Sortilegijs admiſcentur. G.q.3. n.*31.*

*Malefica tertia ſpecies Sortilegiorum dicitur, quæ nullius cauſa boni eſſe cēſetur. G q. 3.*n.*25.*

*Malefici qualiter per vnctiones Maleficia ſua perpetrent. G. q. 3.*n.*29. an & qualiter pluuias, grandines & fulgura inducere poſſint.q 6.*n.*17.extra gremium & protectionem ſunt Eccleſiæ. q 7.* n.*8. in manibus publicæ Iuſtitiæ exiſtentes quare non faciant ſe deferri per Dæmones ad mortem euitandam. q. 9.* n.*1.quæ mulctentur pœna de Iure Ciuili.q. 11.*n.*11.*

*Maleficia qualiter extra corpus Maleficiati cenſeantur fieri. G.q.3.*n.*30.*

)( )(*Male-*

Maleficiatos curare nemo poteſt, niſi eiuſdem artis ſit peritus. G. q. 2. n. 4. *curans non punitur de Iure Ciuili, ſed de Iure Canonico*. q. 11. n. 15.

Maleficiatus quidam ne cum vxore copularetur, qualiter fuerit liberatus. G. q. 6. n. 15.

Maleficium quandoque abſque veneno, & ſola Carminis & verborum potentia perficitur. G. q 3 n. 27 & q. 8. n. 3.

Malum ſemper præſumitur de malo homine, & de malo verbo quod ab eo profertur P. n. 90.

Mammonæ Deo ſacrificantes, & fiant diuites, qualiter puniri debeant. G q. 11. n. 25.

Manus duas dicebatur habere Diabolus ante Chriſti aduẽtum. G. q. 5. n. 4.

Marmoreum quondam Fortunæ ſimulachrum ad matronas Romanas locutum. G. q. 7. n 25.

Mars tertio menſe formando fœtui præeſt. G q. 13. n. 4.

Matrimonium quandoque per Eccleſiam ſeparari mandatur ob impotentiam coëundi. G q. 6. n. 14.

Medicus dans venenum ſanatiuum ægroto, an puniatur, ſi ægrotus ex illo moriatur. G. q. 12. n. 18.

Membri virilis languedinem inducentes Sortilegi, aut aliàs vim generatiuam impedientes, vltimo ſupplicio afficiuntur. G. q. 11. n. 14.

Mercurius quinto menſe formando fœtui præeſt. G. q. 13. n. 4.

Metallorum omnium Dæmones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.

Miniſtrãs poculum Amatoriũ qua pœna puniatur. G. q. 12. n. 1.

Miraculum quid propriè dicatur. G. q 7. n. 15.

Mixturæ rerũ à Sortilegis factæ non poſſunt producere effectus Amoris. G. q. 3. n. 24. *ex quib reb. faciat Diabolus*. q. 6. n. 11.

Moderator quiſque eſt rei ſuæ. G. q. 7. n. 21.

Morbi quos inferunt Malefici, non ex imaginibus aut ceremo-

niis

niis proueniunt, ſed ex mixturis, & rebus naturalibus applicatis. G.q.6. n. 18.

Mortem eorum quos ſubiectos habet Diabolus, optat, quo plenè prædam illorum tutam habeat G.q.9 n.2.

Mortuum ſuſcitare abſque Dei gratia & potentia creatura nulla poteſt. G. q.7. n 40.

Motuum cœli Dæmones notitiam habent. G.q.6 n.10.

Muliebris ſexus res admodum fragilis facilè decipi poteſt G.q. 5.n. 6.

Mulier ex ſe pudica quandoq; ad libidinem Diaboli opera prouocatur. G q.5. n. 5. *prægnans poculum abortionis ſcienter ſumens qualiter puniri debeat.* G.q.13.n.2 6 & 7.

Mulieres quare in maiori numero eant ad ludum Dæmonum q̃ viri. G.q.7.n.31. *quædam ſub falſis illuſionibus cũ Diana, & Herodiade fatētur ſe ire nocturno tempore* ead. q. n.33.

Mutabilis an ſit Lex. P. n.36.

N.

Naturalium rerum maximam habet Diabolus cognitionem. G q 6.n.2. *nulla capitur obliuione aut ignorantia.* ead. q. n.10.

Necromantia vnde ſit dicta. G q 2.n.9.

Necromantici & Sortilegi ſuis ſuperſtitionibus volentes fidem adhiberi, aliqua futura prænunciant. G. q 2. n. 6. *qui dicantur.* ead. q. n.8.

Negatiua eſt non ens, & ideò improbabilis. P. n.41.

Negotia plura ſunt numero quàm vocabula. P.n.17.

Nomina Hebraica Dei & Angelorum ab aliquibus conficta, an deferantur licitè pro remedio ſanitatis. G.q 6.n.23.

Non paſſim neceſſaria eſt Lex. P.n.5.

Noxæ imputari non poſſunt ſed fato, quæ caſu improuiſo accidunt. G.q.12.n.6.

O.

Occaſio capi debet quæ benignius præbet reſponſum. P. n. *62.*
*Occultans hæreticum ſcienter tanquam hæreticus puniri debet.*P.n.*75.*
*Opera Diaboli mulier ex ſe pudica quandoq; ad libidinem prouocatur.*G.q.*5.*n.*5.*
Opera facta Arte Malefica valdè ſunt deteſtanda. G. q. *12.* n. *17.*
Operationes naturales corporibus per Dæmones aſſumptis non conueniunt G.q.*7.*n.*12.*
Opinatiuà Lex eſt. P. n.*5.*
*Oratorum facundia quale habeat officium.*P n.*27.*
Ordo rerum & ſecundum ipſarum naturas, & ſecundum motus attendi debet, in virtutum actiuarum actionibus. G. q. *7.* n. *17.*

P.

Participes criminis non admittuntur ad teſtimonium dicendum in caſu delationis ad ludum Dæmonum. P. n. *65.*
Paruuli qualiter poſſint ſtricari. P.n.*63.*
*Percutiens non occidendi animo mitius punitur.*G.q.*12.*n.*6.*
Perito cuique de pertinentibus ad artem ſuam creditur. P. n. *7.*
Philoſophicum eſt reſpondere per verbum dubitatiuum. P. n. *35.*
*Piſcium omnium Dæmones notitiam habent.*G.q.*6.*n.*10.*
*Planetæ ſinguli menſe ſingulo operari dicuntur in formatione infantis in vtero.*G.q *13.*n.*3.*
Plantarum omnium Dæmones notitiam habent. G q *6.* n.*10.*

Pluuias

Pluuias an & qualiter inducere poſſint Sortilegi. G. q. 6. n. 15.

Pocula Abortionis dicuntur, quæ dantur alicui, vt fœtum edat immaturum. G.q. 6.n.13. illa tradens qualiter puniatur. q. 12.n.18 & q.13.n.1.

Poculum Amatorium miniſtrans qua ſit pœna afficiendus. G. q. 12. n. 1. 2. & 12. cauſa occidendi infantem in vtero & cauſa fornicationis miniſtrans homicida eſt. ead. q n.10 ſi ab aliquo propinetur quæ in illo conſiderentur. ead q.n.11.

Poculum miniſtrans cum Sortilegijs factum nedum punitur, ſed & qui illud confecit puniri debet. G.q.13.n.10.

Pœna Legis Corneliæ de Sicarijs eſt hodie pœna capitis. G.q.12. n.5.

Pœna vltimi Supplicij punitur quis quandoque pro homicidio ſine dolo commiſſo G q.12.n.3.

Pœnæ ſecundum facti qualitatem, turpitudinem aut ſcandalum ſunt aggrauandæ aut molliendæ. G q 17.n.4.

Pœna Sortilegiorū. G.q 11. n.1.5.14.& 27. in foro conſcientiæ quæ. ead.q. n. 2. quæ in foro Iudiciali Canonico. ead q.n 3. Sortilegiorum Amatoriorum in foro conſcientiæ, & in foro iudiciali Canonico quæ. ead.q.n.6.7. & 8. Sortilegis imponendæ ſunt arbitrariæ. ead. q.n.7. Veneficorum quæ. ead.q. n.10.

Poſſe non dicitur qui ſine adiutore non poteſt. P.n. 57.

Potentia ſola verborum hominem interimere poſſe credūt quidam. G.q 3.n.27.

Præcedentia declarantur per ſequentia, & è contra. P. n. 44.

Prægnans mulier poculum Abortionis ſcienter ſumens, qualiter puniri debeat. G.q 13.n 2.& 6.

Prælatus ſuam, ſed non Eccleſiæ iniuriam remittere poteſt. P. n.15.

Præteritorum Diabolus optimus eſt interpres.G.q.6 n.*5.vt & præſentium occultorum homini incognitorum* ibid.

*Princeps non debet ſe immiſcere rebus ſpiritualibus.P.*n.*3.*

*Principis etiam voluntas legem condens ratione regulari debet. P.*n.*30 proprium eſt Iuſtitiam exercere.*n.*31. Reſcriptum non eſt cum iniuria alterius exequendum.*n.*32. ſtudium eſſe debet vt populus ſibi ſubditus bene viuat.*n.*33.*

*Probatio non admittitur contra præſumptionem Iuris & de Iure.P.*n *60*

*Probationes in crimine hæreſeos debent luce meridiana eſſe clariores.P.*n.*67.*

*Profeſſio Sortilegorum eſt duplex G.q.1.*n.*5. Tacita & Expreſſa.q.3* n *1.q.10.*n.*4. Expreſſa duplex eſſe poteſt.q 3.*n.*3 fit cum abnegatione nominis Chriſti in Baptiſmate. ead. q.*n.*4.Tacita inſtrumenta.q.5* n. *2. Expreſſam Dæmoni facientes, expreſſum & Adorationis cultum impendunt.q. 3.*n.*5.*

*Prohibitum aliquid facere, aut efficere aliquod antecedens neceſſarium ad illud paria ſunt.G.q.11.*n.*20.*

*Propinans mala venena punitur.G.q.3.*n.*26.*

*Publicatio teſtium non fit in crimine hæreſis, ſi inquiſitorum timeatur potentia.P.*n.*74.*

*Pythoniſſæ quæ ſint.G.q.2.*n.*7.*

R.

*Ratio determinata Legis dictum reſtringere cenſetur.G.q.7.*n.*34.Legis dicitur ipſius Anima.P.*n.*28.*

Rationabilis dicitur lex eo ipſo quod prohibita non videtur. P. n.*34.*

*Ratione regulari debet etiam voluntas Principis legem condens.P.*n.*30.*

Ratio-

Rationes ſuas proprias quælibet habet ſcientia. P. n. 26.
Rebus ſacris in Sortilegijs abutens, Sacrilegij Reus eſt. G. q. 16. num. 4. *ſpiritualibus Princeps ſe immiſcere non debet.* P. n. 3.
Regere ſeipſum ſummæ ſapientiæ eſt. P. n. 24.
Rei ſuæ quilibet bonus moderator & arbiter exiſtimatur. G. q. 7. n. 20.
Reliquias Sanctorum, aut Eccleſiæ Sacramenta Sortilegijs immiſcentes pari pœna puniuntur. G. q. 11. n. 21.
Remedia ſanatiua qualiter cognoſcantur ſuperſtitioſa vel non. G. q. 6. n. 22.
Reptilium omnium Dæmones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.
Reſcriptum Principis non eſt cum alterius iniuria exequendum. P. n. 32.
Reſpondere per verbum dubitatiuum eſt philoſophicum. P. n. 35.
Reſponſa futurorum vt plurimum ſunt dubia. G. q. 5. n. 1. *à Dæmonibus petere an ſit hæretitum.* P. n. 82.
Reuerentia qua forma per ſtrigas ſiue Lamias exhibeatur Dæmoni ipſarum Principi. G. q. 7 n. 29.
Rex Babyloniorum Baltaſſar interfectus, quòd vaſa ſacra Templi in profanos conuertit vſus. G. q. 16. n. 2.

S.

Sacerdos cauſa doloris Aras ſpolians, aut luminaria conſueta extinguens, qua afficiatur pœna. G. q. 11. n. 17. *qui ſcienter miſſas celebrauit ſuper hoſtia non conſecrata pro Sortilegijs faciendis qualiter puniatur.* ead. q. n. 19. *res ſacras aut ſacratas ad vſus profanos conuertens qualiter puniri debeat.* *quæſtione* 16. numero 1. *in miſſarum celebrationibus*

)( )(4 preces

*preces nefarias & turpes admiſcens & ad malum finem, qualiter ſit puniendus.q.17.*n*.1.& 3.*
Sacerdotes pro viuis miſſam defunctorum celebrātes in odium ipſorum an ſint hæretici.G.q.10. n*.12.& qualiter puniantur.q.14.*n*.2. in celebratione miſſæ non conſecrantes an ſint hæretici.q.10.* n*.13. ſuper rebus profanis ad Sortilegia aptis celebrantes qualiter debeant puniri.q 14.*n*.1. debito modo & ordine ſacrificandi abutentes quam pœnam dare debeant.q.15.*n*.1.& 2.*
*Sacræ ſcripturæ adiuuari debent, & declarari per alias inferiores ſcientias.P.*n*.13.*
Sacramenta Eccleſiæ Sortilegijs commixta an poſſint mouere animum maleficiati ad Amandum maleficiantem. G.q 3. n*.21.q 10.*n*.16.*
*Sacramenta aut alias res Sacras aut benedictas Eccleſiæ Sortilegijs admiſcentes pari pœna puniuntur. G.q.11.*n*.26.*
*Sacras ſcripturas tractare Theologorum eſt. P.2.*n*.2.*
Sacrilegij Reus eſt abutens rebus ſacris in Sortilegijs. G.q.16. n*.4.*
*Salitores qui dicantur. G.q.2.*n*.6.*
*Sanatiua remedia qualiter cognoſcantur ſuperſtitioſa vel non, G.q.6.*n*.22.*
Sanatiuum Venenum non animo occidendi propinans, non punitur L. Cornelia de Sicarijs, etiamſi Mors ſecuta fuerit, G.q.12. n*.7. cauſa ſanitatis immixtum medelis propinans non punitur, etiamſi mors ſorbentis ſequatur. ead.q.* n*.20.*
*Sanguinem amare Dæmones dicuntur. G.q.2.*n*.9.*
*Sapientiæ ſumma eſt regere ſeipſum.P.*n*.24.*
*Saturnus vitæ humanæ inimicus menſe primo fœtus formandi regnare putatur. G.q.13.*n*.4.*

Scientia Iuris eſt certiſſima, nobilis & omni honore digna. P.n.*18. nobiliſſima, nobiliſſimos reddens ſuos pſeſſores.* n.*22. ſapientia eſt & res ſanctiſſima.* n.*23. omnium ſapientum dogma.* n.*25.*

Scientia quælibet ſuas proprias rationes, imaginationes & diſputationes habet. P.n.*26.*

Scientiarum omnium digniſſima eſt Theologia. P.n.*4.*

Scriptura requiritur in eo qui ab hæreſi reuertitur. P.n.*89.*

Secreta cordis humani ſolus Deus poteſt rimari. G.*q.10.*n.*2.*

Secretorum Naturæ maximam Diabolus habet cognitionem, G.*q. 6.* n. *2. neç eorum vlla capitur obliuione aut ignorantia. ead.q.* n.*10.*

Sexus muliebris res admodum fragilis facilè decipi poteſt. G.*q. 5.*n.*6.*

Signum Crucis Diabolus plus timet quàm cætera omnia quæ in mundo ſunt. G.*q.5.*n.*4. omittere iubetur liberandus à Maleficio. q.6.*n.*16.*

Simplicitas in Sortilegio non excuſat. G.*q.11.*n.*8.*

Simplicitatem leges amplectuntur, ſubtilitatem reſpuunt. P. n.*5.*

Simulachrum Fortunæ quondam marmoreum ad matronas Romanas locutum. G.*q.7.*n.*25.*

Sol ſexto menſe formando fœtui præeſt. G.*q.13.*n.*4.*

Solennitas eadem requiritur in ſoluendo quæ in ligando. P. n.*43.*

Sors pro Fortuna quandoq; quandoq; pro conditione humana capitur. G.*q.1.*n.*5.*

Sortes in Euangelijs quærentes librum aperiendo, vel aliàs debent puniri. G.*q.11.*n.*22.*

Sortilegi propriè qui dicantur. G.*q.1.*n.*2. q. largo ſumpto vocabulo ead. q.* n. *4. illorũ profeſſio duplex ead.q.* n. *5. & q. 10.* n.*4.*

n.4. *Sacramenta Eccleſiæ quandoq; permiſcent ſuis Sortilegijs.q.3.*n.*16.Hoſtia cõſecrata vtũtur quandoq; inSortilegijs Amatorijs. ead. q.* n. *19. quandoq; hoſtia ſcripta lineis ſanguineis.ead q.* n.*20.quibus reb. aut inſtrumẽtis in ſuorũ fabricatione facinorum vtantur. q. 5.* n. *1. quandoq; faciunt Imagines de cera ad Maleficiandos homines. G. q. 5.* n. *9.an & qualiter pluuias, grandines & fulgura inducere poſſint.q.6.*n.*17. an impunè liceat illos conſulere ad tollendum Maleficium.ead.q.*n. *20.in quo differant ab illis de quibus in c. Epiſcopi.q. 7.* n. *35. à parochijs expelli debent per Epiſcopos.ead.q.*n.*37.illorum pœna.quæſt.11.* n. *1. illorum pœna quando ad domum alterius accedunt ad perpetranda Maleficia. ead.q.* n. *11. quo caſu tradantur beſtijs vorandi.ead.q.*n.*13.*

Sortilegia per quos fuerint prius adinuenta. G. q. 1. n.*6.vt plurimum fiũt ſub religione falſa.ead. q.* n. *3. illorum ſpecies ſunt tres.q.2.*n.*1.prima diuinitiua.*ibid.*ſecũda Amatoria.ead. q.* n. *2. tertia Malefica ſeu Venefica. ead q.*n.*3. Amatoria & Venefica & in corpore & extra corpus fieri poſſunt.q.3.*n.*15.in omnib.verba quadã malefica admiſcẽtur. ead. q.* n.*31. In quibus locis & quo tempore fieri ſoleant.q.4.*n. *1. quare potius de nocte quàm de die fiant. ead. q.*n. *3. facta per homines Tacitæ Profeſſionis per quæ fiant inſtrumenta.q.5.*n.*2.extra corpus quibus.ead.q.* n. *3.quædam fiunt ex particula cadaueris hominis. ead. q.* n.*8.quare in illis Imagines fieri ſoleant, cum tamen nihil operentur.ead.q.* n. *10. Effectus illorum qualiter cauſari poſſint in corporibus humanis, mediantibus rebus ſiue mixtis ſiue ſimplicibus.q. 6.* n. *1. ad illa facienda Diabolus quædam in puluerem,& quædam in pinguedinem redigere docet. ead. q.* n. *12. Virtus generatiua quandoque per illa impeditur.*

ead. q. n. 13. quando hæreſim manifeſtè dicantur ſapere. q. 10. n. 1. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. & 19. q. 11. n. 2. ad bonum finem exercentes an ſint puniendi. ead. q. n. 14. de Iure Ciuili vltimo puniuntur ſupplicio, exceptis his quæ fiunt ad liberationem maleficiatorum. ead. q. n. 27.
Sortilegium vnde dicatur. G. q. 1. n. 5. quid ſit in ſuo ſumptum genere. ead. q. n. 1.
Sortilegus in opere ſanatiuo multas orationes dicens, ſed aliqua verba ſecretè adijciens, non ſatis congruentia, an ſit puniendus. G. q. 11. n. 23.
Species quas Maleficiati euomunt, vnde ortum habeant, & an ſint in rei veritate. G. q. 3. n. 28.
Sperma ex puriſſima cibi optimè digeſti ſubſtantia oritur. G. q. 7. n. 12.
Spiritualibus rebus Princeps immiſcere ſe non debet. P. num. 3.
Statuere verbum idem eſt quod ponere ſiue conſtituere. G. q. 7. n. 19.
Sterilitatis Venenum miniſtrans tanquam homicida puniendus erit. G. q. 12. n. 21.
Strigæ omnes extra gremium ſunt Eccleſiæ. G. q. 7. n. 8. inprimis in manu Diaboli Baptiſmum, & omnia Chriſtianæ fidei documenta abnegant. ead. quæſt. n. 28. Profeſſionem expreſſam faciunt in manu Diaboli, non autem illæ de quibus in c. Epiſcopi. ead. q. n. 36. qualiter cognoſcantur verè pœnitere. q. 9. n. 3.
Studium Principis eſſe debet vt populus ſibi ſubditus benè viuat. P. n. 33.
Subiectum legalis ſcientiæ nedum circa mores, ſed eſt etiam circa fidem. P. n. 9.

Subti-

Subtilitates Legis reſpuere qualiter intelligatur. P.n.*29.*
Supplicij vltimi pœna punitur quando, quis pro homicidio ſine dolo commiſſo. G.q.*12.*n.*3.*
Suſcitare mortuum creatura nulla poteſt abſq; Dei gratia & potentia. G q.*7.*n.*40.*
Suſpicione ſola in crimine hæreſis ad inquiſitionem proceditur. P.n.*88.*

T.

Tacita Sortilegij profeſſio quæ ſit. G.q.*3.*n. *1.eius inſtrumenta.* q.*5.*n.*2.*
Tempus Sortilegiorum quod. G.q *4.*n.*1.*
Tentanti Diabolo homo abſq; Dei gratia reſiſtere non poteſt. G.q.*5.*n.*4.*
Tertia ſpecies Sortilegiorum dicitur Maleficia, quæ nullius boni cauſa eſſe cenſetur. G.q *3.*n.*25.*
Teſtes probare non poſſunt quæ tantũ in ſpiritu fiunt. P.n.*53. veriſimilia deponere debent.* n. *68.noui ſup ijſdem poſſunt examinari articulis in ſolo crimine hæreſis.* n.*73.in crimine hæreſis cogi poſſunt ad teſtificandum.* n.*84. Vltimo illorum dicto eſt ſtandum.* ibid. *illorum examinatio in crimine hæreſis poteſt alteri committi.* ibid. *excommunicati & criminis ſocij admittuntur in inquirenda hæreſi.* ibid.
Theologia eſt omnium ſcientiarum digniſſima. P.n.*4.*
Theologorum eſt ſacras tractare ſcripturas. P.n.*2.*
Theſauri abſconditi an poſſint arte Dæmonum inueniri. G.q.*3.* n.*12.*
Torqueri poteſt quilibet cuiuſuis conditionis pro crimine Sortilegij. G.q.*11.*n.*13.*

V.

Variabilis an ſit Lex. P.n.*36.*

Ven-

Vendens mala venena punitur.G.q.3.n.26.

Venefica & Amatoria Sortilegia & in corpore & extra corpus fieri poſſunt.G.q.3.n. 15. Venefici inſtrumenta quæ ſint.q. 5.n.6.

Veneficorum Sortilegiorum pœna quæ.G.q.11.n.9.& 10.

Venena mala propinans, conficiens aut vendens punitur. G.q. 3.n.26.non mala quæ dicantur. ead.q. n.25. mala propriè quæ,quæ bona.q.5. n. 5. non ſemper hominis necandi cauſa fiunt.q 12.n.5.

Venenorum plures ſunt ſpecies.G.q.12 n.4.

Venenum Abortionis miniſtrans punitur ſi mors inde ſequatur.G.q.12.n.18.Amatorium vel ſanatiuum ſeu conceptionis non animo occidendi propinans, non punitur L. Cornelia de Sicarijs,etiamſi mors ſecuta fuerit.q ead.n.7.Amatorium,Sanatiuum & Conceptionis an & ad quid æquiparentur.ead.q. n. 8. Conceptionis propinans relegatur. ead. q.n.19.Sanatiuum cauſa ſanitatis immixtum medelis propinans, non punitur, etiamſi mors ſorbentis ſequatur. ead. q. n.20. Sterilitatis miniſtrans tanquam homicida puniendus erit.ead.q.n.21.

Venenum dictio media eſt ſiue promiſcua.G.q.12.n.4.

Venus menſe quarto fœtui formando præeſt.G.q.13.n.4.

Verba quædam malefica in omnibus Sortilegijs admiſcentur. G.q.3.n.31.

Verborum ſola potentia hominem interimere poſſe credunt quidam.G.q.3.n.27 & q.8.n.3.

Veritatis lux Chriſtus.G.q.4.n.2.

Vires ſuas contra iuſtitiam humanam Dæmones nequeunt extendere.G.q.7.n.39.

Virilis membri languedinem inducentes Sortilegi, aut aliàs vim generatiuam impedientes, vltimo ſupplicio afficiuntur. G.q.11.n.14.

Vir-

Virtus generatiua quandoq; impeditur per Sortilegia.G.q.6. n.*13.*

*Vitia omnia quanquam occultiſſima Diabolus cognoſcit. G. q. 6.*n.*5.*

*Vltimi ſupplicij pœna punitur quandoq; quis pro homicidio ſine dolo commiſſo.G.q.12.*n.*3.*

*Vocans Maleficos ad Maleficia facienda punitur pœna capitis. G.q.11.*n.*12.*

*Voluntaria Lex eſt.P.*n.*5.non voluntaria.*n.*30.*

*Voluntas etiam Principis legem condens, ratione regulari debet.P.*n.*30.*

*Vorandus beſtijs quo caſu tradatur Sortilegus.G.q.11.*n.*13.*

INDICIS FINIS.

Corrigenda.

Folio 148. num. 3. pro pœnitentia lege potentia. Fol. 192. pro num. 66. lege 6. Fol. 207. poſt num. 4. lin. 19. adde Mercurius quinto. Fol. 228. lin. 6. pro omnibus lege omnium. Fol. 230. lin. 1. pro Iuſticiam lege Iuſtitiam. Fol. 232. pro num. 64. lege 74. Fol. 333. num. 89. pro ſufficienter lege ſufficientes.

DE SORTILEGIIS TRACTATVS

D. PAVLI GRILLANDI CASTELLIONIS, IVRECONSVLTI Florentini excellentiſsimi, olim Romæ cauſarum Criminalium auditoris celeberrimi.

QVAESTIO I.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium quid ſit in ſuo ſumptum genere.*
2 *Sortilegi propriè qui dicantur.*
3 *Sortilegia vt plurimum ſub religione falſa fiunt.*
4 *Sortilegus quis dicatur largè ſumpto vocabulo.*
5 *Sortilegorum duplex eſt profeſſio.*
Sortilegium vnde dicatur.
Sors pro fortuna quandoque, quandoque pro conditione humana capitur.
6 *Sortilegia per quos fuerunt priùs adinuenta.*

PRIMO quæro quid† ſit Sortilegium, 1
generaliter ſumpto vocabulo pro omni ſpecie ſuperſtitionis. Reſpondeo. Sortilegium eſt ſuperſtitio quædam illuſoria, & ſummè noxia, qua vtitur homo Dæmonis miniſterio. *vt habetur 26.q.5.in ſum. & 26.q.2.c.qui ſine Saluatore. l.nemo. & l.multi. C.de malef. & mathe. & S.Tho.in 2.2.q 95.art.4.in titul.de*

 ſuperſt.

ſuperſt.& not.in cap.1. & 2. de ſortileg. & ideò Sortilegi
Diuinatores,& Malefici, huius Diabolicæ religio-
nis profeſsi, dicuntur hoſtes humanæ ſalutis, &
humani generis inimici. *l.& ſi excepta.& l.fin.C.eo.tit.*
Quæro nunc quis dicitur propriè Sortilegus? *tex.*
2 *enim 26.q 1.ca. Sortilegi.dicit,* quòd † Sortilegi propriè
hi ſunt, qui ſub nomine fictæ religionis, per quaſ-
dam, quas Sanctorum ſeu Apoſtolorum vocant
Sortes, Diuinationis ſcientiam profitentur, aut
quarundã ſcripturarum inſpectione futura pro-
mittunt, *ex quo d.text.not.* quod iſti Sortilegi, & In-
cantatores ſub falſo quodam, & ficto religionis
nomine Sanctorum, vel Apoſtolorum, ſua con-
ficiunt Sortilegia, & hinc eſt, quòd iſti Incanta-
tores, & maximè Mulieres, in ſuis Sortilegijs, &
Incantationibus, vt vulgariter dicitur, ſæpiùs di-
cere iubent per maleficiatum aut infirmum Aue
Maria, vel Pater noſter, aut alias ſimiles oratio-
nes, ad deuotionem alicuius S. Apoſtoli vel Mar-
tyris, vt ſub illorum Sanctorum Apoſtolorum,
vel Martyrum deuotione ac pręſidio, opus, quod
conficiunt, videatur miniſtrari: nihilominus o-
mnia illa ſunt falſa, & ficta, & non ad veram de-
uotionem ſeu interceſsionem illius ſancti Apo-
3 ſtoli vel Martyris dicuntur ſeu vouentur, † ſed ſub
iſta falſa religionis demonſtratione omnia opera
prædicta arte & præſidio Dæmonis conficiunt, &
ſub illius deuotione vouent*: de quibus tamen latiùs
infra dicemus quæſtio. 5. & 6.* text. tamen in dicto cap.
Sortilegi videtur ponere ſolùm definitionem
illius verbi Sortilegi ſtricto ſumpto vocabulo,

quod

quod denotat duntaxat ſpeciem Diuinandi, & ſic Sortilegia Diuinatoria. Ego autem largè ſumo hoc verbum Sortilegum, ſiue Sortilegium pro omni ſpecie ſuperſtitioſa, ſiue Malefica, ſiue Amatoria, ſiue Diuinatoria ſit, *vt ſuprà dixi in prin. q.* quoniam ſunt tot diuerſa nomina ritus, & ſpecies iſtius Diabolicæ religionis, quòd nimis longum eſſet velle cuiuſque ponere definitionem, & ideò ſub hoc nomine Sortilegi ſiue Sortilegij omnium Maleficorum, & Diuinatorum ſectas comprehenſas habere volo, tanquam ſub vno genere comprehendens omnes, & ſingulas ſpecies ipſorum maleficiorum in ſubſtantia differentes, prout requiritur de eſſentia veræ definitionis, *ſecundum Bartol. in leg. 1. ff. de teſtamen. & diximus in tractat. de hæret. in princip.* illa enim definitio eſt bona, reſpectu illius Sortilegij ſpecialis, de quo ibi, ſcilicet Diuinatiui, ſed volẽdo ponere definitionem Sortilegij, quæ comprehendat omnes profeſſos cuiuſcunque ſint ſpeciei, ſub eadem generali Diabolica religione, dicendum eſt ſic, quòd † Sortilegus largè is eſt, qui Diabolicam religionem profeſſus eſt, & noxia quæque ſuperſtitioſa aut eluſoria Dæmonis inſtructione componit, & ſecundum hanc definitionem omnes ſpecies Sortilegiorum continentur: ſub verbo Noxia: continetur ſpecies Amatoria, & Venefica, vt infrà latiùs dicetur, ſub verbo, Eluſoria, continetur Diuinatoria ſpecies, ſub verbo, Superſtitioſa, Sortilegia quæ fiunt ad ſanandum maleficiatos, *vt l. nemo. & l. multi. & l. eorum.* 4

Cod.de maleſ.& math.capit.2. de Sortileg. 26. quæſt.5. c.ſor-
5 *tes.& ea.ſeq.* † Iſtorum autem Profeſsio duplex eſt: vna Tacita, altera verò Expreſſa: *de quibus ad plenum dicetur infra eod. in 3. quæſtione. & vide in ſum. conf. in titul. de Sortileg. quæſt. 2. & per totũ.* Sortilegium autẽ dicitur à Sorte, quæ in hac materia accipitur pro arte Diuinandi. *26. quæſt. 5. c. ſortes. ead. cau. q. 4 c. fin.* Sors etiam hoc nomen accipitur quandoq; pro fortunã, *vt in authent. vt omnes obed. iudic. prouinc. §. arripiant. circa fin.* ſumitur etiam pro conditione humana, & pluribus alijs modis, *de quibus per gloſſ. in procemio cle. in verſic. Sortis. & l. milites. in verſi. Sortem. Co. de teſta. milita. & habetur in l. 2. C. communia de leg. & in l. ſed cum ambo. ff. de iudic. vide Do. Fed. de Se. in conſil. 284. quod incipit, Domine reuerende.* vbi plenè examinauit quid ſit
6 Sors. † Quæri poſſet etiam à quibus fuerunt inuenta hæc Sortilegia, & qui fuerunt primi, qui illa introduxerunt inter homines? dic, quòd populi Perſæ, cæteris curioſiores noſcere ea quę natura humana per ſeipſam facere nec docere põt. *26. q. 4. can. igitur genus.* & q̃d ſit Sortilegium, & quid ſint Sortilegi: *vide Archid. in capit. accuſatus. §. ſanè. de hæret. lib. 6. & in ſumma conf. in titul de Sortileg. quæſtio 2. & 3. Hoſt. & Rayn. in ſumma eodem titul. & S. Tho. ſecunda ſecundæ, q. 95. in tit. de ſuperſt. verſ. ad quartum dicendum.*

QVAESTIO II.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegiorum diuerſæ ſunt ſpecies.*
Sortilegij prima ſpecies eſt Diuinatiua.
2 *Sortilegij ſpecies ſecunda eſt Amatoria.*

3 *Sorti-*

3 *Sortilegiorum ſpecies tertia eſt Venefica ſeu Malefica.*

4 *Maleficiatum curare hominem nemo poteſt niſi eiuſdem artis ſit peritus.*

Ars nulla hominem maleficiatum à Maleficio liberare poteſt.

5 *Aegritudines quæ rebus proueniunt naturalibus, ex contrarijs, hoc eſt per contrarias res curari poſſunt.*

6 *Sortilegi & Necromantici ſuis ſuperſtitionibus volentes fidem adhiberi, aliqua futura prænunciant.*

Diuinationum quatuor ſunt ſpecies, Geomantia ſcilicet, Hydromantia, Pyromantia, & Aerimantia.

Diuini quare ſic dicti.

7 *Incantatores qui cenſendi ſint.*

Arioli qui ſint, qui Aruſpices, qui Augures, & qui Pythoniſſæ.

8 *Aſtrologi qui dicantur, qui Genethliaci, qui Salitores, & Necromantici.*

9 *Necromantia vnde ſit dicta.*

Dæmones ſanguinem amare dicuntur.

10 *Ius ciuile Magiſtros in ſecunda & tertia ſpecie Sortilegiorum ſolet æquiparare.*

SEcundò quæro, quot ſunt Sortilegiorum ſpecies? † Reſpondeo, quòd multæ ſunt, ac diuerſæ: ſecundum diuerſas hominum profeſsiones, & formas: quibus illa conficiunt. Principaliores verò, & magiſtrales ſunt tres, ſcilicet, Diuinatiua, Amatoria, & Venefica. Prima itaque dicitur Diuinatiua, per quam iſti Sortilegi vſurparunt ſibi nomen Diuinatoris, per quam futura quædam, præſentia, vel præterita nobis ignota vaticinari 1

conantur. *26. quæſtio. 5. cap. non oportet. & l. nemo. Cod. eod. tit. de maleſ. & math. ibi Diuinandi curioſitas, &c.* & ſecundum hanc ſpeciem Sortilegium propriè, & ſtrictiſsimè ſumitur, quia dicitur à Sorte, quæ in hac materia ſumitur pro arte Diuinandi, vt ſuprà dictum eſt. & hoc modo ſumpſit *text. hoc verbum in can. ſortilegi. 26. quæſtio. 1. At Ioan. Iec. in ſum. conf. in tit. de ſort. & diuin. quæſt. 2. in fin. dicit*, quòd triplex eſt genus Diuinationis, quorum primum eſt, quod fit per manifeſtam Dæmonum inuocationem, quod pertinet ad Necromanticos. Secundum autem eſt, quod fit per ſolam conſiderationem diſpoſitionis, vel motus alterius rei, quod pertinet ad Augures. Tertium eſt, dum facimus aliquid, vt nobis manifeſtetur aliquod occultum, quod pertinet ad Sortes: & iſta duo vltima fiunt per tacitam Dæmonum inuocationem, vt ibi dicitur. Sub quolibet verò iſtorum generum diuerſæ ſunt ſpecies, *vt ibi no. & dicetur infrà hac quæſtio.*
3 *colum. 2. ver. adeò nunc.* &c. † Secunda verò ſpecies Sortilegiorum ea eſt, quæ dicitur Amatoria, quia fit propter Amorē libidinoſum, & vt plurimùm ad flectendum pudicos animos ad libidinem, tam mulierum, quàm virorum, ſed frequentiùs mulierum. *l. eorum. in princip. Cod. eod. titul. & l. 3. §. hac adiectio. ff. ad leg. Corn. de ſic. l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.* vbi fit mentio de Poculo Amatorio, de quo latiùs dicemus *infrà eod. tit. 12. quæſt.* & quid ſi ex Poculo huiuſmodi forſan malè compoſito, vel indiſpoſitè ſumpto, fuerit ſecuta mors abſorbentis, qua pœna miniſtrator ille qui exhibuit potan-

potandum, puniatur, de hoc latiùs dicetur ibi. & etiam videbimus qua pœna puniatur quando non fuit ſubſecuta mors, ſed alius turpis effe-ctus, *de quo infrà quæſt. 11.* † Tertia Sortilegiorum 3
ſpecies eſt illa quæ dicitur Venefica, ſiue Malefica, & iſta eſt cæteris pernicioſior & magis odioſa, per quam multa mala proueniunt, & diuerſæ fabricantur infirmitates, morbi, & calamitates in humanis, ac brutorum corporibus, ex quibus mors ſæpiùs cauſatur. Quidam enim hac ſpecie Malefica polluti, citò pereunt: & hoc euenit, quotieſcunque compoſitio illa Malefica eſt valdè atrox, & plurimùm veneni habet in ſe, quod qualiter fiat infrà dicetur. Quandoque verò non tam citò mors prouenit, ſed poſt longas luctuoſas querelas, & lachrymabiles fletus perſonę maleficiatæ, corpus paulatim conteritur, virtus debilitatur, & tum demum perit, & propterea ſpecies iſta ſolet dici Malefica, quia ſemper tendit ad malum. *l. eorum. in princ. leg. multi. Cod. eod. titul.* & ideò non immeritò lex vocat iſtos humani generis inimicos, quia ſemper quaſi tendunt ad hominum necem, & deſtructionem, & quandoque Sola Carminis Potentia interimunt, abſque vllo Veneni hauſtu, *vt dicit Aug. in libr. 10. de ciuit. Dei. cuius dictum inſertum eſt. 26. quæſtio. 5. c. nec mirum. §. Magi. l. & ſi excepta. in princ. C. eod. tit.* & alibi appellãtur hoſtes cõmunis ſalutis. *l. fin. in princip. eod. tit.* Quidam verò reperiuntur, qui eadem profeſsione muniti, & Malefica arte eruditi, ſupradictas infirmitates, & Maleficas pollutiones ex languẽtibus cor-

porib. auferunt, & corpora ita grauiter turbata, breui tempore ſanant, quib. verò medelis, & remedijs ipſorum curas conficiant, & Maleficas il-
4 las pollutiones remoueant; referre nefas eſt. † nec putes, quòd curæ huiuſmodi fieri ſoleant abſque ſcientia Maleficæ artis, & Dæmonis inſtructione, quia Maleficæ illæ pollutiones deſtrui nõ ſolent, niſi per eiuſdẽ artis magiſtros, vel qui ſint diabolicæ pfeſsionis benè inſtructi, aut quoquo modo participes, quia Maleficia ipſa abſq; Dæmonis miniſterio, & ſuffragio, tam rebus ipſis, quàm verbis communiter inſeri non ſolent in corporibus, pariter nec tolli, & hoc eſt quod dicit *Aug. in lib. de ciuit. Dei, prout refertur. 26. quaeſt. 5. c. nec mirum. in fin.* quod huiuſmodi remedia, & medelas ars non commendat medicorum, quippe quia illa non nouit. Medicina enim naturalis, & omnium Phyſicorum, & Chirurgicorum ars tota cõmuniter non ſufficeret ad ſanandum corpora ipſa, & remouendum dictas pollutiones, quæ Dæmonis opera, & ingenio, in dicto corpore fuerunt inſertæ. Eadem igitur artis peritia, & ſuffragio æquum eſt vt tollantur, quia cuius eſt condere, eiuſdem eſt ſoluere, cũius eſt condemnandi facultas, eiuſdem eſt & abſoluendi libertas. *l. Qui damnare. ff. de re iudic. & l. nemo qui condemnare. ff. de reg. iur.* Et nihil tam naturale eſt, quàm eodem genere quodque diſſolui, quo colligatum eſſe reperitur. *l. nihil tam na-*
5 *turale. ff. de reg. iur.* † Non nego tamen, quòd ſi ægritudines ipſæ ex rebus duntaxat naturalibus cauſantur, puta Veneni, quòd ex rebus etiam naturali-

ralibus contrarijs tolli poſsint, abſque Dæmonis operatione, ſi homines per ſe, aut naturali ſcientia hæc ſcire poſſent, & naturalium virtutes, & potentias ita ſubtiliter cognoſcerent ſicut Dæmon. Quia ea quæ mediantibus naturalibus proueniunt, mediantibus etiam contrarijs naturalibus tolli neceſſe eſt, per ea quæ proximè diximus; ſed quia iſtorum naturalium virtutes & potentiæ homini, vt plurimùm ſunt ignotæ, tam in ſpecie, quàm in genere in arte medicinæ, & Dæmon qui ſubtiliſsimus eſt, & perfectiſsimus naturalium virtutum cognitor, melius cæteris omnia iſta nouit, nec vult illa poſſe cognoſci, niſi per illos, qui ſub ſua fide Diabolicam religionem profitentur, & propterea vulgariter dicimus: quòd Maleficia, & ægritudines huiuſmodi non poſſunt communiter tolli per medicos naturalis medicinæ peritos, ſed ſolum per illos Magos, & Incantatores, qui ſub eadem Profeſſione morantur, & qui Maleficia ipſa facere ſolent, & poſſunt illimet eadem deſtruere, & tollere poſſunt arte, & inſtructione Dæmonis, *vt ſuprà, & habetur per S. Tho. in 2. 2. quaſtio. 95. art. 6. & l. eorum. §. fin. C. eod. titu.* Sed nota, quòd de iure ciuili remedia iſta non ſunt damnanda, & hi qui dicta remedia faciunt, & ſanant languores prædictos, nulla pœna puniuntur de Iure Ciuili, licet id agant arte Malefica, & damnabili diſciplina, *vt eſt text. in dict. l. eorum. §. fin. C. eod. titul.* tamen de iure canonico non licet aliquo modo hominem maleficiatum contrarijs maleficijs liberare. 26. quæſtio. vltim.

admo-

admoneant. *de quo tamen latiùs dicemus infrà quæſtio. 6. num.20.& ſeq.* Sequitur modò, vt videamus de alijs ſpeciebus Sortilegiorum, quæ ſunt quodammodò ſpecies ſubalternæ ad illas, de quibus ſuprà, quæ in veritate potiùs videntur reſpicere finem, & effectum ipſorum Sortilegiorum quàm principium. Infraſcriptæ verò reſpiciunt finem, principium, & medium, & iſtæ diuerſis nominibus nuncupantur, ſecundùm diuerſos modos, & formas quibus conficiuntur, & eiſdem nominibus appellantur eorum Magiſtri ab ipſa eorum arte cognominati. Redeo nunc ad primam ſpeciem, quæ eſt Diuinatiua, quæ inter cæteras obtinet principatum: in qua plures homines communiter decipiuntur, atque incidunt, quàm in alijs, quia natura humana, & illorũ maximè qui ſunt curioſi, naturaliter appetit ſcire quæ maiora ſunt naturali ſcientia, & humano intellectui oc-
6 culta nimis. † Et ideò videmus, quòd communiter iſti Sortilegi, Necromantici, & Magi, & ſimiles, quotieſcunque volunt operibus, & ſuperſtitionibus ſuis fidem adhiberi, licèt extranei ſint, & penitus ignoti, aliqua quæ ex præterito alicui acciderunt, eidem ad vnguem, prout euenerunt, referre ſolent: quorum relatione, quia ſapiunt veritatem, alliciunt hominum mentes ad credendum ſibi etiam ea, quę falſa ſunt omninò. Iſta fuit ſententia S. Aug. *in libro 10. de ciuitate Dei, relata per ſacros Canones in can. nec mirum. §. nullum enim ſuffragium. 26. quæſtio. 6.* ſub hac enim ſpecie plures militant Magiſtri, & omnes ferè Malefici pro-

fiten

ſi[?]entur artem prædictam, Pro cuius euidentia ſciendum eſt, quòd Diuinationum quatuor ſunt genera, ſiue ſpecies, ſicut quatuor ſunt elementa. Primum videlicet Geomantia, quæ fit in elemento terræ: à γαῖα, quod eſt terra, & μαντεία, id eſt, Diuinatio. Hydromantia quæ fit in aqua, ab ὕδωρ, quod eſt aqua. Pyromantia quæ fit in igne, à πῦρ, quod eſt ignis, & Aeromantia, quæ fit in aere. Hinc dicti ſunt Geomanti, Hydromanti, Pyromanti, & Aeromanti, qui artes ipſas profitentur. *vt exponit text. 26. quæſt. 4. cap. igitur genus. in princip. quæ verba fuerunt aſſumpta ex dictis Aug. in libr. de natura Dæmon. Hoſt. in ſum. eodem titul. in prin.* Quorum quidam ex ipſis Profeſſoribus appellantur Diuini, ſic dicti, quaſi Deo pleni. Iſti enim Diuinitate ſe eſſe plenos ſimulant, & aſtutia quadam fraudulenta hominibus futura coniectant. † Alij Incanta- 7
tores, & hi ſunt, qui artem verbis tantum peragunt, & eſt quandoque tanta iſtorum potentia carminis, vt verbis ſuis abſque aliquo veneni hauſtu occidant, *vt habetur 26. quæſtio. 5. dict. can. nec mirum. in princip.* Quidam alij ſunt Arioli, ſic dicti, quia circa aras idolorum nefarias preces emittunt, & funeſta ſacrificia offerunt, quibus celebritatibus Dæmonum reſponſa ſuſcipiunt. Alij dicuntur Aruſpices, quaſi horarum inſpectores: hi.n. obſeruant tẽpora, dies, horas, & momenta, ex quorum obſeruantia, bona, vel mala futura prædicunt: hi etiam inteſtina pecudum inſpiciunt, & ex ijs futura prognoſticãt. Alij ſunt Augures, qui volatus auium, & voces intendunt: in-

de di-

de dicitur Augurium, quaſi Auigerium. Alij dicũtur Pythoniſſæ, qui quadam religione Diabolicam Profeſsionem ſectantur, à Pythone, i. Apolline dicti, qui auctor fuit artis Diuinandi.
8 † Alij ſunt Aſtrologi, qui in aſtris vaticinantur. An verò ſit hodie permiſſa vaticinatio per Aſtrologiam, *dicetur infrà quæſtio. ſeq.* Alij dicuntur Genethliaci, ſic vocati propter nataliciorum cõſiderationes. Iſti enim capiunt diem natalis, & horam alicuius, & per 12. cœli ſigna ſyderumque curſus calculantur, & prædicũt felices, & infelices futuros euentus, & mortem quandoque. Alij demùm ſunt Salitores, ſic dicti, quia dum cuiquam membri aliqua pars ſalierit, aliquid exinde ſibi proſperum aut infelix ſignificari prædicunt. Hæc omnia declarantur *per text. in can. igitur genus.* quæ tamen non pro doctis viris, ſed pro iunioribus, & rudibus referre placuit, quibus ſuper addo Necromanticos, qui per Necromantiam vaticinantur: quia videntur eorum Incãtationibus, & Coniurationibus reſuſcitari mortui, quibus per dictos Necromanticos fiunt interrogationes, & illi ad eorum interrogata reſpondere:
9 † ſic dicti à νεκρὸς græcè, quod latinè dicitur mortuus, & μαντεία, i. Diuinatio, & vt plurimùm quando hæc fiunt, ipſi Magiſtri adijciunt ſanguinem cadaueri, quia Dæmones dicuntur amare ſanguinem, & propterea quotieſcunq; fit Necromantia, cruor aquæ miſcetur, vt Dæmones calore ſanguinis faciliùs ꝓuocentur, *hæc dicuntur in capit. nec mirum. 26. quæſt. 5. in §. Necromantici: quæ pro tyronibus ſimiliter adiuncta fuere.*

Viden-

Videndum eſt modò, qui ſint Profeſſores ſiue
Magiſtri, qui in ſecunda, & tertia ſpecie Sortile-
giorum militare ſolent, & breuiter dicas, quòd
hi, qui ſunt Profeſſores artis Amatoriæ, & in illa
Sortilegiorum ſpecie militant, ijdem in Venefi-
ca ſpecie profitentur, & iſti appellantur Magi, ſci-
licet qui artem Magicam profitentur, *vt dicit text.*
in l. eorum. in princip. C. eod. tit. can. nec mirum. §. Magi. &
iſti ſunt qui vocantur etiam Malefici ob facino-
rum Magnitudinem, *vt dicit text. in dicto §. Magi.* Ius
enim Ciuile † iſtos vtriuſq; artis Magiſtros æqui- 10
parauit, tam in factura, quàm in pœnis, ſcilicet
illum, qui conficit Sortilegia Amatoria, & Sorti-
legia Venefica, & vtrunque pariter eadem pœna
puniri iubet, *vt dict. l. eorum. in princip. & l. ſi quis aliquid.*
§. qui abortionis. ff. de pœn. An idem ne ſit de Iure Ca-
nonico, quòd eadem ſit in vtroq; pœna ſtatuta,
aut diuerſa, *dicemus infrà eod. titul. 11. quæſtio.* Sunt qui-
dam, qui dicuntur Incantatores, qui ſola poten-
tia Carminis perſtringunt hominum vitas, iſti ſo-
lent vt plurimùm in tertia militare, & quidam a-
lij, qui ſuprà in prima ſpecie expreſsi ſunt, in hac
tertia ſæpiùs ſe exercent, vt ſunt Arioli, qui in eo-
rum ſacrificijs, & immolationibus adiungunt
quandoque imagines ceræ recentis, & illas iuxta
feruētiſsimum ignem opponunt, vel acubus ea-
rum capita vel latera perforant, baptizant, &
quamplurima alia turpia faciunt, quæ conue-
niunt tertiæ ſpeciei, *vt latius infrà dicetur in ſeq. quæſt.*
& Necromantici ſimiliter ſæpiùs ſolent in tertia
ſpecie laborare, *de quibus ſimiliter dicetur ij. in d. q. ſeq.*

QVAESTIO

QVAESTIO III.

SVMMARIVM.

1 Sortilegiorum profeſſio duplex, Expreſſa ſcilicet, & Tacita.

Profeſſio Tacita quæ ſit, & quæ Expreſſa Sortilegij.

2 Dæmones ratas habent ſubmiſſiones ſibi factas in manibus miniſtrorum ſuorum.

3 Profeſſio Expreſſa cum Dæmone facta duplex eſſe poteſt.

4 Profeſſio cum Dæmone fit cũ abnegatione nominis Chriſti in Baptiſmate.

5 Profeſſionem Expreſſam Dæmoni facientes, expreſſum & adorationis cultum impendunt.

6 Diabolus ſummoperè ab hominibus adorari cupit, atq; vt adoretur nullum non mouet lapidem.

7 Dæmones euocati veniunt, certis temporibus, ſignis, carminibus, & ritibus obſeruatis.

8 Aſtronomi imagines, quas ad Dæmones euocãdos faciunt, Aſtronomatas vocant.

9 Infirmitates in humanis corporibus ex ſola imaginum obſeruantia abſq; maleficio oriri non poſſunt.

10 Dæmones reſponſa præbere ſolent Maleficis, ſeu Sortilegis.

11 Diabolus an ſit futurorum præſcius.

12 Theſauri abſconditi an poſſint arte Dæmonum inueniri.

13 Aſtrologi, Chiromantici, & ſimiles, ex ſignis cœleſtibus, & aſtrorum curſibus prædicentes, an peccatum incurrant.

14 Chiromantia an poſſit abſq; peccato exerceri.

15 Sortilegia Amatoria, & Venefica, & in corpore, & extra corpus fieri poſſunt.

16 Sorti-

16 Sortilegi ſacramenta Eccleſiæ quandoq; permiſcent ſuis Sortilegijs.

17 Amor an verè oriatur ex Maleficijs Amatorijs, quæ fiunt ad Amorem prouocandum.

18 Amare nemo cogitur inuitus.

19 Sortilegi hoſtia conſecrata vtuntur quandoq; in Sortilegijs Amatorijs.

20 Hoſtia ſcripta literis ſanguineis vtuntur Sortilegi ad Amorem prouocandum.

21 Sacramenta Eccleſiæ Sortilegijs cõmixta, an poſſint mouere animum maleficiati ad Amandum maleficiantẽ.

22 Dæmon quare Sortilegis ſuadeat Sacramentorum abuſus effectus aliquos mirabiles parere.

23 Dæmones per Artes Magicas aduocati comparere coguntur inuiti.

24 Amoris effectus an poſſint produci per rerum mixturas à Sortilegis factas.

25 Sortilegiorum tertia ſpecies Malefica dicitur, quæ nullius cauſa boni eſſe cenſetur.
Venena non mala quæ dicantur.

26 Venena mala propinans, cõficiens, aut vendens punitur.

27 Verborum ſola potentia hominem interimere poſſe credunt quidam.

28 Species quas maleficiati euomunt, vnde ortum habeant, & an ſint in rei veritate.

29 Malefici qualiter per vnctiones Maleficia ſua perpetrent.

30 Maleficia qualiter extra corpus Maleficiati cenſeantur fieri.

31 Verba quædam Malefica in omnibus Sortilegijs admiſcentur.

Tertiò

TErtiò quæro, quot modis fiunt Sortilegia? loquendo de omni ſpecie, vt ſuprà. Reſpon. multis, ac varijs modis fieri poſſe. † Pro cuius intelligentia ſciendum eſt, quòd duplex eſt Sortilegiorum Profeſsio, Tacita ſcilicet, & Expreſſa; intelligẽdo de Profeſsis cuiuſcunque ſpeciei. Tacita enim Profeſsio, eſt promiſsio quædã, quamquis facit alteri Profeſſo, de obſeruando quæ ſibi mandauerit ſub promiſsione, quòd grandia faciet, & mirabilia in vita ſua, cognoſcet futura, & multa alia his ſimilia, dummodò fidem catholicam abijciat, & omnia Eccleſiaſtica Sacramenta peſſundet, & totis eius viribus adhærebit cultui, & obedientiæ ſui Magiſtri: & illum tanquam verum Principem adorabit, cultum veræ adorationis ſub idolorum forma ſibi præſtando, & alia huiuſmodi turpiora pacta, & cuncta opera per ipſum facienda ſub illius nomine, & deuotione conficiet. Et iſta dicitur Tacita Profeſsio, quia non fit propriè cum Dæmone, ſed cum miniſtro Dæmonis, & in qua nullæ interueniunt ſolennitates extrinſecæ, quæ interuenire ſolent in Expreſſa Profeſsione: ſicut eſt ſolennis ſtipulatio, fides præſtita per iuramentum de obſeruantia promiſſorũ, item homagium, & fidelitatis promiſsio erga Dæmonem, vnà cum poſtergatione, & omnimoda diuiſione fidei Chriſtianæ, & alijs quæ in ea requirantur, *vt in ca. qui ſine ſaluatore. 26. q. 2. & vide ſum. confeſ. eo. tit. q. 36.* vbi fit mentio de vtraque Profeſsione, & pacto habito cum Dæmone, ſcilicet Tacito, & Expreſſo, *& eod. tit. quæſt. 10. in fin.*

† quam

† quam ſubmiſsionem ipſe Dæmon poſteà ratam 2
habet, & reddit ſe facilem in obſequendo voluntati, & appetitui illius, ſicut aliorum: quo facto omnia Sortilegia ſicut expreſsè Profeſsi fabricare incipiunt, *vt ibi nota: & notatur etiam per quendam Mod. Theologum in quodam ſuo trac. de ſtrigi. mag. dæmon. mirand. lib. 1. c. 4. & l. eorum. in prin. C. eo. tit. & in c. 2. de Sortil.* vbi dicitur de illo, qui aſpiciebat in aſtrolabio pro inueniendis furtis, & de hac Tacita Profeſsione videtur etiam meminiſſe text. ſi benè conſiderentur verba ſua *in d. c. nec mirum. §. Necromantici. ver. ad hæc omnia.* vbi poſt narrationem certorum remediorum, quæ fiunt erga maleficiatum pro ſalute corporis, ſubiungit textus hæc omnia fieri arte Dæmonum ex quadam peſtifera ſocietate hominum, & Angelorum malorum exorta. † Al- 3
tera verò dicitur Profeſsio Expreſſa, & eſt illa, quæ fit expreſsè cum proprio Dæmone: & iſta eſt duplex, vna, quæ dicitur Solennis, ſiue Publica, altera, quæ dicitur Priuata. Solennis enim & Publica eſt illa, quæ fit cum Dæmone, dum publicè reſidet in ſolio Maieſtatis more Principis, quando fiunt vniuerſales congregationes omnium Strigarum, & Maleficorum, Necromanticorum, & cuiuſcunque generis Profeſſorum, certis nocturnis horis, locis & temporibus Dæmonis arbitrio conſtitutis, vbi vniuerſis aſtantibus fit iſta Profeſsio. Priuata verò eſt illa, quæ fit cum ipſo Dęmone pacto expreſſo cum iuramento, vt infrà, citra tamen ſolennitates, & hominũ multitudinem, vnde contra iſtos dicitur Eſa. 28.

c.dixiſtis, percuſsimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. & de hac fit mentio in ſum.confeſ.eod.titu. q.4.in princ.q.6.& 7. Fiunt quandoq; iiſdem ſolennitatib. quibus fieri ſolent veræ & ſolennes Profeſsiones monachorum in Chriſti religione, dum profitentur regulam mo-
4 naſticã, relinquentes mundum. †Illi verò faciunt cõtrarium, quia relinquunt primò Deum Saluatorem, abnegantes illius nomen, & Baptiſmum, & poſteà reliqua Sacramẽta Eccleſiæ, deinde adhærent Dæmoni, eidemq; perpetuam obedientiam ſpontanea voluntate promittunt, ſuperaddentes etiam Sacramentum, & homagium indubitatum, adeò, quòd penitus efficiuntur Dæmoni ſubiecti, & pluſquam vaſalli, & ex tunc contrahitur inter hominem & Dæmonẽ amicitia quædam & peſtifera ſocietas, ex qua multa mala, & turpiſsima opera conficiunt, & quædam alia turpiora faciunt, quæ referre non audeo. *vide illum Moden Theologum in d. tract. de ſtrig. Dæmon. mir. libr. 1. in 4. c.* vbi latiùs omnia iſta poſuit, *& in ſum. conf. eo. tit. c.*
5 *3. in prin.* † Iſti verò, qui Expreſſam Profeſsionem fecerunt, reddunt etiam expreſſum cultum adorationis Dæmoni per ſolennia ſacrificia, quæ ipſi faciunt Diabolo, imitantes in omnibus diuinum cultum cum cæremonijs paribus, luminaribus, & alijs huiuſmodi, ac precib. quibuſdam, & orationibus quibus inſtructi ſunt, adeò ipſum adorant, & collaudant continuè, ſicut nos Verum Creatorem adoramus. *26.q.5.c.contra idolorum. & eſt gl. in c. accuſatus. §. ſanè. de hæret li.6. & in ſumma. confeſ. eo. tit.*

tit.q.1.& 3. 26.q.6.c.non obſeruetis.& eadem cauſa,& quæſtio.2.c.qui ſine Saluatore.vbi eſt bonus text. in quibus autem locis,& quibus temporibus hæc faciant, *dicitur infrà quæſt.ſeq.* Et hoc procedit, quia Diabolus ſummoperè deſiderat ab homine adorari,& Deum ipſum Creatorem in hac adoratione imitari, quod prouenit ex illo peccato ſuperbię, quo ipſe Sathanas voluit ſe facere æqualem Deo, & pariter ſicut ipſe adorari, quod peccatum adhuc in ſe retinet, *vt dicit S. Tho. in 2.2. quæſtio. 95. artic. 5. & S. Aug. in lib.10.de ciuitate Dei, cuius dicta tradita ſunt.26.quæſt. 5.can.nec mirum. §. auguria. verſ.ſed hoc quoſdam fallit. & verſ.ad hoc.* vbi dicitur,quòd † Sathanas ad hoc valdè nititur, vt adoretur quaſi Deus, & propterea 6
illi qui interueniunt in dictis ſacrificijs,& expreſsè ipſum Sathanam adorant, ipſi ſunt cæteris prædilectiores: nihil petunt, quin exaudiantur ab eo, ex his quæ ipſe facere poteſt, & ſi petuntur ea, quæ ipſe facere non poteſt; fingit illa facere poſſe, & per multas illuſiones decipit ſuos Profeſſos. Et propterea dicũt quidam, quòd Sortilegia & Maleficia, quæ fiunt per iſtos, ſunt cæteris atrociora, & grauiora; quippe, quia Diabolus ſummoperè cupit iſtis complacere, à quibus maius præmium recipiat: & iſti ſunt, qui ſolent quandoque ſtruere imagines ceræ, vel cretæ, ſeu alicuius mixturæ, & ſimilium. *dicit S. Aug. in l.21. de ciuitate Dei, hæc verba not.* quòd Dæmones alliciuntur his rebus, characteribus, ſignis, & carminibus magicorum, non tanquam animal cibis, ſed quaſi Spiritus ſignis: quia enim homines in

ſignum ſubiectionis eis offerunt ſolemnia ſacrificia, & proſtrationes faciunt, gaudent ſummoperè huiuſmodi reuerentiæ ſigna ſibi exhiberi. Alliciuntur autem diuerſis ſignis, ſecundũ quod diuerſis vitijs ipſorum magis conueniunt. *verba ſunt S. Aug. relata per S. Thom. in trac. qq. diſp. 1. par. in tit. de*
7 *mirac. q. 10. verſ. reſpondeo. in fin.* vbi dicit, † quòd Dæmones certis temporibus obſeruatis, & determinatis, carminibus, & ſignis, ritibus, & imaginibus conſecratis, vel potius execratis, euocati adueniunt, quas imagines iſti Malefici portare ſolent ad loca ſacrificiorum deputata, quibus completis, compoſito ingenti igne, dictas imagines primò baptizant in nomine Beelzebub, Principis Dæmoniorum, ſeu Sathanæ, & quibuſdam alijs turpioribus verbis, quæ referre non audeo, quibus ſic peractis, imagines prædictas igni adhærent, & ibi petunt, quæ mala & infirmitates volunt in vera naturali perſona illius, quem, vel quã ipſa repræſentat imago, inferri, & quib. dolorib. & tormentis cruciari: quandoque enim acubus vel alijs ferramentis acutis perforant ſibi capita, coſtas, femora, pectus, ventrem, aut aliam corporis partem, in qua cupiunt exoriri infirmitatem in perſona maleficiati. *de quibus imaginib. fit men-*
8 *tio in ſum. confeſſ. in tit. de ſort. q. 12.* vbi dicit, † quòd hi, qui faciunt dictas imagines, dicuntur Aſtronomi, & illas vocant Aſtronomatas, quæ omnia opere Dæmonum habent effectum: cuius ſignum euidens eſt, quia in eis neceſſe eſt ſcribi quoſdam characteres, qui naturaliter intelligi nõ poſſunt, & ad

& ad nihilum operantur, niſi ad opera Dæmonũ execranda, & illinc ad modicum tempus auditur perſona illa, contra quam Sortilegia, & Maleficia prædicta facta fuerunt, quòd grauiter dolet, & lamentantur de maximo cordis, viſcerum, ventris, femoris, ſtomachi aut capitis dolore, dicens, graui quadam infirmitate repentina cruciari, quam nullus medicorum cognoſcere nec curare poteſt. Et hæc eſt illa, quã Sortilegus Dæmonis Arte Malefica ſibi impoſuit, interueniente poſteà Sortilegio Formali, vt infrà dicam, & iſta eſt veritas, cui nec ſacri Canones, nec ſacrorũ Theologorum ſchola repugnat, *vt in d. c. nec mirũ. §. ſi autem quilibet opponit, circa finem.* vbi ad hoc ſpeciale quæſitum reſpondet S. Auguſt. & fatetur, & Dæmones poſſunt ſanis corporibus Chriſtianorum immittere ægritudinem mediante miniſterio Sortilegi, & Malefici, ſed reprehendit illos, qui credunt in eis propter periculum animæ, quia qui in illis credunt, recedũt à fide Chriſtiana in totum, aut dubitant ſiue vacillant in ea, *arg. c. 1. extra de hæret. & diximus ſuprà tit. 1. q. 2.* † Non tamẽ 9 tibi perſuade, quòd ex ſola illa imaginum obſeruantia, tactu, & cærimonijs, abſque alia factura & Maleficio, poſsint huiuſmodi infirmitates in dictis humanis corporibus exoriri, quia hoc eſſet ridiculum credere, ſed fiunt poſteà venenorum compoſitiones, & conficiunt mixturas Maleficij, quòd præſtant Maleficiando, aut in corpore, aut extra corpus. In corpore ſcilicet per puluëres venenorum commixtos in cibo, aut potu perſonæ

 male-

maleficiandæ, aut per varias vnctiones factas in aliqua corporis parte, in qua ægritudinem cupiunt exoriri. Extra corpus verò fiunt, quando ipſæ facturæ ſiue Maleficia ſic in vnum compoſita abſconduntur in lecto perſonæ maleficiandę, ſuper quo iactura ſit, aut ſub limine oſtij cameræ, vel alterius oſtij, ſuper quo perſona ipſa maleficianda tranſitura ſit, illaq; pedibus calcare continget, *de quib. latiùs infrà dicetur in 6.q.* Et ita expreſsè Profeſsi, peractis ſacrificijs huiuſmodi, ſępiùs cōſueuerunt interrogare Sathanam in forma Idoli ſuper altare exiſtentem, vt futurorum aut præteritorum, ſiue præſentium occultorũ notitiam ſibi demonſtret.

10 † Qui Sathanas ſub Idolorum forma illa reſponſa reſtituit de præſentibus & futuris, valdè occultis, & remotis, verum & certum conſueuit præſtare reſpōſum, ex quo ipſe, qui eſt ſpiritus liber, ſubtilis, & eleuatus, nulloq; premitur pondere carnis, ſicut homo, videt, & expreſsè cognoſcit omnia q̃ fiunt, & facta ſunt in vniuerſo orbe terrarum, quæ omnia facilè huiuſmodi indicare poteſt, ſed quæ futura ſunt, minimè, quia illa ſolus Deus nouit eſſe vera, ꝓut ſunt vel erunt in ſuo eſſe. Quia apud ipſum, vt dicunt Theologi, nulla datur tēporis determinatio præſentis, pręteriti, vel futuri: quia omnia ſunt illi præſentia in ſpeculo Diuinę Maieſtatis. Eo igitur excepto, nulla creaturarum habet certam notitiam futurorum, *vt latiùs infrà dicemus. q. 10. & habetur per Eſa. 41. c.* Annunciate nobis quæ futura erunt, & dicemus, quòd Dij eſtis vos; & ideò Dæmon, q̃ eſt Dei creatura,

tura, *vt habetur Gen. 1.* non poteſt cognoſcere futura ex certa ſcientia, ſed per quaſdam coniecturas, *vt latiùs infrà dicetur in 10. q.* quotieſcunque igitur fit interrogatio de præteritis, aut præſentibus, aut occultis, vel de his, quæ fiunt in lóginquis partib. redditur prompta reſponſio, ſicut ab eo qui habet certam ſcientiam, *vt not. in d. c. nec mirum. 26. q. 5. & notant Canoniſt. in c. 2. de ſortil. & l. multi. C. eodem titul.* † quotieſcunque verò quæritur notitia futurorum, tunc non venit tam prompta reſponſio, ſed tardior, dubia, & implicita; quippe, quia illorum in veritate ipſe eſt ignarus, quorum certa notitia ad ſolum Deum ſpectat, & ad illum duntaxat, cui Deus voluit reuelare, *vt habetur Iſa. d. 41. c. & dixi ſuprà proximè, & habetur Act. Apoſt. 1. c.* vbi dicitur: Non eſt veſtrum noſcere tempora vel momenta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate. *& per S. Th. in 2. 2. q. 26. art. 6. & dixi infrà eod. quæſt. 6.* hi verò, qui Tacitam habent Profeſsionem cũ Dæmone, licèt ipſi quoq; ſua exerceant Maleficia Dæmonis miniſterio & ſuffragio, & corpora ſaucia ab huiuſmodi láguoribus ſanant, nihilominus non habent eandẽ vim & poteſtatẽ, ſicut hi, qui ſunt expreſsè Profeſsi: & ſunt reſpectu illorum, vt ita dixerim, tanq̃ fratres nouitij, aut fratres tertij ordinis, reſpectu Profeſſorũ, cùm ipſi tam in eorũ Profeſsionib. quàm in cultu, imitentur cultũ diuinũ, & mores noſtrę religionis, ſecundũ diuerſitatẽ Profeſsionis, & cęrimoniarũ: omnia tñ ad eundẽ effectũ tendentia, *vt dicit tex. in c. excõmunicamus. el. 2. in prin. extra de hære.* vbi dicitur, facies quidem habentes diuerſas, caudas

12 verò adinuicem colligatas, &c. † Inter quas non omittam illas, quæ arte huiuſmodi iactãt ſe poſſe inuenire theſauros in locis valdè remotis, & ſubterraneis abſconditos, & quandoque inducunt homines ad talẽ inſaniam, vt foueas quàm ingentes conficiant pro inueniendis theſauris huiuſmodi. Et iſta videtur mihi quòd ſit vna ex turpioribus illuſionibus, quas Dæmon homini faciat, quia in rei veritate nunquam legi, vidi, nec audiui, quenquam ex Necromanticis, Magis, aut Sortilegis huiuſmodi aliquos vnquam inueniſſe theſauros, aut aliàs aurũ vel argẽtum, ſed quamplures vidi huic operi incumbentes, qui mirabiliter conati ſunt velle experiri, poſt multos labores, & Diabolicas obſeruantias, demùm nihil viderunt, nec inuenerunt, niſi terram: & ratio eſt, quia Deus non permittit, nec vult Dæmonem poſſe theſaurizare, quia aliàs ſequeretur, quòd iſti Magici, Necromantici, ac cæteri Diabolicę fidei Profeſſores eſſent cęteris Chriſti fidelibus ditiores ac præſtantiores, & quamplures reperirentur ex ipſis Chriſti fidelibus, qui animo ditãdi proſequerentur illos, nec curarent Chriſtianã ipſam poſtergare fidem, vt magno theſauro abũdarent, & venerarentur ab omnibus. Quinimò videmus hodie totum oppoſitum, quòd iſti Sortilegi, Magi, Necromantici, & ſimiles ſunt cæteris Chriſti fidelibus pauperiores, ſordidiores, & viliores, & in hoc mundo, Deo permittente, calamitoſam vitam cõmuniter peragunt, demùm verò infelici morte pereunt, & æterni ignis incẽdio

dio cruciantur, *vt in c. firmiſſimè. extra de hæret. & 26. q. 5. nec mirum*, & qua Dæmon argutè illos decipit, eadem & ſimilibus promiſsionibus ipſi nos decipere ſtudent, ſed non capiunt, niſi aliquos, qui ſunt ſimplicis cognitionis, & carent intellectu & ratione, vel qui ſunt nimium creduli & curioſi: qui auiditate quadam impudentes appetunt ſcire ea, quæ nulla ratione aut honeſta cauſa competit ſibi inueſtigare *d. c. nec mirum. §. auguria. verſ. his ergo portentis.* † Sed quæro nunc, an Aſtrologi, Chiromantici, & ſimiles, qui ex ſignis cœleſtibus, & aſtrorum curſibus futura prædicunt, incidunt in peccatum? & videtur dicendum, quòd ſic, quia iſtorum notitia ad ſolum Deum Creatorem pertinet, *vt ſuprà proximè diximus, & habetur Eſa. 41. cap. annunciate nobis, &c.* Tu dic, aut iſti Aſtrologi, & alij prænominati volũt futura ipſa prædicere ex certa ſcientia, & non licet eis; quia ſigna illa cœleſtia ſunt ſigna rerum, non cauſæ rerum, ſ. cauſæ finales; & licèt inclinent naturam humanam ad aliquod faciendum, non coartant, nec imponunt neceſsitatem; aliàs nulla eſſet in nobis liberi arbitrij poteſtas à Deo tributa, ſi cogeremur contra voluntatem noſtram peccare, *vt dicit S. Tho. in 2. 2. q. 27. artic. 6. & no. per Abb. in c. 2. de ſort.* aut prædicunt illa per modum demonſtrationis, ſeu inclinationis, & benè dicunt, dummodò non demonſtrent neceſsitatem præciſam, neque cauſatiuam, in eo, quod ratione liberi arbitrij prudenter homo euitare poteſt, vt dixi, & iſto modo nõ peccãt nũciando. † Iterum quæri poteſt de Chiromantia, 14

quæ eſt Diuinatio quędam quæ fit per lineamenta manus, an liceat fieri ſine peccato, vel ſine pœna; dic quòd eodem modo, aut quis narrat præterita, quæ euenerunt illi, cuius manus intuetur, & non eſt peccatum, nec prohibitum, aut quis prædicit futura, & iſto caſu fit eadem diſtinctio, de qua ſuprà; aut quis vult prædicere neceſsitatiuè, & certo modo, aut inclinatiuè. Primo caſu Diuinatio iſta ſapit hæreſim, *per ea quæ ſuprà proximè diximus*, ſecundo verò caſu non ſapit hæreſim, nec meretur pœnam, qui per illam prædicit: quia Vaticinium iſtius Chiromantiæ fit vt plurimùm per regulas Aſtrologiæ, *vt not. iſti ſummiſtæ, maximè Io. Iec. in ſum. conf. eodem titul. quæſt. 2. 3. & 5. & S. Tho. d. diſt. 95. artic.* Aut nos loquimur de ſecunda ſpecie quæ dicitur Amatoria, & hæc Sortilegia fieri poſſunt per vtrunque Profeſſum, ſcilicet, Tacitæ & Ex-
15 preſſæ Profeſsionis, ſicut illa Diuinatiua; † ſed aduerte, quòd hæc Sortilegia, & ea quæ ſequuntur, tertiæ ſpeciei, fieri poſſunt dupliciter, ſcilicet & in corpore, & extra corpus perſonæ maleficiandæ, *vt l. eorum. in prin. & l. multi. C. eo. tit. & l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. & l. 3. §. hæc adiectio. ff. ad l. Corn. de ſicar. & habetur in dict. c. nec mirum. §. nullum ſuffragium. in ver. ſed hoc quoſdam fallit, &c.* In corpore enim fieri dicuntur per cibum vel potum regulariter. *vt d. §. qui abortionis. & §. hæc adiectio.* extra corpus autem, hoc eſt, extra inteſtina, fiunt per aliquas mixturas compoſitas ex herbarum folijs vel radicibus, metallis, reptilib. terræ, auium plumis, vel membris ſeu inteſtinis eorundem auium, animalium,

vel

vel piſcium, aliarumque ſimilium rerum naturalium, illaque quandoq; conſuunt in chlamyde perſonæ maleficiandæ ad Amorem, vel ſub capite lecti, ſuper quo perſona ipſa dormit, abſcondunt, aut ſub limine oſtij cameræ, aut alterius, ſuper quo ipſe maleficiandus vir, aut mulier tranſitura ſit. Quidam ſolent apponere imaginem ceræ, iuxta ignem ardentem, completis ſacrificijs, *de quibus ſuprà*, & adhibere quaſdam preces nefarias, & turpia verba. Vt quemadmodum imago illa igne conſumitur, & liqueſcit, eodem modo cor mulieris Amoris calore talis viri feruenter ardeat, &c. † In iſtis etiam Sortilegijs ad Amorem, vt plurimum admiſcentur Sacramenta Eccleſiarum, ſicut hoſtia conſecrata, *vt not. gl. in c. accuſatus. §. ſanè. de hæret. lib. 6.* vel nondum ſacrata, ſed circumſcripta notis, & literis ſanguineis, ſuper qua dici curant, quandoque vnam, duas, tres, quinque vel plures miſſas, quibus celebratis, tradunt hoſtiam ipſam non integram, prout eſt, ſed in puluerem redactam, valdè ſubtiliter perſonæ maleficiandę, quã aſſumere faciunt in cibo, ſicut in meneſtra, vel in potu; eodem modo faciunt cũ calamintha immixta alijs ſpecieb. & tradita, vt ſuprà in cibo, vel potu pſonæ maleficiandę, ex quo dicunt illã eſſe naturæ attractiuæ, & ꝙ poterit cor, & voluntatem abſorbẽtis attrahere ad Amorem perſonæ tradentis, ſed oẽs ſunt nugæ & Dæmõnis fallaciæ, quæ rarò vel nũquam ſortiuntur effectum, ſtante liberi arbitrij poteſtate. Nimirum quid eſſet, quod mulier caſta & hone-

honeſta violenter traheretur ad peccandum, & ad amandum illum, quem natura ipſa ſuæ conditionis non patitur? quia nemo, *vt ſuprà proximè dixi*, inuitus compellitur ad peccandum, niſi qui curioſè, & ſpõtè accedit ad peccatum, *d.c. nec mirum. §. auguria. verſi. his ergo portentis*: non negatur tamen, quòd Dæmon aſtutia & ſolicitudine ſua non poſſit tam grauiter, & ſolicitè mulierem ipſam tentare, & illi perſuadere, adeò, quòd incidat in peccatum, & incipiat amare virum illũ, quem priùs
17 nunquam nouerat. † & ideò dixerunt quidam magni Theologi, quòd ſi aliquis maleficiatus aut maleficiata reperitur, q deuenit ad effectus, quo tendunt Maleficia prædicta, id profectò nõ prouenit virtute, & potentia Maleficij vel Sortilegij, rationibus prædictis, propter liberi arbitrij poteſtatem: ſed deuenit virtute Diabolicæ tẽtationis, qui Dæmon, vt credentium animas faciliùs decipiat, ait, quòd firmiter credãt, quòd illa Sortilegia faciunt miracula, & vera ſint eorum opera, ipſemet adeò vehementer, & ſolicitè infeſtat mulierem ipſam tentationibus, & perſuaſionib. die noctéque, adeò, quòd nunquam ſinit ipſum vel ipſam aliquo momento quieſcere, nec in ſomnijs, nec in vigilia, adeò, quòd multoties accedente maximè operã, & miniſterio extrinſeco Sortilegi, qui extrinſecus cooperatur, & literis amatorijs, & precibus, pollicitationibusque verbalibus, adeò, quòd fragilis ſexus ſæpè illaqueatur, & cadit in peccatum, & hoc nõ prouenit virtute, & potentia Sortilegij, ſed Dæmonis tentatio-

tionibus, & opera hominis extrinſecus cooperantis, vt dixi, qui inſectantur mulierem ipſam tanquam venatores feram, aut aucupatores auē, & neceſſe eſt, quòd poſt aliquod bellum reddat ſe victam in manibus hoſtis, & cedat ꝑpter ſuam debilem naturam, & imbecilles vires, quas habet ad reſiſtendum Diabolo, imò perquam facilis eſt credula, & quæ noua ſunt, tam bona quàm mala, libenter appetit, *vt no. Gene. 3. & c. forus. de verb. ſig.* nec dici poteſt hoc violenter fieri, ſed ſpontè, quia mulier ipſa ſpōtè incipit incaleſcere in amorem illius viri, & voluntariè illum deſiderat, & hoc euenit ex natura ſua & voluntate, non violentia Sortilegiorum. Et hæc eſt facilior via ad flectendum pudicos animos ad libidinem, quàm alia, & maximè, ſi quando hæc tentatio fit, mittuntur nuncij, epiſtolę amatorię, & ſimilia ad mulierem. His vel ſimilibus modis videntur faciliùs flecti, quàm vi ipſius maleficij. Et nota vnum valdè ſingulare, quòd Sathanas videns, ſe minus potētem in hac ſpecie Sortilegiorum Amatoria, in qua nō poteſt hominem inuitum trahere ad amandum, ſicut in tertia ſpecie, in qua etiam viro vel mulierē inuita in eius corpore ægritudines intromittit, *vt infra latiùs dicemus in ſpecie illa, & habetur in d.c. nec mirum. circa finem. in verſ. ſed hoc quoſdam fallit, &c.* † Effectus enim iſtius Sortilegij requirit puram, & liberam voluntatem, quia nemo Amat inuitus, & licèt iſti vulgares fateri ſoleant ſe inuitos Amare, & propter Poculum aſſumptum compelli ad Amandum, hoc eſt falſiſsimum, ſi volumus intelligere

gere de neceſsitate præciſa, vt compellatur homo ratione, & voluntate, quia hoc non permittit Deus, ne tollatur liberi arbitrij poteſtas, quã habet homo: ſi tu diceres, compellitur homo perſuaſionibus Dæmonis, tunc dico, quod non compellitur in ratione, ſed in concupiſcentia carnis, quia fragilis eſt, & niſi fortiter, & deliberatè reſiſtat vel fugiat, incidit in laqueum, *vt latiùs infrà dicam in hac quæſt.* Et hactenus nunquam vidi, nec legi in Maleficiorum ordinationib. ſiue potiùs machinationibus ab iſtis Maleficis Sacra miſceri, niſi in his quæ fiunt ad Amorem, & in hac
19 ſpecie, † Et bis aut ter habui in facto Sortilegos, qui huic Sortilegio ſiue Maleficio incumbentes, hoſtiam commiſcuerant, vnum videlicet clericũ religioſum, qui hoſtiam ipſam ſacratiſsimam accipiebat, cuius partem ipſe ſceleratiſsimus, qui cupiebat Amari, aſſumpſerat, dicendo quædam verba ſatis turpia atque nefanda, quæ hîc referre non expedit; reliquam verò partem hoſtiæ miſerat ad ipſam mulierem, non in forma hoſtiæ, ſed minutatim contritam, & in puluerem redactam, ſumendam in cibo aut potu. Iterum habui alium, qui hoſtiam ipſam nondum ſacratam acceperat, & ſuper illam circumcirca cum ſanguine annullaris digiti nonnulla verba ſatis turpia deſcripſerat, deinde ipſam hoſtiam ſuper altari impoſuerat, hoc eſt, ſuper nudo lapide ſacrato, ſub linteamine tamen altaris abſconditam, & à quodam ſacerdote rotundæ conſcientiæ, ſuper illa quandoque miſſas celebrari fecerat, certis oratio-

rationibus ad eius propoſitum ſuperadditis, deinde hoſtiam ipſam ſumpſerat, quæ tamen non erat expreſsè conſecrata, cuius partem pro ſe aſſumpſerat, alteram verò partem perſonæ maleficiandæ tradiderat, redactam in puluerem, vt ꝓximè dixi; aſſerentes vterq; ipſorum, qui hoſtiam ipſam aſſumpſerant, indiſſolubili amoris vinculo adinuicem colligandi. nihilominus nullum effectum apparentem vidi nec percepi. †Nec ſunt adhuc anni duo elapſi, ꝙ alium ſimilẽ caſum audiui Romæ accidiſſe de quadam impudica muliere, in cuius cophinis repertæ fuere duæ hoſtiæ, ſuper quib. ambabus erant deſcripta verba quædã ſanguinea, &c. quas ipſa tenebat, vt aſſeruit, ad effectum tradendi cuidã alteri mulieri, ad inſtãtiam viri, qui eiuſdem mulieris Amorẽ concupiſcebat. Aliàs quoq; nondum eſt annus elapſus, quòd duæ impudicæ mulieres Romæ, quas vidi, & audiui ab excellẽtiſsimo viro Reuerendo domino Locumtenente Reuer. D. Vicarij Papæ, qui illas captiuas habuerat, & examinauerat, quæ acceperant oleũ Baptiſmatis, quo inunxerant ſibi labia, dicentes hæc verba, fides abrenuncio tibi, & cum labijs illic ſic inunctis, deoſculatæ fuerãt viros quoſdam, cauſa captandi Amorẽ ab ipſis, vt ipſæ aſſerebãt: nihilominus demùm omne experimentũ fallax, & ſuorũ exceſſuum condignas vidi luere pœnas. Aliud exemplũ à triennio, & citra, in eadem vrbe cõtigerat, ꝙ quædã turpiſsima mulier acceperat particulam cutis illius, qua infans indutus egreditur de vtero matris, quamprimùm venit in lucem,

cem, illamque ſimiliter ſuper nudo lapide ſacrato abſcondiderat, & ſuper illa plures miſſas numero quinque celebrari fecerat, cutimq; prædictam poſtmodum aſſumpſerat, & baptizauerat ſub nomine perſonę maleficiandę, cum aqua Baptiſmatis, & cærimonijs conſuetis, deinde eandē in puluerem redegit, ad effectum tradendi perſonæ maleficiandę, tamen interim capta fuit, nec perficere potuit Sortilegium, ſed congruas ſcele-
21 ris ſui luit pœnas. † Redeundo igitur ad propoſitum, dico, quòd iſti Sortilegi ſæpius requirunt remedia Sacramentorum Eccleſiaſticorum in iſtis Sortilegijs Amatorijs, videntes forſan, quòd Diaboli auxilium non eſt ſibi ſatis: putantes ſecundum Dæmonis perſuaſionem, quòd Sacramenta huiuſmodi ſummoperè commoueant animos hominum ad Amandum terrena, & illorū cōcupiſcentias naturales: ſed in hoc, iudicio meo, ſummoperè decipiuntur, putantes tantum immenſum Euchariſtiæ Sacramentum mundanis laſciuijs, & peccatis præſtare ſuffragium, quia in ſacrificijs nullū aliud eſt maius, per quod omnia tolluntur peccata, & anima Chriſtiani per ipſum vnitur Deo, *de conſec. diſt. 2. c. cum omne crimen. & c. nihil in ſacrificijs. & in clem. 1. de reliq. & vene. ſanct. & ibi no. d. Card.* & ſimiliter cætera Sacramenta, quæ ad excluſionem ſpiritus maligni, & purificandum animam à peccatis, & ad confirmandum vnionem Fidei Chriſtianæ adinuenta fuerunt, prout eſt Oleum ſanctum Baptiſmatis, Chriſmatis, & Extremæ vnctionis. *1. q. 1. c. detrahe. & c. firmiſſimè. de hæret. &*

ret. & de conſec. diſt. 4. in princip. & eadem diſt. c. presbyteri. c. nullus miniſtrorum. & tetigi ſuprà in tract. de hæret. in 2. q. in prin. fatuum eſſet dicere, quòd iſtos contrarios effectus operarentur. † Sed ego credo, quòd Sathanas ſub hac ſpecie vehementer decipit iſtos Sortilegos; perſuadendo illis, quòd iſtorum Sacramentorum abuſus parit mirabiles effectus quo ad Amorem; ſed hoc ipſe facit in vilipendium Chriſtianæ Fidei, & vt grauiùs offendat Diuinam Maieſtatem. Quinimò, quandoque reperiuntur quidam ſacerdotes, qui ſunt adeò proteruæ & reprobæ conſcientiæ, qui audent in ipſo ſacrificio miſſæ ſcienter, & dicere nõnullas prauas orationes & nefarias preces, & maleficiandã perſonam nominare, & apprehenſis Sortilegijs ſuper altari manibus proprijs illa immolare Deo non verentur, exorantes, quòd ſuſcipiantur exaudiendæ preces; vt illum, ad quem deſtinata ſunt, ſortiantur effectum; ex quibus apparet, quòd Sathanas adeò ſubtiliter operatur, quòd ab hominibus, & ſacerdotibus Dei miniſtris apud altare ſacratum cultum adorationis extorquet in maximum dedecus Eccleſiæ, & Diuinæ Maieſtatis offenſam illos decipit, prout vidimus ſuprà proximè de theſauro. Quidam alij capiunt cutem virgineam infantis, de quo ſuprà diximus, aut alterius quadrupedis nondum nati, hoc eſt, quando naſcitur abortiuum, quam redigunt in membranam, quam appellant chartam virgineam, & tenent quandoque in forma quadrata, quandoq; verò in forma rotunda, ſicut hoſtia, vel parùm minùs, & ſu-

per

per illis deſcribunt, aut ſcribere faciunt verba incantatiua, & coniuratiua ſpirituum, quibus immiſcent certos characteres, & ſigna quædam extranea, quibus Dæmonum inuocatio continetur,

23 tur, *vt latiùs infrà dicetur q. 8.* † qui Dæmones, magicis artib. aduocati, mediantibus iſtis Sortilegis, characteribus & ſignis coacti; adueniunt certis temporibus obſeruatis, & determinatis carminibus, & ritibus & imaginibus conſecratis, vel potiùs execratis. *vt dicit S. Thom. in tract. qq. 1. partis. q. 10. verſic. 9. in tit. de mira.* vbi etiam dicit, quòd per iſta vel ſimilia nomina Dæmones vocati coguntur venire, ſi Magus illos aduocat: & licèt inſint, & appareant aliqua nomina Dei, nihilominus illorum finis, & vltimus effectus ſemper tendit ad iſtud. Sed ideò illa Dei nomina apponunt, vt faciliùs legentes decipiantur, & credant per illorum nominum expreſsionem rem ipſam ſanctam atque deuotam eſſe. Et ex iſtis quàm plurimas vidi, & abſtuli de manibus Maleficorum, & inter alia ſæpiùs vidi iſta verba inſerta, agios o theos, agios iſchyros, agios athanatos, hoc eſt Deus acharon, Deus immortalis, & clarum eſt, quòd hoc nomen acharon, eſt nomen Sathanæ, ſiue Beelzebub, *vt not. 4. Re.* dum Elias diuino numine inſpiratus reprehendit Ochoſiam regem, qui derelicto diuino cultu, Deos extraneos adorabat, dicēs: Nunquid non eſt vobis Deus veſter Deus Iſraël, vt eatis ad conſulendum Beelzebub, Deum Acharon: de lecto, quem aſcendiſti, non reſurges, &c. Quidam alij admiſcent in ipſis Sortilegijs Amatorijs

partem

partem aliquam chlamydis, aut camiſiæ filum, ſi habere poſſunt, perſonæ maleficiandæ, & cum illis, & alijs mixturis, cōponunt facturas ſuas: quidam verò capiunt auium aut brutorum inteſtina vel membra, ſeu alia corporis vel membri particulam, prout quidam cepere iecur vulpis, oculos lupi, aut illius caput, cor cerui, noctuæ inteſtina, aut bubonis, linguam milui aut philomelæ, & ſimilium. † Nec putes, quòd ſola iſtarum rerũ 22
mixtura ſufficiat ad cauſandum prædictos Amoris effectus, niſi adeſſent verba Diabolica exorcizantia, & Sortilegi mens. & intentio prædicta omnia Sathanæ vouētis, & veluti ſacrificia immolātis ad huiuſmodi turpes effectus. Quemadmodum .n. per verũ ſacerdotem immolatur hoſtia, quæ Deo creatori cũ deuotione offertur, ita per iſtos Maleficos & Sortilegos verum diuinum cultum imitantes violanteſque, hæc eorum reproba ſacrificia immolantur, quibus oblatis, & emiſſis precibus ſtatim efficiuntur à Dæmone conſecrata, ſeu potiùs execrata. *per not. in dicto can. nec mirum. §. ſed hoc quoſdam, &c. & Sanctus Auguſtin. in libro decimo, & vigeſimo primo, de ciuitate Dei idem teſtatur, vide S. Thomam in tractat. qq. diſpu. quæſt. 10. verſi. nonum, primæ partis in titul. de mirac. & in ver. reſpondeo, in fine.* alioqui ſequeretur, quòd quilibet alius Chriſtianus extra illorum profeſsionem, ſi haberet notitiam illorum verborum, poſſet eadem conficere Sortilegia, & eoſdem effectus concipere, quod non eſt dicendum: *per ea quæ ſuprà dicta ſunt, & per ea quæ habentur in dicto can. nec mirum. §. Necromantici.*

25 *verſ. ad hæc omnia.* † Tertia ſuccedit ſpecies Sortilegiorum, quæ Malefica dicitur, & meritò, nam ex illa nullum bonum, ſed omnia mala proueniunt; diuerſæ ægritudines ex illis Sortilegijs in humanis aut brutorum corporib. exoriuntur, & mors quandoq; ſuccedit citiùs, vel tardiùs, ſecundum Venenorum attrocitatem, aut lenitatem; & iſta ſimiliter dupliciter fiunt, aut in corpore, aut extra corpus; ſicut Amatoria, excepto, quòd fiunt diuerſæ compoſitiones, ſcilicet, ex diuerſis ſpeciebus, & mixturis, quia in ſpecie illa præcedente, vt plurimùm interueniūt res dulces, calidæ, & amœnæ humanæ naturæ, coadiuuantes naturalem calorem & potentiam luxuriandi, & ideò lex appellat illa bona vel non mala Venena, quia non ſunt facta hominis necandi cauſa, *vt l. 3. §. hæc adiectio. ff. ad l. Corn. de ſic.* In hac verò vltima ſpecie, quæ dicitur Malefica, & propter odium vel indignationem, vt plurimùm fit ad vindictam, & vltionem alicuius iniuriæ, fiunt diuerſa, imò contraria Sortilegia, & Maleficia, in quibus mala Venena, ſcilicet ea, quæ facta ſunt hominis necandi cauſa, vt plurimùm commiſcentur: quandoque plus, quandoque minùs, ſecundum quod iſti Malefici grauiorem vel leuiorem quærunt inferre iacturam, & iſta Pocula Venefica ſunt communiter frigida, amara, & noxia, & naturæ humanæ hominumque ſaluti contraria, *vt dicit text. in l. & ſi*
26 *excepta. & l. ſi. in prin. C. eod. tit. de malef.* † & ideò lex appellat iſta mala Venena, & non ſolùm punietur ille qui ipſa potanda tradit, verùm etiam qui illa conſi-

conficit ſeu componit, tenet, & vendit. *d. l. 3. §. hæc adiectio.* Ex his enim variæ ac diuerſæ proueniunt in humanis aut brutorum corporibus infirmitates, & ægritudines inſanabiles exoriuntur, ſcilicet, febris, tuſsis, phreneſis, dementia, dilucida interualla, inteſtinorum corraſio, cordis dolor intenſus, vel capitis, vētris mugitus, morbus ſonticus, membri debilitatio, nerui alicuius attractio, vel alia ſimilis calamitas, ex qua corpus paulatim conſumitur, & abſq; remedio medicorum tendit ad necem. Quandoque verò introducitur virilis membri languor, & debilitas renum in viro, in muliere verò vuluæ arctatio, aut matricis frigiditas, & indignatio talis, ex qua vir redditur omninò impotens ad generandum, mulier verò incapax, & vndiq; reproba ad recipiendum ſperma in coitu, & ad concipiendum, ita quod redditur inutilis pro matrimonio, & fit quandoq; ſeparatio non dico thori, ſed ipſius matrimonij, & datur facultas iterum nubendi illi qui petijt diſſolutionē, & ego vidi ſemel in facto caſum huiuſmodi, vbi mulier cōquerebatur de viri impotentia, quę ex Maleficio huiuſmodi prouenerat, quæ durauerat per trienniū, prout iura requirūt, adhibita poſteà ſeptima manu propinquorum fuit facta diſſolutio matrimonij. *ſecundum quod habetur in c. 1. & c. litera. de frig. & malef. & no. Doct. in c. fraternitatis. eod. titu.* quas compoſitiones, & mixturas iſti Malefici ex pluribus ſpeciebus venenorum componunt, quædam ex herbarum folijs, feſtucis aut radicibus, piſcibus, animalibus, aut reptilibus ve-

neno-

nenoſis, lapidibus, atque metallis. *vide S. Thom. in*
tract. qq. 10. 1. partis, in titul. de mirac. verſic. ſextum. quo-
rum tamen quædam in liquoribus, quædam ve-
rò in puluerib. reſoluta tenent, & cum ipſis Sor-
tilegia ſua fabricare ſtudent. †Quidam verò ſunt,
27 qui ſola verborum potentiá hominem aut bru-
tum interimunt, aut ægrotare permittunt, & alia
quædam miranda faciunt, *vt habetur in c. igitur genus.*
26. quæſt. 4. & diximus ſuprà hac quæſtio. in princip. & tetigi
infrà eod. quæſt. ſequent. quæ omnia Dæmonis inſtru-
ctione, & doctrina nouerunt: & hæc ſunt in veri-
tate, quæ reddunt humana corpora languentia
vel moribunda ſæpè, licèt in ipſorum Maleficio-
rum, ſiue facturarum reſolutionibus ſpecies, &
materiæ quædam multùm extraneæ appareant,
prout aliàs vidi pluries, quòd prædicti Maleficia-
ti, poſtquam habuerunt remedium liberationis,
ſæpiùs ex pectore proijciunt, aut ex ore euomunt,
vel inferiùs per ſeceſſum emittunt acus, capillos,
ferramenta, clauos, plumas, ſulphur, lapides, &
res demùm tales, quas impoſsibile erat, dictum
maleficiatum potuiſſe comedere, non ſolùm in-
tegras, ſed nec fractas, vel minutatim in fruſta
conciſas. Vnde videtur quid mirandum: ſed dic
vt quidam dixerunt, quòd Sathanas ad maiorem
hominum deceptione facit apparere dictas ex-
traneas ſpecies in reſolutione facturæ, vt res ma-
gis miranda videatur, quandoquidem inſpiciun-
tur, & conſiderantur ea eſſe talis naturæ, & for-
mæ, & qualitatis, quòd impoſsibile erat illa po-
tuiſſe ingredi in corpore maleficiati per aliquam
partem

partem naturaliter, ſed in rei veritate nõ ſunt veræ ſpecies naturales: & quòd ſit verũ, apparet, quia illa emittuntur per vomitũ vel ſtercus, & ſic inter illas materias liquidas apparẽt à principio, cũ primũ exeunt de corpore, ſed ſi ſeruares materias illas biduo, triduo, aut quinq; dierum ſpacio, prout aliàs ego ſtudioſè ſeruari feci, videres omnia ea liquefacta penitus, & ipſarum formas perijſſe totas: ꝙ ſi naturalia eſſent, ꝑfectò in ſua priori ſiue primæua forma remanerent, nec poſſent per aliquos liquores aut humiditates corrũpi, maximè ferrum, & lapides, ꝓpter eius naturalem duritiem, vt manifeſtum eſt omnib. † Quidã 38 alij dixerunt, ꝙ Dæmones, vt res miranda videatur, tunc temporis, quando maleficiatus ꝓuocatur ad vomitum, ad opus ventris, velociſsimè, & inuiſibiliter afferũt ibi ſpecies illas, ſiue materias, de quibus ſuprà, veras, & naturales, quas aliundè acceperãt, & attulerãt. Sed nota, ꝙ licèt Dæmon ſui potentia naturali hoc facere poſſet, & tã dextro modo illas inſerere in vomitu vel ſtercore maleficiati, ꝙ nullus hominum aduerteret, tñ prior opinio mihi magis placet: quòd ſint apparentes ſpecies ſub illis formis nõ naturales. Quod ſit verum, apparet ratione prædicta, quia cõmuniter non durant ſub illã forma, ſed breui tempore reſoluuntur in illis liquoribus, cum quibus mixta aduenerant, prout ego pluries vidi, & manibus ꝓprijs tetigi, quæ à principio, vt dixi, apparebant veræ, & naturales, & retinebãt in ſe neſcio ꝗd duri, tamen breui tempore, vt prædixi, reſoluũtur,

& pereunt. Quandoque verò iſtæ mulieres Maleficæ ſiue Malefici media nocte ingrediuntur thalamum perſonæ maleficiandæ (in quib. quomodo, & qualiter ingredi poſſunt, maximè quãdo oſtia, & feneſtræ ſunt omnia clauſa, & fortiſsimis ſeris, & clauibus concluſa, *dicetur infrà eod. q. 8.*)
29 † & maleficiandum ipſum, ſiue maſculus ſit, ſiue fœminina, dormientem, ſuis liquoribus, aquis, oleis, aut pinguedine, ſiue alijs ſimilibus vnctionibus, plura & diuerſa Venena continentibus inungunt, quandoque femora, quandoque autem ventrem, aut caput, guttur, pectus vel coſtas, ſeu aliam partem corporis perſonæ maleficiandæ, quæ ſic dormiens nihil ſentit, & eſt tanta vis, & potentia illius Vnctionis, quòd paulatim, durante calore ipſius dormientis, ingreditur intus carnes, & vadit ad penetralia cordis viſcerũ maleficiati, vnde paulò pòſt cauſantur ingentes dolores in corpore maleficiati, cum primum ſcilicet Maleficium vel factura, vt dicunt, tangit inteſtina maleficiati: illinc ſuccedunt maximi vlulatus, & lamentationes quàm crebræ, & hoc vno modo Sortilegia Venefica fiunt in corpore, quia Maleficium ſiue factura tangit inteſtina. Alio modo fiunt ſimiliter in corpore, per cibum aut potum, quia illa eorũ Venena & Maleficas Mixturas in puluerem, vt plurimùm redactas, in vino vel ferculis intromiſcent, & iſto modo tradunt mala fercula, & peſtiferos potus ignaris, & his qui bona fide cum eis comedunt vel bibunt, & ideò conſulo omnibus, vt quàm maximè præcaueant, ne

ne comedant vel bibant cum eis, qui dicuntur Malefici, aut cum Mulieribus Maleficis: ſed fugiant eorum vel earum conuerſationem. Et meritò cõſtituit Imperator, quod iſtorum conuerſationem & amicitiã, quamuis vetus ſit, vnuſquiſq; omninò fugiat. *l. nullus. C. de mal. & math.* quia ſunt inimici humani generis, & hoſtes communis ſalutis, *vt dicit tex. in l. & ſi excepta in pri. & l. fi. C. eo. titu.* ſemperque ſtudent inferre aliqua mala in humanis corporibus, vel in bonis, & hoc faciunt Dæmone inſtigante, vt ſemper operentur malum contra aliquem ex Chriſti fidelib. & neceſſe eſt quod hoc faciant, imperante Sathana, poſtquam illius imperio ſe ſubiecerunt, & promiſerunt obedientiam: *vt latiùs diximus ſuprà ea. q. in pri. in 2 ſpecie.* † Alio modo fiunt hæc Maleficia. ſ. extra 30
corpus, quod eſt quando iſti Malefici abſcondũt in capite lecti, vel in alia parte, ſuper qua maleficiandus iacere debet, ipſa Venefica Sortilegia; aut ſub limine oſtij cameræ abſcondunt eadem, dummodò perſona maleficianda ſuper illis tranſitura ſit; & illa pedibus calcare contingat, quia ſtatim facta calcatione, quando ſunt in limine, vel facta iacentis corporis quando fiunt in lecto factura, ipſa ſortitur effectum: recipiunt quãdoque certa Venena adeò atrocia & furibunda, quib. pedibus calcatis, ſtatim perit, qui illa calcauerit: quædam alia ſunt quæ non ſtatim occidũt, ſed ſpacio duorum trium vel 7. aut 10. dierũ plus vel minus, ſecundum quod voluerint ipſi Malefici, quia ſciunt illa temperare, prout ex pluribus

confeſsionibus reorũ iſtius criminis accepi, qui ſimiliter faſsi ſunt, ex quibus rebus conficiantur, & qualiter fiat illorum temperatio, & quem effe-ctum operentur ſingula, quæ hîc referre non licet; ſufficiat tibi ſcire, quòd hæc fieri poſſunt arte & induſtria Dæmonis, ex rebus naturalib. miniſterio & opera Sortilegi interueniente, *vt fatetur S. Aug. l. 10. de ciuit. Dei. & habetur 26. q. 5. c. nec mirum. circa fi. & l. multi. & l. eorum. in princ. cum pluribus alijs ll. C. eod. tit.* Et no. vnum, quod in omnibus Sortilegijs, cuiuſcunque ſint ſpeciei, ſemper interueniunt Verba quædam Malefica, opus illud, quodcunque ſit, Dæmoni conſecrantia, & eius auxilium ad id faciendum, ſiue potiùs machinandum, inuocantia. Concludo igitur in hac materia, quòd in quolibet Sortilegio tria concurrere debent; Perſona Malefica, ſcilicet, Profeſſa. Verba Conſecratiua, & Materia Conſecrata, & ad illum effectũ Compoſita, excepto Maleficio Incantationis, quod verbis tantùm perficitur, *vt habetur 26. q. 4. c. igitur genus. & q. 5. c. nec mirum. & ſuprà diximus hac ea. q. in princ.*

QVAESTIO IV.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia in quibus locis, & quo tempore fieri ſoleant.*
2 *Lux veritatis Chriſtus vniuerſum mundum illuminans.*
3 *Sortilegia quare potiùs de nocte quàm de die fiant.*

QVartò quæro, quibus locis & temporibus hæc Sortilegia fabricantur, & vbi ipſi Sortilegi, & alij ſimiles cõuenire ſolent? †Reſpondeo,
1 quòd

quòd vt plurimùm in locis ſyluestribus, occultis, ſubterraneis, & ab hominum conuerſatione remotis, & peregrinis, ruinoſis atq; deſertis, & ſemper de nocte fiunt, *vt not. in can. epiſcopi. 26. quæſt. 5.* ratio poteſt eſſe duplex. Prima; quia Dæmon poſt caſum ex paradiſo effectus fuit obſcurus, & tenebroſus, vt concludunt communiter Theologi, & maximè S. Thom. *in tract. qq. quæſtio. 16. artic. 1. & 6. in tit. de Dæmon.* conſequens eſt, quòd omnia opera, quæ ipſe facit, fiant in obſcuro, & tenebroſo loco, & tempore, eo maximè etiam, quia opera ipſa ſunt peccata, quæ communiter dicuntur nigra, & oppoſita luci veritatis, virtutis, & iuſtitiæ, meritò conficienda ſunt tempore nigro, & obſcuro: iuxta illud cõmune dictum: Qui malè agit, odit
lucem. *18. qu. 2. c. perniciofam.* † Lux enim veritatis 2
eſt illa, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, quæ eſt Chriſtus, *vt habetur Ioan. 1. 3. 5. 8. capit. & l. inter claras. in prin. C. de ſum. Trin.* & eſt lux interna, quæ clarificat animã, & intellectũ hominis. *de conſecr. diſtinctio. 4. in principio.* Sathanas enim virtutibus, bonis operibus, & veritati, quantum poteſt, aduerſatur, ex quo ipſe mendax eſt, & tenebroſus, *vt ſuprà diximus*, nimirum ſic loca ſordida, obſcura, & tenebroſa ſibi elegit ad ſimilitudinem ſui, *vt notat. Ioan. tertio cap. & 81. diſtinct. ca. valent interdum.* † Secunda reddi- 3
tur ratio, quare potiùs de nocte quàm de die hæc opera fiunt, quia ſi de die fierent, poſſent videri ab aliquo, & faciliùs diſcooperirentur eorum Maleficia, & deuenirent ad notitiam curiæ & iuſti-

iuſtitiæ, & faciliùs caperentur punirenturq́;. Ne igitur tam facilè detegantur, & impediantur eorum opera fieri, & ſacrificia celebrari, faciunt de nocte in locis prædictis, vt à nemine habeant impedimentum: *per ea quæ ſuprà dicta ſunt & not. in d. c. epiſcopi. 26. q. 5. & c. nec mirum. ea. q.*

QVAESTIO V.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi quibus rebus, aut inſtrumentis in ſuorum fabricatione facinorum vtantur.*

Futurorum reſponſa vt plurimùm ſunt dubia.

2 *Sortilegia facta per homines Tacitæ Profeſſionis per quæ fiant inſtrumenta.*

Inſtrumenta Sortilegij Amatorij quæ ſint.

3 *Sortilegia extra corpus quibus fiant inſtrumentis.*

4 *Homo abſque Dei gratia, Diabolo tentanti reſiſtere non poteſt.*

Diabolus plus timet ſignũ crucis, quàm cætera omnia, quæ in mundo ſunt.

Diabolus ante Chriſti aduentum duas manus habere dicebatur.

5 *Chriſtus per paſſionem ſuam à Diaboli manibus in ſe credentes eripuit.*

Mulier ex ſe pudica quandoque ad libidinem Diaboli opera prouocatur.

6 *Sexus muliebris res admodum fragilis, facilè decipi poteſt.*

Inſtrumenta tertiæ ſpeciei Sortilegiorum quæ Veneſica dicitur, quæ ſint.

7 *Venena mala propriè quæ dicantur, & quæ bona.*

8 *Sortilegia quædam fiunt ex particula cadaueris hominis.*

9 *Imagi-*

9 *Imagines de cera fiunt quandoque à Sortilegis ad maleficiandos homines.*

10 *Imagines quare in Sortilegijs fieri ſoleant, cùm nihil operentur.*

11 *Diabolus ſub diuerſis inſtrumentis & figuris docet Sortilegos diuerſa committere flagitia.*

QVintò quæro, quibus rebus, †mixturis, & inſtrumentis vtuntur iſti Sortilegi ad hæc ſua Sortilegia fabricandum? Reſpondeo, quòd varijs atque diuerſis. Iſtorum pars maior declarata fuit *ſuprà eodem, q.7.* nihilominus ad maiorem expreſsionem, quia materia iſta non eſt minus confuſa, quàm diffuſa, dicam aliqua vltra ea, quæ ibi dixi. Ideò dic, quòd aut loquimur de prima ſpecie, quæ eſt Diuinatiua, in qua quandoq; verſantur Sortilegi qui ſunt Profeſsionis Expreſſæ; aliquãdo verò hi, qui Tacitæ ſunt Profeſsionis. Primo caſu dic, quòd quotieſcunque ſunt in celebratione ſacrificiorum, omnibus ferè, & eiſdem inſtrumentis vtuntur ad ſacrificandum, quibus vtuntur noſtri ſacerdotes Chriſtianæ religionis; & cum illa reuerentia cultum Dæmonis ſub idolorum forma celebrare ſolent, & offerre preces, qua & quibus veri ſacerdotes Chriſtianę religionis verum diuinum cultum venerantur, *vt not. Io. Iec. in ſum. conf. in titu. de Sortil. c. 1. & 2. & not in c. nec mirum. 26. q. 5. & in c. contra idolorum. 26. q. 4. & not. gl. in c. accuſatus. §. ſanè. de hæret. libro 6. & ibi D. Arch. Gemin. & alij, vbi expreſſa fit mentio de iſtis ſacrificijs.* In locis enim, quæ ſuprà ꝓximè diximus, quæ ipſi retinent loco tem-

templorum, ſolent ſæpiùs conſtruere aras, & ſuper eiſdem ponere idola, & alias diuerſas imagines, quibus in ipſis ſacrificijs, & precibus offerre ſolent thura, & alios diuerſos ſuffitus, deferunt etiam tunicas quaſdam loco camiſiæ, cottæ, tunicellæ, patinæ, vel piuialis, & cum illis celebrant ſacrificia, habentque inter ipſos quoſdam, qui meliùs cæteris ſunt diſpoſiti ad illas cerimonias exercendum, quos illis præponunt, & appellant Sacerdotes, ſicut apud veteres dicebantur ſacerdotes Apollinis, & ſimiles; & nunc idem obſeruant Iudæi inter ſe: iſti enim ſunt, qui ſacrificia ipſa manibus proprijs celebrant, & miniſtrant, & maximo reuerentiæ cultu Diabolum venerantur, ac ſi verè eſſet illorum Deus, & hoc eſt, in quo Diabolus ſummoperè delectatur, vt adoretur. *d. c. nec mirum. & per S. Thom. in ſum. quæſt. 94. artic. 3. in titu. de ſuperſt. & habetur Matth. 4. c.* quibus completis ſacrificijs, ipſi Sortilegi ſuas proponunt interrogationes de his, quę noſcere cupiunt, & ab ipſis idolis voce Diabolica reſponſa ſuſcipiunt de futuris, ac de præſentibus occultis, ſecundum quod ipſi magis ſcire cupiunt, licèt futurorum reſponſa ſint vt plurimùm dubia, & ad plures ſenſus accommodãda, quoniam futurorum ipſe Dæmon eſt ignarus: quatenus vellet illa prædicere ex certa ſcientia, prout ſunt in ſuo eſſe, *de quo latiùs dicam infrà quæſt. ſeq.*

2 † Secundo verò caſu, quando ipſa Sortilegia fiunt ꝑ homines qui ſunt Tacitæ Profeſsionis, & tunc diuerſa interueniunt inſtrumẽta. Quandoque illa faciunt in aqua per Hydroman-

mantiã,quandoq; in igne p Pyromantiã, quãdoq; in terra per Geomantiã, quandoq; verò vtuntur aere,quando faciũt per Aerimantiam,*vt latè ponit, & declarat iſta d.Hoſt.in ſum. de Sort. §. 2.* quandoq; faciunt illa ex inſpectione inteſtinorũ auium, animalium,aut per eorundẽ voces,garritum,occurſum, & ſimilia,*vt latè diximus ſuprà eod. q. 2. & habetur in c.igitur genus.26.q. 4. & q. 5. c. nec mirum. & Io.Iec.in ſum. conf.in titul.de Sortileg.q.2.verſ.diuinatio.* alij reſpiciunt in aſtrolabio,vel in clauicula Salomonis,*vt in c. 2. extra codẽ titul.* Si verò loquimur de ſecunda ſpecie Sortilegiorũ Amatoria, diſtingue: Aut ipſa Sortilegia fiunt in corpore, aut fiunt extra corpus. Hæc enim diſtinctio non conuenit priori ſpeciei. In corpore enim communiter fieri ſolent per cibum,vel potum, *vt l. 3. §.adiectio autem ff. ad l.Corn. de ſic. & l. ſi quis aliquid. §.qui abortionis. ff. de pœn. & l. eorum. in princip. & l.multi. Cod. de mal. & math.* & in quibus poculis & mixturis commeſtibilib. commiſcentur multa, *quæ latè diximus ſuprà eodem. quaſtion 3.* quas non expedit iteratò repetere.*vide ibi.* † Si verò fiunt extra corpus, & tunc interueniunt quædam ligaturæ, quas ipſi Magiſtri cõſuunt in chlamyde maleficiandi, aut in alia parte latenter abſcondunt, ſicut in lecto inter plumas, vel materatia, aut ſub limine oſtij, vel alio loco, ſuper quo perſona maleficianda tranſitura, aut iacitura ſit, & vltra ea *quæ diximus ibi in 3. quaſtione.* adde quòd ipſi Sortilegi admiſcent ſæpiùs in iſtis Amatorijs aquam benedictam, ſcilicet fontis Baptiſmatis, aut communis amphoræ exiſtentis in Eccleſia, aut

aut oleum ſanctum Baptiſmatis, chriſmatis, aut extremæ vnctionis, ramos oliuarum benedictarum, frondes palmarum, candelas benedictas, ſacros Agnoſdeos, thura benedicta, cerei paſchalis, & his ſimilia. Quandoque autem capiunt aliqua ex reliquijs Sanctorum Martyrum ſi habere poſſunt. ſ. particulas oſsium, capillorum, vel veſtium. Alij autem capiunt fruſtula quædam indumentorum ſacerdotalium, aliorumque panniculorum benedictorum, quibus ſacra myſteria venerantur, celebranturque ſicut camiſi, corporalis purificatorij, tunicellæ, manipuli, amiti, ſtolæ candidæ, lapidis ſacrati, mappæ altaris, patinæ, ſudarij, calicis, & ſimilium; & iſta omnia, vel eorum partem, admiſcere ſolent in ipſis Sortilegijs Amatorijs, adhibitis eorum nefandiſsimis precibus, & Diabolicis verbis, ad turpes libidinis actus, tot ſacramentorum, & aliorum ſacrorum perpetrantes abuſum. Nec omittam vnum, quod quidam ex his, qui ſunt Expreſſę Profeſsionis, deferunt quandoque imagines quaſdam ad loca ſacrificiorum, terra, vel cera, aut gummarum, ſeu alia quauis mixtura confectas, illaſque baptizant prius nomine perſonæ maleficiandæ, ſub deuotione, & inuocatione Diaboli, cum eiſdem cæremonijs, quibus vti ſolent noſtri ſacerdotes in vero Baptiſmate: & adijciunt quædam verba valdè turpia, & nefanda, quæ hic inſerere non placet, ne quenquam fortaſſè nimis curioſum ad illorũ experientiam concitarem, quamuis alius extra Profeſsionem effectus huiuſmodi efficere

efficere non poſſet, *vt latiùs diximus ſuprà in fin. 3. q.* quib. imaginibus quandoque aperiunt pectora, & ipſarum corda ingenti calore ignita reddunt, aut tantum detinent quod liqueſiant, putantes, quòd eodem modo cor hominis maleficiādi, vel mulieris, ſimili amoris ardore aduratur, ſeu mollificetur, & obediens reddatur ad votum Sortilegi, vel Amantis, ſed ſtulti non aduertunt, quòd Dæmonis fallacia vehementer decipiuntur, *vt aliàs diximus ſuprà in d. 3. q.* ſi tamen poſteà appareat, quòd mulier flecti videatur, & amari incipiat, id non prouenit virtute & potentia Sortilegij, ſed Diabolicæ tentationis, & opera extrinſeca alicuius hominis, qui ipſam ſollicitat, & perſuadet, *vt diximus ſuprà d. 3. q.* † Pro cuius corroboratione ad- 4
de quod dixit *Bonauent. in 2. ſeq diſt. 28. num. 39.* vbi dicit, quòd tanta eſt vis Diabolicæ tentationis, quòd homo iſti abſque Diuina gratia reſiſtere non poteſt, non quòd hominem præciſè compellat ad peccandum propter liberi arbitrij poteſtatem, & gratiam paſsionis D. N. Ieſu Chriſti, ſed tanta eſt quandoque ad malum hominis inclinatio, & voluntatis pronitas, quòd niſi eſſet aliud ſuſtentans, neceſſe haberet homo quandoque motu voluntatis in malum incidere. Diabolus enim nihil eſt quòd magis timeat, & vehementer abhorreat, quàm ſignum ſiue figuram crucis, & memoriam paſsionis D. N. Ieſu Chriſti, & ratio eſt, quia ante aduentum Chriſti, & illius paſsionem Diabolus habebat mirabilem poteſtatem ſuper omnes homines viuentes. Habebat

enim duplicem manũ; vnã, quæ dicebatur manus attrahens, alterã, quæ dicebatur manus compellens. Manus.n.attrahẽs erat illa poteſtas, qua ipſe Sathanas trahebat ad limbum omnes iuſtos, & ſanctos viros. Manus verò compellens erat illa poteſtas præcipitandi hominẽ in malum, vel per fallaciam, vel per violentiam, quia tunc tentabat vt draco, tentabat vt leo. Omnes.n. homines, vel per fraudulẽtiam, vel per violentiam ſuperabat: quę magna ipſius poteſtas debilitata fuit per paſſionem D.N.Ieſu Chriſti, per quem apparuit lumen Veritatis, & interiùs per Diuinam inſpirationem, & exteriùs per humanam inſtructionem, ita quòd nos omnes à manibus illius liberauit: &
5 propterea Diabolus tam fortiter abhorret † memoriam paſsionis prædictæ, per quam eius potentia debilitata fuit, & nobis liberi arbitrij vires, & poteſtas gratis reſtituta eſt, nihilominus remanſit ſibi illa generalis tentandi facultas, quam poteſt contra omnes indifferenter exercere Deo permittente, imò contra ipſummet Ieſum illam experiri voluit, *vt habetur Matt. 4. c.* non tamen habet nunc illam per modum violentiæ, ſed perſuaſionis & fraudulentiæ, quorum tot, & tantas ipſe habet, vt vix homo illis reſiſtere poſſit, *iſta ſunt verba not. S. Bonauent. in 3. ſent. diſt. 19. quæſt. 3. num. 22. & 23.* Redeundo nunc ad propoſitum, dico non eſſe mirum, ſi mulier pudica ex ſe, quandoque flectitur ad libidinem, & dirigit cor ſuum ad amandum illum, quem prius nullo modo cognouerat, quod ſolum prouenit ex illa feſtina,

& in-

& inſatiabili Dæmonis tentatione, quæ intrinſeca eſt, ſollicitans animam, accedente poſteà Sortilegi extrinſeca operatione ſermonis, ambaſiatæ, literarum amatoriarum, & alijs ſimilibus extrinſecis ſollicitationibus: quæ propriè ſunt cauſa immediata lapſus ipſius mulieris, vt incidat in laqueum † & quia muliebris ſexus fragilis eſt, facilè decipitur, flectitur & appreheǹditur, *vt habetur in c. forus. de verb. ſig. & not. gl. in ca. 1. de cland. deſp. 32. q. 7. c. quod propoſuiſti. & 33. q. 5. ca. Adam, & ca. mulier, & dixi inf. eod. q. 6. in fi.* Sortilegia verò ipſa, qualiacunque & quotcunque ſint, non ſunt cauſa immediata flectendi pudicum animum, &c. ſed dicuntur cauſa mediata, & remota: propter quā Dæmon magis deliberatè ſtudet illam tentare, & capere in laqueum, poſtquam per turpem abuſum illum ſacramentorum in grauem offenſam Diuinę Maieſtatis obtinuit Diuinum cultū proſterni, & ipſe vt Deus adorari, & hoc eſt, quod ipſe magis deſiderat quàm aliud, *vt aliàs diximus ſupra q. praced. & latiùs dicam inf. in fi. huius q.* Tertiæ ſpeciei inſtrumenta ſimiliter plurima ſunt, quorum partem vidiſtis *ſup. 3. q.* quib. aliqua ſuperaddam. Ideò dico, quòd aut fiunt in corpore per cibum, vel potum, aut extra corpus, aliquo ex modis prædictis. Primo caſu nota vnum breuiter & generaliter, quòd omnia hæc Sortilegia ſiue Maleficia Venefica, quæ fiunt in corpore, non fiunt abſq; Veneno, ſed omnes illę mixturę cōpones, & pocula ſunt mixta Veneno aliqua mitiori, vt minus officiat, aliqua verò atrociori, vt citiùs vulnerent, vel

occidant, quæ, vt dixi, ex diuerſis rebus conficiuntur. Quædam ex herbarum folijs, feſtucis, aut radicibus, quædam ex venenis ſerpentum, quædam ex reptilib. terræ animalib. vel piſcib. venenoſis, lapidib. ſulphure, gummi, ære, plumbo, argento viuo, quod ipſi Mercurium appellant, alijſque diuerſis metallis in puluerem redactis, ſeu alio modo combuſtis, & ſic ex rebus naturalib. illa componunt Dæmonis inſtructione docente. Et hæc ſunt quæ in veritate diuerſas inducunt ægritudines in humanis corporib. † & propterea lex vocat iſta Mala Venena, quę ſunt facta hominis necandi, aut ægrotandi cauſa. *l. 3. §. adiectio autem. ff. ad l. Cor. de ſic. & l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.* Bona ſiue Non Mala Venena dicuntur ea, quæ non ſunt compoſita ad nocendum, nec facta hominis necandi cauſa, vt ſunt illa Amatoria, quæ in poculis amatorijs communiter commiſceri ſolent *d. l. 3. §. adiectio autem, & d. §. qui abortionis. & ibi Bar.* A[illegible] illa ſiunt extra corpus, ſcilicet extra cibum, vel potum, & diuerſas ſimiliter vnctionum mixturas, & venenorum compoſitiones accipiunt, quibus maleficiandorum corpora dormientium lenire & perſtringere ſolent: & quamprimum ipſa vnctura ad præcordia penetrauerit, quæ facilè penetrat ſtante calore dormientis, ſtatim audiuntur gemitus, & maximi vlulatus inſurgunt, quos edit perſona maleficiata dolore quem ſuſtinere non poteſt. Quidam alij Sortilegia huiuſmodi ſub alia forma compoſita conſuunt latenter in chlamyde, aut abſcondunt in lecto

ctoi pſius maleficiandi, ſeu in aliquo loco ſubterraneo fouea facta, aut ſub limine oſtij, ſuper quo deſtruendus tranſiturus ſit, & pedibus illa calcare contingat. Quidam autem capiunt reſidua quædam ex corpore perſonæ maleficiandæ, ſcilicet capillos, dentes, vngues, pilos, ſiue ſetas corporis, ſanguinem ſi habere poſſunt, aut particulam pelliculæ manus, vel pedium. Alij verò capiunt particulas veſtium earundem perſonarum, caligarum, ſolearum, ſiue planellarum, calciamentorum, camiſiæ, diſploidis, birreti, ſcuffiæ aut veli muliebris, cinguli ſiue zonæ, ſtringarum, & ſimilium.† Quidam etiam capiunt particulam 8
corporis alicuius cadaueris eorum. ſ. qui iam ſepulti fuerunt, & vt plurimùm quærunt illorum cadauera qui furca ſuſpenſi, aut alia turpi morte periere, & illorum vngues quandoque aut dentes, capillos, aures, oculos, barbam, manum, pedem, vel digitum, aut aliquod ex eorum inteſtinis. ſ. cor, iecur, epatem, ſiue pulmonem, rete ventris partem, aut inteſtinorum pinguedinem, neruos, oſſa, vel carnem; & cum iſtis alijs & ſimilibus turpiſsima componunt Sortilegia. Quidam alij capiunt particulas quaſdam veſtium ipſorum cadauerum, cum quibus humati fuerunt. Quidam alij capiunt chordam ſiue capiſtrum viri laqueo ſuſpenſi, aut illius camiſiam, & cum illis ſimiliter quamplura mala turpiſsime execrantur, nec verentur nocturnis temporib. cadauera ipſa exhumare, aut ipſimet in ſepulchris ipſorum intrare, & hæc pluries habui in facto Romæ,

&ab ipſis reis in eorum examine per plures ſpontaneas confeſsiones accepi, quæ quidem omnia fuerunt per demonſtrationem ad oculum verificata. Quidam verò ceperunt auium aut ferarum inteſtina, membra, oſſa; plumas, vel retas, Quidam de oculis aut capite vel dētib. lupi. Quidam de iecore vulpis, pedibus, vel cornibus cerui, capite vel lingua milui, pedib. vel vnguib. caſtoris, quid de ~~ore vel~~ beccho aquilæ, quid de galli criſta,
9 & teſticulis, & alijs quam pluribus. † Quidam ſunt, qui imagines ceræ, vel alterius mixturæ cōficiunt, illaſque portant ad loca ſacrificiorum, quib. completis, imagines ipſas ſub nomine perſonæ maleficiandæ ~~certis~~ adhibitis cæremonijs baptizant, omnia opera ipſorum cum deuotione Sathanæ offerentes, quib. ſic oblatis, & execratis imaginib. ignem ingentem apud ipſas cōfouent, illaſq; ſpinis, acubus, clauis, vel alijs rebus acutis, quandoq; in capite, quandoq; in vultu, in gutture, in renibus, pectore, femore, coſtib. aut ventre, vel ſimilibus locis perforant, & cruciant, deprecantes continuè, vt verum corpus maleficiandi eaſdem patiatur puncturas, & pœnas, & eiſdem doloribus crucietur, ac ſi eius corpus his inſtrumentis verè perforari contingeret, & licet ſæpiùs perſona maleficiata in eadem corporis parte ſimiles dolores intolerabiles patiatur, nihilominus non proueniunt virtute, vel potentia dictarum imaginum, vel ſacrificiorum, ſed potius ex vnctionibus & alijs mixturis veneficis, quæ adhærent corpori ipſorum maleficiandorum,

dorum, *vt ſuprà dictum eſt in 3. q.* Sed quæro † nunc, 10
ſi dictæ imagines nihil proſunt nec operantur
effectum in Sortilegio, quare fiunt ? Reſpon.
quòd licèt ex iſtarum imaginum factura non
ſubſequantur immediatè effectus, de quibus ſu-
prà, tamen ex longinquo & mediatè ſequuntur,
quia Dæmon inter alia deſideria ſua hoc maius
habet, vt adoretur ab homine ad ſimilitudinem
Dei, *vt ſuprà proximè dixi*: ſed vt promptiùs, & faci-
liùs adorationem ipſam conſequatur, & augeat,
docuit Sortilegos ſuos hæc Sortilegia per ima-
gines fabricare, illaſque primò, & ante omnia
baptizare, & cum illis preces more ſacerdotali
offerre, ad hoc vt cultus ſuæ adorationis ampli-
ficetur, & latiùs extendatur; & ſub iſto colore ca-
ptandi amorem, inferendi ægritudinem, inueni-
endi theſaurũ, vel alio ſimili modo decipit iſtos
ignaros: nihilominus opus Maleficij perficitur
Venenis, quę ſunt propriè cauſa im̃ediata ęgritu-
dinum, iſtæ verò imagines dicuntur cauſa remo-
ta, & mediata, propter quam Dæmon ſubtiliùs
& diligentiùs ſatagit ad inſtructionem veneno-
rum, & illorum exhibitionem, ita quòd perſona
maleficiata audiat quod habet in corpore, &
ideò iſta dicitur cauſa remota, & mediata ad ma-
leficium, mixtura autem poculi, aut vnctionis eſt
cauſa immediata, *vt no. in c. nec mirum. 26. quæſt. 5.*
† Ex quibus vides, quòd Sathanas ſub diuerſis 11
ſignis, inſtrumentis, mixturis, compoſitio-
nibus, ligaturis, characteribus atque figuris
inſtruit Sortilegos ad conficiendum diuer-

ſa Maleficia, ſecundum diuerſas hominum opin. quas proſequi intendunt, & vt faciliùs Dæmon ſimplices credentium animos fallacijs ſuis apprehendat, ſæpiùs Sortilegia ipſa ſub aliquo tegmine ſanctitatis abſcondit, aut cultu veræ deuotionis obumbrat, vt res videatur honeſta, & ſanctitatis deuotione foueri: & ideò iſtæ mulierculę, vel ſimiles in diſſolutione dictorum Sortilegiorum ſemper quaſi iubent dicere angelicam ſalutationem, ſiue dominicam orationē, hoc eſt, Aue Maria, vel Pater noſter, ad deuotionem alicuius S. Apoſtoli, vel Martyris, ſeu ſanctarum virginum. Ad deuotionem verò Dei, & beatæ paſſionis, ſeu virginis Mariæ nunquam, nec reperies etiam, quòd faciant vnquam dicere ſymbolum fidei, ſ. credo in vnum Deum, &c. & hoc eſt quòd Diabolus vehementer abhorret, *vt aliàs diximus ſuprà ea q.* quia per illud fidei Chriſtianæ obſeruantia, & Dæmonis excluſio demonſtratur; ipſæ verò mulieres aut viri, remedia huiuſmodi, vt plurimùm faciunt inſtructione & ſuffragio Diaboli; & ideò dicuntur ſuperſtitioſa, & reproba, *vt latiùs dicemus infrà in ſeq. q.* vbi plenius examinabimus illum articulum, an, & quando liceat maleficiatum, contrario Maleficio liberare, & quomodo, & qualiter cognoſcatur, an remedia iſta ſint ſuperſtitioſa, & reproba, vel non, & caſu quo ſint damnata, qua pœna puniatur, qui illa ſcienter exercet, ibi dicetur.

QVAESTIO VI.

SVMMARIVM.

1 *Effectus Sortilegiorum qualiter cauſari poſſint in corporibus humanis mediantibus rebus, ſiue mixtis, ſiue ſimplicibus.*

2 *Diabolus rerum naturalium, & ſecretorum natura maiorem habet cognitionem quàm omnes ſimul homines.*

3 *Diabolus qualis in ſua conditione fuerit, & qualis poſt lapſum.*

4 *Intellectus an fuerit poſt peccatum obtenebratus in Dæmonibus.*

5 *Diabolus præteritorum, aut præſentium occultorum homini incognitorum optimus eſt interpres.*

Diabolus furta, adulteria, & cætera quæque vitia quanquam occultiſſima cognoſcit.

6 *Futura dupliciter cognoſci poſſunt.*

Diabolus rerum principia cognoſcit, cui magis nota eſt virtus cauſarum naturalium quàm hominibus.

7 *Diabolus quare quandoque futura prædicit ex certa ſcientia, quam non habet ipſe.*

8 *Arte Magica ſciri poſſunt quæ in locis diſtantibus, ſeu remotis fiunt.*

9 *Diabolus imbutis artibus magicis reuelat aliàs cognitu impoſſibilia.*

10 *Diabolus nulla capitur obliuione aut ignorantia rerum naturalium aut ſecretorum naturæ.*

Dæmones elementorum, metallorum, lapidum, herbarum, plantarum, reptilium, auium, piſcium, & motuum cœli notitiam habent.

11 *Diabolus in omnibus artibus liberalibus omnium hominum eſt longè doctiſſimus.*

Diabolus ex quib. reb. mixturas, aut cõpoſitiones faciat.

12 *Diabolus quædam in puluerem, & quædam in pinguedinem redigere docet ad facienda Sortilegia.*

13 *Pocula abortionis dicuntur, quæ dantur alicui, vt fœtum edat immaturum.*

Virtus generatiua quãdoq; impeditur per Sortilegia.

14 *Matrimonium quandoq; per Eccleſiam ſeparari mandatur ob impotentiam coëundi.*

15 *Maleficiatus quidam ne cum vxore copularetur, qualiter fuerit liberatus.*

16 *Liberandus à Maleficio iubetur ſignum crucis omittere.*

17 *Malefici ſeu Sortilegi an, & qualiter pluuias, grandines, & fulgura inducere poſſint.*

18 *Aegritudines ſeu morbi quos inferunt Malefici, nõ ex imaginibus, aut cæremonijs proueniunt, ſed ex mixturis & rebus naturalibus applicatis.*

19 *Diabolus quare à Deo permittatur adeò inhoneſtè res diuinas, & ſuæ adorationis cultum deturpare.*

20 *Sortilegum, ſeu Maleficum an liceat impunè conſulere ad tollendum Maleficium.*

21 *Ius Ciuile pro ſoluendis Maleficijs permittit recurſum ad Maleficos, ſed non Ius Canonicum.*

Infirmitates an poſſint licitè ſanari per ligaturas & quædam verba ſuperſtitioſa, quibus vt plurimùm vtuntur mulierculæ.

22 *Remedia ſanatiua qualiter cognoſcantur ſuperſtitioſa vel non.*

23 *Nomina hebraica Dei, & Angelorum ab aliquibus confiєta, an deferantur licitè pro remedio ſanitatis.*

Sextò

SExtò quæro, † quomodo poteſt eſſe, quòd ex præmiſsis rebus ſimplicibus aut mixtis, effectus Sortilegiorum huiuſmodi, & tot accidentia in humanis corporibus, ita fortiter cauſentur, ſeu etiam tollantur, aut futurorum occultorúmve reuelationes tam clarè ſuccedere poſſunt. Nã quibuſdam ridiculum potiùs quàm credibile eſſe videbatur, quòd ex tactu vnius imaginis ceræ, cretæ aut alterius mixturæ, ſi tangatur in aliqua parte ſui corporis per Maleficum, in eadem parte corporis perſonæ maleficiandæ ſtatim exoriatur infirmitas, & cauſentur dolores intenſi, aut amoris cupiditas, & vehemens libido præparet incendia cordi, & ſic de ſingulis alijs Sortilegiorum ſpeciebus; hæc enim videntur eſſe ſatis remota à credulitate recti iudicij, & tamen in rei veritate effectus, & accidentia huiuſmodi negari non poteſt, quòd veniunt atque recedunt opera & miniſterio dictorum Sortilegorum. Et ideò pro faciliori ſolutione iſtius dubij: Videndum eſt primò de virtute, & potentia Dæmonis, quæ & qualis ſit, & quam poteſtatem habet ſuper homines, qua cognita, facilis reddetur ſolutio iſtius dubij. † Sciendum eſt enim, quòd Angelus Sathanæ, qui eſt propriè Diabolus, mirabilem habet virtutem, & poteſtatem cognitiuam circa naturalia, & ſecreta naturæ. Plus enim de ijs ipſe ſolus eſt inſtructus, & benè informatus, quàm omnes homines de mundo ſimul. *ita dicunt Theologi, & maximè S. Thomas in tractat. qq. 16. artic. 6. in titul. de Dæmon. & Sanct. Aug. libro 10. de ciuitate Dei, & habetur in can. nec mirum. 26. q. 5.*

q.5. ex quo enim ipſe Angelus eſt ſubſtantia ſpiritualis, & pura intelligentia, habet omnes virtutes intellectiuas, & omnia ſecreta naturæ, quæ naturaliter ſpectant ad Angelum, ſiue bonum, ſiue malum. *de quibus latiùs per eundem Tho. in d. li. qq. 16. art. 1. 2. 6. & per totum de Dæmon. & q. 6. art. 4. 6. in tit. de mir.* Deus enim, dum à principio creauit naturam angelicam in paradiſo, eandem virtutem, & poteſtatem dedit Angelo Sathanæ quam dedit Angelo lucis, quia à principio omnes lucidos, & præclaros creauit. *ita dicunt omnes Theologi, & habetur Ezec. 28. c.* dum loqtur de Diabolo figuratè in perſonam regis Tyri, dicẽs: Tu ſignaculum ſimilitu-
3 dinis, † plenus ſapientia, & perfectus decore, in delicijs paradiſi Dei fuiſti, omnis lapis precioſus operimentum tuum, ſardius, topazius, &c. tu cherubim extentus, & protegens, poſui te in monte ſancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulaſti perfectus in vijs tuis, à die conditionis tuæ, donec inuenta eſt iniquitas in te. Peccaſti, & eieci te de monte ſancto Dei, & perdidi te, ô cherubin, hæc dicit Dominus Deus. *habetur etiam de hoc de conſe. diſt. 1. c. hi duo. & not. 26. q. 5. c. nec mirum. §. ſed hoc quoſdam, &c.* vbi S. Aug. loquens de acutiſſima intelligentia Diaboli, dicit, quantò magis poteſt Diabolus cognoſcere ægritudinem eſſe mortalem, vel non, ſi hæc eadem cognoſcit homò per quaſdam coniecturas, & ſigna, multò magis illa cognoſcit Diabolus, quem Angelica poteſtate ſublimem prophetica oracula fuiſſe teſtantur. *idem dicit Th. d. q. 16. de Dam.* Quam primum

igitur

igitur Sathanas, qui tunc propter illius ſummam pulchritudinem & ſplendorem Lucifer vocabatur, incidit in peccatum ſuperbiæ contra ſuum Creatorem, volens ſe facere æqualem Deo, credens poſſe exercere vires ſuas in cœlo, & alijs prędominari, præter & contra Dei voluntatem, ſtatim ipſe cum ſequacib. ſuis de cœlo expulſus fuit, & pro ſua æterna habitatione ſtatutus fuit infernus locus teterrimus, & tenebroſus, & proptereà perdidit omnem beatitudinem, ſedem cęleſtem, Diuinæque Maieſtatis ſpeculationem, & lux cœleſtis candoris conuerſa fuit in tenebris. † Hinc 4 quæri poſſet, an intellectus Diaboli poſt peccatum fuerit obtenebratus, ita quòd non habeat lucem illam intellectus cognitiuam ita ſubtilem, & claram ſicut priùs habebat, *de quo vide S. Tho. in d. q. 16. art. 6. de Dæm.* vbi concludit in effectu, quòd Diabolus peccando proprietatem naturæ ſuæ Angelicæ non amiſit, ſed naturalia in eis adhuc integra remanent, & ſplendidiſsima. *idem ſentit Dionyſ. in lib. de diui. no. ca. 4. & not. in d. c. nec mirum. 26. q. 5. d. §. ſed quoſdam fallit, &c.* Quo ad ea verò quæ ſint diuinę cognitionis, prout eſt ſcientia futurorum, ex certa ratione, ſecreta cordis hominum, & ſimilia: iſte enim omnis intellectus angelicus etiam angeli boni eſt incapax ex ſe ad cognoſcendum, & comprehendēdum, & proptereà indiget quodam ſuperiori lumine illuſtrari ad ipſa cognoſcenda, quod lumen eſt Diuinæ gratiæ, & ad hoc non perueniunt niſi Angeli boni per gratiam: Angelus autem Sathanæ eſt indignus, & incapax

capax iſtius gratiæ propter peccatum, *de conſec. diſt. 1. c. hi duo.* & ideò non poteſt veraciter futura prædicere. In his verò quæ naturalia ſunt, vterq; Angelus habet mirabilem virtutem, & poteſtatem cognitiuam longè ſupra humanum intellectum; adeò, quòd ea quæ ſunt hominis ſcientiæ quodammodo impoſsibilia, ipſe Diabolus videt omnia,& expreſsè cognoſcit, quippe quia ipſe eſt ſpiritus liber,& eleuatus,& dicitur ſubſtantia ſpiritualis, & incorporea. Ita appellatur ab omnib. Theologis, nulloque premitur pondere carnis, ſeu alia corporea ponderoſitate, ex quibus poſsit eius velocitas & intellectus quoquo modo offuſcari, aut impediri, quo minùs videat, & expreſsè cognoſcat omnia, quæ conueniunt naturæ An-
5 gelicæ, *vt ſuprà dixi.* † Et ideò aut nos loquimur de ſcientia præteritorum, aut præſentium occultorum, quæ homini ſunt ignota penitus, & iſtorum ipſe eſt optimus interpres, & cognitor, *ita dicit S. Th. in d. q. 16. art. 6. & S. Aug. in lib. 10. de ciui. Dei. & no. in c. nec mirum. 26. q. 5.* Hinc eſt, ꝙ Diabolus cognoſcit atque videt omnia furta etiam latentiſsima, & eorum fures, & alia huiuſmodi crimina licèt occultiſsima ſint, vt ſunt coniurationes, tractatus, incendia, aſſaſinia, homicidia, occulta, falſitates, ſacrilegia, ſtupra, adulteria, & his ſimilia, non ſolùm quæ fiunt inter præſentes, verùm etiam & inter abſentes, & in partibus multùm longinquis atque remotis, ex quo ipſe omnibus his ictu oculi præſentialiter adeſſe poteſt, & de illis notitiam haud dubiam nobis exhibere poteſt, *vt patebit infrà*

frà in eadem quaſtione. in quibuſdam exemplis, exceptis tamen hominum cogitationibus in mente retentis, quæ licèt ſint de præſenti, tamen Diabolus illas ignorat, maximè quando nondum fuerunt deductæ ad cognitionem alterius per aliquem actum extrinſecum aut ſignum: iſtorum enim ſolus Deus eſt cognitor, & verus interpres, *vt habetur Matthai vigeſimoſecundo, & Marci duodecimo. & dicemus infrà eod. quaſtione decima.* Futurorum quoq; Diabolus eſt incapax: ſed ſi deuenerint ad cognitionem quandam coniecturalem, & demonſtratiuam ſiue inclinatiuam, quia hanc habet ex conſideratione corporum cœleſtium, & motus aſtrorum ſicut aſtrologus, ſed iſta dicitur dubia, & incerta notitia, quia poteſt abeſſe à veritate, *vt notat. in ca. epiſcopi. 26. quaſt. 5. c. ſortes. e. augurijs. ead. cauſa & quaſtione.* † Et ideò dicit *Sanctus Thomas dicta quaſtione decimaſexta, articulo ſeptim.* quòd futurorum duplex eſt cognitio: vno modo cognoſcuntur futura quantum eſt in ſe ipſis, & natura ſui, & hæc cognitio pertinet ad ſolum Deum; nulla enim creatura habet iſtam facultatem, niſi ex Diuina gratia ſpiritualiter fuerit ſibi reuelatum, ſicut fuit ſanctis Prophetis, & ideò benè dixit Eſaias 41. cap. Annunciate nobis quæ ventura ſunt, & dicemus, quia Dij eſtis vos. Alio modo cognoſci poſſunt futura in ſuis cauſis, ſcilicet quantum ad cauſas ſuas actiuas, vel ſecundū potentiam cauſarum, & hæc eſt illa cognitio coniecturalis, & demōſtratiua, *de qua ſuprà proximè dixi:* & de hac Diabolus participare pōt, quippe

pe

pe quia ipſe cognoſcit principia rerum, & eſt illi magis nota virtus cauſarum naturalium quàm hominib. Nam per ſcientiam aſtrologiæ, vel per alia ſigna & coniecturas, faciliùs & certiùs cognoſcit Diabolus futura quàm homo, quia ſubtiliùs cognoſcit cauſas ipſarum rerum naturales, & quæ antecedunt rem ipſam eſſentialiter, quę nos vocamus indicia & ſigna rerum: quia ſunt principia quædam futurarum rerum quæ præcedunt operationes naturales poſtmodum ſucceſſuras, ſiue euentus rerum futurarum, & per iſta fuit inuenta prognoſticatio per aſtrologiam, quæ fit iuxta demõſtrationes & indicia aſtrorum & corporum cœleſtium: is igitur, qui per ſcientiam, & notitiam ipſam futura coniecturaliter, & inclinatiuè prædicere quærit, non peccat, ſi dixerit, quòd ſic aſtra minantur ſiue demonſtrant, ſed dicendo affirmatiuè, & certitudinaliter, prout res ſunt, vel erunt in eſſe ſuo peccat grauiter, *vide Ab. & alios Can. in c. 2. extra eo. tit.* & ideò Diabolus vt videatur habere maiorem poteſtatem, & ſe eſſe æqualem Deo, non veretur futurorum quorumcunque velle clarè certam notitiam neceſſariam demonſtrare, & rem futuram, quæ adhuc non eſt in rerum natura, certo modo futuram prout erit in ſuo eſſe demonſtrare, quando venerit in lucem, & erit certa in rerum natura, ſed in hoc mendax eſt, & decipit hominem, quia iſtius notitiæ ipſe Diabolus eſt omninò incapax, *vt concludit S. Th. in d. q. 16. art. 7. de Dam. & hoc idem cæteri Theologi*
7 *concludunt, & tenent.* † Et propterea ipſe Diabolus, vt fa-

vt faciliùs hominem decipiat, quotieſcunq; contingit de ipſis futuris interrogari, ſemper reſpondere ſolet verbis implicitis, dubijs, & incertis, q̃ ad vtrunque ſenſum accommodari poſſunt: affirmatiuum ſcilicet, & negatiuum, vt patet exemplo Vaticinij ſtrenuiſsimi Ducis armorum D. Brachij ſenioris Peruſini, qui paulò antequàm cũ hoſtibus concurreret, & bellum iniret, conſuluit Dæmonem quendam, quem aſtrictum tenebat, nunquid futuri belli victoriam, vel ſuam aut ſuorum ſtragem reportaret, & an ipſe incolumis euaderet, vel periret, cui reſponſum dedit per iſta verba, videlicet, *Ibis, redibis, nõ morieris in bello*; & aliud, quod Græcis prænunciaſſe legitur, videlicet, *Dico te Aiacidem Enonem vincere poſſe*; quæ verba media ſunt adeò compoſita, quæ adaptari poſſunt ad vtrumque ſenſum, affirmatiuum ſcilicet, & negatiuum, hoc eſt victoriæ, & ſuccumbentiæ, ſiue mortis, & hoc modo decipere ſolet ſimplices credentium animos, & quoties rei euentus præter aut contra ſpem cõſulentis ſuccedit, tunc Diabolus ſe optimè ſaluat in contraria opinione, redarguendo ipſum conſulentem de ignorantia ſua, aut mala intelligentia verborum ſuorum, aut contraria interpretatione. Et quia diximus ſuprà, quòd Diabolus habet notitiam omnium præteritorũ, & præſentium quæ iam facta ſunt, vel fiunt tam inter præſentes, quàm inter abſentes, licèt nobis occultiſsima ſint: †Subdam exemplum clarũ die- 8
bus noſtris exertũ in ciuitate Peruſina, vt referri audiui à quodam religioſiſsimo viro, & honeſto

ſacerdote maturę ętatis, qui retulit mihi, cognouiſſe quendam presbyterum Iacobum Peruſinū, qui magicæ artis erat multùm eruditus, & ſæpiùs experiebatur prædictam: quadam die dum ipſe presbyter Iacobus celebraret miſſam in Eccleſia Cathedrali S. Laurentij illius ciuitatis, dum eſſet circa medium miſſæ, verteretque faciem ad populum, ad dicendum verba illa, quæ dici ſolent parùm ante conſecrationem Euchariſtiæ, videlicet, Orate fratres, &c. loco illorum verborum dixit: Orate pro caſtris Eccleſiæ, quia laborant in extręmis. & illo tunc eodemque momento Dux militum Eccleſiæ vnà toto cum exercitu ab hoſtibus, cum quib. paulò antè concurrerant, ſuccumbebant, & exercitus ipſe ruebat, & ſcindebatur in diuerſis partibus, & nihilominus diſtabant exercitus huiuſmodi ab vrbe Peruſina ſpatio 50. miliariorum, vel circa: adeò, quòd impoſſibile erat, quòd per hominem etiam currendo ſtaffettā, ſiue ꝑ poſtas potuiſſet tam citò tale factum nunciari. Deinde interrogatus presbyter ille ab aliquibus ex circumſtantibus, qui præconium ipſum audierant, quidnam ſonarent verba illa, & ad quem effectum in illo miniſterio miſſæ loco ſolitorū verborum, Orate, &c. promulgata fuiſſent, presbyter reſpōdit ex tempore, quod ita dixerat, quia verum eſt, ꝙ tunc milites, & exercitus Eccleſiæ, qui cum hoſtib. concurrerat, ſuccūbebat atq; peribat, & quia auxilio indigebat, ipſe ſacerdos orabat, & intercedebat ꝓ illis, interrogatus quis dixerat, vel reuelauerat ſibi, quòd milites

lites & exercitus ipſi tunc ſuccumberent, reſpō-
dit, quod Spiritu ſancto ſibi tunc eadem reuelāte
populo manifeſtauerat, & cum iſta reſponſione
illos quietos dimiſit, tnihilominus in rei veritate
Diabolus fuit, qui illa dicto presbytero manife-
ſtauerat, de quibus ſæpiùs interrogabat, cum de
ipſis militib. & exercitus concurſu atq; victoria,
& habita releuatione à Diabolo illā populo ma-
nifeſtauerat, eo modo quo ſuprà. Et licèt ea quæ
in caſtris ipſis tunc contigerant, propter loci di-
ſtantiam impoſsibile eſſet, quòd tam citò homi-
nibus ipſis innoteſcerent, tamen Diabolus, qui
eſt ſpiritus liber, & incorporeus, potuit illa vide-
re, & præſentialiter interuenire, & ictu oculi ſe
transferre Peruſium, & ea omnia dicto presbyte-
ro auido illa ſcire manifeſtare, & aperire totam
ſpeciem facti, ſub breui verborū compendio, &
ipſe populo, ꝓut fecit, aperuit; ex quib. apparet,
ꝙ Dæmon habet notitiam omnium præſentium
& præteritorum, tam eorum quæ fiunt inter pręſentes,
quàm eorū quæ fiunt inter abſentes, quæ-
cunq; ſit abſentia longa vel breuis. Aut loquimur
de notitia rerū naturaliū creatarū ab ipſo Deo,
ſiue natura: aut hominū opationis, & circa iſta ſi-
militer habet mirabilē virtutem cognitiuā, quia
omnia, quæ à Deo creata ſunt in mundo, ipſe co-
gnoſcit, vnà cum virib. & virtutib. ſuis, ipſe enim
nota habet omnium herbarum nomina, & vires
ſuas, quas habēt in folijs, feſtucis atq; radicib. itē
omnia animalia terreſtria, & eorū naturas, & quā
litates: oēs aues, & volatilia cœli; item oēs piſces,

& animalia aquatilia, omnium metallorum ſulphuriſque vires, omnium lignorum lapidumq́;, & eorum virtutes,& potentias naturales habet in
10 promptu. † Et breuiter dicas, quòd circa iſta naturalia, & ſecreta naturæ, in ipſo Dæmone nulla cadit obliuio nec ignorantia,quia cuncta notiſsima tenet ante oculos: *ita dicit S. Thom. in d.tractat.qq. quæſt.16.art.6. in ver.reſpondeo, & quia peccando,&c. & §. ad primum.ver.ad 7. de Dæmon. Idem concludit ille Prierias in dict.ſuo tract.&c. lib.1.c.3.& lib.2.c.7.* vbi recitat, quòd Dæmon quicunque etiam minimus nouit omnia cum ſuis viribus, & proprietatibus. Primò enim nouit omnia elementa. Secundò,omnia metalla. Tertiò, omnes lapides. Quartò, omnes herbas. Quintò, omnes plantas. Sextò, omnia reptilia terræ. Septimò, omnes aues. Octauò, omnes piſces. Nonò,omnes orbes,& motus cœlorum. Decimò, omnes, & ſingulas ſtellas, figuras, & ſigna cœleſtia ac eorũ influxus, & omnium prædictorum virtutes & potentias naturales, ex quib. infinita quodammodo ſumuntur Venena,quorum quædam ſunt ad nocendum occidendumq́;, quędam verò orta ſunt ad ſanandum, quæ dicuntur Bona Venena, ex quo natura illa procreauit ad medelam. *l.3.§.adiectio autem. ff.ad l.Corn.de ſic.* Cùm itaque Diabolus habeat nota omnium ſupradictorum nomina, vires, virtutes atque potentias naturales, ſicut melior medicus quam reperiri poſsit in vniuerſo orbe terrarum, & ꝓptereà di-
11 cunt † Theologi, quòd iſte Diabolus eſt optimus Philoſophus, Theologus, Arithmeticus, Mathematicus,

maticus, Dialecticus, Logicus, Grãmaticus, Muſi-
cus, & Medicus excellentiſsimus, qui modica ex-
perientia quoſcunque viros etiam excellentiſsi-
mos, & practicos dictarum artium & peritiæ, mi-
rabiliter ſuperaret: & ideò ex eorum ſiue earum
Mixturis ipſe Diabolus facit, vel facere inſtruit
Suos, & Sortilegos, quomodo, & qualiter agere
debeant, vt componant Venena illa ad forman-
dum Sortilegium ſiue Facturam, & diuerſas indu-
cere ægritudines in humanis corporibus, quorũ
Venenorum & Maleficiorum quædam compo-
nũt ex Herbarum Folijs, Feſtucis, aut Radicibus,
quæ ſunt mirabilis virtutis & potẽtiæ: & quædam
ſunt, quæ non oriuntur in partibus noſtris, ſed il-
las affert Dæmon ex Aegypto, aut partib. Orien-
talibus, ſeu alijs vbi naſcuntur, & habẽt meliores
vires, vt aliàs à quibuſdam Magicis per me exami-
natis referri audiui. Quædã verò ex Lignis. Quæ-
dam ex Lapidib. Quædam ex Metallis, ſcilicet ex
Plumbo, A Ere, Stanno, Argento Viuo, quod ap-
pellant Mercurium. Quædam ex Reptilibus ter-
ræ Venenoſis. Quædam ex Proprio Serpentum
Veneno. Quædam ex Auium, aut Animaliũ, ſiue
Piſcium Venenoſorum Membris, vel Inteſtinis, q̃
habent diuerſas proprietates à natura, in quibus
inſunt diuerſa venena, & virtutes, ſeu potẽtiæ na-
turales, quæ diuerſas operationes inducunt. *vide*
Aug. lib. 4. quæſtio. 23. de ciuitate Dei, & Thom. in dict. tractat.
qq. quæſtio. 6. artic. 10. in titul. de mirac. & Prier. in ſuo tract.
de ſtrig. mag. libro 2. ca. 7. † Quædam enim redigunt 12
in puluerem: & hæc plurimùm miſcentur in fer-

 culis,

culis, vel potu, ex quibus fiunt diuerſa pocula, *de quibus dicemus infrà eod. quæſtio. 11.* quædam verò redigunt in pinguedinem, cum quibus faciunt diuerſas vnctiones, nec verentur quandoque in ipſis pulueribus, ſiue mixturis commiſcere pinguedinem ſiue axungiam, quam ſumunt ex ꝓprio corpore Chriſtiani, aut infantis defuncti ſine baptiſmo, & hanc ipſi appellant Pinguedinem Pagani, quam dicũt habere mirabilem virtutem, & cum ipſis, & dictis pulueribus, alijſque rebus adiunctis, diuerſas componunt vnctiones maleficas, ex quarum tactu, aut aliorum cibo, vel potu, in humanis aut brutorum corporibus infinitæ cauſantur ægritudines, & morbi intrinſeci; quandoque ex his prouenit priuatio: quandoque verò membri debilitatio, neruorum attractio, dolor capitis, dentium, pectoris, ſtomachi, ventris, cordis, & iſte ſæpiùs cæteris euenit: quandoq; renum dolor intenſiuus, aut alterius membri, & partis corporis. Quandoque verò prouenit febris, tuſſis, & dementia, hydrops, aut aliqua tumefactio carnis in corpore, ſiue apoſtema extrinſecus apparens, quandoq; verò intrinſecus apud inteſtina aliquod apoſtema fit adeò terribile, & incurabile, ꝙ nulla ars medicorũ id ſanare, & remouere poteſt, niſi accedat alius Maleficus, ſiue Sortilegus, qui contrarijs medelis, & remedijs ægritudinem ipſam maleficam tollat, quam facilè & breui tempore remouere poteſt, cæteri verò medici, qui artem ipſius medicinæ profitentur, nihil valent, & neſciunt afferre remedium, & hoc eſt

quod

quod dixit *Aug. in lib. 10. de ciuitate Dei. & not. in can. nec mirum. §. ad hæc omnia. 26. quæſt. 5.* vbi dicitur, quòd iſta remedia, quæ fiunt ad tollendum iſtas maleficas ægritudines, nulla ars commendat medicorum. Et ideò ſunt valdè prohibita de Iure Canonico, & Eccleſia multùm reprobat illa. *26. quæſtio. 7. c. admoneant. & latiùs dicemus infrà ead. quæſt. loco ſuo.* Si igitur remedia huiuſmodi nō adſint, corpus ipſum maleficiatum paulatim conſumitur, vſque quo deuenit ad extremum vitæ, quandoque verò velociùs occidunt, quando volunt inferre mortem abſque remedio, adhibent venena atrociora, quę vitam ipſam citiùs perimunt. † Quædam etiam 13
faciunt, vt inducant abortiuum prægnantis mulieris, & hæc dicuntur Pocula Abortionis, *de quibus habetur in l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn & l. 3. §. adiectio autem. ff. ad l. Corn. de ſic. l. diuus. ff de extr. crim. vbi eſt gloſſ. not. l. Cicero. & l. prægnantis. ff. de pœnis. de quibus diffuſiùs dicemus infrà eodem titulo, quæſtione decimatertia.* Quandoque verò inducitur deſiccatio lactis in nutrice. Quædam fiunt ad deſiccandum totum lac vnius gregis, vel fœcundi armenti vaccarum, adeò, quòd nihil caſei penitus reddant, quamuis anteà in maxima abundantia reddidiſſent, & ſimiliter abortiones totius gregis, vel armenti inducere poſſunt, prout aliàs vidi, & habui in facto Romæ, quòd duæ Maleficæ mulieres cum iſtis Maleficijs perire fecerant abortando multos pecudum fœtus, & matres deſiccauerant penitus. Quidam verò, cum eiſdem cōpoſitionib. & venenis impediūt in maſculo vel fœmi.

 virtu-

virtutem generatiuam emittendi ſperma. Quandoque verò in maſculo membri languedinem, & omnimodam impotentiam coëundi, in muliere verò vuluæ arctationem, ſiue matricis indignationem talem, vt ſummoperè abhorreat concubitum, & viri acceſſum ad coëundum, & pati non poſsit aliquo modo copulam carnis. vnde euenit
14 †quandoque, quòd durante huiuſmodi Maleficio & impedimento, Eccleſia mandat matrimonium ipſum ſeparari, & impartiri licentiam alteri coniugũ, qui, vel quæ non patitur impedimentum, ad alias nuptias conuolare; ſed hoc ꝓcedit, quando impedimentum ipſum durauit triennio, deinde alter, vel vterq; coniugum fatetur impotentiam ſuam, tunc adhibita ſeptima manu propinquorum aut vicinorum, fit ſeparatio ipſius matrimonij per Eccleſiam, *vt habetur in c. 1. & c. fin. de frig. & mal. ibi Pan. & ideò dixit Hoſt. in ſumma eodem titul. de Sort. §. fin. in fine.* quòd iſto caſu Eccleſia credit Sortilegijs, & illorum effectibus, *de quibus habetur 33. q 1. c. ſi per ſortiarias.* & pro clariori huius rei intelligẽtia exemplũ facti exhibeo. In agro Sabinienſi, in quo hęc maleficarũ ſecta plurimùm inualuit, & de præſenti quoq; magna ipſarũ copia re-
15 peritur: † Quidam vir egregius literatus, & illæſæ conditionis & famę, qui in vno ex oppidis illis ortum habuit, licèt modò ſit ſenex, quadã die, à qnquennio citra mihi retulit, ꝙ ipſe dũ erat in flore iuuentutis ſuæ, tempore, quo ſponſam duxit ad matrimonium conſummandũ, opera & ingenio cuiuſdam Maleficæ mulieris, quam mihi nomine

pro-

proprio declarauit, maleficiatus fuit, & ideò fortiter apprehenſus fuerat dicto Maleficio, quòd cum vxore ea nocte, & poſteà per multos dies nullum penitus debitum reddere potuit, ex quo habebat maximam verecundiam, & nunquam ceſſabat admirari, conſiderans, quòd prius per quam validus extitiſſet in ſimili actu carnalis copulæ, ex quo maximam ſolitus erat habere delectationem, tunc verò contra: adeò ꝙ ſua miſera vxor eiuſque parentes reclamare cœperunt, primò priuatim, poſtmodum durante impedimento, deuenire ad matrimonij ſeparationem, adeò, quòd iſte ſponſus præ dolore & verecundia quaſi demens, & deſperatus euaſerit, & multos medicos conuocauit, vt liberaretur ab ipſa infirmitate & impedimento, & nihil proderant ei: demum quidam ſenex ipſi conſuluit, vt mitteret in quibuſdam mõtib. altis pro quodam magno, & ſolenni magiſtro, qui vocabatur magiſter magnæ experientiæ, qui in veritate erat ſolennis Magus & Maleficus: qui quam primum vidit ipſum ſpõſum, cognouit illius infirmitatem, & breui tempore illum liberare ſpopondit vna nocte tãtum, & iuſsit, quòd dormiret illa nocte cum vxore, & prius exhibuit quoddam poculum dum volebat ire dormitum, † & præmonuit ipſum eiuſq; vxo- 16
rem, ne illa nocte munirent ſe ſigno crucis, neq; timerent aliquo pacto, ſi aliquid ea nocte viderent, vel audirent, quia non poterant ſibi nocere, qui maleficiatus cupiens multum ab ipſo Maleficio liberari, omnia ad vnguem ſeruauit, quin-

ta autem noctis hora, vel circa, cepit audire maximos tonitrus, pluuias tempeſtuoſas, & fulgura quam maxima, deinde terræ motus adeò terribiles, quòd tota domus quaſſabatur à ventis terræ motus velut arbor quæ quaſſaretur ventis, deinde audiuit voce humana quoſdã magnos vlulatus & clamores, & auertens oculos, vidit in eius camera plus quàm mille vt apparebat adinuicem certantes, & vnguibus, pugnis, & calcibus crudeliter pugnantes, & lacerantes alterius facies, & veſtimenta tota, inter quos vidit mulierem quandam, quæ erat alterius oppidi vicini, & dicebatur quòd erat Malefica, de qua ipſe ſponſus multùm ſuſpicabatur ne ab ea pollutus fuiſſet, quæ vltra omnes maiorib. gemitibus, & vlulatib. cruciabatur, & crines faciemque ſuam totam vnguibus lacerauerat, propter quæ ipſe maleficiatus dixit, quòd aliquantulũ pertimuit à principio, dubitans, ne quid mali ſibi accideret, deinde recordatus de monitionibus magiſtri, reaſſumpſit vires, vxorem verò ſemper tenuit ſub pannis abſconditam, ne iſta videret. Poſtquam verò ita certauerant per mediam horam, vel circa, ingreſſus fuit magiſter in cameram prædictã, & erat tunc circa mediam noctem, ad cuius ingreſſum omnes illi pugnantes vnà cum muliere ipſa ſtatim diſparuerunt, & abierunt penitus; ipſe autem magiſter acceſſit ad ipſum maleficiatum, & illius humeros tetigit, manu perfricando aliquantulum dicendo, quòd non dubitaret ampliùs, quia iam liberatus erat: & illinc diſceſſit;

poſt

poſt cuius receſſum dictus maleficiatus ſenſit
paulatim calorem quendam in renibus & lum-
bis, ita quòd membrum virile cepit erigere vul-
tum, & ſubitò ſalijt, & ipſe apprehenſa vxore
reddidit debitum ſatis pingue, cum maxima
dulcedine & delectatione, & deinde proſecu-
tus fuit vſque ad ſenectutem, & ſuſcepit opti-
mam prolem vtriuſque ſexus, & ego quoſdam
ex ſuis filijs cognoui, & locutus fui cum e-
ius vxore tunc vetula, quæ omnia prædicta in-
genuè faſſa eſt, dicens, quòd nunquam diebus
ſuis grauiori fuit pulſata timore, quàm nocte
illa de qua ſuprà. Alia etiam plura exempla de
hoc referri poſſent, quæ cauſa breuitatis omit-
to. *vide illum Prier. in d. ſuo tract. de ſtrig. mag. &c. lib.*
2. cap 2. vbi in 3. punct. refert exemplum cuiuſdam
ditiſsimi Comitis diœc. Argen. qui per huiuſmo-
di Maleficia ſteterat biennio impeditus, quòd
nunquam potuit vxoris Comitiſſæ virginita-
tem deflorare, quæ pulcherrima erat, vide i-
pſum. † Poſt hæc quæro, an iſti Malefici, & Ma- 17
gi poſsint eorum arte & Dæmonis ſuffragio in-
ducere pluuias, grandines, & fulgura, aut ma-
gna tonitrua; & etiam an poſsint quando illa
venerint remouere, & facere vt ceſſent, & vide-
retur dicendum quòd non: quia ea quæ de cœ-
lo veniunt, & ad nos deſcendunt, diuina diſpo-
ſitione proueniunt à corporibus cœleſtibus, vel
ab aëre, mediante ordine quodam naturali
dictorum corporum, & illorum coniuncti-
onum, ſecundum quod clare demonſtrant

aſtro-

aſtrologi, tamen dicas, quòd iſti poſſunt Dæmonis induſtria inducere imbres, grandines, & fulgura, & alia de quibus ſuprà; & è conuerſo ſic irruentia remouere: & ratio eſt, quia Dæmones poſſunt elementa concutere, & inducere ventos, & pluuias, fulgura, & grandines inducere, & hoc eſt quod dicit *tex. in l. multi. C. de mal. & math. l. eorum, in fi. eo. tit. in d. l. multi.* dicitur, quòd multi ſunt, qui magicis artib. manib. accincti elementa concutiunt, &c. per quæ omnia ſupradicta proueniunt: *in d. l. eorum* dicitur, ipſi Malefici poſſunt tempeſtates ipſas remouere, & id operari, ne ſegetibus, aut terræ naſcentibus officiant, & propterea Iura Ciuilia nolunt, quòd illo caſu Maleficus, ſiue Malefica puniantur, quando illorum effectus tendunt ad bonum, & vtilitatem. Iſtarum enim Maleficarum vna componit Maleficium, altera tollit, vna inſtruit, altera deſtruit, vna polluit, altera ſanat, vna impedit, altera ſoluit impedimentum; & ſic vna illudit alteram, Diabolus verò vtramque: & vt plurimum ea quæ deſtruit Maleficium inducat alteram Maleficam, ſiue Maleficium, qui vel quæ Maleficium fecerat, non tamen verbis expreſsis, ſed quibuſdam ſignis & coniecturis, ex quibus facilè comprehenditur qui fuerit, & hoc prouenit aſtutia, & fallacia Dæmonis qui delectatur in fraudibus, & ſcandalis hominum: *vt dicunt Theologi in locis ſupra no. & habetur in ca. epiſcopi. & c. nec mirum. 26. q. 5.*

23 † Cum itaque ægritudines, mortes & accidentia, de quibus ſuprà proueniunt ex prædictis mixturis, & rebus naturalibus,

bus, non eſt dicendum; quòd procedant ex illis ceremonijs, & imaginibus, & ſic illarum tactibus & ſacrificijs, & alijs turpibus obſeruantijs: *de quibus ſuprà*, ſed ideò cæremonias illas obſeruant, & baptizant imagines, & alia huiuſmodi faciunt, quia Diabolus vt aliàs diximus ſuprà ſummoperè delectatur in ſacrificijs illis, quia cupit adorari:& vt faciliùs ipſi Sortilegi & Malefici ad illa deueniant, Diabolus perſuadet illis, quòd ex huiuſmodi obſeruantijs & ſolennitatibus, effectus, de quibus ſuprà, proueniunt, ſed valdè mentitur, quia proueniunt ex naturalibus rebus, vt ſuprà vidiſtis. Eodem modo dicendum eſt de Sortilegio, ſiue Maleficio Amatorio, in quo ſæpiùs Dæmon inſtruit, & mandat commiſceri Sacramenta Eccleſiæ, vel Sanctorum Martyrum reliquias, Hoſtiam Sacratam, & ſimilia *de quibus ſupra 3. q. in 2. ſpecie*, tamen effectus Amoris, & flexibilitatis pudici animi ad libidinem, non prouenit virtute illius Sortilegij ſiue Maleficij, ſed virtute Diabolicæ tentationis, & vtriuſque ſolicitationis, & perſuaſionis intrinſecæ, & extrinſecæ, vt ibi dixi, ſed hoc ideò facit Diabolus, vt faciliùs adoretur, & turpius diuinum cultum tractet, & diſsipet, & illius deſtructionem quærat. † Sed quæri poſſet, 19
quare Deus permittit Diabolo, quòd tam turpiter res diuinas, & cultum ſuæ adorationis deturpet, & deſtruat quodammodò, cum facilè poſſet illi reſiſtẽdo omnia iſta prohibere ne fierent, ſicut aliàs non permittendo impedit Dæmonem, ne poſsit quædam alia facere, quæ aliàs de ſui natura

tura

tura facere poſſet, *vt dicemus infrà q ſeq.* Reſpondeo ſecundum communem Theologorum concluſionem, quòd ideò Deus non prohibet hominem hæc facere, ne videatur ſibi velle auferre liberi arbitrij poteſtatem, quam à principio homini dedit, vt poſsit operari bonum, & malum ad libitum ſuum, & impediendo ne incidat in malum, videretur ſibi auferre illam libertatem, & velle illum omninò fieri bonum. Ne igitur rumpat aut violet legem, quam à principio ipſe conſtituit, vt ſequatur ordo naturæ, ſicut à principio ordinatum fuit, ideò non impedit hominem quòd non faciat iſta, & quæcunque alia mala, quando vult operari malum. Alioquin quis dubitat, quòd Deo renitente hæc fieri minimè poſſent? Sed hanc poteſtatem liberi arbitrij homini dedit, vt poſſet operari bonum, & malum quodcunq; vellet ad libitū ſuū, ſi bonū fecerit, cōſequetur gloriam, ſi verò malū, perpetuam dānationē. Deditq; Diabolo facultatē tentandi, vt poſſet poteſtatē ipſam contra quoſcunque indifferenter exercere *vt no. Gen. 3. & Matth. 4. cap.* vbi contra ipſummet Ieſum Chriſtū poteſtatē illam tentandi expertus fuit. *vt habetur etiam Mar. 1. & Luc. 4. c. in pri.* Sed antequam ad vlteriora deueniam, Quæro aliqua de remedijs iſtis, quæ fiunt erga maleficiatum, ad tollendum Maleficium, & li-
20 berandū maleficiatū. † Et primò quæro, an liceat impunè cōſulere Sortilegū, ſiue Maleficum, vt diſſoluat facturas, & liberet ægrotum à Maleficio, & ſimiliter, an liceat incantare, & coniurare

imbres,

imbres, grandines, & fulgura, ne noceant fru-
ctibus, arboribus, aut plantis. Et dic breuiter,
aut nos loquimur de Iure Ciuili, aut de Iure Ca-
nonico: primo caſu licet impunè cõſulere, & ad-
hibere Sortilegum ſiue Maleficũ ad faciendũ o-
pera quæ vertuntur in bonum, & proſunt, & non
debet quis pro bono opere cruciari. *l. eorum. §. fi.*
& ibi Bar. hoc not. expreſsè. C. de malef. & math. & hoc eſt
clarum de Iure Ciuili; ſed de Iure Canonico non
licet aliquo modo etiam pro recuperanda cor-
poris ſanitate quærere remedia Diabolica, &
ſuperſtitioſa, licet aliter ſanitas ipſa recuperari
non poſsit, niſi per remedia prædicta, *ita dicit*
tex. ad literam in c. admoneant. 26. quæſt. 7. & tangit ver-
bum Pa. in cap. 2. de ſor. vbi potiùs ſanctiſs. Pontifi-
ces patiuntur bona Eccleſiarum furto ſubtra-
cta penitus perdi, quàm quòd quærantur per
remedia, & artem huiuſmodi: & hinc eſt, quòd
Eccleſia potiùs tolerat diſſolutionem matrimo-
nij, & tanti vinculi ſacramẽtalis fracturam, quam
permittere, & concedere maleficiatum contra-
rijs Maleficijs liberari. *tex. 33. q. 1. c. ſi per ſortiarias, &*
de frig. & malef. c. fi. & ratio huius eſt, quia magis ex-
pedit pati in corpore quàm in anima, quia mi-
nor eſt corporis iactura quàm animæ *d. c. admo-*
neant, & ca. fi. de ſort. arg. cap. ſolitæ. de maior. & ob. & ibi
Pan. & omnes ſcribentes. At Ius Ciuile non conſi-
derauit quod principaliter tendit ad conſer-
uationem temporalium. *d. cap. ſolitæ. & notant Do-*
ctor. in d. c. admoneant. & not. etiam in can. nec mirum. §. ad
hæc. 26 q. 5. quod tene menti. † Idem dicendum eſt 21
de

de remedijs ſuperſtitioſis, ligaturis, & appendiculis, quæ fiunt per ipſos Sortilegos, ſiue Maleficos, ad ſanandum alias ægritudines non maleficiales, vt eſt febris, dolor capitis, ventris, & ſimiles, quas amouere non licet huiuſmodi remedijs: & hoc eſt quod vult dicere text. *in dicto can. nec mirum. §. ad hæc omnia, &c.* vbi dicit, quòd ad hęc pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quas ars non commendat medicorum. quibus autem pœnis puniantur qui præmiſſa faciunt, vel conſulunt facientes, *dicetur infrà eod. titul. quæſtio. 12.* Præterea non prætermittam hunc notabilem caſum qui ſępiſsimè occurrit in facto, maximè apud ruſticos. Reperitur quidam ægrotus aliqua ægritudine non maleficiali, loco medicorum, quorum vt plurimùm habent penuriam, adducitur Mulier, quæ quibuſdam verbis, & remedijs aſſerit velle ægrotum breuiſsimo tempore liberare, ægrotus verò qui eſt purę conſcientiæ dicit; caue, quia nolo curari per remedia ſuperſtitioſa, & ab Eccleſia reprobata, quia magis expedit, vt patiatur corpus quàm anima, vt ſuprà proximè diximus, & illa reſpondet: quòd nullatenus dubitandum eſt de hoc, quia ipſa cum ſanctiſsimis precibus, & orationibus, ac remedijs eccleſiaſticis vult ipſum liberare, & incipit facere ligaturam, & dicere ægroto, quòd dicat cum deuotione ſalutationem angelicam, aut orationem dominicam. ſ. Aue Maria, vel Pater noſter, & ipſa quoque Maga aliquas preces alta voce promulgat, deinde duo, vel tria verba dicit ſubmiſſa voce, quæ nullum

lum ſapiunt diuini cultus odorem, & licèt per illa
verba expreſſè non conſtet, quòd fiat Dæmonis
inuocatio, tamen non poſſunt congruè adaptari
ad ſenſum præcedentium verborum, quippe,
quia quo ad illa, longè extranea ſunt; quæritur
an dicta remedia ſint reproba, & ſuperſtitioſa? &
quilibet diceret quod non, ex quo non conſtat
aliquid expreſſè de malo, ſed de bono patet ex-
preſſè. Solu. tu dic ſecundũ quod ſcribit *S. Tho. in*
ſum. q. 96. art. 2. in tit. de ſuperſtit. & do. Io. Iec. in ſum conf. eod.
ti. de ſort. c. 11. quòd in iſtis remedijs plura ſunt cõ-
ſideranda. † Et primò conſiderandum eſt, vtrum 22
remedia illa naturaliter tales effectus ſanitatis
cauſare poſsint, quòd facilè iudicabitur conſilio
medicorum: quod ſi tales effectus naturaliter
concipere poſſunt, non erunt iudicanda ſuper-
ſtitioſa, ſed vera, & naturalia, ex quo medicinæ
profeſsio approbat illa: ſi verò tales effectus na-
turaliter parere non poſſunt, ſunt omninò illici-
ta, & damnata, quia neceſſe, quòd pertineant ad
quædam tacita pacta cum Dæmonibus inita. *vt*
no. S. Aug. in lib. 21. de ciuit. Dei, & habetur in dict. can. nec
mirum. §. ad hæc omnia. 26. q. 5. Hoc enim ſpecialiter
apparet, & cognoſcitur ſecundum ipſos, quoti-
eſcunque adhibentur aliqui characteres, ſeu no-
mina ignota, aut alię quæcunque obſeruationes,
quæ manifeſtum eſt, quòd naturaliter efficaciam
ſanitatis, & expulſionis ægritudinis illius habere
non poſſunt, talia ſemper iudicanda ſunt ſuper-
ſtitioſa, & illicita, & iſta ſit regula firma, per quam
facilè iudicari poterit, an remedia ipſa ſint ho-

neſta, vel illicita, & ſuperſtitioſa, & hęc nota, quia ſunt valdè vtilia in foro conſcientiæ, & multùm conferunt ſacerdotibus, his maximè qui laicorum confeſsionibus incumbunt. Quæ enim dicta ſunt de verbis, eadem dicenda ſunt de Breuibus, & ſchedulis, quas ſæpiùs faciunt iſti Incantatores vt ſuſpenſæ deferantur ad collum ſiue in ſinu ipſius ægroti, vbi ſi vltra nomina Dei alias orationes, & preces, reperiuntur aliqui characteres, aut nomina ignota vel malè ſonantia ad præcedētia, iudicanda ſunt omninò ſuperſtitioſa, quia,
23 *ſicut dicit S. Chryſoſtomus* † multi confingunt aliqua nomina hebraica Dei, & Angelorum, & allegant quę non intelligentibus metuenda eſſe videntur. Cauendum eſt etiam, ne aliquid falſitatis contineant, quia impoſsibile eſſet, quòd effectus dictorum operum poſsit expectari à Deo, qui non eſt autor neque teſtis falſitatis, ſed puræ veritatis, *vt habetur Io. 1.* Plenus gratiæ, & veritatis. Illa etiam Breuia reprobata ſunt, in quibus apparent nomina quædam ignota, ineffabilia, & inuſitata, vel ſub hac conditione traduntur, quòd quicunque portauerit Breuia huiuſmodi apud ſe, nullos timeat hoſtiū incurſus, aut inſultus, vel quòd ſibi aliquid boni continget, inueniet, vel conſequetur, aut aliquid aliud ſimile. Omnia iſta ſunt ab Eccleſia reprobata, meritò damnabilia, & punienda, *vide d. Ioan. Lect. in ſum. conf. c. 13.*

QVAE-

QVAESTIO VII.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegæ ſeu Lamiæ an deferantur verè, & realitèr per Dæmones ad ludos, & congregationes nocturnas.*

2 *Dæmon mente mulieris per infidelitatem capta in diuerſas perſonarum ſpecies ſe transformat coràm illa.*

3 *Dæmones deferre homines corporaliter de loco ad locum motu veluti eſt impoſſibile, quod ſi verum eſſet, non modica nec pauca ſequerentur inconuenientia.*

4 *Sortilegi opera adiuti Dæmonum non poſſunt liberare incarceratum.*

5 *Dæmones apparentias, & mille rerum ſpecies intellectui humano repræſentare poſſunt.*

Febris qualis morbus ſit, & vnde proueniat.

6 *Strigæ, ſeu Lamiæ non deferuntur corporaliter à Dæmone ſed in ſpiritu deluduntur.*

7 *Corpora Lamiarum, ſeu Strigarum ad ludum deferri Dæmonum quibus rationibus afferri poſſit.*

8 *Strigæ omnes, & Maleficæ extra gremium, & protectionem ſunt Eccleſiæ.*

9 *Diabolus hoc vnum maximè optat vt ab hominibus adoretur.*

10 *Angelus tam Bonus, quàm Malus dicitur ſubſtantia quædam ſpiritualis, intellectiua, mobilis, & incorporea.*

Corpora per Dæmones aſſumpta non ſunt vera, & naturalia, ſed quaſi naturalia & ſimilitudinaria.

11 *Corpora per Dæmones aſſumpta, ex qua componantur materia.*

Angelus Bonus in corpore aſſumpto, virtutem generatiuam non habet, Angelus autem Malus ſic.

12 *Sperma ex puriſſima cibi optimè digeſti ſubſtantia oritur.*

Operationes naturales corporibus per Dæmones aſſumptis non conueniunt.

13 *Infans natus ex coitu cum Dæmone habito cuius cenſeatur filius.*

14 *Dæmones ſecundum ipſorum naturalem virtutem multa facere poſſunt, quæ non faciunt diuina eos reprimente prouidentia.*

15 *Angeli Boni & homines per Dei gratiam, & fidem miracula facere poſſunt, Dæmones autem non.*

Miraculum quid propriè dicatur.

16 *Dæmones per virtutem ſuam adeò vehementem & acutam, operantur quædam quæ à nobis miracula putantur, & non ſunt.*

Dæmones in nobis dupliciter operari poſſunt.

Dæmones permittente Deo in forma corporali aſſumpta poſſunt hominem verè, & realiter de loco ad locum transferre.

17 *Ordo rerum, & ſecundum ipſarum naturas, & ſecundum motus attendi debet, in virtutum actiuarum actionibus.*

18 *Diabolus Chriſtum aſſumptum detulit in ſanctam ciuitatem, ſtatuens eum ſupra pinnaculum templi.*

19 *Statuere verbum, idem eſt quod ponere ſiue conſtituere.*

20 *Anima humana corpus humanum quo vult mouet, quare non idem poſſit Diabolus, qui eſt ſpiritualis ſubſtantia libera, & nullo preſſa pondere?*

21 *Rei ſuæ quilibet bonus moderator, & arbiter exiſtimatur.*

22 *Dia-*

22 *Diabolus virgas ligneas in veros dracones conuertit.*

23 *Canis loqui poteſt per artem Dæmonis.*

24 *Aſina Balaam quomodo ipſum alloqui potuerit.*

25 *Simulachrum Fortunæ quondam marmoreum ad matronas Romanas locutum.*

26 *Mulier quædam virum ſuum ad ludum Dæmonum duxit, qui ibidem Deo laudes referens, repertus eſt ſolus in loco à domo diſtante per centum miliaria.*

27 *Puella quædam virgo qualiter ad ludum Dæmonum abducta fuerit, & ob nomen Chriſti nominatum ibidem dimiſſa.*

28 *Strigæ ſiue Lamiæ inprimis in manu Diaboli Baptiſmum, & omnia Chriſtianæ fidei documenta abnegant.*

29 *Reuerentia qua forma per Strigas ſiue Lamias exhibeatur Dæmoni ipſarum Principi.*

30 *Diabolus reducens Strigas à ludis Dæmonum, ſi ſonum campanæ pro Aue Maria audierit, cogitur eas in eodem loco dimittere.*

31 *Sortilegæ verè, & corporaliter per Dæmones ad ſuos ludos deferuntur, nedum in ſpiritu tantum.*

Mulieres quare in maiore numero eant ad ludum Dæmonum, quàm viri.

32 *Lex qualibet à ratione ſua interpretationem recipit.*

33 *Mulieres quædam ſub falſis illuſionibus cum Diana, & Herodiade fatentur ſe ire nocturno tempore.*

34 *Ratio determinata legis dictum reſtringere cenſetur.*

35 *Sortilegæ, & Strigimagæ in quo differant ab illis, de quibus in c. epiſcopi.*

Apoſtatarum duæ ſunt ſpecies.

36 *Strigæ, ſeu Lamiæ Profeſſionem expreſſam faciunt in*

manu Dæmonis, non autem illæ, de quibus in c. epiſcopi.

37 *Sortilegi, & Lamiæ à parochijs expelli debent per epiſcopos, & curatos.*

38 *Dæmones in nobis mirabiliter operari poſſunt dupliciter.*

39 *Dæmones contra iuſtitiam humanam vires ſuas nequeunt extendere.*

40 *Creatura nulla poteſt mortuum ſuſcitare abſq; Dei potentia, & gratia.*

1 SEptimò quæro, † an iſti Sortilegæ, & Strigimagæ ſiue Lamiæ verè corporaliter deferantur à Dæmone, maximè quando accedunt ad ludos & congregationes nocturnas, *de quibus aliqua tetigi ſuprà eodem, quæſtio. 3. in princi.* vel ſolùm in ſpiritu patiantur Diabolicas illuſiones. Reſpondeo: quæſtio iſta eſt multùm ardua, & famoſa. Doctores vtriuſque facultatis pro maiori parte tenent, quòd non deferantur in corpore, ſed duntaxat deludantur in ſpiritu: *per tex. in can. epiſcopi. vigeſima ſexta quæſtione quinta.* ex quo text. videtur firmiter probari iſta opinio. Theologi verò tenent contrarium, quòd Dæmon poteſt deferre corporaliter hominem viuentem de loco ad locum vero motu locali, & per conſequens, quòd defert iſtas Lamias ſiue Strigas corporaliter, vt ſuprà: quam opinionem rationibus, auctoritatibus, & exemplis præclarè demonſtrant; ego verò vtranque referam: demum ſuperaddam opinionem meam. Fundamentum, vt dixi, prioris opinionis *eſt tex. in d. can. epiſcopi.*

epiſcopi. vbi dicitur, quòd quædam ſceleratæ mu-
lieres retrò poſt Sathanam conuerſæ Dæmonum
illuſionibus, & phantaſmatibus tam grauiter ſe-
ductæ ſunt, quòd credunt ſe, & profitentur cum
Diana Dea paganorum nocturnis horis, vel cum
Herodiade, vel cum innumera multitudine mu-
lierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & mul-
tarum terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilen-
tio pertranſire, eiuſque iuſsionibus obedire ve-
lut dominæ, & certis noctibus ad eius ſeruitium
euocari, & in fine dicitur, † quòd Dæmon 2
quàmprimum mentem cuiuſcunque mulieris
ceperit, & illam per infidelitatem ſubiugaue-
rit, illicò transformat ſe in diuerſas ſpecies per-
ſonarum, & mentem quam captiuatam tenet,
in ſomnijs deludens, per quæque deuia dedu-
cit, & cùm ſolus ſpiritus hæc patitur, Infidelis
hæc non in ſpiritu ſiue anima, ſed in corpore e-
uenire opinatur: deinde ſubiungitur rō. Quis.n.
in ſomnijs, & nocturnis viſionibus non extra ſe-
ipſum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ
nunquā vigilando viderat? quis verò tā ſtultus &
hebes ſit, qui hęc omnia quæ in ſolo ſpiritu fiunt,
ēt in corpore accidere arbitretur? Hæc ſunt quæ
in effectu dicuntur *in d. c. epiſcopi.* per quē tex. dicūt
manifeſtè probari, quòd iſtæ mulieres Strigæ, ſi-
ue Strigimagę, & Strigones, vt vulgariter loquar,
& cæteri, qui ſunt Maleficæ Profeſsionis, non in
corpore, ſed in ſpiritu duntaxat deferuntur, hoc
eſt, quia in ſomnijs deluduntur à Dæmone, & o-
mnia quæ ipſi, vel ipſæ aſſerunt corporaliter i-

diſſe, tetigiſſe, feciſſe, & præſentialiter interfuiſſe, omnes ſunt illuſiones Dæmonum præſtigioſę, & figuræ apparentes oculis, intellectus & mentis iam captiuatæ ipſorum virorum ſiue mulierum: quas figuras, & apparētia ſigna ac operationes illas Diabolus tam ſubtiliter & diligenter accommodat, quòd vnuſquiſq; qui illa videt in ſomnijs oculo mentis, verè & corporaliter vidiſſe non dubitet, imò teneat, & firmiter credat more ſomniantis, & tamen verè corpus non mutatur de loco. Præterea † dicunt ipſi, ſi eſſet verum,
3 quòd Dæmon deferret hominem corporaliter de loco ad locum tam veloci motu ad remotiſsimas partes, ſequerentur plura inconuenientia, & maximè hoc, quia poſſet ad libitum ſuum trahere quoſcūque etiam inuitos, & illos deferre ad extranea, & deſerta loca, & compellere illos ad peccādum; aut malè tractaret eoſdem, vel etiam quoſcunque cupidos perficere longum iter, breuiſsimo tempore poſſet illos apprehendere, & per aërem corporaliter ictu oculi deferre vſque ad locum ipſum, ad quem peruenire deſiderant, & ſæpiùs hoc faceret, qm̄ ex his multi reperiūtur, qui vellent euolare ſi poſſent, hi maximè, qui magnorum Principum ſecreta, & ardua negocia tractant: imo poſſet ēt trahere hominem ad infernū, & ſequeretur diuinæ legis deſtructio: quia data poſsibilitate in vno quo ad materiam corporalis delationis ſequitur in omnibus alijs quæ eiuſdem ſunt ponderis, & qualitatis, *vt dicit S. Tho. in tract. q. 1. partis. quæſt. in tit. de mirac. & q. 16. art. 9. & 10. de Dæ-*

de Dæmon. quam poteſtatem licèt Sathanas haberet tempore legis antiquæ ante Chriſti incarnationem, & paſsionem, tamen per myſterium mirabilis paſsionis, illa potentia, quam habebat Sathanas illius duplicis manus attrahentis, & compellentis, partim fuit totaliter abſciſſa, & remota, partim verò debilitata ſiue anguſtata, vt aliàs diximus *ſuprà quæſtione præcedenti*, adeò, quòd hodie non poteſt iſta miracula facere, nec hominem deferre aut compellere ad malum, *ſecundum quod concludit S.Bonauen. in 2. ſent. diſt. 19. qu. 3. num. 22. & 23.* Item ſequeretur aliud, † quòd quotieſcunque iſti Sortilegi, & Malefici vellent aliquem incarceratum crimine capitali à furca, vel vltimo ſupplicio liberare, poſſent vtique ad ipſorum libitum hoc facere, ſi Dæmones poſſent aliquem corporaliter deferre, quia iſti Magi mandarent Dæmoni, vt dictum incarceratum apprehenderet, & extra carceres incolumem deferret, quod eſſet valdè mirabile, ſi eſſet verum, quia iſti eſſent domini dominantium. Quin imò ipſimet, dum capiuntur pro ipſis criminibus Sortilegiorum, ſi poſſent à Dæmone corporaliter deferri, ſemper facerent ſe deferri extra carceres, & euitarẽt pœnas corporales; adeò, quòd rariſsimi aut nulli ipſorum perirent, & tamen videmus contrarium: quòd ipſi Malefici tota die capiüntur, cruciantur mille tormentis, ſuſpenduntur laqueo, concremãtur igne, & multis alijs ſupplicijs afficiuntur abſque aliquo impedimento, vnde ſequitur, quòd ipſorum corpora nõ ſunt in Dæmonis poteſtate,

teſtate,ſed animæ ſolùm. Nec eſt mirandum,ſi ea
quæ iſtæ Strigimagæ & alij ſimiles, vident oculo
mentis in apparentia ſiue in imaginatiua intelle-
ctus dormiendo, aſſerunt verè & naturaliter vi-
diſſe, & corporaliter interfuiſſe, quia ſæpè vide-
mus, quòd ſomniantes adeò veriſimilia putant
ea quæ priùs viderant eſſe in ſomnijs, vt pro veris
quandoque illa promulgare non dubitent: adeò
5 firmiter inſiſtunt in illa opin.†Si enim vapores &
formoſitates ciborum ex ſtomacho inſurgentes
ad cerebrum ſimiles effectus & ſomnia cauſare
poſſunt, vt Medici teſtantur, quantò magis Dæ-
mon poteſt apparētias ipſas humano intellectui
repræſentare,& demōſtrare mille rerum ſpecies,
quæ nullæ ſunt:hoc enim negat nemo. Præterea,
ſi febris, quæ eſt morbus naturalis, & ex indiſpo-
ſitione elementorum corporeorum vt plurimū
cauſatur,& eſt calor mutatus in ignē, *vt inquit Gale.*
in 1.parte aphor.6.cap. qui aggrediens quandoq; par-
tes illas cerebri intellectiuas ſiue imaginatiuas,
adeò illas vehementer apprehendit,& præoccu-
pat, quòd inducit phreneſim, ita quòd ægrotus
vigilando, & loquēdo in meridie efficitur phre-
neticus,& ex ſano intellectu efficitur inſanus,de-
mens,furioſus;& dum plures adſunt,non veretur
falſa quædam & extranea loqui, & affirmare pro
veris,item videre multa,quæ nulla ſunt in verita-
te. Si enim accidentia huiuſmodi inanimata per-
mutant hominis intellectum ita tenaciter & ve-
riſimiliter, quantò magis Diabolus, qui eſt ſub-
ſtantia ſpiritualis & creatura Dei animata, ſenſi-
bilis,

bilis, & ingenioſa, poteſt iſtas imaginationes &
apparentias demonſtrare humano intellectui?
quia cùm ſit incorporeus, poteſt partes illas ima-
ginatiuas humani intellectus prçoccupare, & de-
monſtrare per apparẽtiam aliqua eſſe, quæ in ve-
ritate nulla ſunt naturalitér, & adeò veriſimiliter
ꝙ quis paratus eſt medio iureiurando affirmare
vera eſſe & interueniſſe, quæ nulla ſunt vera neq;
naturalia, *vt d.c.epiſcopi.* † Sit ergò concluſio iſtius 6
opinionis, quòd iſtæ Mulieres Strigæ nuncupatæ,
aut Viri eiuſdem Profeſsionis non deferuntur à
Dæmone in corpore aliquo pacto, ſed duntaxat
deluduntur in ſpiritu. Quæ opinio exemplo et-
iam comprobatur. Quidam maritus ex oppido
quodam agri Sabinẽ. habens vxorem Maleficam
ſiue Strigam, vt vulgariter dicunt: de quo tamen
crimine maritus non habebat certam notitiam,
ſed ſuſpicabatur ſatis de ipſa, interrogata quan-
doq; ab ipſo, nunquid eſſet verum, quòd ipſa eſ-
ſet talis Profeſsionis & Sectæ, ſemper mulier ipſa
audacter negauit; deinde paulatim creſcente fa-
ma contra ipſam de iſto crimine, quam maritus
ex plurium virorum fide dignorum teſtimonio,
& relatione perceperat, quòd dicta vxor multùm
ſtrictè conuerſabatur cum quibuſdam alijs mu-
lieribus, quæ erant Strigæ & Maleficæ publicæ, &
quòd interueniebat cum eis ad multa turpia Ma-
leficia & congregationes etiam nocturnas, vnde
maritus decreuit velle animũ ſuum declarare, &
ipſam in crimine flagrãti apprehendere, & cœpit
inuigilare plurib. noctib. magna cum diligentia,
&

& attentione, & ita ſtetit vigil per 12. noctes, vel circa, vt videret, ſi ipſa de nocte ibat ad ludũ Dæmonum, vel ad faciendum aliquod Maleficium, & ſingulis noctibus obſeruabat inquirendo lectum poſtquam vxor venerat dormitum, ſi reperiebat ipſam penes ſe aut locũ vacuum, & ſemper illam adinuenit, & manibus palpauit, quæ apud ipſum iacebat, deinde mulier ipſa poſt paucos dies vnà cum quibuſdam alijs mulierib. Strigis, & Maleficis capta, & incarcerata fuit, quę vnà cum alijs, examinata, demum confeſſa eſt, veniſſe ad ludum vnà cum alijs mulieribus incarceratis eius ſocijs tali die 11. menſis, &c. & tali nocte, hora tali, &c. idem è conuerſo fatebantur aliæ. Maritus verò volens vxorem defendere, aſſerebat ſub grauiſsimo iuramento, quòd illa nocte, de qua dicebatur, & illa hora maximè, vxor ſua erat in lecto apud ipſum iacens, & quòd illam ſtudiosè tetigit, non ſemel tantùm, ſed iterũ, & pluries, & locutus fuit cum ea: ergo ſequitur, quod corpus non patitur neque mouetur à Dæmone, ſed ſolus ſpiritus hęc patitur per dictas illuſiones.

7 † Contrariam tamen opinionẽ quamplures excellentiſsimi viri tenuerũt, quòd imò verè & naturaliter deferantur in corpore, & hanc opinionem omnes ferè Theologi ſequuntur. *Bonauent. in 3 ſentent. diſt. 19. q. 3. S. Aug. in libr. 10. & 21. de ciuitate Dei. S. Tho. in ſumma. 2. 2. q. 95. art. 5. in tit. de ſuperſt. & idem Th. in tractat. qq. primæ partis. quæſt. 8 in titul de mira. & quæſt. 16. artic. 5. & 6. in titul. de Dæmon. & quidam Mod. Theolo. magiſter Silueſt. Prier. in quodam tractatu, quem nuper edidit*

dit de ſtrigi Dæmo.mira. libro primo, cap.penult. & lib.2 cap. 1. vbi tenet expreſsè, quòd poſſunt corporaliter deferri, atq; deferuntur à Dæmone, ea maximè ratione, quia Dæmon natura ſua, & ſecundum eius vires potentiam naturalem poteſt mouere, & portare corpus longè etiam magis ponderoſum, quàm corpus hominis de loco ad locũ motu locali, Deo tamen permittente, & non aliter, & ſatis iſto caſu Deus videtur permittere, quando Dæmoni non reſiſtit in iſtis operibus, quòd non reſiſtat, ſed permittat. Patet, quia & viri, & mulieres, qui fecerunt hanc Profeſsionem ſaltem Expreſſam, aut faciunt communiter, omnes iſtæ Strigæ, & Maleficæ, quæ omnes ſunt † extra 8
gremium Eccleſiæ, & à communione fidelium penitus alienæ, de quibus Deus, & Eccleſia nullam penitus curam gerit, & habentur ſiue reputantur pro creaturis Diaboli. *vt not. 26. quæſt. 2. c. qui ſine Saluatore. & quæſt. 5. d. c. epiſcopi. in princ.* & pluribus alijs rationibus, & auctoritatibus: de quibus latiùs per eos in locis prædictis: concludentes in effectu Dæmonem deferre poſſe hominem de loco ad locũ motu locali verè & corporaliter, reſpondentes ad d. ca. epiſcopi. quorum reſponſio hoc concludit in effectu, quòd ille textûs loquitur de alia ſecta mulierum longè diuerſa ab iſta. Ego autem omninò adhærebam priori opinioni *per text. in d. c. epiſcopi.* nihilominus poſteà ex longa rerum experientia, & cauſarum huiuſmodi multitudine, propter multas, ac varias earum operationes, & exempla, quorum aliqua vidi, aliqua verò

verò à fide dignis accepi, ſum modò iſtius ſecundæ opinionis, quòd deferantur in corpore. Pro cuius declaratione p̃ſupponam primò aliqua euidentialia. Secũdò, fundamenta quędam declaratiua. Tertiò, nonnulla exempla ſubijciam pro corroboratione. Quartò, reſpondebo ad ea, quæ dicũtur ſuprà pro priori opinione, & maximè ad d. c. epiſcopi. Quintò & vltimò, deducam inconuenientia quædã, quæ ſequerentur tenẽdo prio-
9 rem opinionem. † Primò igitur pro euidẽtia pręſuppono vnum quod eſt tritum apud oẽs Theologos, & Canoniſtas: quòd Diabolus inter alia deſideria, quæ ipſe habet, hoc vnũ tenet, quòd ſummoperè deſiderat ab homine adorari, & ſicut Deus, maxima cum veneratione cultum haberi; & in hoc vehementer ſatagit, vt Chriſtianos à vero diuino cultu auertat, & illos obedientes atque deuotos ſuæ poteſtati ſubijciat, vt ab eis cultum ipſum recipiat, ita dicit *Aug. lib. 10. de ciuitate Dei, relatus per ſacros canones in c. nec mirum. §. Magi. & ſeq. 26. q. 5. & S. Bonauen. in 3 ſen. diſt. 19. q. 3. S. Tho. in ſum. 2. 2. q. 95. art. 5. in titu. de ſuperſt.* in quo quidem cultu eundem ferè ritum & ordinem tenet, quem in vero cultu diuino obſeruat Eccleſia, & non ſolùm circa res, & myſteria, verùm etiam quo ad perſonas. Sicut enim Eccleſia & Chriſtiana Religio admittit plures viros diuerſæ congregationis, habitus & nominis, ſicut eſt cõgregatio & religio S. Benedicti, quæ eſt monachorum, item S. S. Auguſtini, Dominici, atque Franciſci, & aliorum, qui licèt ſint diuerſi nominis, & habitus, & circa modum vi-

uendi

uendi diuerſas regulas obſeruent, tamen quoad
diuinum officium, ſcilicet horas ordinatas, &
miſſarum celebrationem, & alia pia opera, o-
mnes tendunt ad eundem effectum, ſcilicet lau-
dandi Deum, & orandi pro animæ ſuæ ſalute, &
proximi: eodem modo Sathanas ſub ſua Diabo-
lica religione recipit plures Profeſſos diuerſæ
Profeſsionis habitu & nominis, qui habẽt diuer-
ſos ritus & mores, tamen in effectu omnes tendũt
ad idem, ſcilicet, ad laudandum, & venerandum
Diabolum infernalem, & illi bonam fidelitatem,
& homagium continuandum, & hoc eſt quod di-
cit *tex. in c. excõmunicamus. in prin. Et c. 1. & 2. de hæret.* fa-
cies quidem habẽtes diuerſas, caudas autem ad-
inuicem colligatas, quia de veritate omnes con-
ueniunt in idipſum. De quibus quidem diuerſis
nominibus, ac diuerſorum ordinum Profeſſorib.
ſub eadem religione conſtitutis diximus *ſuprà la-
tiùs eod. tit. q. 2.* †Secundò euidentialiter præſuppo- 10
no, quòd Angeli tam Boni, quàm Mali ſecundum
Philoſophum, & cõmuniter Theologos ſunt ſub-
ſtantiæ quædam ſpirituales, intellectiuæ, mobiles
arbitrio, & incorporeæ, quę nõ dependent à cor-
pore, nec quo ad ſui principium, nec quo ad finẽ,
& non habent corpora naturaliter ſibi vnita. ita
dicit *S. Tho. in tractat. qq. diſp. in 1. parte tit. de mirac. q. 6.* &
licèt non habeant corpora naturaliter ſibi vnita,
poſſunt tamen quandocunque volunt aſſumere
diuerſas corporeas formas, & cũ illis diuerſimo-
dè hominib. apparere, & multas naturales opera-
tiones in aſſumptis corporib. huiuſmodi efficere,
vt

vt idem Thom. teſtatur eod. tit. quæſt. 7. & Aug. in 3. de Trin. & c. 12. ſuper Geneſi. Sed dubitabatur, an corpora huiuſmodi ſic aſſumpta ſint vera, & naturalia corpora, vel phantaſtica, & apparentia. Sol. dic quòd non ſunt vera, & naturalia ex carne, oſsibus, & neruis formata, ſed ſunt quaſi naturalia, & ſimilitudinaria, & licèt habeant in ſe aliquas operationes naturales, ſicut eſt motus localis, locutio, delatio, commeſtio, potus, quamuis iſta duo vltima ſint naturalia quo ad principium tantùm, nó quo ad finem, quia cibi, & potus aſſumptio naturalis in eis, ſicut in homine, digeſtio verò nulla fit, quia ſubſtantia cibi, & potus non conuertitur in nutrimentum talis aſſumpti corporis, & licet plures habeant ex ipſis operationibus naturalibus, non tamen omnes habent, ſicut eſt creſcere, pingueſcere, nutriri, lactari, dormire, audire, generare, & ſimilia, iſta non habent, nec alia quæ mutant formam dicti aſſumpti corporis, ſicut eſſet etiam ægrotare, palleſcere, & ſimilia, quæ quidem corpora non dicuntur eſſe perpetuò, & naturaliter vnita dictæ ſubſtantiæ ſpirituali, ſicut eſt vnio animæ ad corpus humanum, ſed eſt qualisqualis vnio, & adhærentia quædam, ſicut motoris ad mobile, vel figurati ad figuram. † Deinde
11 videndum eſt, ex qua materia corpora ipſa dicuntur eſſe compoſita ſeu fabricata, an ex aliqua materia elementari, ſimplici vel compoſita, aut ex alia ſubſtantia ſeparata. dic, quòd ex quolibet elemento confici poſſunt, nihilominus magis cõmuniter fiunt ex aëre, quē ipſi Angeli poſſunt faci-

faciliùs inſpiſſare, & ingroſſare, & corpus ipſum
formare, deinde in eorum reſolutione, dum à ſpiri-
tu ſeparantur, ſimiliter fit facilior reſolutio; quia
reſoluuntur in fumum, & vapores, *vt idem Tho. com-
probat eo. tit. q. 7. in fin.* Et quòd dixi corpora huiuſ-
modi non habere virtutem generatiuam, eſt verum
in Angelo Bono vtroque modo, ex quo nullam ha-
bet operationem generandi, nec quo ad potentiam
neq; quo ad actum, quia hoc conuenit naturæ An-
gelicæ, quæ coitum ipſum, & omne aliud peccatum
penitus abhorret, cuius eſt quodammodo incapax.
Dæmones verò benè poſſunt in aſſumptis corpori-
bus generare, quippe, quia in coitu carnali, ſicut in
aliis peccatis, ſummoperè delectantur, ſi qua tamen
generatio ex illorum coitu ſuccederet, illa nõ pro-
ueniret ex ſemine illius aſſumpti corporis, quod
nullum habet in ſe, quia ex quo nõ habet virtutem
digeſtiuam, non habet etiam virtutem generatiuã,
quia caret ſanguine, † Nam ſperma oritur ex puriſ- 12
ſimâ ſubſtantia cibi iam benè digeſti, *vt inquit Auic.
Fen. 20. in tract. 1. c. 3.* vbi dicit, quòd ſperma eſt ſuper-
fluitas digeſtionis quartæ, quæ fit cùm cibus diſpar-
titur in membris refudando à venis, tertia digeſtio-
ne iam cõpleta, & eſt de ſumma humiditatis proxi-
mæ coagulationis, ex qua nutriuntur membra du-
ra, & vena arteriæ. Iſtæ enim operationes naturales
non conueniunt corporibus aſſumptis per Dæmo-
nem, quia non ſunt naturalia, ideò nõ faciunt ſper-
ma, nec poſſunt per ſe ipſa virtute propria genera-
re, Diabolus igitur in coitu ipſo generat ex ſperma-
te alieno, ſcilicet alicuius viri in ſomnijs polluti, aut

etiam in vigilia, quotieſcunque Dæmon in forma
ſuccubi ſe transformat, id eſt, in forma mulieris, &
habet coitum cum viro, tunc recipit formam viri, &
quantò citiùs velociſſimè accedit ad mulierem in
forma incubi, ſcilicet, viri, & aſſumens coitum cum
ea, intromittit dictum ſperma in natura, & matri-
cem mulieris: & inde ſequitur prægnatio mulieris,
& infantis generatio, ac ſi mulier cum naturali viro
13 coitum habuiſſet. † Tamen infans ipſe ſi oriatur,
non dicetur eſſe filius Dęmonis, ſed illius cuius erat
ſperma. *ita firmant communiter Theologi S. Auguſtinus in 3.
de Trin. & 21. de ciuitate Dei, & S. Thom. in d. tract. qq. in 1.
parte tit. de mirac. quæſt. 8. verſic. ad primum.* Concludò
igitur dico in hoc ſecundo euidentiali, quod Ange-
lus tam Bonus quàm Malus in aſſumpto corpore
regulariter retinet & operatur omnes illas opera-
tiones naturales, per quas non alteratur forma aſ-
ſumpti corporis, ſed remanet in eſſe ſuo, & in eadem
proportione figuræ, & formæ: omnes verò ope-
rationes, per quas alteratur forma ſiue figura cor-
poris prædicti, de quib. ſuprà diximus, ſunt illis pro-
hibitæ ratione prædicta. ita firmant ipſi Theologi
in locis prædictis, ſed deferre corpus aut aliud pon-
dus de loco ad locum motu locali nō immutat for-
mam dicti aſſumpti corporis, ergò ſunt capaces iſti-
14 us operationis. † Tertiò præſuppono, quòd Angeli
mali, id eſt, Dæmones, multa facere poſſunt ſecun-
dum eorū naturalem virtutem, & poteſtatem, quæ
tamen facere nō poſſunt, Diuina Prouidentia ipſos
reprimente, & eorum operibus reſiſtente, & ſic ma-
iora poſſunt in habitu, & potentia quàm in actu. *ita*
idem

idem Tho. in tract. qq. q. 5. tit. de mirac. & Auguſt. in 3. de Tri. vbi dicit, quòd Angeli Mali quædam facere poſſunt eorum virtute, & potentia naturali, ſi permitterentur à Deo, quæ ideò facere non poſſunt, quia non permittuntur. Impediuntur itaque quandoque ab illis agẽdis, ad quæ eorum naturalis virtus ſe extendere poteſt, idem etiam comprobat *S. Bonauent. in 2. ſen. lib. 2. diſt. 7.* vbi latè diſputat de virtute & potentia Dæmonum, q̃ habent reſpectu creaturarum, quòd poſſint, qualiter, & quantum poſſunt, & quantum eis permittitur à Deo, vbi enumerat plures operationes naturales, quas Dæmon facere poteſt, tam in aſſumpto corpore, quam ſine eo. † Quartò, & 15
vltimò præſuppono, quòd licèt Angeli Boni, & homines quandoque per fidem, & diuinam gratiam operentur miracula, & faciant aliqua quæ ſunt vltra eorum naturalem virtutem & poteſtatem, *vt dicit S. Auguſtinus in 3. de Trin.* Dæmones tamen miracula aliqua operari non poſſunt, vt ſint vera miracula. Quoniam miracula ipſa fiunt per gratiam, & donum Dei, quia eſt diuina virtus in effectu, quæ miracula facit mediante perſona, & inſtrumento Angelico ſiue humano, ſicut gratia prophetandi tradita fuit ſanctis prophetis ſimplicibus, & ignaris *vt refert S. Gregorius in 2. dialogo. & in 1. Homil. ſuper Ezech.* Miraculũ enim ſiue operatio miraculoſa eſt quoddam diuinum teſtimonium, indicium diuinæ virtutis, & veritatis, *vt dicit S. Tho. in d. tract. 1. parte. q. 5. de mirac. verſ. reſpondeo.* quòd ſi dæmonibus, quorum eſt tota voluntas ad malum poteſtas hæc daretur à Deo faciendi miracula, Deus ipſe falſitatis eorum

teſtis exiſteret, quòd Diuinæ bonitati penitus in-
congruit. Concludendum eſt igitur, quòd Dæmo-
nes non faciunt, niſi ea, ad quæ eorum naturalis vir-
tus ſe extendit, & Diuina voluntas non refragatur
16 ſed permittit, *vt idem Tho hac eadem teſtatur ibi.* † Virtus
enim Dæmonis eſt adeò vehemens, & acuta, quòd
multa opera quæ ipſe facit eius virtute, & induſtria,
& ex rebus naturalibus adeò benè componit, & ve-
lociter exequitur, quòd homines qui illa vident, di-
cunt eſſe miracula, licèt in veritate non ſint. Poſſunt
ergo Dæmones mirabiliter in nobis dupliciter ope-
rari. Vno modo per veram corporis tranſmutatio-
nem, quando fit vera mutatio corporis. Alio modo,
per quandã illuſionẽ ſenſuũ ex aliqua immutatione
imaginationis, neutra tamen operatio eſt miracu-
loſa, ſed per modum artis, & naturæ cõpoſita, *vt ibi*
vide in q. 5. Quibus ſic præſuppoſitis dico, quòd Dæ-
mones Deo permittente poſſunt in aſſumpta cor-
porali forma hominem deferre verè, & naturaliter
de loco ad locum motu locali, & per conſequens il-
las Strigimagas, & Sortilegos Profeſſos, deferunt ad
nutum in naturali forma ad quæcunque loca: quod
dictum probatur primò ratione per ea quæ notat
S. Thom. in tract. qq. in 1. parte, q. 16. artic. 10. vbi dicit:
17 † Quòd in actionibus virtutum actiuarum cõſide-
randus eſt ordo rerum, qui non ſolum attenditur
ſecundũ naturas ipſarum rerũ, ſed etiam ſecundum
earum motus. Habent enim & ipſi motus quendam
ordinem adinuicem, qui dupliciter conſideratur.
Vno modo, ſecundũ propriã rationẽ, & ſecundum
hoc motus localis ad alios motus duplicem habet
compa-

comparationem. Prima eſt, quia ipſe motus eſt primus motuũ. Secunda, quia per motũ localẽ minima variatio fit circa mobile. Nam cùm per alios motus varietur aliquid, quod eſt intrinſecũ rei, puta qualitas, quantitas, accidens aut forma ſubſtãtialis; per motum iſtum localem variatur ſolũ corpus ſecundum aliquid extrinſecum, quod eſt ipſe locus, per cuius mutationem nõ mutatur nec alteratur res in ſubſtantia, vel in accidenti, aut alia qualibet eius qualitate intrinſeca; & quantum ad hæc ſecundum prædicta cõpetit, quòd corpora moueantur à ſubſtantijs ſpiritualibus motu locali faciliùs, & immediatiùs quàm alijs motibus. Alio modo conſideratur ordo motuũ ſecundum ordinem mobiliũ, ſicut enim motus cœli eſt prior motu corporis elementaris, ita motus corporũ cœleſtium eſt prior motu corporũ inferiorũ reſpectu ordinis, & ſecundũ hoc competit ſuperioribus ſubſtantijs ſpiritualib. mouere ſuperiora corpora cœleſtia, ita etiã inferiorib. ſubſtantijs ſpiritualibus, quæ ſunt Dęmones, reſpectu peccati, & priuationis gratiæ, conuenit, ꝙ moueꝛe poſſint, & mouẽat corpora inferiora, ſiue humana ſint ſiue alia, q̃a data poſſibilitate in vno, per conſequens datur in omnib. alijs, his maximè, quæ ſunt eiuſdem põderis vel magnitudinis, *vt dicit idem Tho. in d. tit. de Dæm. q. 16. art. 10. in fin. & habetur per S. Aug. in 3. de Tri.* vbi dicit, ꝙ Dæmones colligunt quædam ſemina, ex q̃b. formãt ſpecies quaſdã ſiue animalia viuentia, quæ fieri nõ poſſunt abſq; corpore mobili, ergò mouere poſſunt corpora inferiora de loco ad locum motu locali. † Secundò probatur 18

hæc opinio auctoritate ſacri Euang. Matth. 4. cap. vbi Diabolus in aſſumpta humana forma tentando IESVM in deſerto, adduxit illum in ſanctam ciuitatem, & ſtatuit ipſum ſupra pinnaculum templi, quod eſt locus quidam excelſus, eleuatus, ſuper quo Doctores antiquæ legis prædicabant, & doctrinam legis prædictæ publicè populos docebant, *vt dicit S. Thomas in gloſſ. ſuper dict. cap. 4. in ver. Diabolus autem, &c.* vbi dicit, nota, quòd omnia opera illius tentationis, corporeis ſenſibus completa fuerunt, quia Diabolus tunc apparuit CHRISTO in forma humana; & licèt duæ ſint opiniones Theologorum ſuper illo puncto, qualiter CHRISTVS ſtatutus fuerit ſuper illo pinnaculō, an per delationem Dæmonis, vel quòd ipſemet pedibus proprijs aſcenderit, mediantibus diabolicis perſuaſionibus, verior tamen opinio eſt illa, quòd fuerit portatus à Dæmone, ſcilicet, eleuatus de terra, & vnico ictu ſiue momento fue-
19 rit portatus in loco prædicto. † & hæc intelligentia magis conuenit literæ Euangelij, dum dicit, ſtatuit, quod idem eſt, ſicut poſuit ſiue conſtituit. Si enim pedibus proprijs CHRISTVS aſcendiſſet ad Dæmonis perſuaſiones, tex. dixiſſet adduxit, ſicut dixerat ſuprà, quando illum adduxit in ſanctam ciuitatem, *vide S. Tho. in d. gl. & Alber. mag. ſuper d. c. 4. & S. Bonauent. in 2. ſent. lib. 2. diſt. 7. per totum:* quod manifeſtiùs demonſtratur, quòd CHRISTVS delatus fuit à Dæmone, ex eo, quòd omnes Theologi firmiter ibi concludunt, quòd CHRISTVS, dum ſtatueretur ſuper dicto pinnaculo, reddidit ſe inuiſibilem circumſtantibus qui ibi aderant, ne inſurgerent clamores

mores in populo, putãtes miraculosè CHRISTVM aſcendiſſe locum, qui ſi proprijs pedibus naturaliter aſcendiſſet, non erat opus, quòd ſe inuiſibilem redderet, ex quo nil mirandum feciſſet. Fatendum eſt igitur, quòd Diabolus ipſum aſſumpſit de terra, & raptim vnico ictu ſtatuit illum ſuperdicto pinnaculo. Cum itaque Dæmon portauerit CHRISTVM, in vero corpore, qui erat DEVS, & homo, & verum corpus humanum habebat, ipſumq́; mouit de loco ad locũ etiam, ſurſum, quod difficiliùs eſt, motu locali, DEO permittente; nulla ratio diuerſitatis redditur, quare non poſſit DEO permittente portare homines iſtos ipſoſque mouere motu locali ad nutum de loco ad locum, eo maximè accedente hominis voluntate, *ſecũdum ea quæ diximus ſuprà. 3. euidentiali.* †Tertiò probatur ſic, ſi humanus ſpiritus, qui eſt 20
anima, q̃ eſt incluſa in iſto carcere terreno corporis humani, habet vires mouendi corpus ipſum de loco ad locũ, aſcendendi, deſcendendi, currendi, ſaltandi, ſiſtendi, & aliud quoque corpus ſupra ſuum portandi ad omnem eius libitum, qui eſt minus potens natura angelica, *vt dicit S. Aug. in 3. de Trin. & S. Tho. de qu. 16. art. 10.* quantò magis Dæmon, qui eſt ſubſtantia ſpiritualis libera & ſoluta, nullaq́; premitur pondere carnis, quis neget, quòd ſimiles operationes naturales, & longè maiores, in aſſumpta corporali forma diuina potentia nõ reprimente operari non poſſit? certè nemo; & quòd ipſe Dæmon ſit longè maioris roboris quàm homo, imò plurib. hominibus ſimul, *habetur per S. Auguſt. in lib. 10. de ciuitate Dei, relatum. 26. quæſt. 5. c. nec mirum. §. ſuper hoc.* non eſt igitur

mirandum, ſi Dæmon corpus humanũ per æthera portare poſſit, & quam velociſſimè, dummodò diuina voluntas ſibi non repugnet, ad quæ faciunt ea, *quæ diximus ſuprà in 3. euidentiali, & quæ dicemus infrà in*
21 *ſequenti membro.* † Quartò dico, quòd vnuſquiſque eorum quæ ſua ſunt, eſt bonus moderator, & arbiter. *l. in re mandata. C. mand.* & de reb. proprijs quiſque poteſt ad libitum ſuum diſponere, imò ab ipſo domino auferri non poteſt abſque eius libito voluntatis. *l. id quod noſtrum eſt. ff. de regul. iuris. l. fin. ff. de pactis. & per Bartol. in l. iuris gentium. ff. eodem titul.* Iſtæ enim Strigimagæ, Magi & Sortilegi per illam Profeſſionem effecti ſunt Dæmonis creaturæ, eò quòd ſponte ſua ſub illius imperio, & poteſtate ſe ſubiecerunt, *vt latius ſuprà diximus in 2. & 3. quæſtio.* ergò ſequitur, quòd Dæmon de ipſis ſiue in anima ſiue in corpore ad eius libitũ quidquid vult diſponere poteſt, Deo permittente, qui in hoc Dæmoni nullum præſtat impedimentum, ſed relaxat ſibi arbitrium, & libertatem viriũ ſuarum; in iſtos dico Profeſſos, non autem in alios: ſecundum quod dicit *S. Aug. in lib. 10. de ciuitate Dei, & in 3. de Trin. & S. Thom. d. q. 16. art. 9. & 10. habetur in dict. ca. epiſcopi. ibi: mentem quam Diabolus captiuam tenet per quæque deuia ad eius libitum deducit, &c.* Ex quo enim ipſi ſemel Deum reliquerunt, abnegãtes fidem catholicam, & totum Chriſtianæ religionis cultum, non eſt dicendum, quòd Deus amplius ipſos protegat, vel de his curã aliquã habere velit, ſed illos dimittit penitus ſub poteſtate, & arbitrio Sathanæ, poſtquã illi ſponte ſub eius imperio ſe ſubiecerunt, & eum principem habere

volu-

voluerunt. Cùm ſint igitur extra communionem fidelium, non ſunt ampliùs oues Chriſti, quæ fuerunt traditæ in cuſtodiam Petro, ſed ſunt oues externæ, ſcilicet Diaboli, *vt habetur in c. firmiſſimè. & in c. excommunicamus, in princ. extra, de haret. & d. can. nec mirum. 26. quaeſt. 5. & eadem cauſa. q. 2. c. qui ſine Saluatore.* non mirum ergò ſi Dæmones illos deferunt etiam in corpore. Primò, quia reſpectu ſubſtantiæ ſpiritualis adeſt potentia naturalis. Secundò, quia reſpectu Diuinæ Maieſtatis nullum præſtatur impedimentum, *vt concludunt Theologi in locis ſuprà notatis.*

† Quintò probatur hæc concluſio à maiori, *per ea quæ habentur Exod. 7. c.* vbi dicitur, quòd Magi Pharaonis arte Dęmonum conuerterunt virgas in dracones, & fuerunt veri dracones non autem ſuperſtitioſi nec illuſorij, *vt dicit S. Aug. ſuper glo. ibi:* dicens, quòd Dæmones hoc facere potuerunt eorum virtute naturali per aliquas potentias naturales, ſeu per quædam ſemina collecta, quæ habent vim putrefaciendi ligneas virgas, & concurrendi in lubricam draconis ſpeciem, *ſecundum quod dicit S. Aug. in 3. de Trin. quem refert, & ſequitur S. Tho. in d. tract. qq. q. 5. verſ. ad octauum. in tit. de mira:* vbi dicit, quòd licèt iſta apud nos videãtur eſſe miracula, quia humana virtus iſta non capit, nec ſe extendit ad illa, tamen quo ad ſecreta naturæ, & Dæmonis intelligentiam, non ſunt miracula, imò opera ipſius naturæ Dæmonis induſtria fabricata. † Item nota aliud mirabile Dæmonis arte factum. Legitur in ſacris literis, quòd Simon Magus arte Dæmonum canes loqui faciebat, nec dũ eſt annus elapſus, quòd caſus iſte euenit 22 23

nit in facto Romæ, vbi mulier quædam Magica vetula quæ Franciſca Seneñ. dicebatur, artis Diabolicæ primùm perita, canem quendam magnæ ſtaturæ nigrum totum ſecum ducebat, quem poſt nonnullas preces reuerenter emiſſas loqui admodum hominis faciebat, qui voce quadam velut humana verba articulata proferebat, quæ audita fuerunt à pluribus, & maximè à quodam ſacerdote presbytero, qui rem ipſam propalauit Domino Almæ Vrbis Senatori, qui de mandato S. D. P. adiuncto ſibi Reueren. D. Locum tenente Vicarij ſui, vnà cum quibuſdam alijs viris maximæ doctrinæ & experientiæ, mulierem ipſam ſolenniter examinarunt, & comperto facinore, flammis publicè conſumpſerunt ipſam. Quę canis loquela duplici modo fieri potuit, *ſecundum Tho. d c. 5 de mirac.* aut quòd Dæmon aſſumpſerit corpus in forma canis omnibus partibus ſuis benè proportionatum, & locutus fuerit; aut quòd eſſet canis verus & naturalis, & Dæmon per impulſum aëris motu locali ſonum quendam formauerit ſimilitudinem literatę, & articulatę vocis haben-
24 tem. † & hoc modo etiam dicitur, quòd Aſina Balaam allocuta fuit ipſum duab. vicibus, *vt habetur Num. 22. cap.* vbi Aſina ipſa quæ portabat Balaam, qui ibat ad Regem Balac, qui miſerat pro eo: videns Aſina Angelum reſiſtentem in via, & ſe opponentem, Balaam Aſina declinauit à recto tramite, & iuit per agros: Balaam percutiebat illam, volens quòd iret per viam, illa recuſabat, & adeò vehementer percuſſit illam, quòd cecidit; & tunc Dominus aperuit os Aſinæ, & locuta eſt ad Balaam, dicendo, quid feci tibi,

tibi, cur percutis me? at Balaam dixit, quia commeruiſti, & illuſiſti mihi: vtinam haberem gladium, vt te percuterem, cui Aſina iterum reſpondit; Nonne animal tuum ſum, cui ſemper inſidere conſueuiſti vſque in præſentem diem? dic quid ſimile vnquam fecerim tibi; At ille ait, nunquam. Quæ verba adeò benè, & articulatè ab ipſa Aſina prolata fuerunt, quòd ab homine dicta viderentur, ſed hoc factum fuit ab Angelo, ex diuina voluntate, vt ibi dicitur, *& dicit S. Tho. in d. q. 5. ad tertium.* quòd Angelus mouit linguam Aſinę prædictę, & per crebram aëris repercuſſionem protulit articulata verba, de quibus ibi, naturalium verborum ſimilitudinem habentia. tex. autem ibi dicit, quòd Dominus aperuit os Aſinæ: *not. Ang. vide Tho. in d. q. 5. & 6. in tit. de mirac.* † Vltimò, 25
non omittam illud ꝙ dixit *Valer. Max. lib. 1. c. 8.* ꝙ olim Romæ Fortunæ ſimulachrum quoddam marmoreum, quod poſitũ erat in via Latina, dicitur locutũ fuiſſe infraſcripta verba ad Matronas illas Romanas, videlicet, Ritè me matronæ vidiſtis, riteque dedicaſtis. Nec putes iſta fuiſſe Poëtarum figmenta: quia ſi talia eſſent, profectò ſacri Theologi in ſuis diuinis literis non inſererent approbãdo, prout fit *per S. Tho. in d. q. 5. in 4. no. & eſt gl. not. in c. Moyſes. in verſ. habitare. 32. q. 2.* quæ dicit, quòd Angeli tã Boni quàm Mali habitant in ſiccis corporibus .ſ. in ſtatuis lapideis, æneis & marmoreis, in cadaueribus defunctorũ, in auibus, in quibus ipſi Dæmones dant reſponſum, & refert exemplum Saulis, qui adorauit Diabolũ, & aliàs dixi ſuprà, quòd Dæmõ ſub idolorum forma per actis ſacrificijs, & precibus Sortilegorum ſiue

ſiue Magorum ipſis interrogantibus & ſcire quærentibus quæ occulta ſunt, reſpondet ad propoſitũ, voce quadam ſonanti articulata verba, ac ſi ex ore hominis procederent, nihilominus neq; vox, neq; verba naturalia ſunt ſicut humana, ſed ex crebra aëris repercuſſione per Dæmonem concitata verba illa prolata fuerunt, *vt ſuprà dictum eſt*. Si igitur hæc fieri poſſunt arte, & virtute Dęmonis, quæ longè maiora ſunt intellectui humano, minus capacia, & difficiliora, quòd canis aut aliud animal brutum ſeu ſtatua marmorea verba articulata protulerint: quantò magis credendum eſt, quòd Dæmon poſſit corporaliter deferre motu locali aut brutum, quod minus eſt, quàm animal de nouo creare; vel vnam ſpeciem in alteram transformare, *vt diximus ſuprà de*
16 *virga conuerſa in draconem*. † Demum vt res ipſa cunctis clariùs innoteſcat, ſubdam exempla.

Annis citra 20. in agro Sabino vicino vrbi Romæ, in quodam oppido quidam ruſticus habens vxorem, quæ erat de Expreſſa Dæmonis Profeſſione, & pluries ab eo interrogata, ſi erat de dicta Profeſſione, ſemper audaciſſimè negauerat, cuius mariti ex quibuſdam ſignis quæ viderat maior ſuſpicio animum apprehendit, vnde decreuit velle videre, ſi verum erat, quòd de nocte ipſa exiret extra domum, & quorſum tenderet, & pluribus noctibus ſummoperè inuigilauit, vt videret, quid ipſa faceret: quæ ſemper volebat poſt maritum ire dormitum, & diu poſtquam ipſe intrauerat in lecto multoties vigilabat. Demum nocte quadam hora 5. vel circa, qua ipſa citata ire tenebatur ad ludum, ipſe maritus iacebat

cebat

cebat quaſi dormiens, & ipſa venit ad illum ad perſcrutandum ſi dormiebat, quod videns maritus, ſtatim confinxit altiùs dormire, & grauiore ſomno teneri, ipſa viſo dormiente retroceſſit ſtatim, & pedetentim ibat lento gradu: tunc maritus magis argutè inuigilat, atque obſeruat cum diligentia cuncta, quæ vxor ipſa faciebat, demùm vidit, quòd acceſſit ad quendam angulum domus, & eleuata quadam ciſta, aſſumpſit pixidem ſeu ollulam quandam quæ ſuberat, deinde exutis veſtibus cœpit inungi cum certo vnguento in dicta ollula exiſtente apud ignem calefacto, poſteà pixidem ſeu ollulam prædictam ad priſtinum locum repoſuit, deinde vidit illam velociter exeuntem de domo, ac ſi pedibus non tangeret terram; poſt cuius diſceſſum maritus aſſurgens acceſſit ad oſtium, quod clauſum optimè vidit, etiam cum peſſulo, ſiue ſtanga interiùs, de quo magis obſtupuit, deinde acceſſit ad angulum, ex quo illa vnguentum aſſumpſerat, & reperta ollula, illam accepit, & alibi abſcondit, & reuerſus fuit in lecto, perfecitque ſomnum vſque ad mane. Die verò ſequenti reuerſam vxorem maritus interrogauit, quonam proficiſceretur nocte illa, quando ex domo receſſit media nocte ſola, quæ à principio fortiter negabat ſalua fronte: tunc maritus ſumpto ligno, cœpit illam acriter verberare, vt haberet veritatem, ipſa adhuc indurato corde reſiſtebat, demùm maritus ſumpta pixide ſiue ollula, Ecce dixit mulier maledicta, vide, ſi credis, quòd nouerim ſcelera tua, & grauiter ſibi comminabatur, aut quòd mortem ſubiret, aut illum doceret,

doceret, quomodo faceret illas vnctiones, & diſceſſus, quia volebat omninò accedere ad congregationes illas, quas intendebat omninò videre, & quę fierent in eis. Tunc mulier ipſa confuſa, dum vidit pixidem vnctionis, faſſa eſt ingenuè errorem ſuum, implorando ſuppliciter veniam ab ipſo viro, qui libenti animo ſub fide promiſit ei indulgere, dummodò ipſum adduceret ſecum vna nocte ad congregationes prædictas. Ipſa tunc aperiens os ſuum cœpit vera loqui, & cuncta dictæ Profeſſionis capitula recenſuit, & oſtendit voluptates, illecebras, & gaudia immenſa, quæ inde aſſumebant, & de amœnitate, & delectatione ludorum, magnificentia chorearum, opulentia conuiuiorum, Principis illius liberalitate, & de vltimi effectus dulcedine cuncta narrauit; ex quo indulgentiam admiſſorum à marito ipſo impetrauerat, qui maritus curioſus iſta videre, & intereſſe, præcepit vxori, vt quàm primùm ad dictam congregationem acceſſura erat, ipſum euocaret: quæ mulier promiſit illum adducere, & impetrata priùs licentia à Domino Sathana de adducendo maritum ad ipſam cõgregationem, adueniente hora, adhibitis vnctionibus, vnuſquiſque ipſorum ſuper ſuo hirco equitando quàm velociſſimè peruenit ad locum ipſius congregationis, & antequam diſcederent de domo: vir ipſe diligenter præmonitus fuit ab vxore, vt ſummoperè præcaueret, ne in itinere eundo, vel redeundo, aut in loco congregationis, ſigno crucis ſe muniret, aut illius nomen, nec Dei, vel Ieſu Chriſti quouis modo cõmemoraret, maximè in laudando, vel adorando,

qui

qui ſic facere promiſit: in loco ſiſtens vxor dimiſit maritũ incerta parte monẽdo ipſum, vt illam expectaret, donec reuerteretur à præſtando obedientiam earum Principi Sathanæ, quemadmodum vnuſquiſque aliorum tenebatur. qui maritus videns tam innumeram virorum, ac mulierum multitudinem illic adeſſe, vehementer obſtupuit. Finita obedientia fiunt tripudia, & choreæ quam celeberrimæ cum maxima cymbalorum, tympanorum, aliorumque inſtrumentorum dulcedine, & tripudantium numeroſitate ordine quodam retrogrado cõtra morem, naturam & ordinem chorearum quib. nos vtimur: quibus peractis, præparantur menſæ quam ampliſſimæ, cum maxima epularum, & conuiuantũ copia, & optimis ferculis. Vxor illa ex indulgentia Principis introducit maritum ad menſam: comedere incipiunt, maritus deguſtans epulas inſipidas petijt ſalem, qui nullius aderat in omnibus menſis, nec dum venerat quiſquam; cum ſalem iterum petijt, atque rogauit, procedente mora iterum atque iterum, terque, quaterque ſalem ipſum ſupplicãdo petijt, & toties replicauit, quod Dęmon quidam ſalem ipſa attulit, vnde maritus videns ſalẽ, ſummoperè gauiſus eſt, & præ ſi gaudio magno dixit hęc verba: Hor laudato ſia Dio, pur vẽne queſto ſale. Quo verbo prolato, poſtquam auditum fuit nomen Dei laudatum, vnico momento cuncta periere, & omnes vndiq; ſtatim diſceſſerunt menſę, epulæq; omnes conſumptæ ſunt, luminaria cuncta quę multa erãt illico extincta ſunt, adeò, ꝙ maritus ipſe repertus ſit ſolus, & nudus in loco ipſo in medio

tene-

tenebrarum,ſtetitque ſub illa frigidiſſima nuce Beneuentana per totam noctem vſque ad mane cum maximo frigore, & periculo. Die verò ſequenti videns paſtores qui paſcebant greges circa loca vicina, ab ipſis petijt, vbinam eſſet ipſe, & quæ regio illa eſſet, cui reſponſum fuit, quòd erat Beneuentana, quæ diſtabat à patria ipſius viri centum miliarijs, vel circa, ipſe verò erat nudus ſicut alij, qui vadunt ad choreas Dæmonum, multùm malè ſe habuit in partibus illis, adeò, quòd ſuſtulit periculum mortis: & quia valdè ignotus erat in ea regione, & ſine pecunijs, coactus fuit mendicare oſtiatim pro amore Dei, adeò quòd inuenit tunicellam quandã ſatis contritam, vt poſſet ſe tueri à frigore, quod tunc vigebat; & ſic paulatim quærendo victum in itinere pro amore Dei tantum ambulauit, quòd peruenit ad patriam ſpacio octo dierum, vel circa, & erat adeò deformatus, & macilentus, quòd à paucis recognoſcebatur, & accedens ad curiam Principis illius caſtri, detulit querelam contra eius vxorem, & quaſdã alias mulieres eiuſdem Profeſſionis eius ſocias, quæ omnes fuerunt incarceratæ, & dum à principio negarent, inſtante viro prædicto teſtimonium verum de viſu ferente, tandẽ omnes faſſæ
27 ſunt, & ardentiſſimis flammis cõbuſtæ. † Nec dũ decẽ lapſi ſunt, vel circiter anni, quòd mulier quædam iuuencula infra 16. annum ętatis exiſtens adhuc virgo eiuſdem Sabinen. diœceſis ex altero tamen oppido oriũda, à quadam alia Malefica Striga ſeducta, vt Religionẽ Diabolicã profiteretur, ad ludũ adducta fuit, & ꝑmonita, ne ſigno crucis ſe muniret, aut

Deum Ieſum Chriſtum collaudando meminerit.
Poſtquam ad locum congregationis acceſſerũt,
iunior ipſa vidẽs tam maximam mulierum viro-
rumq; multitudinem,& Principem ipſum Satha-
nam in ſolio maieſtatis tam ſuperbè ſedentem, &
tot auratis ornamentis,& purpureis veſtib.deco-
ratum,vehementer obſtupuit, & quia ſimplex e-
rat virgo, incauta, primæ monitionis oblita, ob
rerum magnificentiam, & maximum ſtuporem,
quo apprehenſa erat,ſe ſigno crucis muniuit,di-
cẽdo: Ieſu benedetto che coſa e queſta? nec dum
verba prædicta perfecerat, quòd ſtatim cuncta
euanuere, & omnib. luminaribus penitus extin-
ctis, ſola hæc miſera inter maximas tenebras val-
dè mœſta reperitur, & quàm maximus pauor ve-
hementer illã apprehendit, ex quo penè mortua
eſt; ſed recordata de nomine Ieſu, & B. virginis
Mariæ deuotiſsimis precibus ſe illis commenda-
uit,vouitque caſtitatem perpetuam,ſi incolumis
inde euaderet, & diuino auxilio illuſtrata, tantæ
ſolitudinis periculum mox euaſit, quia ſenex ru-
ſticus vnà cum filio, & aſello tranſibat prope lo-
cum prædictum,vbi erat iſta puella,quæ plurimũ
lamentabatur de ſorte ſua. Qui ſenex,audito ge-
mitu,acceſsit ad illam, dicens: Filia mea,quid fa-
cis iſtic ſola iſto tempore nocturno: quam cùm
nudã videret, magis obſtupuit? quæ ſimplex vir-
go maxima erubeſcentia ducta, quæ nihil habe-
bat, vnde pudibunda pertegeret, poſt multas la-
chrymas,gemitus,& ſuſpiria,huic viro quã pluri-
mũ ſe cõmendauit, vt illã ſecũ adduceret ad do-

 mum

mum ſuam: qui ſenex accepit pallium ſuũ, & poſuit ſuper humeris puellæ, & illam ſecum ad domum ſuam, quæ non multùm diſtabat, adduxit, & in itinere totam ſeriem facti ſibi narrauit. Qui ſenex ſtupore & pietate plurimùm afficiebatur, audiuitque ex qua patria, quibúſve parentibus orta eſſet, & decreuit ſenex omninò hæc eius parentibus enunciare, & puellam ipſam eiſdem reſtituere: ingreſsi ſunt domum, vxor ſenis, quæ erat multùm pia, perquàm blandè virginem recepit, & apud ſe in lecto retinuit, & deinde per duos vel tres dies maxima charitate materna pietate tractauit, eandem veſtibus ſuis induit, & poſt triduum maritus accepit aſellum, & comite filio puellam ipſam equitantem ad patriam ſuam illæſam reduxit, proprijsque parentibus eandem reſtituit, qui dudum fleuerant perditionem filiæ, putantes, ne aliquis miles aut alius nequam vir, nocturno tempore rapuiſſet eandem, qui ſenex maxima veneratione & amoris dulcedine à parentibus puellæ amplexus eſt, receptisq; muneribus pro ſe & filio, dimiſſa puella, ad domum ſuam reuerſus fuit. Quæ quidem puella, poſtquã dono Dei, & gratia B. Mariæ virginis tam graue periculum euaſerat, decreuit omninò votũ iam factũ adimplere, & ingreſſa fuit monaſterium S. Fran. aſſumptoq; habitu ſolenniter profeſſa fuit, & caſtiſsimè vixit, cuius parentes liberum præſtitere conſenſum: illam verò Maledictam Strigam, quæ filiam ſuam adduxerat ad illum locũ, denũciarunt curiæ, & re comperta, publicè fuit igne com-

combuſta. Hæc enim, quæ audiui, retuli, modò referam, quæ ipſe vidi, & in foro habui, quæ plura ſunt, tamen duo tãtùm, quæ recentiora ſunt, referam. Anno domini 1524. menſe Septemb. dum eſſem in quodam Caſtro Monaſterij S. Pauli de vrbe apud regionẽ Sabin. vt mea prædia illic expedirem, & mox ad vrbẽ reuerterer, ſummis fui precibus rogatus à Reuer. P. Domino Abbate illius monaſterij, qui eſt Dominus in temporalib. dictorũ Caſtrorum, vt accederẽ ad aliud Caſtrũ eiuſdem monaſterij, ibi vicinum quod Nazarenũ appellant, ad examinandum tres mulieres Maleficas ſiue Strigas, vt dicebant, quæ in arce ipſius Caſtri aliquandiu incluſæ remanſerant, quæ ex earum dictis acciperem, ſibi referrem, atq; conſulerem quid mihi in re illa agendum eſſe videretur. Ego autem, qui meis præpeditus eram, licèt nõ potuerim abſq; magno meo incõmodo illuc accedere, & huic rei vacare, nihilominus morem gerere tãto viro, quem alias in meis valdè gratũ, & benignum reperi, non potui euitare, quin eius preces mihi mandatas ſeruarem. Acceſsiq; ad illas, quarum vnã, quæ mihi facilior videbatur, examinare cœpi, & pluribus exhortationib. vt veritatem aperiret, perſuadere: quæ demùm poſt aliqualem hæſitationẽ cœpit vera loq., & rem ipſam totam fateri, qualiter ipſa erat de ſecta illa Strigimagarum Expreſsè Profeſſa, in qua Profeſsione inſtiterat per annos 14. cõtinuos, quib. continuũ cõmercium habuerat cũ Dęmone, & nominauit alterã mulierẽ Maleficam, q̃ fuerat eius Magiſtra,

& ipſam ad Profeſsionem adduxerat,& quòd iſto tempore plurima Maleficia,ſiue Veneficia fecerat & contra hominum perſonas, & contra iuméta: ex quibus homines tres perierant,iuméta autem quatuor,& ꝙ agrorum plurium ſegetes immaturas,ventis,grandinib.& tempeſtatibus ſtrauerat, & penitus deuaſtauerat, & multa alia his ſimilia obſcœna machinata fuerat arte illa malefica ad vlciſcendum iniurias ſuas. Quã ego ſubtiliùs interrogans, vt clariùs haberẽ, quæ ſunt iſtius Diabolicæ Religionis ſuę Profeſsiouis ſecreta.Primò enim perſcrutatus fui, quid eſſet illa Profeſsio, quam mulieres ipſæ faciunt cũ Dæmone,& quib. modo & ordine ad illam accedant, & quibus cæremonijs & ſolennitatib. vtantur in ea? Ad quid ſe obligent Dæmoni? Sub qua forma verborum fiat obligatio ipſa, itẽ poſteà, quæ ſint ab eis ſeruanda, & ad quæ teneantur? Similiter quæ præmia habeant, & quæ habere ſperẽt ab earũ Principe Dæmone? & ex quibus rebus ſimplicibus, vel mixtis componant vnguenta, quibus liniant corpora ſua,dum vadunt ad ludos? & cum quib. etiam rebus faciant alia Venefica Maleficia? Item quem ordinem teneant, quando acceſſuræ ſunt ad ludos prædictos, & ſic ne ſit verum, ꝙ vadant corporaliter, vel illa ſit illuſio ſiue viſio quædam in apparentia,in mente, & intellectu, & caſu quo accedũt corporaliter, an ambulẽt pedib. ꝓprijs, vel aliter deferãtur,& quomodo & per quẽ. Item qm̃o & qualiter celebrent ſacrificia, offerãt preces, & munera Dæmoni. Itẽ quæ ſint illis p̃cipua

in

in obſeruantia in dicta Profeſsione,& alia quędã, quæ nunc nõ recordor: q̃ quidem mulier ſub ſpẽ vitæ cuncta à principio vſq; ad finem recenſuit, q̃ Profeſsio ipſa requirit, exprimẽdo omnia ſingula illius capitula.†Primum.n.dixit:quòd quando 28
adducta fuit per illã eius Magiſtrã ante tribunal Principis earum,qui eſt Diabolus in forma Regis præſidẽs in ſolio Maieſtatis, inſtructa priùs à Magiſtra quid factura erat, venit & oportuit primò abnegare Baptiſmum, & omnia Chriſtianæ Fidei documenta relinquere, deinde Eccleſiaſtica Sacramenta cuncta ꝓijcere, pedibusq; ꝓprijs conculcare crucem, & imagines B. Mariæ virginis, & aliorum ſanctorũ, quamuis hæc vltima non fiunt corã eo, ſed alibi; poſteà ſatis eſt, ꝙ iſta ꝓmittant ſe facturas quamprimũ cedet occaſio, deinde fecit obligationẽ per ſolennem ſtipulationẽ in manib. ipſius Principis,qua vouit, & ꝓmiſit,quòd ꝑpetuò erit illi fidelis,& obediens,& omnibus eius mandatis parebit. Deinde medio iureiurãdo tactis ſcripturis ſuper quodã magno libro obſcuras paginas continente, præſtitit homagiũ ſiue ꝑpetuum vaſſallagium, & ꝙ nunquã redibit ad fidem Chriſti,nec diuina pręcepta ſeruabit,ſed ſolùm ea quæ per ipſum Principẽ erunt decernenda,& quòd ꝑpetuis futuris temporibus erit obediens illi,& veniet cõtinuè, cùm vocata fuerit, ad ludos, & congregationes nocturnas,& quæ in eis per alias mulieres fiunt,ipſa faciet,& quòd etiam aderit ſacrificijs illorum nocturnis,& ſolitas preces, & cultũ adorationis p̃ſtabit; vota quæcunq;

quæ ipſa præſtare contigerit pro virib. adimplebit, & quoſcunq; poterit alios ad eandē Profeſsionem adducet. E conuerſo, aũt ipſe Princeps egregia fronte ꝓmiſit eidem mulieri ſic præſenti præſtare ꝑpetuam felicitatē, grandia immenſa, & voluptates quaſcunq; in hoc mũdo habere deſiderauerit, & demùm poſt hanc vitam longè maiora munera conſequetur. Quo facto ſtatim vnũ Dæmonem conſtituit ad cuſtodiam ipſius mulieris, quam nunquam relinquere debeat, ſed illi inſeruire in omnib. quæ ipſa cupiet, & quotieſcunque contigerit ad ludos accedere, hoc ipſe intimabit mulieri, & illam deferet, & inſtruet vt ſuprà: qui quidem Dæmon aſſociatur ei tanquam maritus vxori: inſuper dixit, quòd ſæpiùs accedunt ad cõgregationes illas, vbi maxima mulierum numeroſitas congregatur, & non vident illa in mente, & intellectu aut in apparentia, ſed in vera, & naturali forma accedunt ad loca prædicta, hoc modo, & ordine, videlicet, quia primò per vnum, vel duos dies antequam fiat congregatio, intimatur ſibi per Dæmonem illum, qui eſt ad ipſarum cuſtodiam cõſtitutus, qualiter nocte tali, & tali hora ſe præparet ad veniendum ad ludum, quæ mulier, ſi haberet iuſtam cauſam impedimenti, deducit & auditur, dummodò ſit cauſa vera, & excuſabilis, quæ legitimè excuſare poſſet, alioquin ſi fingeret habere cauſam, quæ nulla eſſet, vt non accederet, non deferebatur inuita, ſed remanebat in domo ſua, nihilominus pro pœna ſui mendacij adeò fortiter cruciabatur à Dæmone, vt in men-

mente, & in corpore maximis, & continuis doloribus, & ægritudine intrinſeca, vel extrinſeca, tam fortiter vexabatur, quòd die noctúque nil penitus quietis haberet, ſed ſemper tribularetur, & omnia, quæ ipſa ageret, euaneſcerent, & perirent in fieri: adeò, quòd neceſſe fuit, vt tot mala ceſſarent, quòd peccatum ſuum fateretur, & ꝓmitteret etiam medio iureiurando, quod ampliùs non recuſabit accedere, & hoc modo euaſit ab illis malis. Cùm verò promitteret acceſſuram, ſtatim adueniente nocte, & hora euocabatur voce quadã velut humana ab ipſo Dæmone, quæ non vocant Dæmonem, ſed Magiſterulum, aliæ Magiſtrum Martinettum, ſiue Martinellum hoc nomine dicũt. Quæ ſic euocata, mox ſumebat pixidẽ vnctionis, & liniebat corpus ſuum in quibuſdam partib. & membris, quo linito, exibat ex domo, & inueniebat ſemper Magiſterulũ ſuũ in forma hirci illam expectantem apud oſtium, ſuꝑ quo mulier ipſa dixit quod equitabat, & applicare ſolebat fortiter manus ad crines, & ſtatim hircus ille aſcendebat per aërem, & breuiſsimo tempore deferebat mulierem ipſam vſq; ad nucem Beneuentanam, & ibi illam ſuauiter deponebat, vbi innumera mulierum, virorumq; multitudo coram Principe illo vndique confluebat.
† Primum autem quod faciendum erat per ipſas 29
mulieres ſignum obedientiæ, & reuerentiæ, quæ fiebat corã Principe ordine quodã retrogrado, in oppoſitũ directo illi reuerentiæ quã nos p̃ſtare ſolemus; nos.n. inclinamus caput, & humeros,

flectimus genu crure retro curuato voluẽtes vultum ad Principem, ſiue ad alium quẽ veneramur, ipſi verò faciunt contrà: quia terga voluunt verſus Principem, & caput curuant verſus humeros, adeò, vt mentum cœlũ reſpiciat, crura verò non curuant retrò, vt nos facimus, ſed eleuãt ſurſum à terra à parte anteriori, & ita ſeruatur ibi. Peracta igitur reuerẽtia, Princeps mandat, quòd oẽs tripudient, ſaltentq́; cum lætitia & gaudio, ſumentes vnaquæq; voluptates ſuas, & vnuſquiſq; Dæmonum accipit mulierem ſuam, ad cuius cuſtodiam deputatus eſt, & cum ea gerit ſaltationes illas magna lætitia, atq; dulcedine, & interim præparantur menſæ cum lautiſsimis ferculis abundãtiſsimè ornatæ, & celebratis choreis veniũt ad conuiuia, quibus completis, & cibatis omnib. extinguuntur luminaria omnia, & quiſq; Dæmon in forma incubi. ſ. viri, ſuam càpit mulierẽ, ſi qui verò ſunt viri, habent Dæmonem ſuum in forma ſuccubi. ſ. mulieris, & ſic adinuicem omnes adimplent coitum carnis, & cum maxima voluptate, quo officio cõpleto, reuertuntur ad domum oẽs equitantes ſuper illis hircis. Sacrificia verò cùm fiunt, fieri ſolent ſtatim poſt peractum reuerẽtiæ ſignum; fit adoratio, qua expleta, deueniunt ad tripudia, & alia, de quib. ſuprà, quamuis ſacrificia ipſa celebrare ſolent etiam in alijs locis extra locum congregationis, puta in domo priuata, vel in quibuſdam locis occultis, *vt latè diximus ſuprà eodem. quæſtione tertia & quinta.* Sed aduerte ad duo, quæ ipſa dixit, vnum eſt, quod Dæmones

feſti-

feſtinant reportare illas ad domum antequam labatur nox, antequam pulſetur campana pro Aue Maria de mane, quæ pulſari ſolet in aurora, vel parũ ante, quoniam ſi fortè pulſaretur campana tempore quo deferuntur ad domum, neceſſe habet illarum Magiſter, in eodem loco vbi audit ſonum prædictum, deponere mulierem, aut virum, nec poteſt amplius ipſam vel ipſum tangere, ſed neceſſe eſt, quòd reſiduum illud itineris pedibus proprijs ambulet, quod perrarò quidem euenire ſolet, quia ita velociter ipſas reportant, quòd non impediuntur à ſono. Secundum eſt quod retulit, quòd quotieſcunq; interfuerat ludis, ita feſſa reuertebatur ad domum, propter illas choreas, & crebras ſaltationes, quia erat debilis complexionis, vt apparebat, quòd per tres vel quatuor dies malè ſe habebat in corpore, propter magnos labores quos ſuſtinuerat, quæ ſimiliter cum Dæmone ſuo, dum eſſet in forma incubi, ſæpiſsimè fuiſſe carnaliter cognitam maxima cum delectatione teſtata fuit. Hæc illa ibi.† Aliud breuius exemplum ſuperaddam, alia 30
quoque mulier eiuſdem Profeſsionis, quæ vnà cum præcedenti erat incarcerata, dum deferretur à Dæmone ſuo, reuertendo à ludis prædictis, in itinere antequam peruenirent ad domum, dum eſſet vicina oppido patriæ ſuæ, audiuit pulſari campanam de mane pro Aue Maria. Vnde Dæmon neceſſe habuit illam deponere, & diſcedere: quam depoſuit ſtatim, & dimiſit in quodam agro iuxta quandam ripam, vbi erant ſpineta

quædam, & in dicto loco ipſa miſera mulier neceſſe habuit expectare vſque ad mane, quo lux clara appareret, ſed fortuna profuit ſibi, quia illa die in aurora, & in diluculo quidam iuuenis illius oppidi ibat ad alium locum ibi vicinum, quē ipſa videns tranſeuntem cognouit atque vocauit nomine proprio, quod audiens iuuenis prima facie timuit aliquantulum, ſed videns poſteà mulierem ipſam, quæ ſeminuda erat à femoribus ſuprà, & crinibus ſparſis ſcapillata tota, magis obſtupuit, nec audebat ad ipſam accedere, nihilominus illa adeò benignè, & humiliter ipſum rogauit, vt accederet ad illam: qui venit, & interrogauit eandem, poſtquam illam recognouit, cur illic ita ſola moraretur in ea forma, cui illa dixit, quòd tota nocte aſellū ſuū quē perdiderat, perquiſierat, & nunquam potuit illum inuenire, cui iuuenis ſubridens minuſque credens dixit, hoc enim aliud quærit quàm aſelli inquiſitio, qui quærit aſellum, vadit cum ſocio, & non ſola ſic ſeminuda, & ſcapillata: aliud eſt quod quærebas dixit ipſe, dicas mihi veritatem, ſi vis, vnde venis? vbi fuiſti? quid facis hîc ſola? quis adduxit? dicas mihi omnia ſi vis habere ſuffragium, & ero tibi ſecretus, & fidus. Tunc mulier ipſa Lucretia nuncupata, quæ erat ſatis pinguis & pulchra, licèt ſatis timeret ſæuitiā viri, & ſuorum conſanguineorū, tamen fiſa eſt de iuuene illo, rogando ipſum prius ſum̄is precib. ne cuiquam reuelaret factū illud, ſed taceret; quia ipſa volebat pinguiora munera ſibi elargiri, cui iuuenis ſub fide

de promiſit, quòd abſque dubio cuncta referret, & ille futurus erit ſibi ſecretiſsimus, tūc ipſa faſſa eſt, quòd reuertebatur ea nocte à ludis Beneuentanis, & dū eſſet in itinere, deferreturq; per aërē à Magiſterulo ſuo, audito ſono campanæ, quæ pulſatur de mane pro Aue Maria, fuit ſibi neceſſe, ꝙ illam deponeret in terrā in eodē loco in quo reperiebatur, quando audiuit ſonum prædictū, & hoc modo ipſa ſic ſola reperiebatur ibi, tunc iuuenis accėſsit ad illā, & præſtitit illi opē in reueſtiēdo, & recaptando ſe, deinde aſſociauit illam vſq; ad domum abſq; eo quod aliquis factū illud aduerteret, ꝓ cuius laborib. & fide mulier ipſa donauit dicto iuueni vnū par caligarum, vnū birretum, & camiſiam vnam, & certas pettas caſei, rogando, eum iterum atque iterum, vt taceret, & ita promiſit, & tacuit rem ipſam plures menſes, deinde neſcitur quo ſpiritu aut indignatione vel lapſu iuuentutis ductus, rem ipſam ſecreto modo cum vno, deinde cum altero propalauit, adeò, quòd paulatim res deuenit ad notitiam Curiæ, vnde mulier ipſa capta, & cum alijs incarcerata fuit, & iuuenis ille vt teſtis omnia hæc medio iuramento depoſuit, adeò quòd ipſa quoque poſt multa facinus ſuum diutius tergiuerſari non potuit: ego tamen illarum ſententijs intereſſe non potui, quia neceſſe mihi fuit ad vrbem reuerti, illaſque dimiſi earum iudici ordinario, vt iuſtitiam faceret; ſed cuncta retuli præfato Domino Abbati, prout inueneram, qui mandauit ſuo Locumtenenti, vt de ipſis iuſtitiā face-

faceret, & inde ad paucos dies retulerunt mihi quòd vitam ſuam finierunt flammis. Iſtarum vnguenta vidi atque tetigi, & quaſdam alias maleficas mixturas, quibus grauiſsimas ægritudines in humanis corporibus inferebant, & illud etiam vidi, quo hominem ad earum libitum in furorem, & inſaniam inducebant, quæ omnia man-
31 daui igne comburi.† Ex quibus manifeſtè deprehendi poteſt, quod verè, & corporaliter deferuntur, non autem in ſpiritu illuduntur. Ad quid enim opus erat, quòd illa prior conquereretur de laſsitudine corporis, & membrorum, poſtquam reuerſa erat à ludis, vbi dixit, quòd per tres vel quatuor dies ſe malè habebat in corpore, propter magnos labores dictarum chorearum. Si in ſpiritu duntaxat fuiſſet apprehenſa illuſione illa, non erat opus, quòd conquereretur de corpore, & nimio labore, quia corpus non laborat in ſomnis, ſed animus duntaxat, *vt d. c. epiſcopi.* Altera etiam mulier, de qua in vltimo exemplo, non fuiſſet comperta ſola in illo loco, niſi iuiſſet in corpore, vt ex prædictis. Sed quæro nunc quid eſt, quòd in iſta ſecta vt plurimum ſunt mulieres, viri autem rari ſunt? Reſp. plures redduntur rationes per Doc. Prima eſt, quòd mulier tanquam debilior, & fragilior faciliùs decipitur à Diabolo, & credit omnia quæ ſibi perſuadentur. *c. forus, de verb. ſig. c. 2 de cland. deſp. & habetur Gen. 3. c.* vbi Diabolus ſerpens prius decepit mulierem quàm virum, eò, quia magis credula fuit; Alia poteſt eſſe ratio, quia faciunt propter explendam libidinem

nem carnis, quam alio modo non poſſent abſque ignominia ſatiare: iſto enim modo capiunt delectationem cum Dæmone, & complent deſiderium ſuum, abſque eo, quòd contra ipſas inſurgat infamia, vt ex plurium ipſarum mulierum confeſsionibus accepi, dum iſta ſubtiliter indagarer. Quidam alij dixerunt, quòd mulier eſt magis vana, & curioſa, & magis familiaris Diabolo quàm ſit vir, & quæ minus timet tranſgreſsionem præcepti ſuperioris quàm vir, quaſi quòd magis regitur voluntate, appetitu & ſenſualitate quàm ratione, *vt habetur 32. q. 7. cap. quod propoſuiſti. & 33. q. 5. Adam, & c. mulier, & per gl. in d. c. 1. de clande. deſpon. & d. c. 3. ſuper Gene. & ibi per ſacros Doct.* Ex prædictis itaque concludo concluſionem ipſam eſſe ſufficienter probatam, cui non habent obſtare quædam quæ ſuperiùs in contrarium adducebantur. Et primò non obſtat *tex. in d. c. epiſcopi.* ſuper quo tenentes contrarium ſe omnes fundant, cui licèt per alios Doct. antiquos, & Mod. fuerint datæ plures reſponſiones, ad vnum tamen tendentes, ſcilicet, quòd tex. non loquitur de ſecta iſta Strigarum, ſed de alia longè diuerſa ab iſta. Ego tamen idem comprobando alio modo reſpondebo ad illum tex. declarando literam, & mentem illius concilij, & antequam ad vlteriora procedam præmitto † quòd omnis lex recipit interpretationem à 32 ratione ſua, maximè quando ratio in lege reperitur expreſſa, quæ magis attendenda eſt quàm dictum legis. *l. adigere. §. quamuis. ff. de iure pa. l. cum pater. §. dulciſsimis. ff. de leg. 2. l. milites prohibentur. & l. milites agrum.*

agrum.in princ.ff.de re mil.l. nomen.in fi.ff.de leg. 3. & Bart. in l.2.§.videndum.ff. ad Tertul. idem Bart. in l. omnes populi, in 7.quæſtione princ.ff.de iuſt.& iur. Bart. in l.ſi conſtante. in 5.colum.in 7.& 9.quæſt.ff.ſol. mat. & in l.ſi verò.§. de viro.eod.tit.& in l.1.C.quæ ſit lon.conſu. & 1. diſt. c. conſuetudo. per Gem.in ca. vbi periculum, in 2.no.de elec. lib. 6. & eſt gl.not.in clem.1.de elec.in ver.eligatur, & gl.in d.c.conſuetudo.1.diſt. Ideò dicunt Doc. quòd cui non conuenit ratio legis, minùs conuenit ipſa lex. *d. l. cum pater.§.dulciſſimis & dict.l.nomen.in fin. & d.l. milites. la prima, & l. 2.ff. de re. mili.* Quibus præmiſsis dico, quòd ratio principalis illius ca. & intentio concilij Aquiren.non fuit velle impugnare, & habere pro impoſsibili, quòd Dæmon Deo permittente non poſsit hominem corporaliter deferre de loco ad locum motu locali, quia ſi fuiſſet iſtius intentionis, dixiſſet contra communem omnium Theologorum, & Canoniſtarum ſententiam, imò contra tex. proprium ſacri Euangelij *Matth. 4. Luc. 4. & Marc. 1. ca. in princ.* vbi apparet, quòd Diabolus tentando Chriſtum, qui erat Deus & homo naturalis, detulit ipſum corporaliter ſuper pinnaculum templi, & in montem excelſum, *vt latiùs infrà dicemus.* Intentio igitur finalis illius concilij: *in illo ver. Illud etiam non eſt omittendum, &c.* fuit, velle improbare, & damnare errorem illum, in quo erant mulieres illæ ſceleratæ, de quibus ibi, quæ erant hæreticæ, & in ſua obſtinata opinione damnatæ, & quæ fuit ratio principalis, atque finalis, quare concilium illud declarauit, mulieres illas eſſe hæreti-

reticas, & damnatas. Ratio, dico principalis fuit illa quam ponit ibi text. videlicet cum aliquid diuinitatis, aut numinis extra vnũ Deum arbitrantur, hæc eſt ratio principalis quæ facit illas eſſe damnatas, quod meliùs declaro ſic, Concilium illud in princ. exponit generale edictũ, quo mandatur omnibus epiſcopis, & clericis, vt ſummo ſtudio elaborent pernicioſam Sortilegam, & Magicam artem ex parochijs ſuis penitus eradicare, & ſic primò improbat artem, deinde deuenit ad ſpeciem. ſ. ad homines illius artis peritos, dum dicit, quòd ſi aliquem virum, aut mulierem huiuſmodi ſceleris ſectatorem inueniant turpiter dehoneſtatum, ex parochijs ſuis deijciãt, quia ſubuerſus eſt, & is etiam qui ſimilis eſt ſibi, ſubuerſi ſunt omnes, & à Diabolo captiui tenentur, qui relicto creatore ſuo Diaboli ſuffragia quærũt, & ideò à tali peſte debet mũdari ſancta Eccleſia. Hic .n. remanet cõpleta oratio primæ partis can. vbi concilium mandat extirpari hanc reprobam artem Magicam, & Sortilegam, & illius Profeſſos turpiter dehoneſtatos & externos à fide catholica ex omnibus parochijs ſuis repelli, ad hoc, vt ſancta Eccleſia à tali peſte liberetur. Deinde incipit ſecunda pars, ibi, *illud etiam non eſt omittendum, quòd quadam ſceleratæ mulieres retrò poſt Sathanam conuerſæ, &c.* vbi concilium prædictum mutauit ſermonem, & poſuit alium caſum diuerſum à præcedenti, quod patet ibi dum dicit. *Illud non eſt omittendum, quòd quadam ſceleratæ mulieres, &c,* textus ibi in principio. locutus fuit de mulie-

mulieribus, quæ artem Magicam, & Sortilegam profitentur, ibi, dum dicit, *aliquem virum, aut mulierem huiuſcemodi ſceleris, &c.* ſi enim concilium prædictum in illa ſecunda parte, voluiſſet intelligere de eiſdem mulierib. de quibus fuerat facta mentio in prin. tex. non dixiſſet per iſta verba, *quædam ſceleratæ mulieres, &c.* ſed dixiſſet per aliqua verba repetitiua earundem perſonarum, & qualitatum, videlicet, eædem ipſæ dictæ, vel prædictæ, vel per alia ſimilia verba. ex quo enim text. in d. 2. par. non fuit locutus per verba repetitiua, ſed per diuerſa, & diuerſum ſenſum, & caſum demõſtrantia, fatendum eſt de neceſsitate, quòd ille ſit diuerſus caſus à præcedenti, & ſic diuerſa ſpecies perſonarum, & quòd ſit verum clariùs demon-
33 ſtrabitur infrà. † Concilium igitur deueniendo ad ſecundam partem, exponit iſtarum mulierum Profeſsionem, & qualiter ſub falſis illuſionibus & phantaſmatibus, illudantur à Dæmone, deinde enumerat quaſdam operationes, quas mulieres illæ profitentur facere cum Diana vel Herodiade Deabus ſuis, quarum iuſsionibus ad illarum ſeruitium euocantur, & nocturnis horis accedere profitentur; ſed vtinam hæ ſolæ in ſua perfidia perijſſent, & non multas alias ad illarum interitum pertraxiſſent. Deinde ponit modum infidelitatis, & errorem exprimit, quo principaliter deducuntur in hæreſim, dum dicit, *nam innumera multitudo hac falſa opinione decepta, hæc vera eſſe credunt.* ſ. quia putant Dianam, & Herodiadem eſſe veras Deas, & poſſe illa opera de quib. ibi perficere,

cere, & credendo à recta fide deuiant, & errore paganorum inuoluuntur. Ratio finalis, & principalis omnium ſupradictorum operum, & damnatæ credulitatis, ex qua dicuntur hæreticæ, nunc ponitur, dum dicitur. *Cum aliquid diuinitatis, aut numinis extra vnum Deum arbitrantur*; & huc vſque perficitur ſecunda oratio, & dictum illius ſecundæ partis: deinde ſequitur improbatio illarum falſæ opinionis, & erroris prædicti. Ratio igitur finalis eſt, vt proximè dixi, ex qua omnes alij errores, & illuſiones ſucceſsiuè deprehēdent, cum credunt illas Dianam, & Herodiadem, eſſe veras Deas, & in eis multùm diuinitatis, & numinis eſſe, & iſte eſt verus intellectus illius canonis, ſi benè conſideretur in verbis, & in mente. Stante igitur ratione prædicta expreſſa, ſecundum illam verba ipſius legis ſunt interpretanda, & vbi ratio ipſa non conuenit, lex quoque omninò ceſſat. *d. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. 2. l. hæc ratio. & ibi Bar. ff. de calum. l. is qui animo. ff. de acquir. poſſeſ.* Ratio autem prædicta non conuenit, neque verificari poteſt in hac ſecta Strigarum, & Maleficorum, quippe quia ipſi, vel ipſæ non decipiuntur iſta falſa opinione, putantes inſeruire Deabus iſtis, & extra vnum Deum aliquid numinis eſſe, ſed ipſæ vident, cognoſcunt, & apprehendunt expreſſè, quod illarum Princeps cui inſeruiunt, & cui obediunt, & adorant, eſt Diabolus inferni inferior Deo, & inimicus Dei, ſed illi inſeruiunt relicto creatore propter mundi vanitates ad explendas illarum libidines *dict. can. e-*

piſcopi, in princ. & can. ſi quis epiſcopus, ead. quæſtione 5. ſi enim ratio ipſa de qua ſuprà iſtis Strigimagis non conuenit, verba legis & illius diſpoſitio minus conuenire debet, per ea quæ proximè di-
34 cta ſunt, eò maximè: † Quia ratio legis determinata reſtringit dictum legis, vt illa duntaxat lex ipſa comprehendat, ad quæ ratio illa naturaliter adaptari poteſt, & non vltra *d. l. cum pater. §. dulciſſimis & l. hæc actio & ibi Bart. ff. de cal. & l. qui animo. ff. de acquir. poſſeſ. & 1. diſt. ca. conſuetudo, & no. gl. in clemen. 1. de elect. & per Gemin. in c. vbi periculum, in princ. eo. titul. libr. 6.* Cum autem iſtæ ſint excluſæ à ratione, dicuntur eſſe excluſæ à legis diſpoſitione, per ea quæ ſuprà diximus, nec obſtant exempla, & auctoritates quas tex. inferiùs deducit de Paulo, & Ezechiele, quia illa omnia referuntur ad ſectam illam, de qua ibi, non autem ad Strigas, ſiue Maleficas, de quibus hîc. Fateor tamen, quòd Strigæ iſtæ, & Maleficæ in quibuſdam conueniunt cum mulieribus illis de quibus in d. c. epiſcopi, in 2. parte. in hoc ſcilicet conueniunt, quia vtraque ſecta inſeruit Diabolo, etiam illius imperio gubernatur, ſed vna ſcienter, altera ignoranter, vna decipitur, altera decipit. Conueniunt & in alio, quia quo ad effectum æternæ damnationis ita ſunt damnatæ illæ ſicut iſtæ, ita Dæmones habent imperium ſuper illis, ſicut ſuper iſtis, & eodem modo illæ ſunt eliminandæ, & deijciendæ extra parochias, ſicut iſtæ Strigimagæ, quia omnes ſunt damnatæ; non tamen ſequitur, ſi in aliquibus conueniunt, & æquipa-

quiparantur, ergò in omnibus debent eſſe æquiparatæ: quia data diuerſitate rationis, datur etiam diuerſitas iuris, *vt ſuprà diximus & dicemus etiam infrà eo. titul. quæſt. 12.* dum declarabitur materia poculorum, ſiue venenorum, & vt dixi extra communionem fidelium poſitæ ſunt illæ, ſicut iſtæ, & omnes tanquam oues morboſæ ſunt penitus à Chriſti fidelibus euitandæ, ne ſanas oues morbo illo inficiant. *l. 2. C. de ſum. Trin & l hi qui ſanctam. Cod. de apoſt.* quia omnes ſunt eiuſdem diabolicæ religionis, ſed diuerſæ Profeſsionis & habitus, dico animi non corporis, & ordinis Profeſsi: ſicut monachi, & moniales Chriſtianæ religionis diuerſos ordines profeſsionis accipiunt, ad vnum tamen diuinum cultum omnes tendẽtes, ita iſti damnati diuerſos ordines & ritus accipiunt, & ſub diuerſis ordinibus, & moribus Diabolo inſeruiunt, & diuerſis quoque nominibus nũcupantur; quidam ſunt hæretici, quidam manichæi, alij verò apoſtatæ, alij ſchiſmatici, donatiſtæ, & ſimiles, de quibus in *l. manichæos. Cod. de hær. & l. 1. & l. hi qui ſanctam. Cod. de apoſ. & habetur per gloſſ. Abb. & alios Doct. in rub. & in ca. 1. de apoſt. & de ſchiſma.* & hoc eſt quod in effectu voluit dicere tex. *in ca. excommunicamus. el. 1. & el 2. in princ. extra de hær. vbi dixit, facies quidem habentes diuerſas, caudas autem adinuicem colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipſum.* per facies dico diuerſas intellexit de diuerſis ordinibus hæreticorum, ſiue Sortilegorum, per caudas adinuicem colligatas intellexit de vnico cultu eiuſdem Diabolicæ religionis, quia

omnia eorum opera tendunt ad cultum Sathanæ ſiue in mente, & intellectu, ſiue in corpore fiant. *Ad hoc vide quæ dixi ſuprà in primo euidentiali huius*

35 *quæſt.* † Illæ igitur mulieres de quibus *in d. can. epiſcopi*, dicuntur propriè hæreticæ, ex quo perſiſtunt in illo errore, putantes aliquid numinis eſſe in illis Deabus, & illas eſſe veras Deas, relicto Deo Saluatore noſtro, *vt in cap. 1. de ſum. Trin. & 26. quæſtione ſecunda. c. qui ſine ſaluatore. & can. firmiſſimè. de hær.* Iſtæ verò Strigimagæ, Magi, & Sortilegi, qui ſcienter, & ex propria malitia peccant, relinquentes diuinum cultum, & Chriſti Fidem, & ſcienter adhærentes Diabolo, quem ſciunt, & cognoſcunt eſſe Diabolum infernalem, & inimicum Dei, non dicuntur propriè ſtrictè hæreticæ, quia nullo dicuntur errore ſeductæ, ſed potiùs apoſtatæ perfidæ, quia ſcienter propria temeritate receſſerunt à Fide Chriſti, quamuis iſta earum apoſtaſia longo tempore indurata, & pertinaciter defenſata tranſit in hæreſim, *vt diximus in tractat. de hæretic. quæſtione 2. & dicunt gl. & Doctor. in rub. extra de apoſt. & habetur per Imperatorem in l. 1. & l. hi qui ſanctam. Cod. eod. titul.* vbi apoſtatæ propriè dicuntur qui ſcientes, & propria auctoritate, ſiue potiùs temeritate retrocedunt à Fide Chriſtiana, *vt habetur in d. l. 1. & in gl. rub. & in c. 1. extra eo. ti & per S. Tho. in 2.2. quæſt. 95. art. 5. & 6. in ti. de ſuperſt. ad quæ faciunt quæ diximus ſuprà in primo euidentiali, & ſuprà etiam quæſt. 2.* Et not. vnum valdè ſingulare, quod iſtorum apoſtatarum duæ ſunt ſpecies, vna eſt quæ ſimpliciter retrocedit à Fide, & ſequitur

quitur

quitur cultum, & obedientiam Dæmonis, & altera eſt, quæ poſtquam Chriſti Fidem abnegando poſtergauit, & deiecit ex corde ſuo, iterum ſe baptizat expreſſè in nomine Diaboli, & aliud nomen ſibi ſuperimponit: licèt vtraque ſpecies ſit damnata, prior tamen, ſi peccatum ſuum reuocat, admittitur ad pœnitentiam, & euitat pœnas corporales, ſicut hæretici, *vt l. Manich. Cod. de hæret.* Secunda verò ſpecies nunquam admittitur ad pœnitentiam in foro iudiciali, ex qua poſsit euitare pœnas corporales, etiam ſi miles abiuraret Profeſsionem illam, & vellet ad Chriſti Fidem reuerti, non auditur quo ad iſtum effectum, *& iſte eſt tex. valdè no. ad hoc in d. l. hi qui ſanctam, & ibi gl. C. de apoſt.* eodem modo irremiſsibiliter puniuntur, qui abnegato Baptiſmate Chriſtiano Iudæi effecti ſunt, & inter Iudęos commorantur, *vt l. 1. C. de apoſt.* quo ad animam verò in foro conſcientiæ, admittitur pœnitentia iſtorum ab Eccleſia, & aliorum quorumcunq;, *vt no. in d. l. Manich. per Doc. & habetur in c. ad abolendam. & ca. firmiſſimè. de hær. per gl. in c. excommunicamus, el. 2. eo. ti. & c. ſuper. eo. ti. lib. 6. diximus ſup. ti. 1. q. 5. circa fi.* & iſta ſit prima differentia, quæ reperitur inter iſtas quo ad nomen, & ordinem Profeſsionis. † Secundò differunt in modo Profitendi, quia illæ de quib. in *d. c. epiſcopi.* non faciunt Profeſsionem Expreſſam cum Dæmone, ſicut iſtæ, nec credũt inſeruire Dæmoni, ſed deluduntur ſub ſpecie boni, & propterea dicit tex. ibi, quòd Diabolus poſtquam illarum mentem captiuam tenet, transformat 36

ſe in diuerſas ſpecies perſonarum. Tertiò differunt, quia illæ nulla conficiunt Sortilegia nec Maleficia in humanis aut brutorum corporibus, & nemini nocent, niſi ſibi ipſis, & proptereà non dicuntur Maleficæ, ſed hæreticæ, iſtæ verò ſunt deterioris conditionis, quia nocent multis per diuerſa Maleficia, *vt latiùs ſuprà vidiſtis in 1. & 2. quæſt.* Quartò diſconueniunt in hoc, quia non reperitur, quòd illæ aliquem maleficiatum curauerint, & ipſa Maleficia contrarijs Maleficijs abſtulerint: iſtæ verò publicè incumbunt curæ & medelis Maleficiorũ, & poſtquàm aliquem dicto morbo curauerint, ſæpius indicant Maleficiantem ſaltem aliquibus indicijs, *vt habetur per S. Auguſt. in libro 10. de ciuit. Dei. & in 3. de Trini. & S. Thom. in dict. quæſt. 5. primæ partis, tract. quæſt. in titul. de mira. & habetur 26. quæſt. 5. c. nec mirum. §. necromantici, verſi. ad hæc omnia.* Quintò, quia illæ licèt inſeruiant Dæmoni virtualiter, tamen inſeruiunt ſub forma Dearum bonorum numinum: iſtæ verò propriè Dæmoni ſedenti in ſolio Maieſtatis, cui, vt vero, & vnico Principi reddunt obedientiam, *vt ſuprà latiùs diximus in 2. & 3. quæſtione.* Sextò, quia non apparet, quòd illæ de quib. *in d. c. epiſcopi,* accedant ad ludos, & exerceant ibi choreas, & ſaltationes, & demum coitum carnalem habeant cum Dæmone, ſicut iſtæ, *per ea quæ ſuprà latiùs in hac quæſt. concluſimus, & per S. Tho. d. quæſt. 5.* Septimò diſcordant in hoc, quia illæ nulla celebrant ſacrificia, nullaſque imagines offerunt neque baptizant, aut reſponſa petunt, iſtæ verò cuncta opera huiuſmodi faci-

faciunt *vt ſuprà latè vidiſtis. in 2. & 3. quæſtione. & in hac etiam in 1. & 2. fundamento.* Et quòd ſint diuerſi ordinis ſpecie differentes, apparet ex diuerſitate tractatuum, & capitulorum, & etiam auctorum. Ea enim quæ diſponuntur *in d. ca. epiſcopi.* decreta fuerunt in concilio Aquir. diſpoſitio autem *can. nec mirum:* ſumpta fuit ex doctrina textualium S. Aug. *in libr. 10. de ciu. Dei.* cum igitur ex diuerſis auctoribus, temporibus, & cauſis decreta ipſa ſtatuta fuerint, ſuperflua fuiſſet alterius deciſio, ſi vtraque eundem caſum comprehenderet, vel decideret: contra no. *in §. quibus. in 1. conſti. Cod. & in c. ſi Papa. de priuil. lib. 6.* ne igitur iſtud inconueniens ſuperfluitatis ſuccedat, dicamus quòd *c. epiſcopi* loquatur de diuerſa ſpecie mulierum ab iſta, & ab illa de qua in *d. c. nec mirum,* maximè cum in veritate plures reperiantur ſpecies & diuerſę profeſſorum ſub hac diabolica religione, *vt ſuprà dictum eſt in primo euidentiali.* † Sed contra prædicta oppo. & 37
dico, quòd imò *dict. ca. epiſcopi*, loquitur de iſtis Strigimagis maſculis & fœminis, & de omnibus Sortilegis, vt apparet in princ. ipſius ca. dum dicitur, quòd epiſcopi, & eorum miniſtri curam habeant Sortilegam, & Magicam artem à Zabulo inuentam extirpare, & ſi aliquem virum aut mulierem huiuſmodi ſceleris ſectatorẽ inuenerint, ex parochijs ſuis omni ſtudio eliminare, & deijcere curent. Sol. verum eſt, quòd omnes illi qui ſunt diabolicæ religionis, & ſub illius obedientia, debent à limine Eccleſiarum, & à Chriſti fidelium communione repelli, ſiue ſint Hæretici ſiue

Schiſmatici, ſiue Apoſtatæ, Magi, Necromanti, Sortilegi, cuiuſcunque ſint ordinis, & gradus, aut quocunque nomine nuncupentur, quo ad hoc, vt à fideliũ Chriſti conſortio ſeparentur, omnes æquiparantur, ex quo omnes damnati ſunt, & dicuntur veluti oues morboſæ, & ab ouili Chriſti fidelium penitus alienæ, meritò ſunt igitur ab ipſorum conſortio ſeparandæ, *vt l 4. C. de ſum. Tri. & l. hi qui ſanctam. C. de apoſta. ca firmiſſimè & ca. ad abolendam, extra de hær. & in clem. 1. eo. tit. & d. c. epiſcopi. in princ.* licèt enim quo ad hoc ſint æquiparati, non ſequitur ergò, quòd quo ad omnia cenſeatur eſſe æquiparati, *vt no. in c. excommunicamus, in princ. el. 1. & el. 2. de hæret.* licèt enim iuris lator in princ. d. c. fecerit mentionem de hac ſecta, nihilominus poſteà dum loquitur de illis mulieribus in ſpecie, mutauit caſum in facto, *in verſic. ibi, illud etiam non eſt omittendum, quod quædam ſceleratæ mulieres retro poſt Sathanam conuerſæ, &c.* qui eſt diuerſus à præcedenti, vt patet ex his quæ tradit *S. Thom. in d.*
38 *quæſtione 5. 1. partis tract. qq. tit. de mira,* † vbi dicit, quòd Dæmones poſſunt mirabiliter in nobis operari dupliciter, vno modo per veram corporis tranſmutationem, & per veros effectus corporeos. Alio modo per apparentiam & illuſionem ſenſuum, ex aliqua imutatione imaginationis. Per quæ verba voluit intelligere de vtraque mulierũ ſecta, ſubiungẽs etiã, quòd neutra tamen ipſarum operatio eſt miraculoſa, ſed ex rebus naturalibus, & per modum artis Dæmonis ſubtilitate inuenta. Et hæc ſufficiãt quo ad ſolutionem oppo-

oppoſitionis factæ de *d. c. epiſcopi.* Ad illud ſecundum dico, dum adducitur illud inconueniens, quòd Dæmon portare poſſet, &c. Solutio colligitur ex his, quæ dicit *S. Tho. in d. 5. verſ. reſpondeo in tit. de mirac.* vbi dicit, quòd Dæmones multa poſſent facere, quæ nobis viderentur eſſe miracula, tamē ea facerent eorum naturali virtute, & ex reb. naturalib. ſi à Deo facere permitterentur, ſed quia non permittuntur, ideò ea facere non poſſunt; quæ quidem facultas fuit illis adempta per paſſionem D. N. Ieſu Chriſti. *vide ibi, vt ſingulariter dixit S. Bon. in 3. ſen. diſt. 19. q. 3. & diximus ſuprà quæſtione praecedenti.* Nec eſt mirandum, ſi Dæmon Strigimagas, & alios ſuos Profeſſos defert corporaliter, quia id facere poteſt Deo permittente, ex quo ſunt oues gregis Diabolici, *vt latiùs diximus ſuprà. ea. q. in 4. fun. iſtius vlt. opin. & tetigi etiam ſuprà in vlt. fund. eiuſdem poſt ſeptimam differentiam inter d. c. epiſcopi. & ſectam Strigarum. Pro quo optimè facit dictum illud S. Bon. in 3. ſent. diſt. 19. q. 3. num. 32. & 23. de quo diximus ſuprà q. proxima à contrario ſenſu.* Si enim Diaboli potentia fuit depreſſa, & debilitata per paſsionem D. N. Ieſu Chriſti, à quo fuit manus attrahens penitus abſciſſa, manus verò compellens debilitata, & eius vires coanguſtatæ fuere, illud eſt verum reſpectu Chriſtianorum, pro quib. effuſus fuit illa ſanguis precioſus, illi verò, qui ſunt extra Baptiſmum, & abnegarunt Fidem Chriſti, ſicut pagani ſunt reputandi, & ſunt extra omnem gratiam, & beneficium ſalutis. *vt d. ca. firmiſſimè. de hær. & l. hi qui ſanctam. C. de apoſta.* ergò ſequitur, quòd Diaboli potentia

quo ad iſtos remanet illæſa, & per conſequens ipſos deferre poteſt ad libitum accedente maximè ipſarum mulierum voluntate, & conſenſu.

59 † Ad tertium dico, quòd Dæmones non poſſunt extendere eorum vires contra iuſtitiam humanam, & eripere captiuos de manibus publicæ iuſtitiæ, quia Deus non permittit, *vt dicit S. Aug. lib. 10. de ciuitate Dei. & S. Th. dict. q. 5. in tit. de mira.* aliàs ſequeretur, quòd Dæmonis potentia eſſet ſupra diuinam, & quòd iuſtitia omninò periret, & iura omnia ſubuerterentur, quòd Deus nullo modo patitur, *vt dicit Tho. ibi vide quæ dixi ſuprà eo. quæſt. 5.* Ad quartum non negatur, imò conceditur, quòd Dæmones poſſunt mirabilia operari in imaginatiua, & humano intellectu, quæ veriſimilia ſunt & vera vndique eſſe videntur: ex hoc tamen non ſequitur, quòd non poſſunt aliquas operationes naturales efficere, & mouere corpora inferiora, *vt latè diximus ſuprà in primo fundamento, & etiam in ſecundo huius concluſionis S. Thom. in d. quæſt. verſ. reſpondeo.* vbi dicit, quòd Dæmones poſſunt mirabiliter in bonis operari dupliciter, vno modo per veram corporis tranſmutationem: alio modo per præſtigioſam mentis illuſionem, & formas apparentes, *vt habetur in d. c. epiſcopi. in 2. parte.* Ad quintum dum datur de illo exemplum. Reſpondeo, quòd Dæmones facilè poſſunt homines decipere; Sed dū capiunt mulieres ad ludos prædictos, & illorum ſacrificia celebranda, neceſſe eſt, quòd habeant mulieres in corpore, & earum naturali forma, ſi ea, q̄ cupiunt, perfici volūt; & ꝑptereà ne ſequatur

tur ſcandalũ aut piculum contra ipſas, Sathanas mittit alium Dæmonẽ in forma ſuccubi, q̃ iacet ad latus mariti loco vxoris, & quoties contingit, omnia vxoris officia in thoro cõiugali etiam coitus ſubire non denegat, ſed libenter appetit, & adeò ſe benè accommodat, quod quenquam etiam ſapientiſsimum falleret. *vide S. Th. in d. q. 5. & dixi ſuprà latè in primo fundamento concluſionis, & in 2. euidentiali.* dum dixi de operationibus incuborum, & ſuccuborum. Nempè vellem, quòd hi, qui tenent aliam opinionem, quòd deferantur ſolùm in ſpiritu, reducerent mihi intellectum illum ad practicam. Aut enim volunt, quòd nemo capiat partem ſpiritus, ſcilicet animę, quia ſpiritus hominis idem eſt quod anima, *vt no. declarat Arch. in ca. Moyſes. 32. q. 2.* & hoc facere non poteſt, quia anima eſt vnica in ſubſtantia, & indiuiſibilis, & nullam recipit diuiſionem in quantitate, nec in qualitate, *vt dicit Philoſ. in 1. de Anima, & eſt gloſſ. not. & ibi Abb. in c. 1. de ſum. Trin. in ver. ſimplex. & Bart. in l. ſtipulationes non diuidũtur. ff. de ver. obl. in 3. opp.* vbi dicit, ꝙ anima eſt indiuiſibilis, & eſt tota in toto, & tota in qualibet parte corporis. Aut volunt, ꝙ Dæmon capiat totum ſpiritũ, ſiue totã animã, & neceſſe eſſet, ꝙ remaneret hominis cadauer, & ſic mortuũ abſente anima, & ſequeretur maius inconueniens, q̃a eſſet in poteſtate Dæmonis auferre vitã homini, & illi defuncto reſtituere, & ſic mortuũ ſuſcitare, qđ eſt impoſsibile, q̃a ſolꝰ Deꝰ hoc facere põt, † & nulla 40
creatura neq; Angelica, neq; humana habet hãc facultatẽ ſuſcitandi mortuum, *vt dicam infrà in q. 10.*

vnde

vnde non video, quomodo illorum opinio poſſit ſaluari intelligendo de Strigis & Magis: & ſi tu diceres, non dico quòd Dæmon auferat totam, nec partem animæ, ſed deludit dormientem per illa ſigna præſtigioſa formata in intellectu, ſine intellectu præſentata per immutationem imaginationis, quòd facere poteſt Dæmon, tunc reſpondeo, quòd eſt impoſsibile, vt tot naturales operationes, quæ fiunt per iſtam ſectam Strigimagarum, Maleficorũ, & aliorum ſimilium, fieri poſsint in ſpiritu ſolo, quin interueniat corpus, & membra naturalia. Quomodo enim poſſent in congregationibus, & ludis prædictis tot choreas, reuerentias, & retrogradas ſaltationes efficere, niſi corpus adeſſet? quomodo poſſent coitum carnis implere, quem faciunt in ſingulis cõgregationibus ludis completis, niſi corporaliter intereſſent? nec dicendum eſt, quòd ſit pollutio ſomniantis, quia Dæmones poſſunt verè, & corporaliter cum mulieribus coitum perficere, & illas quandoque reddere prægnantes in aſſumptis corporibus, *ſecundum ea quæ ſuprà diximus in 2. euidentiali iſtius quæſt.* ergò ſequitur neceſſariò, quòd corporaliter perficiunt. Non nego tamen, quòd etiam non poſsint in ſomnijs pollui Diabolo operante. Quomodo tamen poſſent illorum ſacrificia, & cæremonias celebrare, & imagines illis imponere, ſi in ſolo ſpiritu hæc fierẽt, quarum imaginum olim vnam vidi Romæ, & manibus palpaui, & erat vera ſpecies materialis habens materiam, & formam, & formata erat ex quibuſdam mixtu-

mixturis mihi ignotis. Quomodo etiam poſſent tot Maleficia, & Sortilegia contra humana corpora fabricare, niſi corporaliter intereſſent? in ſpiritu enim & in ſomnijs nemini vnquam vidi iniuriam fieri, nec occidi quenquam. Cùm igitur operationes iſtæ, & aliæ huiuſmodi quæ ſunt naturales, & corporeæ, non poſſunt fieri, niſi per corpus, & membra; ergò ſequitur, quòd Strigimagæ, & alij ſimiles deferantur, & interſint corporaliter, & non in ſpiritu ſolùm, & per iſta ſum expeditus de iſta ſeptima difficili q.

QVAESTIO VIII.

SVMMARIVM.

1 *Dæmon Maleficis ſiue Sortilegis vtitur tanquam inſtrumentis ad nocendum corporibus humanis.*

2 *Dæmon non poteſt hominem in aliam transformare ſpeciem.*

3 *Maleficium quandoq; abſq; Veneno, & ſola Carminis & Verborum potentia perficitur.*

OCtauò quæro. Si Dæmon per † ſe non poteſt 1 nocere corporibus Chriſtianorum, qui non ſunt de ſua religione, quia Deus id non permittit, vnde fit, quòd ſæpiùs infantes ad latus parentum, & in proprijs gremijs matrum reperiuntur quandoque ſuppreſsi? & eorum corpuſcula conciſa & mutilata? aut aliqua alia intrinſeca ægritudine polluta? ex qua ſæpiùs moriuntur. Solut. dic quòd licèt Dæmon per ſeipſum corporib. Chriſtianorũ nocere non poſsit, ad illos maleficiandũ vtitur inſtrumẽto Maleficæ ſiue Magi, qui vel quæ

cum

cum vnctionibus, pulueribus, cæteriſque mixturis maleficis, & venenis prædictis infantibus & alijs in occulto noctis ſilentio, dum dormiunt parentes, & omnes quieſcunt, ipſe Dæmon aperit oſtia, etiam ſi fortiſsimis ſeris clauſa eſſent, & illas Maleficas intromittit: per oſtium dico, aut quandoque per feneſtras in domo maleficiandi, quos ſic intromiſſos inſtruit quomodo facere debeāt, & ne lux candelæ aut lucernæ impediant Maleficum, ne diſcooperiatur aut cognoſcatur à maleficiando, ipſe Dæmon in aſſumpta forma felis ſiue gattæ lucernam, lampadem, ſiue candelam, quam lucentem reperit, illicò extinguit, vt Maleficus ipſe commodiùs poſsit Maleficia ſua perficere, quib. peractis Maleficus tutus abit: Dæmon verò, vt faciliùs illinc recedere poſsit, apit oſtia, deinde reclaudit, prout antè illa repererat, nec putes (vt quidam ignari vulgares aſſerunt) quòd ipſæ Strigæ ſeu Malefici transforment ſe in ſpe-
2 ciem gattę, aut alterius animalis bruti, †quia hoc eſt impoſsibile Dæmoni, quòd poſsit hominem transformare in aliam ſpeciem, *vt diximus ſuprà q. præced. & dicemus infr. eod. q. 10.* benè verum eſt, quòd ipſemet Dæmon aſſumit illas varias formas, & facit operationes illas, *de quibus ſuprà, ſecundum quod declarat Aug. in libr. 10. de ciuitate Dei, & in 3. de Trin. & Th. dict. quæſt. 5. primæ part. qq. diſp. in titul. de mirac. & Bon. ſuper 3. ſen. quæſt. 3. & in c. epiſcopi. 26. quæſt. 5.* & vt faciliùs, & ſine periculo Malefici poſsint perficere dicta eorum Maleficia, Dæmon eſt illi præuius, & tanquam dux in tenebris illis, quos ducit ad lectum

malefi-

maleficiandi, diſcooperit pannos, & oſtendit omnia, quæ facienda ſunt dormientibus omnib. quib. ipſe Dæmon imponere poteſt iuxta caput ſemina quædam, aut pulueres, ex quibus introducitur profundus ſomnus, quibus ſic dormientibus introducit Maleficum, & omnia perficit, & hoc ego aliàs deferri audiui à duabus mulieribus Maleficis, quas ꝓ Maleficijs huiuſmodi præ manibus examinandas accepi, & eſt veriſimile, quòd ita ſit, quia nunquam reperi, nec audiui, quòd aliquis Maleficus, ſiue Malefica fuerit vnquam apprehenſus in flagranti crimine, & videtur quodammodò impoſsibile, quòd euntes in domos alienas, & per ſecreta domus nocturno tempore clauſis oſtijs, atq; feneſtris poſſent ita tutæ in obſcuris tenebris ingredi, & euadere abſque aliquo rumore, vel ſcandalo, niſi haberent Dæmonē, q illas in operib. ipſis ſaluas redderet. † Quandoq; nullo Veneni hauſtu, vel mixtura in corpore, vel extra corpus adiecta, ſed ſola potentia Carminis, & Verborum perficitur Maleficiū, *vt habetur in d. c. nec mirum.* §. *magi 26. q. 5.* vbi tex. refert dictū Lucani: 3

Mens hauſti nulla ſanie polluta veneni,
Incantata perit, &c.

Et ego aliàs vidi Romæ quendā Magum excellentiſsimū Græcum tempore Adriani VI. anteq̄ perueniret ad vrbem Pont. ipſe, q ſolis verbis cōpreſſerat vires cuiuſdā ferociſsimi tauri, exiſtētis in armēto in loco ſylueſtri, quē ſic affixū, vt ita dixerim, & humiliatū apprehēdit ꝑ cornua, & chordula quadā ſatis debili, arte tn̄ magica fabricata,

taurum

taurum ipſum ligatũ quo voluit adduxit media nocte circiter quatuor, aut quinq; miliaribus, & hæc notoria ſunt quæ viſa fuerunt per ducentos, & vltrà viros, quem poſteà habui in carcerib. Capitolinis examinandum, & omnia iſta, & maiora quoq; ingenuè fatebatur verborũ potentia efficere poſſe, qui tñ poſteà euaſit impfecto examine fauorib. Populi Rom. & quorundã Magnatum.

QVAESTIO IX.

SVMMARIVM.

1 *Maleficæ in manibus publicæ iuſtitiæ exiſtentes quare non faciant ſe deferri per Dæmones ad mortem euitandam.*

2 *Diabolus eorum mortem quos habet ſubiectos optat, quo plenè prædam eorum habeat tutam.*

3 *Strigæ ſeu Lamiæ qualiter cognoſcantur verè pœnitere.*

4 *Malefici incarcerati euadere non poſſunt, eò quòd Deus non permittit hoc caſu Dæmones ſuam potentiam exercere.*

NOnò quæro, quare eſt, quòd † poſtquam iſti Malefici, & Strigimagæ ſunt in manibus publicæ iuſtitiæ incarcerati, non faciunt ſe corporaliter deferri à Dæmonibus ex his carceribus, in quibus iacent, vt poſsint ſaluare vitam, & euadere pœnas corporales, quòd quidam iudices curioſi quandoque tentauerunt experientiam rei videre, & tamen nihil fecerunt, quia poſt multa viderunt ex eorum Sortilegijs nullum penitus effectũ ſortiri huiuſmodi corporalis delationis, & ꝓptereà multi tenuerunt, quòd ipſi Malefici, & Strigimagæ corporaliter deferri non poſsint à Dæ-

à Dæmone: pro ſolutione iſtius q. duæ redduntur rationes per ſacros Theologos, & Canoniſtas *in c. nec mirum. 26. q. 5.* Prima eſt; quòd Dæmon, qui nil auidiùs cupit; quàm animas multas lucrari, ad tenēbras inferni multifariam fraudibus homines pertrahere, quam primùm videt hominem ipſum apprehenſum, & illius animam ſub ſua poteſtate ſubiectam, nil aliud quærit; niſi vt ſeparetur à corpore, vt quam adhuc ſub conditione retinet, certam lucretur, quæ poſſet per pœnitētiam illius imperium ſubterfugere; & ſe reunire cum Chriſti fidelibus † ad hoc igitur vt irretitam prædam certò poſſideat, ſemper quærit illius mortem, & diſſolutionem animæ à corpore; quia nonnulli quandoque reperti ſunt, qui reuocauerunt errorem ſuum, & grauem ſuſceperunt ex commiſſo crimine pœnitentiam, & reſiduum vitæ ſuæ ſanctiſſimè vixerunt, & propterea dicitur, quòd tunc Diabolus nihil aliud ſatagat, nec laboret in alio, niſi in perſuadendo ipſi Malefico, vt perſiſtat in eius opinione, & Profeſſionem ipſam nullatenus reuocet; ſed in ea perſeueret vſq; ad finem vitæ, quia licèt adducatur ad furcas, & ſuperimponatur igni, Dæmon ſtatim illum arripiet corporaliter, & liberabit à laqueo, & flammis, adeò, quòd nullum penitus dolorem patiatur, & caſu quo mori contingeret, tranſibit ſine pœna ſupplicij; & liberabit ſe à tot periculis huius mundi, & lōgè maioribus gaudijs in alio ſeculo fruetur cum eo. His igitur illuſionibus & falſis perſuaſionib. ab eo præmunitus ſępiùs tenaciter perſeuerat in eius opiniōne; nec curat quoquo modo errorem ſuum reuo-

care, & pœnitentiam agere, ſed obſtinatus præoptat potiùs vlt. ſupplicio perimi. Quædam verò ex ipſis Maleficis mulieribus reperiuntur, quæ erroris ſui mirabiliter pœnitere videntur, & maximis fletibus agere pœnitentiam, quæ omnia fictè peragunt, nullamque gerunt in corde mœſtitiam, aut veræ pœni-
3 tentiæ amaritudinem. † Ad cognoſcendum autem, an verè vel fictè pœniteant, maximè mulieres, quæ habent faciles lachrymas, aduertendum eſt ad oculos ipſarum, an in fletu & gemitu huiuſmodi emittant lachrymas, quas ſi non emittunt, nulla adeſt cordis contritio, ſed omnia ſimulatè fiunt, & aliàs audiui à quodam excellētiſſimo Canoniſta, qui erat etiam optimus Theologus, quòd regula iſta eſt veriſſima, maximè in mulieribus, quæ non laborant multùm in lachrymis, & dixit mihi, quòd lachrymæ ipſæ ſunt ſigna manifeſta veræ & internæ pœnitentiæ, & adduxit mihi text. *de pœn. diſt. 1. c. Petrus, & c. lachrymæ.* vbi dicitur, quòd lachrymæ lauant delictum quod pudor eſt confiteri, *& habetur Luc. 3. cap.* & ego illas habui in facto: nondum tertius eſt elapſus annus Romæ, in agro Sabino: dum quandam vetulam Maleficam examinarem, quæ iam 20. an. in ipſa Profeſſione compleuerat, & infinita quodammodò Sortilegia Venifica ſuis mixturis fabricauerat, & magnum Chriſtianorum numerum diuerſis ægritudinibus pollutum reddiderat, quoſdam verò occiderat, raros vel nullos ſanauerat, quæ poſtquam confeſſa fuit crimen, dum ego proſequerer illius examinationem per horas duas, & vltrà, quam maximè videbatur condolere de ſuis commiſſis exceſ-

ſibus,

ſibus, & continuos fletus, & ſuſpiria conficiebat, aſſerens velle Profeſſionem illam omninò relinquere, & ad veram Orthodoxæ Fidei Religionem reuerti: veruntamen in tanta fletus, & ſuſpiriorum copia, nullam vnquam etiam minimam lachrymam emittere potuit, ad quod ego aliàs inſtructus plurimũ aduerti, & viſum fuit valdè mirabile, quòd mulier fleret ſine lachrymis, & niſi vidiſſem, fortaſsè non crediđiſſem, licèt in viro non ſit mirandum, ex quo ipſi duriores ſunt in lachrymis. Non tamen nego, quin mulieres poſſint in multis confingere lachrymas, vt aliàs dixit Catò,

Inſtruit inſidias lachrymis, dum fœmina plorat.

In actu tamen pœnitentiæ videtur quid mirandum, ſed dici poteſt, quòd diuina iuſtitia hoc agitur fauore pœnitentiæ. † Secunda ratio redditur quare 4
non poſſunt euadere quando ſunt incarcerati, quia diuina iuſtitia tunc non permittit Dæmonem poſſe ſuam naturalem potentiam exercere in illos, ne aliqui iudices, & officiales curioſi forſan videntes aliqua ſigna manifeſta liberationis eorum, inuitarentur ad proſequendum illorum Profeſſionem. & hoc eſt quod dicit *Auguſtinus in libr. 3. de Trin. & 10. de ciuit. Dei. & Sanctus Thomas in tractat. q. 1. partis. q. 5. in tit. de mirac. & canon in ca. nec mirum 26. quæſtione 5.* quòd Deus impedit potentiam Dæmonis in quibuſdam pro conſeruatione Chriſtianæ Fidei, *vt latè diximus ſupr. eo. tit. 7. quæſt.* quia aliàs Fides ipſa Chriſtiana paulatim tota ſubuerteretur, maioremque poteſtatem videretur habere Diabolus quã Deus, & iudex qui eſt miniſter Dei, *11. quæſt. 3. c. nemo contemnat, & ibi ſeq.* &

ideò tūc Deus reſiſtit Dæmoni, & illius vires comprimit: per ea quę no. S. Aug. *in lib. 10. de ciuit. Dei. & refert, & ſequitur S. Thom. in d. tract. qq. d. q. 5. & dixi ſupra eod. q. 7.*

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia, & alia Maleficorum opera quando Hæreſim manifeſtè dicantur ſapere.*
Deo ſoli reſeruata quæ ſint, nec vlli permiſſa creaturæ.
2 *Secreta cordis humani ſolus Deus poteſt rimari.*
3 *Dæmon quæ, & qualia in cognitione habeat à naturali potentia.*
4 *Maleficorum ſeu Sortilegorum duplex Profeſſio, Tacita videlicet & Expreſſa.*
5 *Sortilegia quomodocunq; facta per eum qui eſt Expreſſæ Profeſſionis Diabolicæ Hæreſim cenſetur ſapere.*
6 *Maleficia facta per eos qui ſunt de Tacita Profeſſione Diabolicæ quando Hæreſim ſapiant, & quando non.*
7 *Sortilegium factum cum hoſtia conſecrata, vel cum ſanguine Chriſti, an manifeſtè ſapiat Hæreſim.*
8 *Sortilegia facta ad calefaciendum cor frigidum, Hæreſim ſapere non videntur.*
9 *Auxilium Diuinum non poteſt implorari per Sortilegia per commixtionem Sacramentorum facta.*
Imagines facere ad Amorem mulieris prouocandum potiùs Superſtitioſum eſt quàm Hæreticum.
10 *Inuocatio Dæmonis quando Hæreſim ſapere dicatur.*
Imploratio auxilij Dæmonum ad Sciendum Futura ſapit Hæreſim.

11 Inuo-

11 *Inuocatio Dæmonum per modum Orationis eſt propriè Hæreſis.*

Aduocati debent in poſitionibus formandis eſſe cauti.

12 *Sacerdotes pro viuis miſſam defunctorum celebrantes in odium ipſorum, an ſint Hæretici.*

Imagines calcare, aut aliàs contemnere, an ſit Hæreticũ.

13 *Sacerdos in celebratione non conſecrans, an ſit Hæreticus reputandus.*

14 *Sortilegia in quibus immiſcentur Reliquiæ Sanctorum, an ſapiant Hæreſim.*

15 *Sortilegia quæ fiunt cum permixtione Chriſmatis, aut Aquæ Baptiſmatis, an ſapiant Hæreſim.*

16 *Sacramenta poſita in Sortilegijs Amatorijs nullos producunt effectus.*

17 *Sortilegia quæ fiunt cum rebus in Eccleſia Benedictis, an & quando Hæreſim ſapiant.*

18 *Hæreſis quibus caſibus committatur in Sortilegijs.*

Sortilegium factum cum Rebaptizatione alicuius Hæreſim ſapit.

19 *Dæmonis ſuffragium inuocare ad Sciendum, vel Faciendum ea quæ ſoli Deo competunt, eſt Hæreticum.*

Decimò videndum eſt, an, & quando huiuſmodi Sortilegia, † & opera Maleficorum ſapiant Hæreſim manifeſtè, ita quòd ipſorum Rei & Machinatores Iudicis Eccleſiaſtici Inquiſitoris Hæreticæ Prauitatis examini ſubijciantur, & Hæreticorum pœnis puniantur. Reſpondeo in hoc deueniendum eſſe ad diſtinctiones. Sed antequam ad vlteriora procedam, pro euidentia preſuppono primò, quòd quędam ſunt quæ ad ſolum Deum creatorem

pertinent, ex quo illa reſeruauit ſibi in priuilegium, nulliq́ue creaturæ etiam Angelicæ illa conceſſit. Prout eſt hominem verum naturalẽ creare, *vt habetur Gen. 2. & S. Thom. in 1. part. tract. qq. in tit. de poten. gen. & de creat, q. 2. art. 6. & q. 3. art. 1. 2. & 4.* Vel iam creatum in melius, aut deterius reformare, & in alteram ſpeciem commutare, vt ibi dicitur. Item mortuum ſuſcitare, ita vt verè, & naturaliter viuat, ſicut reſuſcitatus fuit Lazarus, qui iã quatriduanus erat, *vt habetur Ioan. 11.* & quando etiam filiũ illius viduæ, dum deferretur ad ſepulturam, ex pheretro ſuſcitauit, & ſurgere iuſſit, *vt habetur Matth. 18.* Item futura ſcire ex vera & perfecta ſcientia, ad ſolum Deũ pertinet, *vt dicitur Eſa. 41. c.* Annuntiate nobis quæ futura erũt, & dicemus, quia Dij eſtis vos. Item cœli motum ſiſtere ab eius vnica voluntate dependet, *vt in-*
2 *quit Thom. in tract. qq. in 1. par. q. 1. art. 3 & 6.* † Item ſecretorum cordis humani quæ in animo ſunt occulta, nec dum ad aliquem actum extrinſecum deuenerunt, ſolus Deus eſt ſcrutator, & verus cognitor, *vt habet Matth. c. 22.* Vbi Chriſtus optimè cognouit ſecreta cordis Phariſæorum, qui cupiebant ipſum calumniari apud Cæſarem, ex eo, quòd vocabat ſe Regem Iudæorũ, & propterea interrogarũt ipſum, cuinam deberent offerre tributum ipſi vel Cæſari, tunc Ieſus petijt ab eis, vt oſtenderent ſibi monetam aliquam ſi haberent, & vnus ipſorum exhibuit numiſma; quod Ieſus videns, interrogauit, cuiuſnam eſſet illa imago in numiſmate ſculpta? at illi reſponderunt, eſt Cæſaris imago, tunc Ieſus reſtituens illis numiſma, dixit; Reddite ergò quæ ſunt Cæ-

ſaris

ſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo: demonſtrans, quòd Deus non quærit theſaurum pecuniarũ, ſed corda fidelium, & opera charitatis, *de pœ. diſt. 1. c. ecce, & can. ſeq. & diſt. 2. can radica data. & c. ſeq. & not. in c. à nobis, de ſent. exc. & in c. 1. qui cle. vel vouent.* Et iſta ac his ſimilia nullus Dæmonum, nec Angelorum facere, aut cognoſcere poteſt, ſed ſolus Deus, *vt dixi & habetur 2. quæſt. 5. cap. conſuluiſti.* † Quædam verò ſunt ſub cognitione, & naturali potentia Dæmonis, & 3
quæ Dęmon ipſe permiſſu diuinæ clementiæ facere poteſt, quia illum in his non reprimit; & hæc multa ſunt, inter quæ eſt tentandi facultas, & flectendi pudicos animos ad libidinem, & ad alia peccata, *vt habetur in Apoc. 2.* ecce miſſurus eſt Diabolus aliquos ex vobis in carcerem, vt tentemini, vt habeatis tribulationem diebus decem, nolite timere, &c. *Sanctus Auguſtinus lib. 10. de ciuitate Dei, & Thom. in 2. 2. diſt. 95. quæſt. 2. in tit. de ſuperſt. & habetur Gen. 3. & Matth. 4. Mar. 1. Luc. 4.* vbi Diabolus auſus fuit tentare Chriſtum, *& diximus ſuprà eodem quæſtio. 6.* Item omnium naturalium, & virtutum creatarum cognitio, tam ſuperiorum quàm inferiorum, ex quibus quidem rebus naturalibus inferioribus multa fiunt Veneficia, ex quibus diuerſæ, & quamplurimæ cauſantur infirmitates in humanis corporibus, ſciuntque dictas ægritudines ſic ex accedenti expoſitas contrarijs remedijs curare: quam quidem ſcientiam naturalium Dæmones poſſunt homines docere, & inſtruere, quomodo facere debeant, ad ſauciandum ſanandúmve corpora huiuſmodi, *vt proximè diximus ſuprà eodem titulo, in ſexta quæſtione.*

& alia huiuſmodi quamplura facere poſſunt eorum natura, & permiſſu Dei, *vt dicit S. Thomas in tract. qq. 1. part. quæſt. 5. de mir. & eod. lib. q. 16. art. 7. de Dæmon.*
4 Quibus ſic præſuppoſitis nunc diſtingue, Aut † Sortilegus, Malefica, ſiue Magus, ſunt de Expreſſa Profeſſione Diabolica, quod eſt quando expreſsè abnegarunt Chriſti fidem, & iterum ſe baptizarunt in nomine Beelzebub, *vt plenè diximus ſupra eod. d. quæſt. 6. & q. 3. & habetur in l. hi qui ſanctam. C. de apoſt.* Aut Malefici huiuſmodi ſunt Tacitæ Profeſſionis, quod eſt quando nondum ſe remouerunt penitus à diuino cultu, & à fidei Chriſtianæ religione, nec celebrant expreſſum Dæmonis cultum per Sacrificia Diabolica, nihilominus habent quandam tacitam, & occultam amicitiam, ſeu familiaritatem cum Dæmone & alijs Maleficis, propter quam quædam conficiunt Sortilegia, & operationes Superſtitioſas, quæ non poſſunt abſque Dæmonis ſuffragio, & inſtructione compleri, ſeu effectum ſortiri, vt ſunt Ligaturæ execrabilium remediorum, & Incantationes, quas faciunt iſtæ mulierculæ, vt plurimum cum ſchedulis aut alijs mixturis, ſiue Ligaturis ſuſpendendis aut Ligandis ad collum, maximè quando ſtudent ſanare perſonam maleficiatam: & hoc eſt quod dicit text. *in c. nec mirum, in princ. in verſic. ad hæc omnia. 26. quæſt. 5. & Auguſtinus libro 10. de ciuit. Dei,* vbi dicit, quòd in iſtis omnibus ars Dæmonum eſt ex quadam peſtifera ſocietate hominum, & Angelorum Malorum exorta. † Primo caſu dic, quòd
5 qualitercunque fiunt ipſa Sortilegia per illum qui eſt Expreſſæ Profeſſionis, ſemper dicuntur ſapere Hæ-

reſim

reſim manifeſtè, ſi non reſpectu operis, ſaltem reſpectu operantis, qui eſt verè, & propriè Hæreticus, ex quo relicto Deo proprio creatore, adorat Dæmonem tanquam vnicum Deum: & propterea dicitur Hæreticus, quia contrauenit primo diuinorum præcepto. *Vnum cole* Deum *&c.* Item primo ex articulis Chriſtianæ fidei. *Credo in vnum* Deum, *&c.* Idem dicendum eſt de eo qui non eſt Hæreticus, tamen in ipſis Sortilegijs fabricandis aſſociat ſibi Hæreticum, vel puerum rebaptizat, &c. *vt dicit gloſſ. in dicto cap. accuſatus. §. ſanè. de hære. libro 6.* Et licèt quædam ex his quæ faciunt, ſint de his, quæ Dæmon facere poteſt naturaliter, quæ regulariter non deberent ſapere Hæreſim manifeſtè, tamen in iſto caſu dici poſſunt Hæretica, non reſpectu rei, ſed reſpectu operantis, & hoc eſt quod voluit dicere *gloſſ. in dicto cap. accuſatus. §. ſanè,* quæ exemplificat plures caſus, in quibus ipſa Sortilegia ſapiunt Hæreſim manifeſtè: inter quos ponit iſtos, ſcilicet, quando Sortilegi ad ipſa Sortilegia conficienda aſſociant ſibi Hæreticum, aut puerum rebaptizant, & quædam alia his ſimilia faciunt. † Secundo autem caſu, 6
quando hæc fiunt ab his qui ſunt Tacitæ Profeſſionis, tunc diſtingue ſecundum quod facit Oldrad. *in conſil. 210. quod incipit, regularis habet traditio, &c.* vbi dicit, quod aũt imploratur auxilium Dæmonis ad ea faciendum, aut cognoſcendum quæ ipſe Dæmon ſua naturali virtute & poteſtate facere poteſt diuina virtute non reprimente, ſicut eſt hominem tentare ad peccandum, aut flectere pudicos animos ad libidinem, & ſimilia facere, *vt dictum eſt ſupra*

latè in 3. & 6. quæſt. & iſto caſu non ſapiunt Hæreſim manifeſtè *vt dicit gloſſ. & not. Archid. Gem. & cæteri Doct. in d. c. accuſatus. §. ſane.* idem eſſet ſi eius virtus inuocaretur ad reuelandum furta vel alia occulta præſentia vel præterita, ad præparandum docendumque medelas, ad ſanandum maleficiatum, iſta licèt fieri omninò prohibeantur Dæmonis auxilio de iure Canonico, *vt habetur in ca. 1. 2. & 3. de Sortil. vbi copiosè per Pan. & 26. quæſt. vltim. ca. admoneant.* tamen non ſapiunt Hæreſim manifeſtè, quod patet ex genere pœnæ, *vt in dicto c. 2 de Sortil. & per Oldrad. in dicto conſilio 210.* Aut imploratur auxilium Dæmonis ad cognoſcendum vel faciendum ea, quæ de ſui natura ſcire aut facere non poteſt, quia ſunt de his quæ pertinent ad ipſum creatorem, *vt ſuprà latè diximus,* & tunc ſi quis putat Dæmonem poſſe facere per ſeipſum illa quæ ad ſolum DEVM pertinent, eſt Hæreticus, & pagano deterior *dicto can. epiſcopi. §.*
7 *quiſquis in fin. & dicto ca. qui ſine ſaluatore.* † Sed quæro, quid ſi aliquis aſſumeret Hoſtiam Sacratam in Sortilegijs ipſis quæ fiunt maximè ad Amorem, in quibus ſæpiùs iſta Sacra miſcentur, *vt diximus ſuprà in 2. & 5. quæſtio.* an iſta ſapiunt Hæreſim manifeſtè, quando in eis nullus Hæreticus interuenit. Diſtingue, aut illa fiunt ad effectum cognoſcendi animum mulieris vel viri, ſi amat illum aut illam, qui vel quę Sortilegia facit, vt ſæpius faciunt iſti Amantes qui ſunt dementes; aut fiunt ad effectum inducendi Amorem erga Sortilegum aut Sortilegam in corde illius Amatæ perſonæ, quæ nullum vel minimum habet Amorem. Primo caſu non videtur

quòd

quòd ſapiãt Hæreſim manifeſtè, ex quo in hoc Sortilegio imploratur auxilium illius Sacramenti ad ea quæ ſunt propria diuinæ virtutis, ſcilicet ad reuelandum ſecreta cordis hominum: *ſecundum quod concludit Oldrad. in d. conſilio 210. de quo ſuprà proximè diximus,* Hæreticum potius eſſet, ſi pro notitia occultorum prædictorum quis inuocaret auxilium Dæmonis, putans Dæmonem poſſe ipſa reuelare ex certa ſcientia, *ſecundum quod dicit idem Oldrad. in d. conſi. & diximus ſuprà.* Et ſecundum hoc no. quòd multi hodie incidunt in hanc ſpeciem Hæreſis, quia plures ſunt ex iſtis Amantibus fatuis, quæ facere ſtudent hæc eorum Sortilegia, cum alijs diuerſis rebus, vt ſciant animum Amaſiæ, ſiue Amaſij, an teneat dilectionem ſui: & hi qui in hac opinione perſiſtunt, firmiter id credentes, ſunt Hæretici, aliàs non. † Secundo 8
verò caſu, quando fiunt ad effectum calefaciendi cor frigidum, & iſta ſimiliter non videntur quòd ſapiant Hæreſim manifeſtè, quoniam inuocatur ſuffragium illius Sacramenti ad diligendum, ſed dilectio in ſe non eſt peccatum, imò videtur eſſe meritum apud Deũ, vt habetur in diuinis præceptis. Diliges proximum tuum ſicut teipſum. *& no. Matth. 22. ca. & dixit Paul. Apoſt.* Si omnes virtutes habuero, charitatem autem non habeam, nihil ſum, *& not. in c. firmiſſimè, de hær. gl. tamen in d. §. ſanè. c. accuſatus. de hære. lib. 6.* videtur tenere contrarium, quòd Sortilegia, in quib. interuenit Hoſtia Cõſecrata ſapiunt Hereſim manifeſtè, dũ ponit plura exempla, in quibus Sortilegia ipſa ſapiũt Hæreſim manifeſtè, ponit etiã iſtud de per ſe, quãdo interuenit Hoſtia Conſecrata, nec ſpeci-

ſpecificè ponit ad quem effectum illa fierent, vnde intelligi poteſt ad omnem turpem effectum, maximè vbi vertitur materia peccati, & ab iſta opinione quę fauorabilis eſt pro fide non diſcederem, *vt dicit text. in dicto cap. accuſatus.* maxima enim temeritas eſt illius Chriſtiani, qui in rebus vanis & laſciuis, tanti Sacramenti abuſum audet miniſtrare. Et ad ea quæ ſuprà in contrarium adducebantur, Reſpondeo, nec nego, quòd diuina virtus precibus implorata ad reuelandum ea quæ ſecretiſſima ſunt in corde hominum, hoc facere poſſet, quia hæc ſunt ſub eius arbitrio, & poteſtate, non autem Dæmonis, qui eſt creatura, hoc eſt verum quotieſcunque conſultatio ipſa fieret debito modo, iuxta ritum veri diuini cultus, & Chriſtianæ religionis, & per modum Sacrificiorum, quæ in Eccleſia celebrantur per bonos ſacerdotes, non autem in iſto modo ſuperſtitioſo, & retrogrado, *iuxta not. in ca. nihil in ſacrificijs. de conſec. diſt. 2. & not. in cap. cum Marthæ. de celebra. miſ. vide dom. Ioan. Iec. in ſum. confeſſ. in titu. de Sort. quæſt. 19. & quæſt. vlt.* † per iſta enim Sortilegia nõ imploratur auxilium Sacramenti mixti in factura, aut ipſa diuina virtus ad reuelandum iſta, ſed potiùs Dæmonis ſuffragium vt illa reuelet per abuſum iſtorum Sacramentorum, cui omnia huiuſmodi opera Sortilega immolantur per illam amicitiam quam ibi Malefici habent cum Dæmone, ſecũdum pacta inter eos inita. *26. quæſt. 5. c. nec mirum. ver. ad hæc omnia. & Io. Iec. in ſum. confeſſ. eod. tit. c. 2.* & hoc faciunt in opprobrium Diuinę Maieſtatis, & ſi qua reſponſa reuelationis inde ſequantur, illa profectò ſunt diabolica,

diabolica, & non diuina, ſed iſtum tam turpem abuſum Sacramẽtorum Diabolus inſtruit hominem facere, vt ſub eo ipſe faciliùs adoretur ab homine in dedecus diuinæ bonitatis, & hoc modo hominem decipit, *vt dicunt Canoniſtæ, & ſacri Theologi in locis ſuprà not. in 6. & 7. quæſt. & habetur in dicto can. epiſcopi.* Ad ſecundum, dum dicebatur, quòd diligere in ſe non eſt peccatum, eſt verum, quando dilectio eſt ipſa in charitate fundata, tunc enim eſt opus meritorium Deo, quia charitas eſt recta voluntas ab omnib. terrenis; ac præſentibus penitus auerſa, iuncta vero Deo inſeparabiliter, vnita igne quodam ſpiritus, omnis extraneæ corruptionis neſcia, nulli vitio mutabilitatis obnoxia, ſuprà omnia quæ carnaliter diliguntur excelſa, & in effectu conclude; quòd illa eſt dilectio maxima circa Diuina, & Eccleſiam vel erga proximum propter Deum, quæ reſpicit animæ beatitudinem non hæc mundana fragilia, *vide text. præclarum de pœn. diſt. 2. c. charitas eſt,* vbi plura ſingularia de charitate narrantur, hæc enim eſt illa charitas, & dilectio quæ habet meritum regni cœleſtis, hæc eſt illa de qua locutus fuit *Paulus Apoſt. & Matth. 22. cap.* & de qua loquitur Diuinum præceptum. *& text. in dicto can. firmiſſimè, & ibi gl.* cæteræ verò dilectiones carnis, quæ terrenæ ſunt, potius habent annexum peccatum quàm meritum, reſpectu vltimi effectus, qui eſt carnalis coitus, & propterea ille, qui putat Sacramentum Euchariſtiæ operari ea quæ ſunt mediatè vel immediatè peccatum, eſt in maximo errore, nec caret manifeſtæ Hæreſis ſuſpicione, nihilominus in iſtis ſemper me

refero

rèfero ad communem Theologorum opin. & re-
ctum iudicium Sanctæ Matris Eccleſiæ. Oldradus
autem in hac materia, *in conſ. ſuo 210. quod incipit, regu-
laris habet traditio, &c.* ſic diſtinguit, dicens, quòd
Sortilegia Simplicia: item Pocula Amatoria, vel aſ-
ſumere Hoſtiam non Sacratam, iſta non inducunt
Hæreſim. *vt in ca. 1. de Sortil. & in rubric. eodem tit. l. ſi
quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœ. & ca. de homine. de ce-
lebratione miſſ.* Imagines verò facere ad Amorem mu-
lieris prouocandum, dicit ipſe, quòd magis videtur
eſſe Superſtitioſum quàm Hæreticum. Sed circa
hoc duo ſunt conſideranda. Primum eſt modus in-
uocationis, quomodo inuocatur Dæmonis ſuffra-
gium. Secundum eſt conſiderandum circa rem quæ
10 expetitur. † Primo igitur caſu aut inuocatur auxi-
lium Dæmonis per modum Imperij & Suffragij, aut
per modum Adorationis, & Cultus Latriæ: primo
caſu aut imploratur ad tentandum, & Flectendum
Pudicos Animos Mulierum ad Libidinem, vel his
ſimilia, quæ ſunt de propria Dæmonis natura, &
non ſapiunt Hæreſim. *vt habetur in Apocalypſi 2. cap.*
ecce miſſurus eſt Diabolus aliquem ex vobis in car-
cerē vt tētemini, &c. *& habetur Matth. 4. Marc. 1. & Luc.
4.* hoc enim eſt proprium Dæmonis tentare homi-
nem ad peccandum, vt ibi dicitur, *& diximus, ſuprà
eadem quæſt. in princ.* Aut imploratur eius auxilium ad
Sciendum Futura, vel ad Aliquid Aliud Facien-
dum, quod ſoli Deo creatori competit, & tunc ſa-
piunt Hereſim manifeſtè, quia vult attribuere crea-
turæ quod eſt proprium creatoris, *vt ca. accuſatus. §.*
11 *ſanè, de hæret. lib. 6. & ibi not. Doct.* † Secundo verò caſu
principali,

principali, quando inuocatio illa fit per modum Adorationis & Cultus Latriæ, Adorando Diabolum, abſque dubio illud ſapit Hæreſim, imò eſt propriè Hæreſis Adorare Diabolum: ſi enim Adorare Hæreticum, eſt Hæreſis non propter perſonam, ſed propter vitium, in quo eſt graue peccatum, *vt dicit Old. ibi. & Gem. in d. cap. accuſatus. §. ſanè*, ita & multò fortiùs Adorare Diabolum eſt opus Hęreticū: quod enim maius, & deteſtabilius vitium eſt quàm Adorare Diabolum? & hîc non ponderatur perſona, ſed vitium quod committitur in illa Adoratione. Et ide[redacted] modum, & formam, quibus Dæmonis ſuffragium inuocatur, quia ſi per modum Imperij, & Gratificationis, & petuntur ea quę Diabolus facere poteſt, non ſapiunt Hæreſim, ſi verò per modum certæ Adorationis, tunc ſapiunt Hæreſim expreſsè. *per ea quæ proximè diximus quæ fuit ſingularis doctrina Old. in d. conſi. 2 10.* Ex quâ not. ſingularem cautelam in practica pro aduocatis, vt ſint cauti in formando poſitiones & interrogationes, quòd per modum Imperij ſeu Gratificationis quis inuocauit auxiliū Dæmonis, & iſto modo euitabitur labes Hęreſis: ſi verò ponat, quòd per modū Adorationis, & veri Cultus Latriæ, quis incidit propriè in Hæreſim, *per ea quæ ſuprà diximus.* Poſt hæc videndū eſt † quid de ſacerdotibus, qui cauſa doloris 12 ſpoliāt altaria, & celebrāt miſſas vel ſte lugubri in linorē, & odium alicuius inimici, vel celebrant miſſas defunctorū pro ipſis viuentibus, & ſumūt preces, vt citiùs moriātur, vel incurrant mortis periculū, nunquid ipſa ſapiūt Hæreſim manifeſtè? dic quòd non,

quod apparet reſpectu pœnæ, quæ imponitur prò iſto crimine.*26.quæſt.5.c.quicunque,& clariùs dicetur infra eod.q.ſeq.vbi tradetur de pœnis iſtorum.* Deinde quæro, quid ſi clerici, vel laici Crucem, aut Imaginem B. Mariæ virginis, ſeu aliorum Sanctorum irreuerenti auſu proiecerunt in terram, & ſpinis, vel vrticis ſuppoſuerunt, aut pedibus forſan calcauerunt, an iſta ſapiant Hereſim manifeſtè, vel dicantur propriè opera Hæretica, & ſimiliter dicas, quòd non, licèt grauiſſimum ſit peccatum in ſe.*c.ſi canonici.§.fi.*
13 *de off.ord.libr.6.* Vlterius † quæro, quid ſi ſacerdos celebrat vnam, aut plures miſſas ſuper hoſtia quam nunquam ſacrauit, ſi poſteà communicat ſe cum illa, an incidat in Hæreſim, vel dicatur Hæreticus ex eo; ſimiliter ſi aliquis acceperit hoſtiam, ſuper qua celebratæ fuiſſent vna aut plures miſſæ, non tamen fuit ſacrata, & illam immiſcuerit in Sortilegijs, maximè his, quæ fiunt ad amorem, an incidat in Hæreſim ſacerdos qui miſſas illas ſcienter celebrauit, & ille qui hoſtiam commiſcuit in Sortilegijs? dic quòd neuter committat Hæreſim, quamuis grauiter peccet vterque, *can. de homine, de celebratione miſſæ, & per Oldradum in dicto conſilio 210. in 3. colum. & diximus vnum verbum ſuprà ead. quæſt. in princip. & habetur per d.Ioan. Iect. in ſumma conf. eod. tit. q.12. & 6.* Nec omittam eos, qui in Sortilegijs ſuis apponunt imagines, illaſque baptizant ſub nomine perſonæ maleficiandæ, vt affigant in eo vel ea illud accidens, quod ipſi vel ipſę deſiderant, an iſta ſapiunt Hæreſim manifeſtè? dic quòd conſiderandum eſt ad quem effectum imagines illæ fuerant fabricatæ, & ad

& ad quem effectum tendant Sortilegia, & ad quid imploretur auxilium Dæmonis, an ad ea quæ facere poteſt virtute ſua naturali, an ad ea quæ ſpectant ad creatorem, item ſub quo modo, & forma imploretur Dæmonis ſuffragium, an per modum Imperij, & Gratificationis, vel per modum Adorationis, & Cultus Latriç, *de quibus omnibus diximus ſupra ead. q. ideò non inſiſto vlterius in declaratione, vide d. Io. Iect. in ſum. conf. eod. titu. q. 12.* † Quid de his, qui in ipſis Sortilegijs immiſcent Reliquias Sanctorum Martyrum, ſcilicet particulas oſſium, carnis, aut neruorum, capillorum, vnguium, & ſimilium, vel particulas aliquas veſtium eorundem, vel D. N. Ieſu Chriſti, B. virginis Mariæ, ſeu aliorum Sanctorum, aut Sanctarum, an Sortilegia ipſa dicuntur eſſe Hæretica, vel ſapere Hæreſim manifeſtè? præſuppoſito, quòd immixta fuerint in Sortilegio Amatorio, vt ſæpius fieri ſolet; dic quòd non ſint Hæretica, nec ſapiant Hæreſim manifeſtè, quamuis negari non poteſt, quòd ſint valdè ſuperſtitioſa & damnanda, quod eſt verum, quando fierent ipſa Sortilegia ad flectendum pudicos animos ad libidinem, vel ad alios effectus, qui fieri poſſunt per Dæmonem, & non interuenit cultus Adorationis, ſi verò interueniret cultus Adorationis, & fierent ad Sciendum illa quæ pertinent ad Deum, ſemper ſaperent Hæreſim manifeſtè, *vt latè diximus ſupra proximè. vide S. Th. in ſum. 2. 2. q. 95. art. 3. verſ. dicendum, in ti. de ſuperſt. vbi hoc idem tenet: idem etiam Io. Iect. in ſum. conf. eo. ti. q. 16.* Modò † quæro, quid de his, qui Sacramenta Eccleſiarum, vt eſt Oleum Sanctum Baptiſmatis, Chriſmatis, vel Extremæ Vnctio- 14 15

nis, aut Aquam Fontis Baptiſmatis in dictis Sortilegijs commiſcuerint, ac ſapiant Hęreſim, vt ſup & breuiter dicas quòd non, quod patet ex diuerſitate pœnarum indictarum pro huiuſmodi maleficijs, quæ ſunt diuerſæ à pœnis hæreſis. *de quib. in c. ad abolendam, & c. vergentis. extra de hær. & latè diximus in tract. de hær. quæſ. 6.* Quod tamen eſt verum, quando per ipſa Sortilegia non imploratur auxilium Dæmonis, niſi de ea, quæ de ſui natura facere poteſt, *de quibus alias diximus ſup ead. q. & q. 6. & 7.* ſi verò inuocatur ad ea, quæ non ad ipſum, ſed ad Deum creatorem ſpectant, ſine dubio tunc ſapiunt Hæreſim manifeſtè, vel ſi Dæmonis ſuffragium inuocatur per modum Adorationis, & Cultus Latrię; quia ipſi Sortilegi, & eos conſulentes adorarent cum deuotione Diabolum, tunc illorum opera eſſent Heretica; aliàs ſi per modum Imperij, vel Gratificationis, dicas quòd non, *vt ſupra proximè diximus, & per Old. in d. conſi.* 210. Et ideò dic, quòd ſi quis in ipſis Sortilegijs quæreret auxilio Dæmonis, ſcire ſi mulier in corde ſuo amat ipſum amantem, vel è conuerſo, quando mulier Sortilega erga virum: iſto caſu Sortilegia ſapiunt Hæreſim manifeſtè, quia ſecreta cordis hominum nemo ſcit, niſi ſolus Deus & cui ipſe voluit reuelare. *& habetur* 2. *q.*
1 *6. c. conſuluiſti. & latè diximus ſupra ead. q. in princ.* † Sed quæro, quando ipſa Sacramenta poſita in Amatorijs Sortilegijs, ad flectendum, vt ſuprà, an operentur effectum, vt ex potentia illius Sacramenti flectatur animus illius ad amandũ &c. dic quòd nõ, quia illis non vtuntur debito modo, nec ad honeſtum, ſed ad turpem effectũ, quod vt plurimùm tendit in peccatum,

ad quæ

ad quæ opera Diuina Gratia, vel Sacramenta Eccle-
ſiarum ſe non extendunt, *vt alias diximus ſupra eod. q.*
6. & ideò cõmuniter appellari ſolet iſte abuſus quidã
Sacramẽtorum, & Sacrilegium. 17. *q. 4. c. ſacrilegium.*
& c. ſi quis contumax. §. 1. Nec dum eſt annus elapſus,
quòd vidi Romæ caſum iuſtum euenire in facto, vbi
duę mulieres impudicę cum Oleo Sancto Baptiſma-
tis & Chriſmatis, quo inunxerunt ſibi labia, dicentes
quædã turpia verba ad formandum Sortilegium, de-
inde deoſculabãtur viros, à quib. amari cupiebant, aſ-
ſerentes, quòd illud Sortilegiũ & obſeruantia opera-
batur maximũ effectum quoad iniungendam dile-
ctionẽ in corde vacuo: nihilominus vidi ambas fuſti-
gari per vrbẽ, & mitratas in loco quodam publico no-
uiſſimè turpiter dehoneſtari, *ſecundum quod dicit Pa-*
nor. in d. c. 2. de Sortil. † Idem dicendũ eſt de his, qui in 17
huiuſmodi Sortilegijs Amatorijs immiſcẽt Aquã Be-
nedictam, ſumptã ex amphora communi, quæ patet
in Eccleſia, Candelas Benedictas, Frondes Palmarũ,
Ramos Oliuarũ Benedictarum, Sacros Agnos Dei, &
ſimilia; iſtud dicitur potiùs abuſus quidã Sacramen-
torum, *vt ſupra proximè diximus*, quàm Hæreſis ex-
preſſa. Idem dicendũ eſt de his, qui aliquas Reliquias
Veſtium Sanctorũ Apoſtolorum, Martyrũ, aut alio-
rum Sanctorũ, vel qui particulã Lapidis Sacrati, Puri-
ficatorij, ſub quo immolatur hoſtia, itẽ Calicis, vel al-
terius Rei Benedictæ ſiue Sacratę cõmiſcuerint in i-
pſis Sortilegijs Amatorijs, dicuntur abuti Sacramen-
tis huiuſmodi, & grauiſſimè peccant, citra tamen Hę-
reſis labẽ, *vt notatur per Old in d. conſ. 210. & Panor. in*
d. ca. 2. de Sortil. vbi expreſsè dicit, quòd quotieſcunq;

non interueniunt ea, de quibus per gl. in d. c. accuſatus. §. ſanè. quamuis inuocentur Dæmones, vt promoueant animum mulieris ad impudicitiam, licèt iſtud ſit grauiſſimum peccatum in ſe, tamen non ſapit Hæreſim, quia proprium eſt Dæmonis tentare creaturam, *vt habetur in Apoc. 2. c. & 16. q. 2. c. viſis. vide S. Tho. in ſum. 2. 2. diſt. 65. art. 3. verſ. dicendum. in tit. de ſuperſt. & Io. Iec. in ſum. in tit. de Sortil. q. 25.* qui omnes tenent, quòd per iſta quis non incidat in Hæ-
18 reſim, dum tamen fiant modo prædicto. † Quæ omnia prædicta limitanda ſunt pluribus modis, & primò, vt non procedant, quotieſcunque in ipſis Sortilegijs celebrantur ſolennia Sacrificia interpoſitis Aris, Idolis, & alijs: *de quibus ſupra in 3. & 6. q.* & Diabolus adoratur, quia iſto caſu committitur Hæreſis, *vt ſæpiùs ſuprà proximè diximus, ita tenet expreſſè Old. in d. conſ. 210. & Gemin. & alij Doc. in d. §. ſanè.* dicentes, quòd peius eſt Adorare Diabolum, quàm Hæreticum. Secundò limitantur vt non procedant in Sacramento Euchariſtiæ Corporis, vel Sanguinis D. N. Ieſu Chriſti, quia tunc committitur Hæreſis. *ita dicit expreſſè gl. in d. §. ſane.* Tertiò limitantur, quando interueniret Rebaptizatio pueri in ipſis Sortilegijs, quia etiam ſaperent iſto caſu Hæreſim manifeſtam. *vt per d. gl. in d. §. ſane.* Quartò limitantur, niſi in ipſis Sortilegijs miniſtrandis Hæreticus interuenerit, *vt*
19 *per d. gl.* † Quintò & vltimò limitanda ſunt, quotieſcunque Dæmonis ſuffragium inuocatur ad Habendum Notitiam eorum, vel Faciendum, quæ ſoli Deo creatori competunt in priuilegium: *de quibus pleniùs diximus ſuprà eadem q. in prin.* & per iſta ſit expedita

hæc

hæc decima vtilis quęſtio: quæ omnia benè nota, quia iſtorum ſcientia eſt maximæ importantiæ, tam reſpectu examinis, quàm pœnarum: *de quibus dicemus infra q. proxima.*

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi quibus Pœnis ſint afficiendi.*

2 *Sortilegia quæ fiunt ad Habendam Notitiam Occultorum, aut Diſtantium, non ſapiunt Hæreſim, & ideò non puniuntur.*

Sortilegi qua Pœna puniri debeant in Foro Conſcientiæ.

3 *Pœna Sortilegiorum in Foro Iudiciali Canonico quæ ſit.*

4 *Laici, & Viles Perſonæ Sortilegia exercentes qualiter puniantur.*

5 *Sortilegus, & qui eum Conſulit, puniuntur Pœna Capitis.*

6 *Sortilegia Amatoria qualiter in Foro Conſcientiæ Puniātur, & qualiter in Foro Iudiciali Canonico.*

7 *Sortilegia Amatoria de Iure Ciu. Capite Plectuntur.*

Pœna Sortilegis imponenda eſt Arbitraria.

8 *Clericus Sortilegus poteſt Officijs, & Beneficijs Priuari.*

Ignorantia, aut Simplicitas in Sortilegio nō excuſat.

9 *Sortilegi Venefici quæ ſint Pœna afficiendi.*

10 *Clericus qui Sortilegium Veneficum exercet, qualiter puniatur in Foro Iudiciali Canonico, & qualiter Laicus.*

11 *Malefici qua mulctentur Pœna de Iure Ciuili.*
Sortilegus ad Domum alterius Accedens ad perpetranda Maleficia qua ſit afficiendus Pœna.
12 *Conſulens aut Vocans Maleficos ad Maleficia facienda, punitur Capitis Pœna.*
13 *Torqueri poteſt quilibet cuiuſuis conditionis pro crimine Sortilegij.*
Sortilegus quo caſu tradatur Beſtijs Vorandus.
Artem Sortilegam, ſeu Magicam Docens, & Diſcens, Pari Pœna plectuntur.
14 *Sortilegi Membri Virilis Languedinem Inducentes, aut alias Vim Generatiuam Impedientes, Vltimo afficiuntur Supplicio.*
Sortilegia ad Bonũ Finem exercens an ſit puniendus.
15 *Maleficiatos Curans per Sortilegia non punitur de Iure Ciuili, ſed de Iure Canonico ſic.*
16 *Aſtrologi, & Chiromantici ſecundum aſtrorum curſum, aut ſigna manuum futura prognoſticantes, an ſint puniendi.*
17 *Sacerdos cauſa doloris Aras Spolians, aut Luminaria conſueta Extinguens, qua afficiatur Pœna.*
18 *Clericus vel etiã Laicus Imaginem Crucis, vel alicuius Sanctorum Conculcans, qualiter puniri debeat.*
19 *Iudæus ſuper Crucem Immunditias Proijciens qua Pœna mulctandus.*
Sacerdos qui ſcienter miſſas celebrauit ſuper Hoſtia non conſecrata pro Sortilegijs faciendis qualiter puniatur.
20 *Prohibitum aliquid facere, aut efficere aliquod antecedens neceſſarium ad illud, paria ſunt.*

21 *Imagi-*

21 *Imagines Baptizantes ad Sortilegia facienda, quæ ſint afficiendi Pœna.*

Reliquias Sanctorum aut Eccleſiæ Sacramenta Sortilegijs immiſcentes pari pœna puniuntur.

22 *Aſtrologi futura prædicentes quæ ſint Pœna mulctandi.*

Sortes in Euangelijs quærentes librum aperiendo, vel alias, debent puniri.

23 *Sortilegus in opere ſanatiuo multas orationes dicens, ſed aliqua verba ſecrete adijciens non ſatis congruentia, an ſit puniendus.*

24 *Breuia aut Ligaturas ad collum maleficiati ſuſpendendas facientes, quæ continent aliquid extrinſecum, an & qualiter ſint puniendi.*

Deus Acheron, in Breuibus adijci ſolitum, an ſit verbum Diabolicum.

25 *Deo Mammonæ ſacrificantes, vt fiant diuites qualiter puniri debeant.*

26 *Sacramenta aut alias Res Sacras aut Benedictas Eccleſiæ Sortilegijs admiſcentes Pari Pœna puniuntur.*

27 *Sortilegia de Iure Ciuili Vltimo puniuntur Supplicio, his demptis, quæ fiunt ad liberationem maleficiatorum.*

Diuinatio quæ fit per Somniorum Interpretationem, an ſit prohibita.

28 *Incantationes quæ fiunt contra Serpentes quando ſint punibiles.*

VNdecimò poſt præmiſſa videndum eſt, † quibus Pœnis iſti Sortilegi puniantur. In qua 1

quæſtione ſimilis diſtinctio de qua ſuprà repetenda eſt, Aut ſapiunt Hæreſim manifeſtè, aut non. Primo caſu Pœnæ ipſorum declaratæ fuerunt *in trac. de hæret. quæſt.* 4. vbi copiosè diximus, quibus Pœnis puniantur Hæretici. Secundo verò caſu, quando non ſapiunt Hæreſim expreſſam: diſtingue, aut ſumus in prima ſpecie Sortilegiorum Diuinatiua, aut in ſecunda, quæ eſt Amatoria, aut in tertia, quæ dicitur Malefica: *de quibus alias diximus ſupra eod. titul. quæſt.* 2. Primo caſu, aut fiunt ad Habendum Notitiam Futurorum, aut eorum, quæ in Corde ſunt Hominis, & iſta, quia ſapiunt Hæreſim manifeſtè, *vt ſuprà proximè diximus*: puniuntur Pœnis Hæreticorum: *de quibus ſupra.* Idem eſt ſi in illis commiſcerent Hoſtiam Sacratam, aut alia: *de quibus per gl. in d. c. accuſatus. §. ſanè, de hæret. lib.* 6. quia tunc Sortilegià ipſa ſaperent Hæreſim manifeſtè, & Hæreticorum pœnis eſſent puniendi, qui præmiſſa faciunt, *ita dicit Old. in d. conſ.* 210. *Panor. in c.* 2. *extra eod. titu. & diximus ſuprà proxima quæſt. circa fin.*

2 † Aut fiunt ad Habendum Notitiam Præſentium Occultorum, prout ſunt furta, rapinæ, incendia, tractatus, adulteria, homicidia occulta, & his ſimilia facinora; aut eorum, quæ iam ſunt de Præterito, ſeu eorum, quæ in Longinquis Partibus fiunt, & ſimilium; quia tunc non ſapiunt Hæreſim manifeſtè, alijs Pœnis puniuntur, quia ſi eſt Clericus, de Iure Can. ſiue Diuino in Foro Conſcientiæ ſubijcitur Pœnitentiæ 40. dierum extra Collegium Eccleſiæ, ſiue Communionem Fidelium, quæ imponitur per ſacerdotem, qua ſubijciuntur etiam Laici, *vt eſt text. in cap.* 1. *de Sortil. & ibi Panor. & alij qui ita declarant*

clarant tex. illum, licèt glo. fin. videatur aliter ſentire, ſed ipſa loquitur de pœnis iudicialibus imponendis a iudice Eccleſiaſtico in Foro Contentioſo ſecundum iura qua gloſſ. ipſa allegat. vt infrà proximè dicam. † Aut ſumus 3 in Foro Contentioſo Iudiciali Canonico, poſtquàm delictum innotuit curiæ, & tunc pro eodem crimine imponuntur Grauiores Pœnę: quia Clericus erit Suſpenſus à Diuinis, & ab Altaris Miniſterio per Annum, & vltrà, ad arbitrium iudicis, ſecundum facti qualitatem, aut turpitudinem, & perſonarum conditionem: quo termino elapſo, Clericus ipſe ſtatim ipſo iure reuertitur ad priſtina ſua, *ita dicit tex. in ca. 2. eo. ti. & ibi per do. Abb. quem vide. & Felyn. & alios,* Laicus verò realiter Excommunicatur. 26. *quæſt.* 5. *c. non oportet.* Sed hoc eſt verum, quotieſcunque ex Simplicitate, & Bono Zelo Clericus peccaſſet, *ſecundum terminos d. cap.* 2. aliàs Grauius Punietur, quia Deponitur ab Omni Ordine Sacro, & Priuatur Omnibus Beneficijs, & Intruditur in Monaſterium ad agendum perpetuam pœnitentiam, *vt habetur* 26. *q.* 5. *c. ſi quis epiſcopus, & ibi gl. idem tenet Pan. in d. c.* 2. & not. quòd vltra pœnas prædictas poterit Iudex Eccleſiaſticus exercere etiam alias Pœnas † contra Laicos 4 huiuſmodi Sortilegia exercentes, quia ſi Serui ſunt, & Viles Perſonæ, poterunt Mitrari, & Fuſtigari, & alijs ſimilibus modis Dehoneſtari; Digniores verò poterunt Relegari, vel ad Perpetuos Carceres Condemnari, *vt in ca. contra idolorum.* 26. *q.* 5. quod eſt verum. Et procedunt illæ vltimæ pœnæ, quotieſcunque aliàs moniti Laici ab ipſis Sortilegijs noluerint ſe abſtinere, & ſic de his, qui pluries inciderunt in crimen.

vide Pan. in d. ca. 1. *de Sor. in gl. fi.* vbi ſubiungendo dicit no. quòd licèt iſtud ſit crimen Eccleſiaſticum, tamen non eſt merè Eccleſiaſticum, quia Iudex etiam [redacted] poteſt de hoc crimine cognoſcere, paritérque punire, licèt reos ipſos Pœnis Grauioribus proſequatur. † De Iure autem Ciuili punitur Pœna Ca-
5 [redacted] legus & Magus, quàm ille, qui Conſulit ipſos, & Sortilegia ipſa confici mandat. *& iſte eſt tex. in l. nemo. C. de malef. & math.* Iſti enim Diuinatores ſunt multùm Deo abhominabiles, & exoſi; ratio eſt, quia volunt ſe facere æquales Deo, dum Diuinam poteſtatem, quæ vertitur in cognitione futurorum, ſibi vſurpare contendunt, & eſſe ſimiles Deo, *& dicit do. Ioan. de Turrecre. in c. contra idolorum. 26. q. 5.* quòd quemadmodum Lucifer, & primi noſtri parentes voluerunt eſſe ſimiles Deo in altitudine, & pulchritudine, in cognitione, & ſcientia boni & mali, ideò omnes de cœlo deiecti fuerunt, quorum quidam in profundum inferni, quidam verò in hoc variarum calamitatum mundo peruenerunt, ita dicendum eſt de iſtis Diuinatoribus qui in cognitione futurorum volunt eſſe æquales Deo, de Eccleſia Dei, quæ pro cœlo figuratur, omninò expellendi
6 [redacted] fidelium gratijs repellendi. Aut † ſu[redacted] Amatoria, & ſi in [redacted] ea, quæ narrantur per gl. in d. c. accuſatus. §. ſanè. dicendum eſt, quòd ſapiant Hæreſim manifeſtè, & puniuntur Pœnis Hæreticorum, *vt ſuprà proximè diximus. Idem dicit Ab. in d. c.* 1. *de Sor.* aut illa non interueniunt, & non ſapiunt Hæreſim; & die, aut ſumus in Foro Conſcientię, & eadem 40. dier.

Pœniten-

Pœnitentia ſubijciuntur tam Clerici, quàm Laici, ſicut alij: *de quib. ſupra d. c. 1. de Sort.* qui tex. loquitur indiſtinctè, & generaliter, de quibuſcunque perſonis, & de hac etiam ſpecie Sortilegiorum, in qua viget eadem ratio, intelligi poteſt *arg. tex. in c. ſi quis epiſcopus. 26. q. 5.* vbi loquitur de omni ſpecie, ex quo etiam non datur diuerſa ratio inter caſum & caſum. *arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. cum ſim. & ita tenent Doct. ibi.* Si verò ſumus in Foro Iudiciali, de Iure Canonico, & eiſdem Pœnis puniũtur Clerici atque Laici, tam prima, quàm ſecunda vice, *prout ſupra proximè diximus in præced. ſpecie. 26. q. 5. c. non oportet. c. ſi quis epiſcopus. c. aliquanti. c. contra idolorum. & ca. augurijs*, quæ omnia iura, maximè. *c. non oportet. & c. aliquanti*, loquuntur de pluribus ſpeciebus Sortilegiorum, & de iſta quoque loquuntur. † De Iure Ciuili ſimiliter eadem Pœ- 7
na Capitis puniuntur. *d. l. nemo. C. eo. tit.* quæ omnes Sortilegorum Profeſſiones, ac Sortilegiorum Species cõplectitur. *vide text. ibi & gl. & l. eorum. in princ. eod. tit.* vbi text. videtur æquiparare quo ad pœnas illos Maleficos qui Flectũt pudicos animos ad Libidinem, & illos, qui contra Salutem Hominum Moliti ſunt, omnes enim Seueriſſimis Pœnis ſunt puniendi, quæ nil denotant niſi vltimum ſupplicium, *vt not. gl. in d. l. eorum, in prin. & l. multi.* Et circa præmiſſa nota vnum ſingulare, quod dixit Abb. *in d. c. 2. de Sorti.* quòd Pœna imponenda iſtis Sortilegis, vel eos Conſulentibus, eſt Arbitraria, poteſtque iudex illam aggrauare, ſeu grauiorem, aut leuiorem imponere, ſecundum qualitatem facti, conditionem perſonarum, & animũ delinquentis, & ſecundum ipſas qualitates,

& acciden-

& accidentia, Pœnas ipſas moderari, *arg. l. hodie. & l. aut facta. ff. de pæn. & l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. inf.* 24. *q.* 1. *c. non afferamus.* Hoc tamen procedit de Iure Canonico in Foro Eccleſiaſtico, de Iure
8 enim Ciuili, ſecùs eſt, *vt ſuprà proximè dixi.* † Et nota etiam aliud quod dicit Abb. ibi. quòd Clericus per huiuſmodi Sortilegia, de quibus ibi, potuiſſet Officijs, & Beneficijs Eccleſiaſticis Priuari. *arg. text.* 26. *q.* 5. *c. aliquanti*, ſed ibi ideò Clericus ille fuit dignus miſericordia, vt illa minori Suſpenſionis Pœna puniretur, quia ex ſimplicitate peccauit, & bono zelo, pro inueniendis bonis Eccleſiæ, quæ fuerant furto ſubtracta, *vt dicitur in d. c.* 2. aliàs grauiùs fuiſſet punitus, quæ nota pro limitatione eorum quæ ſuprà dixi. Et nota etiam hoc aliud quod in iſtis criminibus non parcitur Simplicitati, nec Ignorantiæ, quia licèt Sortilegia ipſa facta fuerint bono zelo, & ad bonum effectum, ſcilicet reperiendi res Eccleſiæ furto ſubtractas, nihilominus puniuntur qui illa conficiunt, aut conſulunt facientes. *d. c.* 2. *de Sortil. & ibi Panor.* vbi dicit, quòd iſto caſu mitiùs puniuntur, ex quo tex. iuncta hac doctrina apparet deciſio illius caſus, an liceat hæc Sortilegia fieri ad Sanandum corpora maleficiata; & ſi quis Maleficis remedijs, & arte prædicta aliquos ſanauerit, an puniatur, & qua Pœna, *de quibus habetur* 26. *q. vlt. c. admoneant, & dicemus ea. q. loco*
9 *ſuo.* † Aut ſumus in tertia ſpecie principali, quæ dicitur Venefica, & ſi in ea interueniunt aliqua de his quę narrat *gl. in d. c. accuſatus.* §. *ſanè.* dicendum eſt, quòd ſapiant Hæreſim manifeſtè, & Pœnis Hæreticorum ſint puniēdi, *vt alias diximus ſuprà*; ſi verò ea non interue-

terueniunt, vel alia his ſimilia, & tunc aliter puniuntur; quia aut ſumus in Foro Conſcientiæ, & punitur fabricans. & ille qui Conſulit Pœnitentia Exilij 40. dierum extra Gremium Eccleſiæ, & Fidelium Communionem *d.c.1. de Sortilegi. iuncto c. ſi quis epiſcopus. 26.q.5.* & licèt *tex. in d.c.1.* loqui videatur de alia ſpecie. ſ. Diuinatoria, tamen *ca. ſi quis epiſcopus.* loquitur generaliter de omnibus, & in fine vna & eadem Pœna omnes punit, qua Pœna tam Clerici quàm Laici ſubijciuntur, quia *tex. in d.c.* loquitur generaliter & indiſtinctè *l. de precio. ff. de publi. & 26.q.5.c. aliquanti.* & cum hac ſolu. videntur tranſire Doc. *in d.c.1.* nullam facientes differentiam de aliqua ſpecie Sortilegiorum aut Perſonis.

† Aut ſumus in Foro Canonico Contentioſo, & ſic in Foro Fori, ſi Laicus hoc cri- 10
mine peccauit, prima vice erit Excommunicandus, & ab Eccleſia Remouendus, *26.q.5.c. ſi quis epiſcopus. & c. aliquanti.* ſi verò ſemel monitus, adhuc in eodem propoſito perſeuerando iterum commiſit idem delictum, & tunc ſi eſt Vilis Perſona, debet Fuſtibus cædi, ſiue Fuſtigari publicè per vrbem, Mitrari, & publicè tanquam infamis Dehoneſtari: Digniores verò Relegantur in Carceribus, ſiue ad Perpetuos Carceres condemnantur. *26.q.5.c. contra idolorum.* Clerici verò efficiuntur Infames, & omnibus Officijs atq; Beneficijs Eccleſiaſticis priuantur. & nihilominus ipſi quoq; Intruduntur Carceribus, aut in Monaſterium ad agendum perpetuam pœnitentiam. *26.q.5.c. ſi quis epiſcopus. & c. aliquanti. & ſeq.* in hoc tamen non recederem ab opi. Abb. *de qua in d.c.2. de Sort.* quòd ſit conſideranda Conditio Perſonæ, Qualitas Facti, &

Animus

Animus delinquentis, ſecundum qualitates illas Pœnas ipſorum quandoque augeri, quandoque verò minui, iuxta ſanum Iudicis Arbitrium.
11 † De Iure autem Ciuili hæc Sortilegia grauiùs puniuntur, quia Iura ipſa multùm abhorrent Artem Maleficam: *vt in toto tit. C. de malef. & mathema.* & ideò omnes Malefici puniuntur Vltimo Supplicio *l. nemo. l. multi. l. & ſi excepta. & l. eorum. in princip. C. eod. tit.* & ideò lex vocat illos Humani Generis Inimicos; ex quo vt plurimùm quærunt innocentum corpora illis Veneficijs labefactare *d. l. multi. d. l. Et ſi excepta*, vbi etiam appellantur Hoſtes Communis Salutis *d. l. multi*, & Naturæ Humanæ Inimici. *l. fin eod. titu.* Realiter igitur puniuntur Pœna Capitis, tam ipſi Magiſtri, quàm hi, qui illos Conſulunt, & hæc Fieri Mandant. *d. l. nemo. in fi. & l. multi.* ſi quis verò Magiſter ad alterius Domum Acceſſerit exercendi Maleficij cauſa, Igne Concrematur, is verò, qui illum Præmijs, & Suaſionib. Euocauerit, & Aſſociauerit, omnia eius Bona Publicantur, & in Inſulam Deportatur. Sed cõtra hoc eſt text.
12 *in l nemo. C eod. tit.* vbi dicitur † quòd ille, qui Conſulit, & Vocat iſtos Magiſtros, punitur Pœna capitis. Solu. gloſſ. *in d. l. nemo.* refert vtranque pœnam, ſed non ſoluit contrarium, quidam dixerunt, quòd *in d. l. nullus*, licet iſte Magiſter fuerit adductus ad Domum alterius cauſa faciendi Sortilegia, ipſa tamen non fuerunt facta; *in d. l. nemo.* facta fuerant, hæc ſolutio non placet, quia ſapit Diuinationem, quia ſi non apparet, quòd *in d. l. nullus.* nulla fuerint facta Sortilegia, minus etiam apparet *in d. l. nemo.* quòd facta vel non fuerint, niſi diceres, quòd ille, qui Conſuluit, interuenit

in eis,

in eis, & credit hæc quæ fiunt eſſe vera, propterea grauiùs punitur *vt d. l. nemo* is verò qui Adducit Maleficum ſiue Sortilegum ad Domum alterius, poteſt eſſe, quòd ſit ignarus, puta famulus vel alius, qui non interuenit, vel non credit in eis, ideò mitius punitur, tamē in hoc cogita. Et nota, quòd iſtorum amicitiam, & conuerſationem, quamuis vetus beneuolētia fuerit, debemus relinquere, & eos omninò euitare, qui verò contrafecerint, omnibus eorum bonis publicatis, in Inſulam Deportandi ſunt *d. l. nullus.* † Et nota, 13 quòd pro iſto crimine omnes poterunt indiſtinctè Torqueri, nō obſtante, quocunq; priuilegio dignitatis; quod eſt ſpeciale in iſto crimine, & ex hoc nota limitationē ad l. milites. l. decuriones. & l. diuo Marco. C. de queſt. Si quis autē de hoc crimine teſtib. cōuictus fuerit, & nihilominus obſtinato corde inſtiterit in negādo, etiā preſentib. teſtib. q illius deregerūt facinus, tradit' Viuus Beſtijs Vorādus, ac Dentib. & Vngulis Lacerandus, *ita dicit tex. in d. l. & ſi excepta. in fin.* Et nota etiā, q eadē Pœna Capitis punit' ille, qui Docet artē predictā, & ille, q ipsā Addiſcit. *l. culpa. & ibi gl. C. eo ti.* q videt' eſſe ſpeciale in iſto crimine: in crimine Hereſis eſt cōtra. *l. quicūq. § cos verò. C. de haret.* vbi minori Pœna. ſc. pecuniaria decē librarū auri puniūt' Scholares, Magiſtri verò Pœna Capitis. † Eadem 14 Pœna Vltimi Supplicij puniūtur, q eiſdē Maleficijs Inducūt Mēbri Lāguedinē, & Virtutē Viri aut Mulieris Generatiuā Impediūt, aut Lactētes Nutrices Deſiccāt, vel quouis alio modo ipſa Sortilegia, & Maleficia cōficiūt, ſiue In Corpore p Cibū vel Potū, ſiue Extra Corp' aliquo ex modis *de quib. dixim' ſuprà in 2. et 3. q.*

Sed

Sed quæro nunc, quid ſi aliquis Sortilegus Sortilegià exercet ad Bonum Finem. I. ad Sanandum Ægrotos Maleficiatos, & Soluendum aliorum Facturas, an hoc liceat impunè fieri, & videtur dicendum quod ſic, ex quo facto nemini nocent, ſed alicui proſunt, non ſunt ergò digni punitione aliqua, *& de hoc eſt text. in l. eorum. §. nullis verò. C. eodem titul.* vbi ille qui fecit Sortilegia ad incantandum imbres, ne noceant ſegetibus vel plantis, nulla Pœna punitur, & ideò Bartol. ibi per illum text. decidit hanc quæſtio. dicens, quòd non debet qui Curat iſtos Infirmos Maleficiatos Aliqua Pœna puniri: hoc tamen eſt verum de Iure Ciuili; vt ibi; ſecùs autem eſt de Iure Canonico, quia Eccleſia ſummoperè abhorret iſta remedia Sortilega, etiamſi fiant ad effectum recuperandæ ſanitatis, non vult fieri poſſe hac ratione, quia non licèt inuocare auxilium Dæmonis etiam pro mille corporum ſanitatibus recuperandis, quia minus malum eſt quòd pereat corpus, quàm anima, cuius maius eſſet detrimentum, *vide tex. in can. admoneant. 26. q. 7.* & ſi quis hæc facere præſumpſerit, ſi Clericus eſt, Degradetur, & omni Officio ac Beneficio Eccleſiaſticò Priuandus erit: Laicus autem excommunicandus. *pro quo facit etiam tex. in c. nec mirum. §. ad hæc autem. 26. q. 5.* vbi omnes iſtæ Ligaturæ, & Superſtitioſà Incantationum Remedia ſunt omninò damnata, quia hæc fieri non poſſunt abſque Dæmonis operà, & ſuffragio, & ideò dicit S. Auguſt. *libro 10. de ciu. Dei, cuius verba relata ſunt in d. ca. nec mirum*, quòd hæc ſunt alia remedia, quæ ars non commendat medicorum, & ab Eccleſia omninò reprobata, meritò

ſunt

ſunt Chriſti fidelibus euitanda, *vide S. Thom. in 2. 2. diſtin. 95. artic. 3. in verſ. dicendum. titu. de ſuperſtitio. & Ioan. Iec. in ſum. conf. eodem titul. quæſt. 2. 11. 13.* Vltra ea quæ diximus ſuprà in prima ſpecie Diuinatiua, addenda ſunt hæc; † quid dicendum ſit de Aſtrologis, 16
& Chiromanticis, qui ſecundum curſum aſtrorum & ſigna cœleſtia futura prognoſticant, an liceat hoc facere, vel ſint puniendi ſicut Augures, & Aruſpices, aut alio modo. Reſpondeo, aut hi futura prædicunt ex certa ſcientia, imponentes futuris contingentibus rebus neceſsitatem quandam, quam dicunt cauſari ex motu corporum cœleſtium, & iſto modo ſunt Hæretici, & puniuntur vt Hæretici, *vt latè diximus ſuprà hac quæſtio. in princip. & quæſtione præcedenti.* Ratio eſt, quia ſigna non ſunt cauſæ rerum finales, imponentes neceſſitatem humanis rebus agendis aut homini, ſed ſunt ſigna quædam inclinatiua, ſiue indicatiua rerum futurarum, ſecundum communiter accidentia, per regulas quaſdam & naturas corporum cœleſtium, quæ multoties fallunt, quibus non ſubijcitur neceſſariò natura humana, quin poſsit illa euitare, & vti liberi arbitrij poteſtate, *vide Abb. in dict. ca. 2. eodem titul. & Ioan. Iect. in ſumma conſeſſ. eodem tit. quæſt. 5.* aut illa prædicunt demonſtratiuè, præſumptiuè, ſiue inclinatiuè, aſſerentes, quòd ex motu corporum cœleſtium tale quid, inclinatiuè demonſtretur ſiue figuretur in actibus hominum inferioribus, & hoc modo non eſt peccatum, ex quo nullam imponunt neceſsitatem, ſed inclinationem quandam, quam quis li-

berè euitare poterit, ſi velit vti prudentia, & ſui liberi arbitrij poteſtate, *vt latiùs dicemus infrà, & habetur per Abb. in dict. cap. 2. eod. tit.* Pro faciliori intelligentia præmiſſorũ, ſubijciam infraſcriptas quæſtiones ſpeciales, declarando Pœnas criminis cuiuſque.
17 † Et primò quæro, quid de Sacerdotibus, qui cauſa doloris Spoliant Aras, aut Extinguunt Luminaria conſueta, qua Pœna puniantur? dic, quòd Clericus Honore, & Dignitate priuatur, & ſic efficitur Infamis, *vt in can. quicunque. in 1. reſponſo. 26. quæſt. 5. & Ioan. Iec. in ſum. confeſſ. eodem titul. quæſtione 18.* & hoc niſi ſpontè de præmiſsis coram Epiſcopo, vel Metropolitano ſe culpabiles detulerint, & de ipſis condignam peregerint pœnitentiam, *dicto can. quicunque.* Alij ſacerdotes reperiuntur, qui ſumpta veſte lugubri miſſas defunctorum celebrant pro viuentibus cauſa inimicitiæ, vt is, pro quo Sacrificium ipſum offerunt, moriatur, an incurrat mortis periculum, qua pœna ſint puniendi? dic iſto caſu, quòd Sacerdos vel clericus, qui ſcienter iſta fecerit, à proprij ordinis gradu priuatur, & perpetui exilij ergaſtulo vnà cum eo, qui ipſum Sacerdotem conſulit, aut præmiſſa fieri ordinauit ſiue mandauit, relegatur, *vt text. in dicto can. quicunque. in fin. 26. q. 5. & Ioan. Iec. in ſum. confeſſ.*
18 *eodem titul. quæſt. 20.* Deinde quæro, † quid de Clericis vel Laicis, qui Imaginem Crucis, aut Beatæ Mariæ Virginis, ſeu aliorum Sanctorum proiecerunt in terram, illaſque vrticis, ſpinis, vel pedibus conculcarunt, qua Pœna puniendi ſunt? caſus iſte ponitur *per textum in ca. ſi Canonici. §. finali, de* [illegible] *offic.*

offic. ordina. libro ſexto. vbi dicit, quòd vltrix ſic procedat dura ſententia contra eos, per quam alij id facinus patrare pertimeſcant, gloſſ. verò declarando textum primò dicit, quòd erunt priuandi loci dignitate atque honore, niſi Clerici ſatisfactione coram Metropolitano ſe ſufficienter purgauerint, demùm deuenit ad aliam Pœnam, dicens, quòd ſtetur arbitrio iudicis, concludens in effectu, quòd ſit Pœna arbitraria, pro prima allegat *text. in dict. can. quicunque. 26. quæſtio. 5. & l. 1. ff. de iure delib. cum qua gloſſ. tranſit Gem. ibi, Arch. autem dicit*, quòd poterunt temporaliter puniri, quòd in vinculis publicis conuinciantur, *vt leg. 1. C. de his qui ad ſtatu. conf. & ff. de pœnis leg. capitalium. §. qui ad ſtatuas*, vel quòd moriantur, *vt notatur in lege prima, Cod. ne lice. ſign. ſaluat. &c.* & hæc vltima Pœna infertur de rigore Iuris Ciuilis, *vt dicta lege 1.* aliæ verò ſuperiores inferri poſſunt per Iudicem Eccleſiaſticum, *vt dicunt Doctores in dicto can. ſi canonici. §. finali.*

† Videndum eſſet etiam, quid de Iudæo, qui ſuper Crucem, dum deferretur publicè per vrbem, Proiecit Immunditias, qua Pœna puniatur, 19 *iſtum caſum decidit Petr. de Anch. in conſilio 15. quod incipit, Spiritualis iudex in prouincia Romandiolæ;* vbi dicit, quòd Iudæus iſte poterit per vtrunque iudicem caſtigari, Eccleſiaſticum, & Laicum, & Seueris Pœnis puniri. Quæro quid dicendum ſit de his, qui in Sortilegijs commiſcuerunt Hoſtiam non ſacratam, ſuper qua tamen celebrata fuit vna aut plures miſſæ, qua Pœna puniatur Sacerdos, qui

ſcienter ſuper Hoſtia illa celebrauit miſſas, vel qui celebrando non conſecrat aliquid, ſed capit panem & vinum apud altare ſine Sacramento, & omnes ac ſingulas cæremonias, & ſolennitates fecit apud altare, excepta cōſecratione, qua Pœna puniatur: *caſus iſte ponitur in cap. homine. de celebra. miſ.* vbi textus nullam ponit Pœnam Temporalem, ſed credo quòd ſit Pœna Arbitraria in eo qui celebrat miſſam, & ſine conſecratione accipit Hoſtiam, & vinum, quam iudex Eccleſiaſticus ſibi iniunget loco pœnitentiæ, is verò, qui ſcienter celebrat ſuper Hoſtia aut alia re, cum qua fieri debent Sortilegia, grauiùs puniendus eſt, ſicut is
20 qui Sortilegia ipſa conficeret, † quia paria ſunt, aliquid prohibitum facere, vel efficere aliquid neceſſarium antecedens, per quod peruenitur ad illud, *vt l. oratio. ff. de ſponſa. vide textum in dicto canon. ſi quis epiſcopus. 26. quæſtio 5.* qui loquitur generaliter de omnibus Sortilegijs, ille enim, qui habuit animum delinquendi, & deuenit ad actum proximū delicto, habetur ac ſi feciſſet, & conſummaſſet delictum, non ſolum de Iure Canonico, *vt in capit. ſicut dignum, de homic. cum multis ſimilibus,* ſed etiam de Iure Ciuili, *vt l. is qui cum telo. Cod. ad leg. Cornel. de ſicar. & leg. 1. §. diuus. & ibi Bartol. ff. eodem titul. & habetur per Pan. in dicto cap. 2. de Sortileg. & Ioa. Iec. in ſum. conf. eodem titul. quæſtione 24. & Old. in d. conſi. 210. in 3. colum.* Laicus vero excommunicatur, & relegatur de Iure Canonico in Foro Iudiciali. *can. aliquanti. 26. quæſtione quinta.* ſed ſi ſemel monitus, iterum ſe immiſceat in prædictis, ſi eſt nobilis, intruditur in carcerem,

cerem, ignobilis fuſtigatur, mitratur, & publicè dehoneſtatur. *d.c.ſi quis epiſcopus.c.aliquanti.& c.ſortes. cum alijs ſequent.*

21 † Quid dicendum de his, qui Imagines Conficiunt atque Baptizant, & cum illis conficiunt Sortilegia? dic, aut Sortilegia ipſa fiunt ad aliquẽ effectum, qui Dæmoni nõ conuenit, ſed ſoli Deo, & ſapiunt Hæreſim manifeſtè, *vt ſuprà diximus, quæſtione præcedenti*, & ideò puniendi ſunt vt Hæretici, *vt ſuprà diximus tit. 1 quæſt. 3.* ſalua tamẽ doctrina gloſ. *de qua in dict. cap. accuſatus. §. ſane. de hæret. lib. 6.* & ſaluis etiam limitationibus: *de quibus infrà in fin.* dico illos eſſe puniendos eiſdem Pœnis, quibus alij in ſuperioribus caſibus, *vide Oldr. in dicto conſilio 210. vbi de hoc facit mentionem expreſſam, & Ioan. Iec. in ſum. conf. eod. titul. quæſt. 12.* Idem dicendum eſt de his, qui in ipſis Sortilegijs immiſcent Sacras Reliquias Sanctorũ Martyrum: ſcilicet ex membris vel oſsibus, aut de veſtibus eorundẽ, *d.c.ſi quis epiſcopus.& c.aliquanti. & Panor. in d.ca.2. & Ioan. Iec. in tit. in ſumma. qu. 16.* Idem etiam iudicandum eſt de his, qui Sacramenta Eccleſiarum, ſcilicet Oleum Sanctum Baptiſmatis, Chriſmatis, aut Extremæ Vnctionis, ſeu Aquam Fontis Baptiſmatis, & ſimilia. *dict. ca. 2. & ibi Abb. & dict. ca ſi quis epiſcopus. cum alijs ſequentib.* Idem quoque cenſendum eſt de his, qui in eiſdem Sortilegijs admiſcent Aquam Benedictam, Candelas Benedictas, Sacros Agnos Dei, Ramos Oliuarum, aut Frondes Palmarum, & ſimilia, *de quibus habetur per Ioan. Iec. in dicta ſumma eodem titul. quæſtione vltim.* † Iuxta 22 prædicta videndum eſt, quid de Aſtrologis, qui futu-

futura prædicunt, an puniantur, & qua Pœna: dic, aut illa prædicunt ex certa ſcientia, quaſi ſigna illa, quæ futura coniecturantur, ſint cauſæ rerum, imponentes futuris rebus neceſſitatem in eſſe, quod ſic erunt, vel ſic omninò, & iſtud eſt Hæreticum, & puniri debent vt Hæretici, quia futurorum notitia certa, prout eſt in eſſe rei, eſt ſolius Dei, *vt habetur Matth. 22. c. & 2. q. 4. c. conſuluiſti, & 26. q. 3. c. ſciendum. & latè diximus ſuprà, quæſtio. præced.* aut illa prædicunt coniecturaliter, demonſtratiuè ſiue inclinatiuè, & illo modo non errant, nec puniuntur aliqua Pœna, quia verũ eſt, quòd corpora cœleſtia habent quædam motiua, & inclinationes ad corpora inferiora, & oӯationes humanas, ſecundum quas multoties ſic fieri contingunt, quamuis euitari poſſunt, & propterea dicitur, quòd illa ſint ſigna rerũ, non autem cauſæ rerum, *de quibus vide Panor. in d. c. 2. extra eod. tit. 3. col.* Quid enim dicendum ſit de his, qui Sortes quærunt in Euangelijs, aperiendo librum, & Sortificando in illis? dic, quòd ӯhibitum eſt, & puniuntur qui præmiſſa faciunt modo quo ſuprà, *26. q. 2. c. hi qui.* Et quia diximus ſuprà, quòd ſint prohibita remedia Sortilegiorum, quæ fiunt ad ſanandũ corpꝰ maleficiatũ de Iure Canonico, licèt de Iure Ciuili permiſſa ſint, *vt ſ. diximus ea. q.* † Quæro nunc, quid ſi aliquis in opere ſanatiuo dixit plura verba honeſta, & ſanctas, ac deuotas orationes Dei Beatæq; Virginis Mariæ, & aliorum S. S. & illa eadem fecerit dicere ӯipſum maleficiatũ ad deuotionẽ Beatæ Virginis Mariæ, aut alicuius S. Martyris: nihilo-

hilominus poſteà Magiſter ſiue Magiſtra Sortilegiorũ, aliqua verba extranea dixerit publicè vel ſecrètè, q̃ non videntur congruere illi operi religioſo, & ſanitatis, an iſta dicatur eſſe ſuperſtitioſa, & punienda: dic q̃ ſic, quia quotieſcunque cũ rebus aut verbis Religioſis ſiue Eccleſiaſticis miſcentur aliqua verba extranea, & quæ naturaliter non tendunt ad opus illud ſanitatis, nec poſſunt naturaliter talem effectum operari neceſſariò, tunc dicuntur eſſe ſuperſtitioſa, & faciunt totum opus ſuperſtitioſum, & damnabile, quod eſt maximè, quotieſcunq; adiunguntur nomina quædam ignota, aut characteres, ſeu aliæ diuerſæ obſeruationes, quas manifeſtum eſt naturaliter efficaciã ad ſanitatẽ habere nõ poſſe, illa nõ fiũt ſine ſupſtitione, & Dęmonis miniſterio, *vt dicit S. Th. in ſum. 2. 2. q. 95. ar. 2. ver. dicendũ. in ti. de ſuperſtitio. & Io. Lec. in ſum. conf. eo ti. q. 11.* Et ꝓptereà ſunt puniẽda de Iure Canonico, q̃a ſi Clericus eſt, q̃ talia fecit, deponitur, Laicus verò excõmunicatur ꝓ prima vice, *26. q. 7. c. admoneant.* ſed ſi monit⁹, ſpreta monitione iterũ ſe ingeſſerit in eiſdẽ, ſi eſt nobilis vir, & honeſtę familię, incarceratur, aut relegat̃, ignobilis verò cũ vitupio fuſtib. cęditur. *26. q. 5. c. ſi q̃s epiſcop⁹. c. aliquãti. c. ſortes. & c. ſeq per Ab. in d. c. 2. de Sort.* vbi dicit, q̃ pœna iſtorũ eſt arbitraria, & hoc puto veri⁹ ſecundũ qualitatẽ facti, conditionẽ pſonarũ, & animũ delinquẽtis, *arg. l. aut facta. & l. reſpiciendũ. §. delinquũt. ff. de pœ. & l. q̃d ergò. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infa. c. ſicut dignũ. in pr. de homic.* De Iure aũt Ciuili remedia iſta nõ puniunt̃, dũmodò fiãt ad fin. bonũ,

d.l.eorum.§.fi.& ibi Bart. C.de Maleſ. & aliàs diximus ſuprà
24 *eo.q.6.*† Idem dicendũ eſt de his, qui faciunt Schedulas, aut Breuia. & Ligaturas ſuſpendendas, & deferendas ad collum maleficiati, cum continent aliquid extrinſecum ſiue extraneum, ſignũ, character, aut nomen, quod naturaliter nõ tendit ad concluſionem, & intellectum aliorum verborum, vel ad opus ſanctitatis, tunc iudicatur illud eſſe ſuperſtitioſum, & punibile, quia fieri nõ poteſt abſque ſuffragio, & inſtructione Diaboli, *vt dicunt ſupradicti Doc. in locis prædictis, & habetur in c.nec mirum.§.ad hæc omnia. 26.q.5.& per S.Aug.in libr.21.de ciuitate Dei,* & ideò puniuntur his Pœnis, quas ſuprà diximus *hac ead.quæſt. in membris proximè relatis.* Quid ſi inter alia verba vel nomina Dei, quæ iſtæ Maleficæ ſæpiùs deſcribere faciunt in earum Schedulis vel Breuibus appoſuerint hoc verbum Deus Acharon, an ſit verbum Superſtitioſum, & Diabolicum; dic quòd ſic, quia illud eſt nomen Beelzebub Principis Dæmoniorum, *vt habetur 4.Regum 1.c.* dum Elias monitus ab Angelo, reprehendit Ochoſiam Regem ſub his verbis: Nunquid non eſt nobis Deus in Iſraël, vt eatis ad conſulendum Beelzebub Deum Acharon? ideò de lectulo ſuper quem aſcendiſti, non deſcendes, ſed mortem morieris, quod benè nota, quia ſæpiùs iſtis Schedulis, & Breuibus, hoc nomen, ſcilicet, Deus Acharon, reperies expreſſum, *vide do.Io. de Tur.crem. in c.contra idolorum. 26.q.5. & do.Ioan.Iec. in ſum.conf. eod. tit.q.11.& 15.*
25 Quid dicendũ de his, qui ſacrificant Mammonę Deo nummorum, vt diuites efficiantur,

tur, quà Pœna ſunt puniendi: dic quòd eſt priuatus ipſo iure omni officio, beneficio, honore, & dignitate, ſiue occultū ſit crimen ſiue publicū, & ideò neceſſariò indiget diſpenſatione, ſi vult ampliùs celebrare. Quidā alij dixerunt, quòd quando crimen eſt occultum, poſſunt agere pœnitētiam confitendo peccatum ſuum, & non incurrunt Pœnam illam priuationis, & ideò non indigent neceſſariò diſpenſatione; ſi verò crimen eſt publicum aut notorium, tunc incurrit irregularitatem, & priuationem ipſo iure, & indiget diſpenſatione. Nihilominus præcedens opinio videtur eſſe magis tuta in Foro Conſcientiæ, vt quis petat diſpenſationem, etiam quando crimen eſſet occultum. *vide d. Ioan. Tec. in ſumma conf. tit. q. vlt.* † Vbi iſtis æquiparatur etiam ſacerdos, qui 26
in Sortilegijs immiſcet Sacramenta Eccleſiaſtica, ſcilicet Oleum Sanctum Chriſmatis, Baptiſmi, vel Extremæ Vnctionis, aut Aquam Fontis Baptiſmatis, qui eiſdem Pœnis punitur, *de quibus aliàs diximus ſuprà ea q.* Laici verò de Iure Canonico prima vice ſunt excommunicati, & ſunt à limine Eccleſiæ repellendi, ſed ſi poſt primam monitionem iterum ſe ingeſſerint in eiſdem, ſi nobilis eſt, condemnatur ad perpetuos carceres, ignobilis verò fuſtigatur, publicè cum maximo dedecore, deinde in exilium condemnatur. *ſecundum quod habetur 26. q. 5. c. ſi quis epiſcopus. c. aliquanti cum alijs ſeq. Abb. tamen dixit in d. c. 2. de Sorti.* quòd iſtorum Pœnæ erunt arbitrariæ, mitigandæ, alterandæ, ſecūdum facti qualitatem, aut turpitudinem, ſeu ſcandalum.

lum, quod inde poſſet oriri, aut exortum iam eſſet, item perſonarum conditionem, & animum delinquentis, aut ſi ex ſimplicitate dicitur lapſus in illud, & ad aliquem bonum effe-ctum, *vt habetur in dict.ca.2. extra eod.tit.* vel ſi ex propria malitia animo aliquem decipiendi, & ſimilia, *vt ibi per Abbatem latiùs dicitur, & diximus ſuprà pro-*
27 *ximè, vide tex. in ca. ſicut dignum. in princ de hom.* † de Iure verò Ciuili pro omnibus Sortilegijs huiuſmodi eſt Pœna Vltimi Supplicij *l. eorum in princ. leg. nemo. l. multi. l. & ſi excepta. Cod. eod titul.* Exceptis Sortilegijs quæ fiunt ad Sanandum Maleficiatum, vel Liberandum aliquem ab alia Infirmitate, aut Incantandum Imbres, Grandines & Fulgura, ne noceant ſegetibus, arboribus, & plantis, aut animalibus, & fœtibus eorũ, omnia iſta quæ proſunt, & non nocent reb. temporalibus, aut perſonis, permiſſa ſunt de Iure Ciuili, & nullam Pœnam merentur. *dict. l. eorum. §. ſi. & ibi Bart. Cod. eo. titul, & aliàs diximus ſuprà.* Videndum quoque eſſet quid de Diuinationibus, quæ fiunt per Somnia, ſecundum illorum Interpretationem, prout habetur in ſomnijs Danielis, & per do. Albumaſar. *in lib. quem fecit de interpretatio. ſomnio. de quibus latè vide do. Ioan. Iec. in ſum. conſ. eod. titul. quæſtione 6.* & quid dicendum ſit de Incantationibus Serpentum; illis videlicet, quæ fiunt
28 contra Serpentes † vbi dicas, quòd aut in illis Præcantationibus imploratur duntaxat auxilium Dei ſimpliciter cum deuotione abſque aliqua machinatione intrinſeca, vel extrinſeca,

&

& non erunt reprobandæ, imò commendandæ, aut in illis imploratur Diaboli ſuffragium, vt ſortiantur effectum, ſiue tacitè, ſiue expreſſè, & erunt illicitæ penitus, & damnabiles, ſed qualiter cognoſci poterit, an ſint licitæ, vel illicitæ, & an, & quando in eis imploretur auxilium Dæmonis, tacitè, vel expreſſè? vel ſolius Dei? dic quòd eſt diligenter aduertendum ad verba ipſa, item ad modum, ritum & ordinem ipſius Incantationis, quia ſi in eis inſunt aliqua verba extranea, vel ignota nomina, aut characteres, ſiue verba quædam extranea, quæ non congruunt concluſioni, nec naturæ verborum ſupradictorum, nec poſſunt ſecundum eorum naturam aliquid operari circa effectum de quo agitur, tunc opera ipſa dici non poſſunt, niſi ſuperſtitioſa, & Diabolica, in quibus Diabolus plurimùm operatur, & illius ſuffragium ſaltem tacitè inuocatur, *ſecundum quod concludit Ioan. Iec. in ſumma confeſ. eod. titul. quæſtione 15. & diximus ſup. ea. quæſt. in illo art. de remed. quæ fiunt contra maleficiatum*, & ideò iſto caſu puniendi erunt de Iure Canonico Pœnis ſuprà proximè dictis. De Iure verò Ciuili nulla Pœna erunt puniendi, ex quo dictæ Incantationes fiunt, vt proſint ſcilicet, ne hominibus noceant Serpentes. Verùm, quia in iſtis Sortilegijs Amatorijs maximè & Veneficis, quæ dicuntur fieri in corpore, ſæpiùs interueniunt Pocula quædam, quæ traduntur potanda perſonæ maleficiandæ, quę cõmuniter appellari ſolent Pocula Amatoria, aut Venefica, ex quorum potu quandoque præter

ſpem,

ſpem, & intentionem tradentis mors abſorbentis ſuccedit, quandoque verò non: ideò aliqua de ipſis Poculis ſpecialiter videamus.

QVAESTIO XII.

SVMMARIVM.

1 *Poculum Amatorium Miniſtrans qua ſit Pœna afficiendus.*

2 *Poculum Amatorium qui Miniſtrat punitur, ſi inde Mors ſequatur.*

3 *Pœna Vltimi Supplicij punitur quis quandoq; pro homicidio ſine dolo commiſſo.*

4 *Venenorum plures ſunt ſpecies, quædam enim Bona ſunt & quædam Mala.*

Venenum dictio, media eſt ſiue promiſcua.

5 *Venena non ſemper hominis necandi cauſa fiunt.*

Pœna legis Corneliæ de ſicarijs, eſt hodie Pœna Capitis.

6 *Fato non noxæ imputantur, quæ abſq; fraude caſu improuiſo accidunt.*

Percutiens non occidendi animo mitiùs punitur.

7 *Venenum Amatorium, vel Sanatiuum, ſeu Conceptionis, non animo occidendi propinans, non punitur L. Corn. de ſicar. Etiam ſi mors ſecuta fuerit.*

8 *Venenum Conceptionis bono animo propinans relegatur, ſi ea quæ illud aſſumpſit moriatur.*

Venenum Amatorium, Sanatiuum, & Conceptionis, an & ad quid æquiparentur.

9 *Determinans ad plura determinabilia relatum, pariformiter*

miter illa determinare debet, & numero 16.

10 Poculum Amatorium Miniſtrans cauſa occidendi infantem in vtero & cauſa fornicandi, homicida eſt.

11 Poculum Amatorium ſi ab aliquo propinetur, quæ in illo conſiderentur.

12 Pœna Poculi Amatorij quæ ſit, ſi mors ſequatur abſorbentis.

13 Venenum Amatorium arte Malefica confectum propinans, morte punitur, ſi mors ſorbentis ſequatur.

14 Venena Amatoria & Sanatiua, non facta arte Malefica, nec ad malum finem propinans, non punitur morte.

15 Pocula Amatoria propinans quando puniatur, & quando non.

17 Opera facta arte Malefica valdè ſunt deteſtanda.

18 Medicus dans Venenum Sanatiuum ægroto, an puniatur, ſi ægrotus ex illo moriatur.

Poculum Abortionis, ſeu Amatorium Miniſtrans punitur, ſi ſumens inde moriatur.

19 Venenum Conceptionis propinans Relegatur, ſi ea quæ ſumpſit, ex hoc moriatur.

20 Venenum Sanatiuum cauſa ſanitatis immixtum medelis propinans non punitur, etiam ſi mors ſorbentis ſequatur.

21 Venenum Miniſtrans Sterilitatis, tanquam homicida puniendus erit.

DVodecimò igitur nunc quæro. † Si quis miniſtrauerit, vel dederit Poculum Amatorium mulieri, ad flectendum eius pudicum animum ad libidinem, & calefaciendum eius cor 1

ad

ad amandum virum prædictum; vel è cōtra, quid ſi mulier dederit Poculum viro, vt amet ipſam, licèt hoc rariùs contingat, qua Pœna puniatur, qui Poculum ipſum dederit. Reſpondeo, quòd de Iure Ciuili humiliores in metallum damnantur, honeſtiores verò in Inſulã, dimidia parte bonorum ſuorum confiſcata, relegantur. *ita dicit tex. in leg. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.* Clerici verò de Iure Canonico ſunt priuandi. *26. quæſt. 5. c. ſi quis epiſcopus. & per Abb. in dict. cap. 2. de Sortileg.*

2 † Sed quid ſi ex Poculi huiuſmodi aſſumptione mors abſorbentis ſuccedat, eò quòd forſan malè compoſitum fuerat, & non erat benè temperatum, vel in mala ſorbentis diſpoſitione ſumptum fuerat, qua Pœna punietur qui dederat? & videtur dicendum, quòd aliqua Pœna Extraordinaria Relegationis, vel ſimili, ex quo homicidium illud non fuit commiſſum cum dolo, nec cum propoſito occidendi, ideò non dēt puniri Pœna Vltimi Supplicij, *l. 1. §. diuus. l. diuus. ff. ad l. Cor. de ſic.* tamen contrarium dicit tex. *in dict. leg. ſi quis aliquid. d. §. qui abortionis*, quòd ſi caſu moriatur qui vel quæ Poculum prædictum abſorbuit, qui tradidit, Vltimo Supplicio puniendus eſt, licèt dolo non dederit, ſed bono zelo, & hoc eſt,
3 quia res ipſa eſt mali exempli. Ex quo † notã caſum ſingularem, in quo quis punitur Pœna vltimi ſupplicij pro homicidio commiſſo ſine dolo & intentione aliqua occidendi, cuius contrarium diſponit regula iuris communis: *de qua in l. in lege Cornelia. & l. diuus, & leg. 1. §. diuus. ff. ad leg. Cornel.*

Cornel. de ſicar. & l. is qui cum telo. Cod. eodem titul. quæ habent quòd nunquam infertur Pœna mortis pro homicidio commiſſo ſine dolo, & propoſito occidendi, imò in caſu prædicto lata culpa non æquiparatur dolo. *vt not. dicit Barto. in dict. leg. in lege Cornelia. ff. de ſicar.* hic enim nulla ratio neque præſumptio viget contra ipſum qui dedit Poculum Amatorium, ex qua coniecturari poſſit, quòd habuerit animum occidendi, imò in parte nulla offendendi, *dict. l. in lege. & §. diuus. ff. eod. titul.* Contra prædicta oppono. *dict. l. 3. §. hæc adiectio. ff. ad leg. Corneliã. de ſicar.* vbi videtur eſſe text. valdè contrarius *dict. §. qui abortionis*, ibi enim dicitur, quòd Venenorum † plura ſunt genera ſiue plures ſpecies, quorum quædam dicuntur Mala Venena, ea ſcilicet quæ facta ſunt hominis necandi cauſa, quædam ſunt alia quæ dicuntur Bona, ſiue Non Mala, & ea ſunt quæ facta fuerunt ad ſanandum corpus ægrotum; item ea quæ fiunt ad concipiendum, & illud quod Amatorium appellatur, vel aliud quodcunque factum ad alium effectum, dummodò nõ ad occidendum: & proptereà ſubiungit tex. *in verſic. adiectio*, quòd adiectio illa Mali Veneni opportunè poſita fuit in illa legè, quoniam ex illa qualitate mala adiuncta demonſtratur quædam eſſe Venena Non Mala. Ergò nomen hoc Venenum medium eſt ſiue promiſcuum, & adaptatur ad vtranq; partẽ; reſpectu verò adiunctæ qualitatis, tam illud quod ad ſanandum, quàm illud quod ad occidendum paratum eſt continet, ſed & id quod Amatorium 4

appel-

appellatur, vel quod ad conceptionem traditur continet, omnia iſta comprehendi poſſunt ſub nomine iſto Veneni. Solum enim in ea lege no-
5 tatur, quod hominis necandi cauſa fit.† Ergò cætera Venena, quæ non ſunt facta hominis necandi cauſa, prout ſunt Venena Sanatiua, Amatoria, & ea quæ fiunt ad Concipiendum, non continentur ſub lege illa, nec Pœna illius legis plectuntur, qui illa tradunt, & propterea tex. ibi in fine exẽplificat regulam iſtam, ponendo caſum cum ſua deciſione, videlicet, quòd ex S.C. iuſſa eſt relegari mulier illa, quæ non malo quidem animo, ſed malo exemplo medicamentum ad conceptionem dedit, ex quo ea mulier, quæ illud acceperat, deceſſerit: ex qua deciſione probatur, quòd omnia Venena, quæ non ſunt facta hominis necandi cauſa, dicuntur Non Mala Venena, & ideò ſi ex illorum potu quiſquam perierit, qui tradidit, non tenetur Pœna illius legis Cor. de ſicar. quæ hodie eſt Pœna Capitis, licèt olim eſſet perpetua deportatio, & omnium bonorum publicatio. *l.3.§.legis.ff.ad l.Cor.de ſica. & in §. item lex Cornelia.Inſt.de publ. iud.* ſed alia minori pœna punietur. ſ. relegationis, vt *d.l.3.§.adiectio. in fi.* ratione prædicta, quia defuit animus occidendi tam in compoſitione quàm in traditione, *pro quo facit tex. not.*
6 *in l.1.§.fi.C.eo.tit.de ſic.* † vbi dicitur, quòd ea quæ ex improuiſò caſu potiùs quàm fraude accidunt, fato plerunque, non noxæ ſiue culpæ imputantur, & per conſequens mitiùs puniuntur, *vt d.l.1.§. fin. & l.1.§.diuus.ff.eo.tit.* vbi ſi quis in rixa alium cucuma

cum a vel claua percuſſerit, ex quo non occiden-
di animo illum percuſsit, leniendam eſſe Pœnam
huic percuſſori I. C. conſtituit, idem ſit in caſu
noſtro, & licèt tex. *in dict. l. 3. §. 1.* in deciſione lo-
quatur de Veneno Conceptionis, non autẽ Ama-
torio, ratio tamen præcedens quam dedit I.C.
eſt generalis, comprehendens omnia illa Vene-
na, quæ facta non fuerunt hominis necandi cau-
ſa, ſed ad alium effectum. Quotieſcunque autem
ratio eſt generalis, & indeterminatè poſita in le-
ge, comprehendit omnem determinationẽ, quæ
ad illam poteſt adaptari, & vbicunque ſe exten-
dit ratio, extenditur etiam ipſa lex, & illius di-
ſpoſitio. *l. metum autem. §. aduertendum. ff. quod metus
cau. & ibi Bart. in 1. not. l. nomẽ. §. fi. ff. de leg. 3.* illa igitur
ratio quæ multùm in ea lege notatur. ſ. quòd
Venena facta non ſint hominis necandi, &c.
comprehendit generaliter omnia Venena quæ
facta ſunt abſque illa qualitate. Tria enim Vene-
na de quibus I.C. fecit mentionem in d.l.3 illa ex-
preſsit, tanquam exempla regulæ, vt ſit ſenſus, † 7
Quicunq; Venenum Amatorium, Sanatiuum vel
Conceptionis, ſeu quodcunq; aliud Venenum,
non factum hominis necandi cauſa, cuiquã tra-
diderit, non animo occidendi, ex cuius potu ille
qui aſſumpſit, perijt, qui dedit Poculum, puniri
non debet Pœna illius Legis Corn. cuius deciſio-
nis rationes plures cõſideraui, prima eſt, quia
lex Cornel. de ſic. *vt proximè dixi cap. 5.* non com-
prehendit iſta Venena, *de quibus ſuprà in dict. l. 3.
in princ. & ibi Bart.* ſecunda eſt, quia quotieſcun-

que mors prouenit facto aliquius abſque animo, & propoſito occidendi, nunquam ille punitur Pœna illius Legis Corneliæ, & ſic Pœna Mortis : ſed alia mitiori Pœna, iuxta modum culpæ. *d.l.1.§.fi.Cod.ad l.Corn.de ſic.* vbi dicitur, quòd ea quæ ex improuiſo caſu abſque fraude accidũt, fato potiùs quàm noxæ imputantur; ideò excuſantur à Pœna ipſius Legis. Idem diſponitur *in dict.l.1.§.diuus.& l.diuus.& l.in lege Cornelia.& ibi Bart. ff.eodem titul. Idem Bart.in l.abſentem.& leg.aut facta.ff. de pœn.& in ca.ſicut dignum.in princ.& ibi per Canoniſtas*
8 *de homic.* † Cum itaque in Poculo ſiue Veneno Conceptionis dolus, & animus occidendi omninò defuerit, tam in cõpoſitione quàm in traditione, videbatur dicendum, quòd nulla Pœna puniri deberet: tamen iuris lator dicit, quòd propter malum exemplum iuſſa eſt relegari ea, quæ non quidem malo animo, ſed malo exemplo Medicamenta ad Conceptionem dedit, ex quibus illa quæ biberat perijt. Hæc autem tria Venena ſunt æquiparata, primò, quo ad compoſitionem, quia ſunt facta abſque cauſa hominis necandi, ſecundò, quo ad traditionem, quia omnia traduntur abſq; animo & propoſito occidendi, quare non eſt dicendum, quòd etiam in deciſione, & pœnæ impoſitione non ſint ſimiliter æquiparata, cum factum idem eſſe videtur, & eadem ratio in omnibus militat, *vt ſuprà dixi*, ergò deberet in omnib.eſſe eadẽ iuris diſpoſitio. *l.illud.ff.ad l.Aquil.l.adigere.§.quamuis.ff.de iure pat.l.cum pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.2.l.actio.& ibi Bart.ff.de cal.&*

eſt

eſt gl. in clem auditor. in ver. Romana. de reſcrip. & in clem. 1. in verſ. eligatur. de electio. maxime quia alia ratio mali exempli, quæ eſt poſita pro ratione decidendi *in d. § adiectio. & d. §. qui abortionis*, ita militat in vno ſicut in alio caſu, ergò deberet eſſe eadem pœna in vtroque caſu ſtatuta: *de qua in dict. §. adiectio.* attenta caſuum conformitate, & æqualitate in facto deberet etiam eſſe conformitas iuris: *per ea quæ not. voluit Barto. in leg. omnes populi. in princ. ff. de iuſt. & iur. & do. Alexan. in leg peregrè. §. quibus. in 2. colum. ff. de acquir. poſſ.* Pro quo facit etiã regula illa † quòd 9
vnum determinabile relatum ad plura determinabilia, debet illa pariformiter determinare. *l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup Bart. & in l. centurio. in 8. col. in verſic. pro alia. eodem titul.* ſed ratio Compoſitionis, Traditionis, atque Deciſionis vnica videtur eſſe in omnibus; hoc eſt, quòd ea quæ ponitur in vno caſu, militat etiam in altero caſu, ergò deberet eſſe vtriuſque pariformis Pœnæ deciſio. *dict. l. iam hoc iure. cum alijs prædictis.* Quid dicendum in hac ambiguitate? contrarium profectò eſt valdè vrgens. Iſta enim opinio poteſt ſuſtineri per regulas, & rationes prædictas, & magis æqua quàm illa: *de qua in d. §. qui abortionis.* quæ eſt nimis rigida, & cõtra omnes regulas iuris cõmunis. Bar. enim *in d. §. qui abortionis*, nihil dicit, ſed remittit ſe ad *dict. §. adiectio.* vbi mouet iſtud contrarium ad *dict. §. qui abortionis.* tamen ſoluit multùm ſimpliciter, nec tangit difficultatem Poculi Amatorij. Dicit enim quòd *in d. §. adiectio.* text. loquitur in Poculo Conceptionis, & ſic in relicita;

cita: ibi verò *in §. qui abortionis.* tex. loquitur in Poculo ipſius Abortionis, & ſic de eo qui incumbebat rei illicitæ, & prohibitæ, ideò traditur diuerſa Pœna in vno quàm in alio. De Poculo autem Amatorio, de quo in vtraque lege men-
10 tio fit, nullum verbum fecit Bartol. † Ego enim poſt aliquas meditationes conſideraui contrarium iſtud ita ſolui poſſe, quod in *d. §. qui abortionis.* vterque habebat animum occidendi, vnus occidendi infantem in vtero matris, & ſic eſt homicida corporalis. *vt l. pregnantis. & l. Cicero. ff de pœn.* alter autem, qui dedit Poculum Amatorium, ex quo illud dedit cauſa fornicandi & peccandi cum ea, dicitur homicida ſpiritualis, quia illo peccato mortali occidit animam. *de conſecrat. diſt. 4. ca. quæris de pœn. diſt. 1. c. noli. & 22. quæſt 5. c. ille. & c. aliquis. extra de homicid.* Ex quo igitur vterque eſt homicida tam in ipſa traditione quàm in propoſito, ergò pari Pœna puniendi ſunt. Sed iſta ſolutio parùm valet, quia non reperio cautum de Iure Ciuili, quòd pro vno peccato mortali quis incurret Pœnam mortis, ſicut ꝑ homicidio doloſè cõmiſſo, niſi in caſibus à Iure expreſsis. Ideò deueniendum eſt ad aliam ſolutionem, & antequam ad vlteriora procedã, ſciendũ eſt, quòd in hac materia Poculorũ duo ſunt principaliter cõ-
11 ſideranda quæ præcedunt caſum mortis. † Primũ eſt, quòd conſiderari debet Cõpoſitio, ſecundum verò Traditio: in Compoſitione verò conſiderãda eſt Cauſa propter quam Venenum ipſum cõponitur, & fit: Aut enim fit cauſa occidendi hominem

minem aut non Primo caſu ſit locus pœnæ d. leg.
Cor. de ſic. ſecundo verò non, *vt d. l. 3. in princ. & §.*
adiectio. in Traditione verò duo alia ſunt conſide-
randa. ſ. Cauſa Proxima, & Immediata, quæ re-
ſpicit principium. i. Principalis Intentio ipſius
tradentis. Item Cauſa Mediata, & Finalis, quæ re-
ſpicit finem actus ad quem tendit animus illius
qui tradidit. Si enim Proxima cauſa, & Principa-
lis Intentio tradentis tendebat ad occidendum,
nulli dubium eſt, quòd tradens teneatur pœna il-
lius l. Corn. de ſic *vt l. 1. §. diuus. & l. 3. in princ. & l. in*
leg. Cornelia. ff. eo. tit. etiam quòd mors ſecuta non
fuerit *l. 1. in princ. & l. is qui cum telo. C. eo. tit.* Si verò non
habuit animum occidendi, tunc conſideranda
eſt illa Cauſa Remota, & Finalis Intentio, ſiue
vltimus effectus rei ad quem traduntur ipſa Po-
cula. Aut enim traduntur ad Bonum, & Hone-
ſtum finem. ſ. Conceptionis vel Sanitatis, & iudi-
cantur bona, & honeſta, & tunc quis excuſatur
à Pœna Capitali morte ſecuta, ſed alia Mitiori
Pœna punitur *vt dict. l. 3. §. adiectio. in fi. & ſuprà dixi-*
mus. † Aut Finalis Intentio, & vltimus eius ef- 12
fectus tendebat ad turpe, & illicitum, ſicut eſt
in Poculo Amatorio, cuius effectus eſt libidinis
apprehenſio, & illicitus mulieris concubitus, *vt*
aliàs diximus ſuprà. & habetur in leg. eorum, in princ. Cod.
de maleſ. & math. & iſto caſu non excuſatur pro-
pter Principalem eius Intentionem ſiue cau-
ſam proximam, ſcilicet quòd non habuerit ani-
mum occidendi, ſed attenditur magis illa Cau-
a Finalis, & vltimus effectus ad quem Venena

tendebant, & ideò indubitanter punitur Pœna Vltimi Supplicij. *dict. leg. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. digeſt. de pœnis.* & ratio deciſionis eſt, quia dabat operam rei illicitæ: ideò non videtur excuſandus, quia dicitur eſſe in culpa, & ideò tenetur etiam in caſu fortuito, qui præter ſpem, & intentionem inopinatè prouenit, *vt eſt caſus in ca. fi. de hom. libro ſexto. & facit text. in ca. ſicut dignum, eodem titul. extra. leg. ſi mulier. ff. quod met. cauſ. l. qui occidit. §. in hac. ff. ad leg. Aqui.* Ex quibus patet, quòd illorum Venenorum, *de quibus in dict. leg. 3. §. adiectio.* non eſt omnimodò ſimilitudo quo ad omnia, ſed ſolùm quo ad primas cauſas reſpectu Compoſitionis, & Traditionis, in eo, quòd in vtroque deficit animus occidendi, quo ad iſta ſunt ſimilia, & æquiparata: ſed quo ad vltimum effectum, & cauſam finalem ipſius Traditionis ſunt diſsimilia, *vt ſuprà diximus*: quia ea quæ fiunt ad ſanandum, & concipiendum habent honeſtum, & laudabilem finem *leg. eorum. §. fi. Codic. de mal. & math. & dict. leg. 3. in princ. & habetur Gene. 2. ca.* ea verò quæ fiunt ad amandum, & flectendum, &c. habent turpem, & illicitum finem *dict. l. eorum. in princ. & diximus ſuprà.* In iſtis igitur diſconueniunt, & ſunt diſsimilia: ideò faciunt diuerſificare Pœnas, quia licèt à principio neuter haberet animum occidendi, tamen vnus dabat operam rei illicitæ, & honeſtæ, alter verò dabat operam rei illicitæ, turpi, & reprobæ. *vt proximè diximus.*

13 † Poſt hæc alio modo conſideraui reſponderi poſſe ad iſtud contrarium quòd in *dict. §. qui abortionis:*

tionis: ideò punitur pœna mortis ille qui dedit, quia Venenum illud fuerat compoſitum arte malefica per Sortilegũm, ſiue Maleficum, qui illud Dæmonis inſtructione, & ſuffragio interueniente compoſuerat: *ſecundum ea quæ diximus ſuprà in 3. & 5. qq. in* §. autem *adiectio.* compoſitum fuit arte, & ſcientia naturali, ſcilicet medicorum peritia, nulla interueniente ſuperſtitione. Ars enim ipſa malefica, & mathematica, eſt valdè reprobata, & vndique damnata, & per conſequens; omnia opera, quæ ipſi Malefici faciunt ſiue ad Amorem, ſiue ad occaſionem, vel ægritudinem, ſunt damnata, nec minori Pœna puniuntur quàm Pœna mortis. *dict. leg. eorum. in prin.* vbi ponitur vterque caſus, & vnica eſt vtriuſque deciſio, Pœna, ea enim quæ dicuntur in *d. §. quia abortionis.* debent intelligi, & interpretari, ſecundum terminos. *dict. leg. eorum. in princ.* ideò atrociùs puniuntur ibi quàm in *dict. §. adiectio.* propter ſuperſtitionem illius damnatiſsimæ artis, & ſecundum iſtam declarationem ille text. *dict. §. qui abortionis.* non videtur eſſe ita exorbitans à iure communi: imò ſecundum ius commune regulatur. Ad text. autem *in dict. §. adiectio.* poteſt dupliciter reſponderi: primò, quòd deciſio illius tex. & pœna de qua ibi non adiungitur pro Poculo Amatorio ſed Conceptionis, quæ ſunt diuerſa; quo ad vltimum effectum, *vt ſuprà diximus*, ergò debent diuerſo iure cenſeri: *leg. Papinianus exuli. ff. de mino.* ſi aliter enim euenit caſus, quàm ipſe opinabatur, ſibi imputetur, quod

dedit Poculum Amatorium per modum ſuperſtitioſum, quia ex quo à principio dabat operam rei illicitæ, ex hoc non caret culpa: ideò tenetur etiam de caſu fortuito, *vt in dict. ca. fi. de ho. lib. 6.* vbi ſi dominus mandauit ſeruo, quòd acciperet baculum, & percuteret Titium, citra mortem tamen, & quòd diligenter caueret, ne ipſum occideret, quia nolebat eum interficere, ſi tamen famulus tam grauiter Titium percuſſerit, quòd ipſum occiderit, ille dominus mandans non excuſatur propterea à pœna homicidij, licèt nunquam habuerit animum occidendi illum, & ratio eſt illa, *de qua ſuprà proximè. pro quo facit tex. in dict. ca. ſicut dignum. in princ. extra eod. titul. leg. ſi mulier. ff. quod met. cauſa. & l. qui occidit. §. hac. ff. ad*
14 *leg. Aquil.* † Venena igitur de quibus loquitur tex. *in dict. §. adiectio.* non fuerunt facta per Sortilegum ſiue Maleficum per modum ſuperſtitioſum, ſed arte naturali hominis, & peritia medicorum, ſicut fiunt, & componuntur Venena Sanatiua medicinarum, quod patet, quia in vtroque titulo fit mentio de Venenis, ſcilicet *in titul. leg. Cornel. de ſicarijs. ff. Ad C. & in titul. de malefic. & math. Cod. ſed titul. legis Cornel.* fit mentio, & tractatur de Venenis Naturalibus, quæ hominis ingenio, & peritia medicorum fiunt, abſque aliqua ſuperſtitione ſiue Dæmonis Inuocatione Tacita vel Expreſſa, put eſt Venenũ Sanatiuũ, qđ miſcetur in medelis ad ſanandũ corpora ęgrotantium. *d. l. 1. & l. 3. in pri. ff. ad l. Cor. de ſic.* Venena verò de quib. loquitur titulus, & iura. *C. de malef. & math.* ſunt illa,

illa, quæ fiunt per Sortilegos, Magos, Maleficos, aut Necromanticos, & ſimiles, ope & ſuffragio Dæmonis, ad quæ illius inuocatio diuerſis precibus Tacitè vel Expreſsè ſemper interuenit, *& habetur. & dicit Ioan. Iec. in ſum. conſ. eodem titul. quæſt. 11. & 13. & l. multi. l & ſi excepta. C. eodem titul.* † Ex hac igitur declaratione colligitur iſta diſtinctio, quòd 15
aut Venena ſiue Pocula Amatoria fuerunt compoſita per Sortilegum ſiue Maleficum modo ſuperſtitioſo, & per Inuocationem Dęmonis Tacitam, vel Expreſſam; & tũc ſi ex illorum potu cauſatur mors potantis, tradens ille punitur Pœna Vltimi Supplicij: *de qua in d. §. q. abortionis.* aut nõ fuerunt facta per Sortilegum, nec eo modo ſuperſtitioſo, ſed humana induſtria, aut medicorum peritia, & iſto caſu morte ſecuta, non punietur Pœna Mortis ille qui tradidit, ſed alia Mitiori Pœna: *de qua in d. l. 3. §. adiectio.* an autem & quando Remedia, & Pocula ipſa dicantur eſſe ſuperſtitioſa, & qualiter cognoſcatur, *vide quæ diximus ſuprà eadem quæſtione præcedenti. in materia remediorum, quæ fiunt ad ſanandum.* Cogita tamen ſuper præmiſsis, quia Doctores non declarant: & ego hactenus non reperij magis congruam reſponſionem. Et tenendo iſtam opinionem pro ſolutione dictæ oppo. non obſtant ea, quæ ſuperiùs in contrarium adducebantur, & primò, quòd illa vnica ratio: *de qua in d. l 3. in princip. & §. 1.* viget pariter in omnibus venenis, quæ non ſunt facta hominis necandi, &c. quia fateor, quòd quo ad Compoſitionem reſpectu primæ cauſæ, & quo ad Traditionem reſpectu

ſpectu vnius qualitatis, ſcilicet, carentiæ animi occidendi, æquiparantur omnia iſta, non tamen ſequitur, quòd ad alia quæ ſequuntur, & ſic in omnibus dicantur eſſe æquiparata, quia quo ad vltimum effectum ſiue finalem intentionem, ſunt longè diuerſa, *vt latiùs ſuprà diximus*; non mirum igitur, ſi ſit diuerſa deciſio in vno quàm in alio, & di-
16 uerſæ pœnæ ſtatutæ ſunt, † & ex hoc poteſt etiam ſolui aliud, quòd vnum determinabile relatum, &c. quia illud eſt verum, & procedit, quando illa determinabilia ſunt in omnibus æquiparata, & vnita ratio in omnib. viget æqualiter. Sed quando inter ipſa militat diuerſa ratio, tunc non poſſunt pariformiter determinari, ſed difformiter, ſecundum quod militat diuerſitas rationis. *l. Lucius. & ibi Doct. ff. de vulg. & pupil. & Bart. in l. Titia. ff. de leg. 2. Soc. in l. cum auus. in 27. col. ff. de condit. & demonſt.* Non obſtat etiam illud, quod dicebatur de malo exemplo, quod exprimitur in vtraque lege, quia tenendo ſecundam ſolutionem, dico, quòd in caſu *d. l. 3. §. adiectio.* viget duntaxat illud malum exemplum, *de quo ibi.* Intentio tamen tradentis, & effectus ad quem tēdebant Pocula, erat iuſtus, & honeſtus, ſed in caſu *d. §. qui abortionis.* nedū viget malum exemplū, verùm etiam mala intentio, & turpis effectus, propter quem Pocula prædicta facta, & tradita fuerunt. ſ. explendæ libidinis per ſtuprū vel adulterium, *vt aliàs ſuprà diximus.* Cùm igitur tēdant ad diuerſum effectum, meritò vt diuerſa inter ſe debent diuerſo iure cenſeri, *d l. Papinianus exuli. Et quod ſimiliter diximus ſuprà, idem videtur ſentire Bart. in d.*

in d.l.3.§.adiectio.in ſolutione oppo. quam fecit de d.§.qui abortionis. ſed ſecundum vltimã ſolutionem dico, ꝙ non ſolùm dicuntur eſſe diuerſa quo ad iſtum vltimum effectum, de quo ſuprà, verùm etiam quo ad primas cauſas, & ſic quo ad ipſam cõpoſitionem, quia illa, *de quibus in d.§. adiectio.* fiunt induſtria hominis naturali, & ſecundum naturalem peritiam medicorum, ſicut alia Venena Sanatiua medelarum, *vt aliàs ſuprà diximus;* illa verò, *de quibus in d. §. qui abortionis*, fiunt per modum ſuperſtitioſum arte Diabolica, & per Inuocationem Dæmonum Tacitam vel Expreſſam, *vt aliàs diximus, & habetur in ſumma confeſſio. per Io.Iec. eo tit. q.2.11.13. per totum.* non mirum igitur, ſi grauiùs puniuntur, † quia omnia 17
opera, quæ fiunt Arte Malefica, ſunt plurimùm deteſtanda, & grauiùs punienda, *vt dict.l.nullus. & l. nemo. C. de malef. & mathem.* Et licèt iſta vltima ſolutio prima facie videatur ſubtilis, & concludenter ſoluere nodum inter ipſas duas leges, præcedens tamen ſolutio mihi magis placet, & eſt magis iuridica, & hanc videtur tenere Barto. *in dict.§. adiectio vt ſuprà dixi:* hæc enim vltima in veritate ſapit diuinationem, quia dicere, quòd Pocula illa, *de quibus in dict.§.qui abortionis:* fuerunt facta per Sortilegum ſiue Maleficum Diaboli inſtructione, de hoc nullum verbum fit *in dicta l.* nec ex aliquo iudicio vel coniectura hoc deduci poteſt. Prætereà video, quòd Pocula, quæ fiunt Arte Magica, & tradũtur mulieri ad flectendũ pudicũ animũ ad libidinẽ, licèt mulier ipſa moriatur ex Poculi aſſumptione, tñ Maleficus, & ille q ipſum Conſulit, vel

vel qui ſcienter dedit Poculũ, puniuntur omnes Vltimo Supplicio, *vt l.eorum.in prin.l.nemo. & l.multi. C.de malef & mathe.* vbi hæc expreſsè probantur, & tamẽ in *d.§ qui abortioniꝰ.* ex traditione illius Poculi Amatorij, quando mulier, quę aſſumpſit, nõ moritur, nõ infertur Pœna Vltimi Supplicij, ſed humiliores in metallum damnantur, honeſtiores verò in inſulam relegantur, confiſcata dimidia parte omnium bonorum ſuorum, vt ibi dicitur, ergò non eſt dicendum, quòd illa ſint Pocula facta Arte Magica, ſed naturali, prout ſunt ea, de quibus *in d. §. adiectio.* ſed ideò diuerſis Pœnis puniuntur, quia tendunt ad diuerſum effectum, *vt aliàs ſuprà diximus, & hoc eſt de mente Bartol.in d.§.adiectio.*

18 †Ponamus enim, quòd quis dedit Venenum Sanatiuum ægroto, vt recuperet ſanitatem, & liberetur ab illa infirmitate, ex cuius tamen aſſumptione fuit liberatus à vita, quia mortuus eſt, erit ne dicendum, ꝙ talis medicus, vel alius, ꝙ dedit Venenũ in medela, ſit puniendus Pœna Mortis, vel Relegationis aut alia ſimili? certè non: imò erit Immunis ab Omni Pœna, dummodò non interuenit dolus aut lata culpa, *d l 3.§.alio ſenatuſconſ. ff.ad leg. Cornel. de ſic.* quia in iſto Veneno defuit dolus, & animus occidendi, defuit etiam malum exemplum, & turpitudo finalis intentionis, quia omnia ſunt bona, & cum bona intentione facta, ideò euadit impunis, ergò ſunt omninò diuerſa quo ad effectum.

Poſtremò, vt me expediam de iſta quæſt. ſic diſtingue, aut nos loquimur de Poculo Abortionis ſeu

ſeu Amatorio, & tunc aut ex illius aſſumptione, ille qui aſſumpſit, perijt, aut non. Priori caſu, ille qui dedit, etſi dolo non dederit, punitur Vltimo Supplicio, ꝓpter malum exemplũ. Suppleas tu, & turpitudinem finalis intentionis, & ita intelligitur tex. *in d. §. qui abortionis.* vbi eſt caſus. Aut non fuit mors ſecuta, & iſto caſu Humiliores in Metallum ꝑpetuò damnantur, Honeſtiores verò ꝓpter malũ exemplũ Confiſcata Dimidia Parte Bonorum ſuorũ, in Inſulam ꝑpetuò Relegantur, *ſecundũ quod dicit tex. cum gl. in d. §. qui abortionis.* † Aut nos loqmur in Veneno Conceptionis, & tunc aut ex illius aſſumptione qs perijt, & ille qui tradidit, punitur Pœna Relegationis duntaxat ꝓpter malum exemplũ, ex quo in ipſo tradẽte erat bona, & iuſta intentio ſua finalis, q̃ tendebat ad ſuſcipiendã ꝓlem, qđ eſt fauorabile, *vt s̃. diximus* Si. n. iſta eſt fauorabilis, in quo igitur cõſiſtit iſtud malũ exemplum, de quo loqtur tex. *in d. §. adiectio. in fi.* Reſpõd, quia mulier illa videtur quòdammodò voluiſſe violẽtare naturã, & voluiſſe imponere fœcunditatẽ in vtero, in quo Deus & natura impoſuerunt ſterilitatẽ: ꝓpter hoc videtur eſſe malũ exemplũ, qa fuit nimium audax. Nam prohibitum eſt velle ſubuertere ordinẽ naturæ. *c ſi aliquis. de ho.* Aut non fuit ſecuta mors illius abſorbentis, & Nulla Pœna punitur, ex quo caret dolo, & culpa, dũmodò aliquod ſcandalũ ſubſecutũ non fuerit: *& ita videtur ſentire gl. in d. §. adiectio.* † Aut nos loquimur de Veneno Sanatiuo, qđ fit cauſa ſanitatis, & miſcetur in medelis, & iſto caſu ſiue ſequatur mors abſorbẽtis,

19 (beside "quod dicit tex.")

20 (beside "ſentire gl.")

tis, ſiue liberatio ab illa ægritudine, ſiue non, in omnẽ euentũ, qui tradidit, vel cõpoſuit, erit Immunis ab Omni Pœna, dũmodò non adſit dolus vel culpa, *d.l 3.§.alio.à contrario ſenſu, & ſupr. proximè diximus,* & per hæc ſum expeditus de iſta ardua, & nobili q. Sed antequam ad vlteriora procedam, quæro in hac materia, quid ſi aliquis cauſa libidinis, aut odij, aliquid potandum dederit mulieri, vt parere vel concipere non poſsit? quod dicitur Venenum ſiue potus Sterilitatis, quod eſt cõtrarium Veneno Conceptionis, *de qua ſ. proximè dixi.*
21 qua Pœna ille, qui tradidit, puniatur? †Reſpõdeo, ꝙ de Iure Canonico quaſi Homicida puniendus erit, *ita dicit text. Vbi eſt caſus iſte in c. ſi aliquis. de ho. ſed gl. ibi.* dicit, ꝙ debet intelligi de Pœna Spirituali, ſcil. Excõmunicationis, q̃ infertur tam in Clericum, quàm in Laicum, non tñ Clericus ꝓpter hoc efficitur Irregularis, ac ſi verum hominẽ viuentem occidiſſet, niſi ꝓbaretur, infantem animatum, & viuentem occidiſſe, *vide gl. in d.c. ſi aliquis. & ibi Abb.* Si verò loquimur de Iure Ciuili, fit eadẽ diſtinctio, aut infans in vtero matris adhuc nullus erat homo, quia adhuc formatus nõ fuerat, nec animatus, & tradens Poculum punitur Pœna Extraordinaria, ſiue Relegationis, *d.§. qui abortionis. l. diuus. ff. de extr. cri. & l. Cicero. §. fi. ff. de pœ.* aut erat iam animatus, & viuens, & punitur de Homicidio, quia hominem dicitur occidiſſe, *vt l. 1. ff. ad l. Pomp. de par. & melius in l pen. C. ad l. Cor. de ſic. & l 1. in prin. ff. eo. tit. & per gloſſ. in d. l. diuus. ff. de extraord. crim. & infrà latiùs dicam in ſeq. quæſt.*

QVAESTIO

QVAESTIO XIII.

SVMMARIVM.

1 *Poculum tradens Abortionis, vt fœtum edat immaturum, qualiter puniatur.*

2 *Mulier prægnans Poculum Abortionis ſcienter ſumens, qualiter puniri debeat. & nu. 6.*

Mulier prægnans pecunia accepta partum ſuum abigẽs, pœna capitis plectitur.

3 *Anima in ſanguine dicitur habitare. hinc eſt, quòd plerique vltramon. fortiter bibunt, ne animam in ſicco morari contingat.*

Fœtus in vtero matris intra quantum tempus formari cenſeatur.

Planetæ ſinguli menſe ſingulo operari dicuntur in formatione infantis in vtero.

4 *Saturnus vitæ humanæ inimicus, menſe primo fœtus formandi regnare putatur.*

Iupiter humanis amicus, ſecundo menſe formando fœtui cenſetur præeſſe, tertio Mars, Venus quarto, ſexto Sol, Luna ſeptimo. Mercurius quinto.

5 *Infans natus menſe ſeptimo ideò viuere poſſe dicitur, quòd ſub Luna naſcatur.*

7 *Mulier de Iure Canonico Excommunicatur, quæ Poculum ſumit, vt Fœtus Immaturus edatur.*

8 *Poculum Amatorium dans mulieri prægnanti ex quo moritur, an puniatur.*

9 *Clericus miniſtrans Poculum Amatorium, non efficitur irregularis, niſi effectualiter viuentem hominem occiderit.*

Excommunicatus efficitur, qui Amatorium Poculum propinat, ex quo ſequitur Abortiuum.

10 Pocu-

10 Poculum Miniſtrans cum Sortilegijs factum nedum punitur, ſed & qui illud Confecit puniri debet.

1 DEcimotertiò proſequendo materiam Poculorum, quæro, † quid ſi aliquis miniſtrauerit Poculum mulieri prægnanti, ad effectum, vt faceret Abortiuum, quod poſteà effectualiter ſubſecutũ fuerit, qua pœna puniatur? nec putes quæſtionẽ iſtam eſſe eandem, de qua in *d. §. qui abortionis.* qa ibi non fit mentio de abortu ſecuto, vel de infante occiſo, ſed diſponitur ibi, quando Poculũ ipſum nocet matri. Ad Propoſitũ igitur reſpondeo, & in hac quæſtione repetẽda eſt diſtinctio illa, quam ſ. ꝓximè in ſi. præced. q. dedimus, ꝙ aut infans in vtero matris erat iam animatus, & viuens, aut non. Primo caſu, qui dedit Poculũ, nulli dubiũ eſt, ꝙ ſecuto abortu, teneatur de homicidio, *l. pen. C. ad l. Cornel. de ſic. l. 1. in princ. ff. eod. titul. l. Cicero. in princip. ff de pœn. & not. per gloſſ. in l. diuus. ff. de extraord. crim. glo. eſt in c. ſi aliquis. de homic. & 2. q. 4. c. conſuluiſti.* quia iſto caſu dicitur occidiſſe hominem, & ſumus propriè in terminis. l. Cornel. de ſicar. c. 5. *vt l. 3. in princ. in eo. tit.* & iſta dicuntur eſſe Mala Venena, quæ facta ſunt homines necandi cauſa, *d. l. 3 in princip.* Secundo verò caſu, quando partus ſiue infans nondum erat animatus, neq; formatus, ſecuto abortu, nõ tenetur Lege Cornelia de ſicarijs, ſed alia Pœna Extraordinaria Relegationis, vel ſimili, ad arbitrium iudicis, ſecundum qualitatem facti, & perſonarum conditionem. *dict. l. diuus. & l. Cicero. §. finali. & l. prægnantis. ff. de pœnis. & l. ſi mulierem viſceribus. ff. ad leg. Cornel. de ſicarijs.*

† Mulier

† Mulier autem, quæ ſcienter Poculum ipſum aſ- 2
ſumpſit, & faceret Abortiuũ, ſi inde ſit ſecutus Abortus, & infans iam animatus, & completus erat, tenetur pœna legis Pompeiæ de parricidijs, quia eſt matricida, *vt l. 1. in verſic. mater. ff. ad l. Pomp. de parr. & ibi Bart. & Bald. in d. l. diuus:* idem tenet, quòd ſi mulier ipſa adhuc prægnans, recepta pecunia, partũ ſuum abegerit, teneatur pœna capitis indiſtinctè: ſiue partus erat iam animatus ſiue non: & hoc propter turpitudinem illam receptionis pecuniarum, quia dicitur Aſſaſinium, *vt l. Cicero. in princ. ff. de pœn. vide Bartol. in d. l. diuus.* Sed quia fit illa diſtinctio, quòd aut partus erat animatus, aut non, in materia Abortionis, quæro, quanto tempore partus ſiue infans in vtero matris dicitur eſſe animatus à die conceptionis? Reſpondeo, cùm primùm formatus fuerit infans, & completus corpore, tunc anima ingreditur in ipſo corpore, quæ infunditur à Deo ipſo, tunc corpus reperitur formatum. *32. q. 2. c. quòd verò. & c. Moyſes.* non enim cõuenit, quòd anima priùs infundatur in corpus illud, antequam habeat perfectam formam omnibus partibus, & membris ſuis: quia non eſt conueniens, quòd habitare debeat in corpore ſicco, hoc eſt rudi, & informi, debet enim habere ſedem, ſiue domum ſuam perfectam, in qua habitare poſſit *vt dicit gl. in d. c. quòd verò. & can. Moyſes, quæ gl. in ver. ſic dicit:* quòd ſecundum quorundam opinionem † anima dicitur habitare in ſanguine, & 3
propterea dicit, quòd Normanni, Anglici, & Poloni fortiter bibunt, ne contingat animam habitare in ſicco. Rurſus quæritur, quo tempore, vel infrà

quantum tempus infans dicitur eſſe formatus in vtero matris? *gloſſ. in dicta l. diuus*, videtur tenere, quòd in 40. diebus Barto. ibi dicit eſſe verũ in maſculo, in fœmina verò poſt 60. dies, demum hoc declarandum reliquit naturalib. Dominus autem Conciliat. in ſuis differentijs Phyſ. diff. 49. dicit, quòd 30. aut 35. die ad plus, partus ſiue infans in vtero matris dicitur eſſe formatus. Deinde ponit notabilem, & pulchram doctrinam circa partus genituram, formationem, & augmentum, & de illius ortu. Dicit enim, quòd vnuſquiſque infans à principio ſuæ creationis, dum primo incipit generari, vſque ad diem ſui ortus, recipit fomentum, & influentiam ab omnibus ſeptem Planetis, quorum vnuſquiſque ſingulo menſe ſui ſyderis gratiam naturaliter operatur in ipſo infante in vtero matris iacente, ſecundũ quam paulatim infans recipit augmentum, ita quòd deuenit ad perfectionem ſuam, & venit in lucem. †Primo enim menſe regnat Saturnus, qui eſt frigidus, & ſiccus, inimicus vitæ humanæ, quæ conſiſtit in calido, & humido, *vt per gloſſ. prædictam in d. c. quod vero, & d. c. Moyſes*, iſtius Planetæ, ſeu ſyderis natura eſt ſperma viri de recenti effluxum in ventrẽ matris, quod adhuc liquidum eſt vnà cum ſpermate mulieris in ſimul coagulare, & inſpiſſare, ita quòd poſſit recipere formam, & adeò fortiter illud perſtringit coaguládo, quòd reducit illud tanquã in maſſam paſtæ, quo ſic in vnũ coagulato fit paulatim extenſio, & formatur primo caput, deinde alia mẽbra, adeò quod 30. die completo communiter, infans ſolet habere formam ſuam perfectam. Secundo menſe venit Iupiter, qui

ter, qui eſt calidus & humidus,& amicus vitę humanæ, & inimicus mortis, & infantem ipſum quē formatum reperit, extendit, & auget; quos verò inuenit nōdum eſſe benè formatos, illorum formas cōplet mirabili gratia & fortuna, quod euenire ſolet, quandoque propter debilitatem matris,& hinc eſt, quòd mulieres iſtæ cōmuniter ſolent ſecundo mēſe ſentire infantem in vtero cōmoueri. Tertio menſe Mars ſuccedit, qui eſt calidus, & ſiccus vt ignis, & iſte ſimiliter fert opem augmento partus, illas humiditates quas reperit ex reſiduis ſyderis Iouis deſiccat,& incumbit augmento pueri. Quarto deinde menſe venit Venus, quæ eſt frigida, & humida vt aqua,& ipſa ſimiliter temperat ſuperfluas caliditates ignitas præcedentis ſyderis. Quinto, ſuccedit Mercurius. Sexto Sol. Septimo Luna; & vnumquodq; ſydus procedit proportionabiliter, ſecundum eius naturam in augmentum ipſius infantis. Completo igitur ſeptimo mēſe, curſus iſte ſydereus reuertitur iterum ad primum, quod eſt Saturnus, qui regnat,& operatur octauo menſe. Deinde ad Iouem qui venit nono menſe, poſtea ad Martē qui decimo, & ſic de ſingulis ſucceſſiuè.†Et hinc eſt, quòd infans qui na- 5
ſcitur ſeptimo menſe viuit, eò, quia naſcitur ſub ſydere Lunæ vitæ humanæ compatibili, & quia tunc infans dicitur eſſe perfectus, ex quo participauit de natura & qualitatibus omnium ſeptem ſyderum ſiue Planetarum, ſi naſcitur ſeptimo menſe, dum Luna dominatur, viuit, & quam plures reperiūtur, qui nati ſunt ſeptimo menſe & viuunt. Si verò octauo menſe venit in lucem, perrarò, vel nunquam viuit,

ratio eſt, quia venit ſub ſydere Saturni maligno, & multùm contrario vitæ hominis, ex quo vt dixi, eſt frigidus, & ſiccus, habet conformitatem cum morte. Illi igitur, qui ſub iſto ſydere veniunt in lucem, adeò grauiter vulnerantur, & premuntur iſtius ſyderis malignitate, & frigiditate, quòd neceſſe eſt vt pereant. Hi verò, qui nono menſe veniunt in lucem, prout maior pars venit, omnes communiter viuunt, & creſcunt, ex quo ſub Ioue cæteris benigniore ſydere, & humanæ vitę conſeruatore oriuntur, de quo magis quàm de alijs natura lætatur. Hæc licèt ſint aliquantulum extra materiam noſtram, tamen quia ſunt delectabilis intelligentiæ, ſaltem pro iunioribus hîc inſerere placuit. Redeamus nũc ad materiam noſtram, qua quærebamus, quanto tempore infans in vtero matris dicatur eſſe formatus, & concludendum eſt ſecũdum opi. dicti Doct. quòd communiter 30. & quandoque 35. die ad plus à die ipſius conceptionis: quidã alij dixerunt quòd maſculus poſt 40. fœmina verò poſt 80. dies habet perfectam formam. *ita dicit gloſſ. 5. diſt. in princip. verſic. 40. quam refert, & ſequitur Abb. in c. ſi aliquis, in fi. de homic. tamen de iure ciuili non eſt diſcedendum ab opinione gl. in d. l.*
6 *diuus, quæ eſt communiter approbata.* † Si igitur poſt dictum tempus mulier acceperit Poculum Abortionis ſcienter, tenetur vt matricida, & legis Pompeiæ de parricidijs pœna puniẽda eſt, *vt d. l. 1. §. mater. ff. ad leg. Pomp. de parricid.* ſi autẽ alius ſcienter dederit Poculum prædictum, quod ipſa mulier ignoranter accepit, ille qui tradidit, punitur pœna legis Corneliæ de ſicarijs. *vt l. 1. in princ. & l. 3. ff. eod. tit. de ſic.* Si verò Poculum

culum prædictum aſſumptum fuerit ante tempus prædictū, ſcilicet antequam puerperium eſſet formatum in vtero, tunc aut mulier accepit pecuniam pro bibēdo Poculum, vt faceret Abortiuum, & iſto caſu ſemper mulier punitur Pœna Capitis, ſiue infans erat iam formatus ſiue non *d.l. Cicero, in princ. & ibi Bart. & idem Bart. in d.l. diuus. ff. de extra. crim.* ſi verò mulier pecuniam non accepit, non punitur Pœna Mortis, quando ante tempus formationis, & vitæ ipſius infantis aſſumpſit Poculum, ſed alia Pœna Extraordinaria Relegationis *d. l. diuus. & ibi gloſſ. & Bart. in l. prægnantes. & l. Cicero. §. fi. ff. de pœn. & l. ſi mulierem viſceribus. ff. ad leg. Corn. de ſic.* quod verum eſt de Iure Ciuili per Iura prædicta.

† De Iure autem Canonico infertur Pœna Spiritualis, ſcilicet Excommunicationis, quocunque tempore fuerint data dicta Pocula, etiam ſi eſſent data mulieri nihil adhuc habenti in vtero, ad effectum, ne concipiat, eadem Pœna puniuntur: velut homicidæ. *cap. ſi aliquis. de homic. & diximus ſuprà proximaq. in fi.* Prædicta omnia tamen procedunt quando fuit ſecutus effectus, quòd mulier fecit Abortiuum Partum. Sed quid, ſi non obſtante Poculo, mulier peperit filium viuentem, & qui durauit in vita, an qui dedít Poculum, vel ipſa mulier puniatur? & qua pœna? *vide do. And. Barb. in conſ. 23. in 2. vol.* vbi dicit, quòd non debet puniri Pœna Mortis, ex quo non fuit ſecutus effectus, quia hodie in maleficijs potiùs ſpectatur euentus, quàm ſolus animus delinquentis ſine effectu, nihilominus non euadet impunè illi qui ſcienter tradidit, vel qui ſcienter aſſumpſit, 7

quia poterit Relegari, *per ea quæ habentur in d. l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.* Quandoque verò ex Poculo huiuſmodi ſumpto mulier ipſa perijt, & tũc ille, qui tradidit, punitur Pœna Vltimi Supplicij, licèt non dederit doloſè contra ipſam, quia res mali exempli eſt: & iſte eſt propriè caſus *in d. §. abortionis.*
8 *in fin.* † Quid ſi aliquis dederit Poculum Amatorium mulieri prægnanti, vt flecteret eius animum ad amandum ipſum tradentem, ex quo Poculo mulier ipſa perijt, qua Pœna punitur Tradens? dic, quòd eadem Pœna Vltimi Supplicij, quamuis animum occidendi non habuerit, & dolum non fecerit, *vt d. §. qui abortionis.* qui decidit vtrunque caſum in terminis, hæc tamen quæ ſuprà diximus, procedunt, de Iure Ciuili, & inter Laicos. De Iure autem Canonico, vltra ea quæ diximus ſuprà, clariùs hîc diſtingue, quòd aut loquimur de Iure Antiquo, ſecundũ Legem, Moyſi, aut de Iure Nouo, ſecundum Conſtitutiones Pontificum. Primo caſu, ſi infans iã formatus, & animatus erat, quid, qualiter, & quo tempore dicatur eſſe formatus, & animatus: *diximus ſuprà ead. quæſt.* quia tunc debet animam pro anima. Et ſic punitur Pœna Mortis qui dedit Poculũ Abortionis, quo necauit infantem viuentem, *vt in c. Moyſes. 32. q. 2. in princ.* aut partus nondum erat completus in forma, nec animatus, & Tradens Poculum huiuſmodi, mulctatur Pecunia Arbitrio Iudicis *dict. c. Moyſes.* Ratio eſt, quia non poteſt dici examinatum illud, quod caret anima, quam non habet
9 adhuc. † Secundo verò caſu, quando loquimur de Iure Pontificio, aut loquimur de Pœna Irregularitatis,

tatis, vel Degradationis, & iſta non infertur, niſi Clericus effectualiter hominem viuentem occiderit, nec ſit natus, vel adhuc in vtero matris refert, *vt in c. 1. & c. ſicut dignum. §. 1. de homic. & per gloſſ. in d. c. Moyſes. c. ſi aliquis. in gloſſ. eodem tit. & gloſſ. in c. conſuluiſti. 2. quæſt. 4. idem ſequitur Panor. in d. c. ſi aliquis.* aut loquimur de Pœna Excommunicationis, & iſta infertur pro quocunque Abortiuo ſecuto; ſiue puerperium erat animatum ſiue non, & Iura ipſa appellant iſtud Homicidium, ſed antequam infans ſit plenè formatus & animatus, non poteſt dici propriè Homicidium, quia nō poteſt corpus examinari quod adhuc caret anima, *vt ſuprà proximè diximus.* Iſto caſu igitur impropriè dicitur Homicidium, *vide text. in d. c. ſi aliquis. & ibi dom. Abb.* imò hac pœna punitur etiam ſi aliquis Libidine aut Odio daret mulieri quæ nondum concepit Venena ſiue Pocula Sterilitatis, ad hoc, ne coëundo concipere poſſit, *vt d. c. ſi aliquis.* vbi eſt caſus valdè not. quòd non ſolum quis teneatur de Homicidio pro Abortiuo iam facto, ſed pro fiendo vel pro impedimento præſtito ad concipiendum. † Et not. etiam hoc vnum in tota materia Poculorū, quòd non ſolùm punitur, qui ſcienter Tradidit Poculum, verùm etiam ille, qui ſcienter Fecit, & Compoſuit, *ita expreſſè not. Pan. in d. c. ſi aliquis. in princip. & not. in l. 1. in princ. & l. 3. in princ. ff. ad leg. Corne. de ſic.* & hoc idem ſeruatur in quibuſcunque alijs Sortilegijs, *vt not. Arch. 26. quæſtio. 5. c. quicunque, & 1. diſt. c. ſi quis viduam. 32. q. vlt. ff. ad leg. Iul. maieſtat. l. 1. & ff. de iniur. leg. item apud Labeonem. §. adduxiſſe.* 10

QVÆSTIO XIV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes ſuper rebus profanis ad Sortilegia aptis celebrantes, qualiter debeant puniri.*

2 *Sacerdos miſſam defunctorum pro viuentibus celebrans vt citiùs moriantur, aut periculum incurrant qualiter puniatur.*

3 *Clericus qui Sacramento abutitur Pœna Arbitraria punitur.*

1 DEcimòquartò quæro vltra † ea quæ diximus ſuprà in 11.q. videndum eſt, quid de ſacerdotibus, qui ſuper rebus profanis, & aptis ad faciendum Sortilegia, & ad illum duntaxat effectum oblatis, vnam aut plures miſſas ſcienter celebrant, adhibitis nefarijs, & inhoneſtis precibus, & verbis ſuperſtitioſis, quibus Pœnis puniuntur? Res verò ſuper quibus ſolent miſſas ipſas celebrare ſunt vt plurimùm iſtæ, panis crudus ſiue paſta, aut coact⁹, vt placenta, item calamita, quandoque cutis indumenti pueri naſcentis, quam appellant pelliculam virginem, & alia his ſimilia ſimplicia, aut mixta impoſita ſuper altari illis modis de quibus ſuprà diximus in 3. q. pro iſto facinore, dic quòd de Iure Canonum Clericus omninò deponitur, *vt in can. ſi quis epiſcopus.*
2 *26. quæſtio. 5.* † ſi enim pro ſola celebratione miſſæ defunctorum dicta pro viuentibus, vt citiùs moriantur, aut periculum mortis incurrant, ſacerdos perpetuò priuatur officio, beneficio, ordine, gradu atque dignitate, & in perpetui exilij ergaſtulo, vnà cum

cum conſulente vel id fieri procurante relegatur, *vt in c.quicunque 26.q.5.& diximus ſuprà.11.q.verſ pro facilio-ri:* quantò magis deberet iſte ſacerdos deponi, & relegari, qui in miſſarum ſuarũ celebratione illa profana, & immunda turpiter commiſcuit, illaque vel Deo, aut potiùs Dæmoni vouere turpibus, & ſuperſtitioſis precibus non veretur: certè non video, cur minori pœna puniri poſſit, maximè, quando ſcienter iſta patrauit *d. can.quicunque.in 2.parte circa fin. pro quo facit in arg. text. de conſec.diſt.2.c.cum omne crimen. in fin.* vbi grauiter punitur Clericus depoſitione, qui abutitur ordine Sacramenti, licèt id non faciat ad effectum Sortilegiandi, aut per modum ſuperſtitioſum, *vt latiùs infrà dicam.*† Quidam verò dixerunt, 3
quòd pro huiuſmodi facinore ſit Pœna Arbitraria, *iuxta doctrinam dom. Abb. in dict. cap. 2. extra eodem titulo.* hoc tamen tolerari poſſet, quotieſcunque factum non eſſet valdè turpe, vel perſona ſacerdotis eſſet adeò ſimplex: & debilis ingenij, quòd de facili quis cognoſcere poſſet, quòd bona fide ductus fuerit circunuentus, putans benè facere, & non peccare, *vt in dicto capit. 2. & eſt text. & ibi Bartol. in leg. ſi adulterium cum inceſtu. in verſic. idem Pollioni. ff. ad legem Iuliam. de adult.*

QVÆSTIO XV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes debito modo & ordine Sacrificandi abutentes quam Pœnam dare debeant.*

2 *Sacerdes qui forma debita, aut etiam materia Sacra-*

menti non ſeruata celebrat, omni ordine, & gradu ad tempus priuari debet.

1 DEcimòquintò quæro, quid † de ſacerdotibus, qui abutuntur debito modo, & ordine Sacrificandi, vt quia non ponunt vinum cum aqua ſimul in calice, ſed vinum tantùm, aut aquam ſolam, vel botrum vuarum comprimunt in calice, aut panniculum muſto intinctum, & diu conſeruatum aqua abluunt, & illam lauaturam ponunt in calice loco vini aqua commixti, aut panem Sacramenti extinctum in vino calicis ſacrato tradunt laicis pro Communione ſiue Euchariſtię Sacramento, quibus Pœnis puniuntur? omnia iſta narrãtur in text. *in c. cum*
2 *omne crimen. de conſecrat. diſt. 2.* & concluditur in fine † quòd ſacerdos pro iſto facinore debet priuari ad tempus omni ordine, & gradu arbitrio iudicis, & tandiu ſic priuatus exiſtere, donec iudici viſum fuerit, illum congruam pœnitentiam peregiſſe, vt poſteà purgatus, ad omnia ſua priſtina reſtituatur, vt ibi dicitur.

QVÆSTIO XVI.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos vel quiuis alius Res Sacras aut Sacratas ad Vſus Profanos Conuertens, qualiter puniri debeat.*

2 *Baltaſſar Rex Babyloniorum interfectus, quòd Vaſa Sacra Templi in Profanos Conuertit Vſus.*

3 *Diaconus Rebus Sacris Abutens, & in Vſus Profanos eas conuertens, quanto tempore Excommunicatus, ab Altaris Miniſterio ſit Suſpenſus.*

4 *Abutens*

Abutens Rebus Sacris in Sortilegijs, Sacrilegij Reus eſt.

DEcimòſextò quæro, qua † pœna punitur Sacerdos vel Laicus, qui Vaſa EccleſiaſticaSacrata, vel Veſtes Sacras, aut Benedictas, vt eſt Altaris Palla, Calix, Patina, Purificatorium, Tabernaculum Sacramenti Euchariſtiæ, aut aliquarum Reliquiarum; item Lapidem Sacratum totum aut partem, ſiue Corporale, Manipulum, Stolam, Camiſiam, item Vela quæ ſunt in Sanctuario, aut iuxta Imaginem Crucis, aut B. Mariæ Virginis, & alia his ſimilia acceperit, & ad profanos Vſus irreuerenter Conuerterit, aut damnabiliùs in Sortilegijs Commiſcuerit. Dic quòd primo caſu, quando quis Abutitur illis in Profanis Domeſticis Vſibus citra Sortilegia, de Iure Antiquo ſecundum Legem Moyſi, Vltione Diuina percutiebatur, & ſæpiùs Morte, & totius ſtatus ſubuerſione, ſi erant Reges vel alij Principes, *vt habetur Daniel. cap. 5.* Vbi Rex † Baltaſſar filius Nabuchodonoſoris poſtquam cœpit erga DEVM, & Res Sacras irreuerenter ſe habere, & quòd Sacrata vel Benedicta Vaſa Aurea, & Argentea ex Sacro Templo Domini in Hieruſalem abſtulerat, & cum illis ipſe rex Baltaſſar vnà cum Principibus, & Primatibus ſuis Vxoribus atque Concubinis in conuiuijs ſuis vinum biberant, iratus eſt valdè DEVS de tanta eorum inſolentia, & primò monuit Regem Baltaſſarem quodam præconio literarum miraculosè ſcriptarum in albo pariete Aulæ Regię, quas nemo ſapientium ipſius Regis Baltaſſaris, ſed ſolus Daniel interpretatus eſt, & com-

& comminatus fuit futurum malum iudicium contra ipſum, adeò, vt illa nocte ipſe Rex Baltaſſar ab inimicis ſuis interfectus ſit, & regnum ſuum ad extraneas manus deuenerit. *vide in d.c. 5. Daniel. de quo ſit mentio de conſec. diſt. 1. c. veſtimenta. & c. in ſancta*, vnde concludi poteſt, quòd de Iure Antiquo pro huiuſmodi rapina, & abuſu ſit Pœna Mortis, & Bonorum
3 ſuorum Publicatio, aut Mala Succeſſio. † De Iure verò Pontificio Diaconus pro iſto crimine trib. annis & ſex menſib. excommunicatus exiſtit, & ab altaris miniſterio omninò ſuſpenſus habetur. Preſbyter verò decem annis, & ſex menſibus remanet excommunicatus, *vt habetur de conſec. diſt. 1. c. nemo per ignorantiam.* Si verò bona prædicta ipſi immiſcuerũt in Sortilegijs, aut alijs tradiderunt vt immiſcerent; grauiùs puniuntur, quia Clericus debet Deponi, & Omnibus ſuis Officijs atq; Beneficijs, Ordine, Gradu & Dignitate Priuari, & in Perpetuum Carcerem Intrudi, aut in Exilium Perpetuum mitti. *vt d. c. ſi quis epiſcopus, & c. quicunque in ſi. 26. quæſt. 5.* vel dic ſecundum *Abb. in d. c. 2. extra eod. tit.* quòd erit Pœna Arbitraria ſecundum Arbitrium Iudicis moderanda; attenta Qualitate Facti, & Perſonarum Conditione, *vt aliàs diximus ſupra eo per dicta iura quæ amplius non refero vt capiam breuitatem.*
4 † Et no. vnum in tota materia Sortilegiorũ; quòd ille, qui Abutitur Rebus Sacris vel Benedictis, & Eccleſiaſticis ſemel dedicatis, non ſolum tenetur Pœnis de quibus ſuprà; verùm etiam tenetur Pœna Sacrilegij, quia in veritate per ſimilem Contrectationem Rerum Sacrarum Committitur Sacrilegium: *vt habetur 17. quæſt. 4. c. ſacrilegium, & c.*

& c. ſi quis contumax. §. 1. & d. Ioan. Iec. in ſum. in tit. de ſacril. q. 3. & S. Thom. in ſum. 2. 2. q. 99. art. 3. verſi. dicendum. & de pœna ipſorum, *vide in d. c. ſi quis contumax.* Imò dicit Arch. *in c. Felicis. de pœn. lib. 6. in princ.* quòd Sacrilegium committit quilibet ordinis clericorum, qui Ariolos, Incantatores, Aruſpices, & ſimiles conſuluit vel ſimilia facit, intelligens in effectu, quòd omnis Sortilegus poteſt dici Sacrilegus, & de Sacrilegio puniri, *vide tamen quæ latiùs dicam infra tit. ſeq. q. 1.* & not. etiam quòd pro iſto Crimine Subtractionis Vaſorum Sacrorum de Eccleſia imponuntur Grauiores Pœnæ, *de quibus habetur 12. quæſt. 2. c. de viro. vide ibi.*

QVÆSTIO XVII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos in miſſarum celebrationibus preces nefarias & turpes admiſcens, & ad malum finem, qualiter ſit puniendus.*

2 *Sacerdos Hiſpanus decretorum doctor etiam quadrageſimumquintum egreſſus annum, in inſaniam & furorem vertitur ob nefandum amorem monialium.*

3 *Sacerdos preces aut oblationes nefarias in miſſarum ſolennijs offerens, officio & beneficio, gradu, & ordine eſt priuandus.*

4 *Pœnæ ſecundũ facti qualitatem, turpitudinem, aut ſcandalum ſunt aggrauandæ, aut molliendæ.*

5 *Animus maximè in omnibus criminibus eſt attendendus.*

DEcimòſeptimò quæro, † quid de his ſacerdotibus, qui in miſſarum ſuarũ celebrationibus huiuſmodi aliquas preces nefandas, & turpes, abſque 1

alicuius

alicuius rei immixtione protulerint, illa aut Deo aut Dæmoni vouendo, non abſque magna ſuperſtitione dicauerint. Quero qua pœna puniantur? & vt facilius res iſta apprehendi poſſit, ſubdam exem-
2 plum, prout habui ſemel in facto Romæ. † Quidam vir Hiſpanus Clericus ſatis beneficiatus, & decretorum Doctor, ætatis anno 45. vel circa captus erat amore quarundam monialium iuuenum, quæ erãt plurimùm forma venuſtæ, quas iſte ſæpiùs ad monaſterium viſitabat, & blandis verbis atque muneribus multoties blandiebatur eis, adeò, quòd propter illarum pulchritudinem, & venerabilem venuſtatem ille Hiſpanus paulatim cœpit ardeſcere, & frequentiùs illarum monaſterij limina viſitare, & in tam magnam deuenit inſaniam & cæcitatem, quòd die nocteque tam in ſomniis quàm in vigilia nil aliud niſi illarum amplexus, & concubitus meditabatur, corde, verbo, geſtibus, aut ſignis. Et in tam grauem dementiã adductus fuit, quòd aſſerebat expreſsè, ex quo ipſe erat Clericus, eſſe ſponſum Eccleſiæ, & moniales illas ſimiliter eſſe ſponſas Eccleſiæ, nam quia dicebantur eſſe ſponſæ Chriſti, qui repræſentatur per Eccleſiam, concludebat, quòd ſponſi, & ſponſæ Spirituales, hoc eſt, ſacerdotes, & moniales poterant adinuicem carnaliter copulari ſine peccato, & quòd ita Deus præordinauerat, putans ſummũ bonum in ſolo coitu conſiſtere: & qđ turpius eſt, ipſe ſępiùs hoc prædicabat illis iuuenculis, adeò, quòd ipſæ cœperunt illũ euitare, vnde ipſe Clericus poſteà deuenit in maiorem inſaniam, quia quotidie, quòd eſſet literatus, componebat aliquas

orationes & preces nefarias, quibus orabat Deum, & alios Sanctos, vt præſtarent ſibi robur maximum in renibus, in lumbis verò calorem talem, quo poſſet facilimè in magna abundantia luxuriari, & coitũ carnis ſæpiſſimè complere: & quia illarum Monialium quædam vocabatur Cecilia, altera Vrſula, alia verò Magdalena, & Clara, in ipſis ſuis orationibus, quas quotidie de nouo formabat, ſummis precibus deprecabatur Virgines illas Sanctas & Beatas, poſt Dei inuocationem, vt ex dono gratiæ ſpecialis in mentibus, & cordibus ipſarum Monialium hanc meditationem, & firmam opinionem infunderent, ita quòd ipſæ Moniales firmiter putarent, & crederent, nullum aliud magis meritorium opus Deo fieri poſſe, quam coire, & carnaliter commiſceri, creſcere, & multiplicari, nulla adhibita perſonarum diſtinctione; ſit ſacra vel profana, ſit coniugata vel ſoluta, ſit conſanguinea vel extranea, & ſimilia, & quòd ex coitu huiuſmodi putarent votum caſtitatis nullatenus infringi poſſe, ſed magis hoc Deo placere, quàm Holocauſtum, ſiue Sacrificium, & vltra hóc, quòd ardentiùs illarum corda incaleſcerẽt ad amandum, & vehementer diligendum virum ipſum ſacerdotem, qui erat ſponſus Eccleſię, & eius vota carnalia firmiter maxima cum humilitate adimplere, eiuſque mandatis, vt veri patris parere, aſſerens, quòd illo modo conſummandum erat matrimonium ſpirituale inter religioſos viros, & mulieres, quemadmodum matrimonium carnale conſummatur per verã vtriuſque coniugũ carnalẽ copulam, *vt in c. continebatur, primo reſpõſo. de deſpon. impub. & in c.*

& in c. tua nos. de ſponſa. Quas quidem ſchedulas ipſe Clericus portabat quotidie ad quoddam monaſterium, vbi morabantur quidam boni, & puriſſimi ſacerdotes mendicantes, qui potiùs ſimplicitate, & bonitate quàm doctrina religionem ſuam profitebantur, & die qualibet ad Eccleſiam illius monaſterij accedebat ad miſſam, & ſingulis diebus vnam ex ipſis ſchedulis dabat ſacerdoti, & dabat etiã Iulium vnum pro Eleemoſina, ad hoc, vt in celebratione miſſæ, ſcilicet, in memento, preces illas Deo, & Sanctis Virginibus prædictis offerrent, cum deuotione orando Deum, & Sanctas Virgines prædictas, vt pia vota ipſius orantis exaudirent: & hoc modo decepit vnum vel duos ex ſimplicioribus, & rudioribus illorum monachorum: & interim ipſe quoque intererat miſſæ, & totidem eaſdemq; preces ipſe cum deuotione recitabat, & proſequendo vlteriùs in hac ſua ſuperſtitione, quotidie nouas orationes cõponens, deuenit tandem ad manus cuiuſdam monachi, qui erat cæteris magis doctus atq; expertus, qui ſumpta ſchedula duplicata vna cum Eleemoſina acceſſit ad Altare, & perlegens quæ intus erant verba, valdè obſtupuit, & ne miſſæ Sacrificium perturbaret, dimiſit ſchedulã illam in angulo Altaris, & proſecutus fuit miſſam. Demum ea completa ipſe monachus multùm reprehendit ipſum Clericum Hiſpanum, dicẽs, quòd verba illa erant valdè turpia, & ſuperſtitioſa, nec merebãtur per aliquẽ ſacerdotem in tanto miſſæ myſterio memorari: at ille ſubriſit, deridens monachi illius ſimplicitatem, & ignorantiam, cœpitque ſecum velle diſputare, quia argutus

erat,

erat, quaſdam interpretationes Diuinæ Scripturæ
longè erroneas attribuens, adeò, quòd nõ tranſibant
abſque ſcrupulo, & labe hæreticæ prauitatis, *vt alias*
diximus in tract. de hæret. quæſt. 1. & 2. Videns itaque
monachus ille ipſum Clericum tam graui errore ap-
prehenſum, ſumptis pluribus ex illis ſuis ſchedulis,
quas adinuenit, de præmiſſis omnibus conſulit quam
primùm Reuer. D. Vicarium Papæ, cuius tunc ego
auditor aderam: mihiq́ue mandauit, vt rem hanc co-
gnoſcerem, & ipſum Clericũ pro modo culpæ cor-
riperem, qui ſtatim incarceratus, & examinatus, o-
mnia ad vnguem confeſſus eſt, imò à principio inſta-
bat pertinax in illa ſua erronea opinione, volens de-
fendere falſas quaſdam, & nouas interpretationes,
quas Diuinę ſcripturæ attribuerat, qui quam prímùm
vidit me præparari ad declarandum illum hæreticum,
& pœnis hæreticorum ſubijciendum, niſi errorem i-
pſum reuocaret, incontinenti omnia reuocauit, & er-
rorem ſuum ſolenniter abiurauit, adeò, quòd pro hę-
reſis ſuſpicione meruit veniam, & reuocauit omnes
illas ſuas interpretationes, quas dederat Diuinæ ſcri-
pturę, & reliquas omnes inſanias ſuas, quas ſuprà nar-
rauimus, nihilominus vt cautius in futurum procede-
ret, de mandato S. D. N. Papæ fuit relegatus ab vrbe
ad certum tempus. † Ad propoſitum nunc quæſtio- 3
nis noſtræ redeundo, quæro, ſi reperitur aliquis ſacer-
dos, qui ſcienter preces huiuſmodi, aut ſimiles, quæ
non tendunt ad verum Diuinum cultum, & Salutem
Animæ, ſed potiùs vertuntur in peccatum, & rem da-
mnabilem, in miſſæ ſolemni Sacrificio celebrauerit,
ſeu alio quouis modo vouerit, aut obtulerit, qua Pœ-

na puniatur? dic quòd iſto caſu putarem eſſe priuandum omni ordine, & gradu, officijs atque beneficijs Eccleſiaſticis, & etiam relegandum eſſe tam ipſum ſacerdotem, quàm illum, qui ipſum conſuluit, & præmiſſa fieri mandauit. *arg. eorum quæ habentur in d. can. quicunque in fi. 26. q. 5.* vbi ſi ſacerdos pro viuentibus celebrat miſſam defunctorum, vt illi, pro quibus miſſa celebratur, citiùs moriantur, aut mortis periculum incurrant, ſacerdos ipſe punitur Pœnis prædictis, & nihilominus ibi non apparet de aliqua ſuperſtitioſa oratione aut cæremonijs, ſed ſolùm de turpi celebrantis intentione; quantò magis in caſu noſtro ille deberet hac Pœna puniri, qui preces iſtas obſcœnas Diuino cultui admodũ contrarias, & quæ omnes tẽdunt, immiſcuit ad peccatũ & totius Chriſtianæ Fidei læſionem, dum quærit per Sacrificium miſſæ præbere materiam peccandi, & malefaciendi, per quam & eius Holocauſtum ſolent peccata dimitti, *de conſe. diſt. 2. c. cum omne crimen, & eadem diſt. c. nihil in ſacrificijs, & diximus in tract. de hæret. q. 2. in princ.* nihilominus iſto caſu non diſcederem ab opinione Abb. *de qua in d. cap. 2. extra eod titu.* ſcilicet † quòd Pœnæ
4 huiuſmodi ſint aggrauandæ, vel minuendæ, iuxta qualitatem facti, aut turpitudinem ſiue ſcandalum, quod inde exoritur, & perſonarum conditionem, in quibus omnibus plurimùm vertitur arbitrium iudicis. Ponamus enim, quòd eſſet aliquis ſimplex, humilis ſacerdos, idiota, qui fuit aliàs bonæ conditionis, & ſanæ ac puræ conſcientiæ, qui ad preces, & mandata alicuius Magi Principis, Baronis, aut Viri Magnę conditionis ſimiles preces emiſerit, erit ne dicendum,
quòd

quòd ſit puniendus ille ſicut alius verſutus, malitioſus, & qui in iſtis turpitudinibus delectatur? certè non, & proptereà benè, & ſanctè diſpoſuit tex. *In cap. ſicut dignum, in princip. de homic. & in l. reſpiciendum. & l. aut facta. ff. de pœn. & l. quid ergò & ibi Bartol. ff. de his qui no infam. & Bartol. Bald. & alij, in l. 1. §. diuus, & in l. diuus, & l. in lege Cornelia. ff. ad l. Cor. de ſiçar.* vbi dicunt, † quòd in omnibus criminibus attenditur ſ principaliter animus, & intentio delinquentis, an ex ſimplicitate quadam, vel ignorantia, aut dolo, & malitia inductus fuerit ad peccandum, vt his attentis fiat variatio pœnæ: *pro quo benè facit textus, & quod ibi no. gloſſ. & Panor. in d. cap. 2. extra eod. titu.* Prætereà ponamus, quòd aliquis perſuadet ſacerdoti, quòd voueat, & offerat pro eo preces quaſdam in miſſa, quæ expreſsè non apparebant, nec cognoſcebantur ſaltem per virum rudem, & inexpertum, quòd eſſent ſuperſtitioſa, vt quia in ipſis apparebant à principio verba quædam honeſta, & religioſa, deinde ſuperſtitioſa & Diabolica, ſed erant nomina quædam adeò ignota ipſi ſacerdoti, quòd putabat omnia eſſe bona, & nullam in ſe habere ſuperſtitionem, iſto caſu ſimiliter putarem dictum ſacerdotem eſſe longè mitiùs puniendum: *per ea quæ ſupra diximus. & d. ca. 2. & ibi gl. extra eo. tit.*

FINIS TRACTATVS
D. PAVLI GRILLANDI
De Sortilegijs.

DE LAMIIS, ET EXCELLENTIA I. V. TRACTATVS

D. JOANNIS FRANCISCI PONZINIBII FLORENTINI; IVRECONſulti omnium longè præſtantiſſimi.

SVMMARIVM.

1 *Lamiæ mulieres ad Ludum Dæmonis Deferuntur per Ipſum Dæmonem.*

2 *Theologorum eſt Sacras tractare Scripturas.*

3 *Princeps non debet ſe rebus immiſcere Spiritualibus.*

4 *Theologia eſt omnium ſcientiarum digniſſima.*

Jus Canonicum, vel Ciuile non eſt ſcientia.

5 *Leges ſimplicitatem amplectuntur, & ſubtilitatem reſpuunt.*

Lex eſt voluntaria, opinatiua, non paſſim neceſſaria, &c.

6 *Lex eſt localis, non omnibus prouidens caſibus.*

7 *Perito cuique de pertinentibus ad artem ſuam creditur.*

8 *Dubia in ſpectantibus ad Fidem ſunt ad Papam referenda.*

Canones allegari poſſunt ſicut & Leges.

9 *Subiectum Legalis Scientiæ nedum circa mores, ſed eſt etiam circa Fidem.*

10 *Leges à Deo per ora Prudentum, & Imperatorum promulgata ſunt.*

11 *Legibus ſubdi debet omnis homo.*

12 *Leges in quibus allegari poſſint.*

13 *Scriptura Sacra adiuuari debent, & declarari per alias inferiores ſcientias.*

14 *Ius, Ars Boni & Æqui dicitur.*

15 *Leges rationem, & cauſam habere cenſentur.*

16 *Ius Ciuile eſt Scientia Practica, & Speculatiua.*

17 *Negocia plura ſunt numero quam vocabula.*

18 *Scientia Iuris eſt certiſſima, nobilis, & omni honore digna.*

19 *Doctores Iuris priuilegiati ſunt in multis.*

20 *Contemnentes Iuris Doctores deteſtandi ſunt velut pecudes.*

21 *Doctores Iuris Ciuilis circa quæ verſari dicantur.*

22 *Scientia Iuris Ciuilis Nobiliſſima eſt, Nobiliſſimos reddens ſuos Profeſſores.*

23 *Scientia Iuris Ciuilis Sapientia eſt, & Res Sanctiſſima.*

24 *Regere ſeipſum Summa Sapientia eſt.*

25 *Scientia Iuris Ciuilis eſt omnium Sapientum Dogma.*

Legiſtæ & Canoniſtæ qualē modū habeant arguēdi.

26 *Scientia quælibet ſuas proprias imaginationes, rationes, & diſputationes habet.*

27 *Facundia Oratorum quale habeat officium.*

28 *Ratio Legis ipſius Anima dicitur.*

29 *Legis reſpuere ſubtilitates qualiter intelligatur.*

30 *Lex non dicitur voluntaria, cum etiam Principis voluntas legem condens Ratione regulari debeat.*

31 Principis proprium eſt Iuſtitiam exercere.

32 Reſcriptum Principis non eſt cum alterius iniuria exequendum.

33 Principis ſtudium eſſe debet vt populus ſibi ſubditus bene viuat.

34 Lex rationabilis dicitur eo ipſo quod prohibita non reperitur.

35 Reſpondere per verbũ dubitatiuũ eſt Philoſophicum.

36 Lex an ſit variabilis, ſeu mutabilis.

37 Lex an ſit omnibus caſibus prouidens.

38 Iuriſperiti in dubijs ſunt adeundi.

39 Lamiæ ad Ludum Dæmonum realiter, & verè Deferuntur, & non tantum imaginariè.

40 Dæmon poteſt hominem de loco ad locum portare.

41 Deus per Artẽ Dæmonis multa cõtingere permittit. Negatiua, eſt non ens, & ideò improbabilis.

42 Diabolus quoad poteſt Fidei noſtræ reſiſtere nititur & eam impugnare.

43 Solennitas eadem requiritur in ſoluendo qua in ligando.

44 Præcedentia declarantur per ſequentia, & è contra.

45 Factum aliquid eſſe non præſumitur niſi probetur.

46 Experimenta ſermonum verorum cum rebus ſenſatis concordare debent.

47 Facta per Artem Diaboli non vera cenſentur ſed phantaſtica.

48 Iura de aliquibus loquentia locum habent in non expreſſis, in quibus eadem militat ratio.

49 Mulieres, ſuper quaſdam beſtias de nocte equitare, & in momento multa terrarum ſpacia pertranſire falſum eſt.

50 *Lamijs dicentibus ſe Delatas ad Ludum Dæmonum, & multa ſe feciſſe aſſerentibus non creditur.*
51 *Argumentum de ſimilibus ad ſimilia eſt licitum.*
52 *Confeſſio Lamiarum eſt erronea & reſpuenda, eò quod illuſæ ſint.*
Confeſſioni rei in criminalibus regulariter nõ ſtatur.
53 *Teſtes probare non poſſunt quæ tantum in ſpiritu fiunt.*
54 *Antecedens deſtructum cenſetur ſi conſequens deſtruatur.*
55 *Loquentis virtus ſtat in hoc ſi benè diſtinguat.*
56 *Lex fit tantum de his quæ vt plurimùm accidunt.*
57 *Poſſe non dicitur qui ſine adiutorio non poteſt.*
58 *Argumentum inefficax cenſetur quod inſtantiam, ſeu retorquutionem patitur.*
59 *Argumentum a ſeparatis in Iure eſt nullius valoris.*
60 *Probatio non admittitur contra præſumptionem iuris, & de iure.*
61 *Baptiſmus ad ſui eſſentiam non requirit perſonarum præſentiam.*
62 *Occaſio capi debet quæ benignius reſponſum præbet.*
Lamias portare corpus Chriſti ad ludum dæmonum, & illud dæmoni offerre eſt falſiſſimum.
63 *Lamias noctu domos ingreſſas ſanguinem ſugere paruulorum, eſt erroneum.*
Paruuli qualiter poſſint ſtricari.
64 *Dæmones, qui aliquem ad peccatum induxerunt contra naturam, abominantes fugere eſt credendum.*
65 *Participes, & conſcij criminis non admittuntur in caſu Delationis ad Ludum Dæmonum.*

Inquiſitores Fidei cogere debent ad abiurandum quod Eatur ad Ludum Dæmonum.

66 *Doctores Iuris Ciuilis vocari debent ad proceſſus & examinationes Inquiſitorum.*

67 *Probationes in crimine hæreſeos debent luce meridiana eſſe clariores.*

68 *Hæreticus cenſetur qui leui argumento à fide catholica deuiat.*

Teſtes veriſimilia deponere debent.

69 *Infamia attendi non debet quæ a perſonis ſuſpectis ortum habet.*

Cogitatio in ſolo hæreſeos crimine punitur, licèt effectus nullus ſequatur.

70 *Confeſſio rei ad condemnationem ſufficit in ſola hæreſi.*

71 *Confeſſio ad condemnationem ſufficiens debet eſſe veriſimilis & non æquiuoca.*

72 *Confeſſus ſe alias iudicio hæreſim abieciſſe in manu alterius inquiſitoris, non cenſetur ex noua confeſſione relapſus.*

Confeſſio facta in pœnitentiæ foro non ſufficit ad condemnationem.

73 *Teſtes noui ſuper iiſdem examinari poſſunt articulis in ſolo crimine hæreſis.*

74 *Publicatio teſtium non fit in crimine hæreſis ſi inquiſitorum timeatur potentia.*

Hæreticus inquiri poteſt a pluribus.

75 *Occultans hæreticum ſcienter, tanquam hæreticus puniri debet.*

Hæreticus poſt mortem inquiri poteſt, & damnari.

76 *Bona hæreticorũ ipſo facto capiũtur velut publicata.*

77 *Hæreti-*

77 Hæreticus non auditur etiam in valdè fauorabilibus.
78 Aduocatus, an poſſit pro bannito aduocare.
79 Inquiſitores cognoſcere non poſſunt an ſua ſit Iuriſdictio.
80 Iudici per inquiſitionem procedenti, & ſe informatum de fama dicenti non ſtatur.
81 Iudex ratione notorij non debet procedere, niſi prius conſtet de notorij qualitate.
82 Dæmones inuocare, & ab eis reſponſa petere, an ſit hæreticum.
83 Hæreſim ſapientibus quando detrahendum ſit.
84 Teſtes in crimine hæreſis cogi poſſunt ad teſtificandum.
Dicto vltimo teſtis ſtatur in crimine hæreſis.
Examinatio teſtium in crimine hæreſis poteſt alteri committi.
Teſtes excommunicati & criminis ſocij admittuntur in inquirenda hæreſi.
85 Crimen ſpeciem hæreſis ſapiens puniri debet.
Prælatus ſuam, ſed non Eccleſiæ iniuriam remittere poteſt.
86 Blaſphemans Deum non includitur in ſtatuto de pace habita cum offenſo.
87 Dolus in quibus criminibus culpæ præponderet.
88 Suſpicione ſola in crimine hæreſis ad inquiſitionem proceditur.
89 Coniecturæ quæ in crimine hæreſis ſufficientes dicantur, arbitrio iudicis committitur.
Scriptura requiritur in eo qui ab hæreſi reuertitur.
90 Interpretatio confeſſionis in foro conſcientiæ ad ſalutem animæ in partem fieri debet deteriorem.

Malum ſemper præſumitur de malo homine, & malo verbo quod ab eo profertur.

LAmiarum materiam, quas vulgus Striges appellat, ſilentibus in iſtis Natalitijs Feſtis, Iudiciorum ſtrepitibus, tractatur⁹, aſſumo, quod ſcribitur Matth. 4. capit. Aſſumpſit eum Diabolus in Sanctam Ciuitatem, & ſtatuit eum ſupra pinnaculũ templi. & infrà. Aſſumpſit eum Diabolus in montem excelſum valdè. † Ex hoc arguunt multi, & aſſerunt, mulieres iſtas ad Ludum Dæmonis, & per Ipſum Dæmonem Deferri poſſe: quoniam ſi de quo magis ineſſe videtur; & ineſt, ergò de quo minus. *authentic. multò magis. Codic. de epiſc. & cle. leg. quantò magis. ff. de iureiuran. capit. cum in cunctis, extra de electio.* imò ſtante hac poſſibilitate, & ſecundum eos concedenda, inferunt credendum eſſe, Eas ad Ipſum Ludum omninò Portari verè, quoniam quod eſt poſſibile, eſt admiſſibile. Verùm, quoniam ego contrariam ſententiam fauore Fidei ſemper exiſtimaui benigniorem, non per modum concluſionis, quoniam prudentiorum iudicio me ſubijcio, decreui in oppoſitum, inuocato Dei Omnipotentis auxilio, nonnullas breuiſſimas rationes afferre. Verùm, quia videtur Theologorum materia; quia de Fide agitur, ne poſſit mihi obijci quod ſcriptum eſt *6. q. 3. c. ſcriptum.* vbi dicitur, in alienam meſſem manum non imponas. Cenſui in primis aliam dubitationem excitare, videlicet; Nunquid Canones Legéſve Adduci ac Allegari poſſint ad Interpretationem Diuinarum Scripturarum, ac ad Declarationem vel Deciſionem Theologicarum Quæ-

ſtionum.

ſtionum. Nam hoc pacto ceſſabit obiectum, cognoſceturq; maximam eſſe Canonũ ac Legum poteſtatem, & propterea Leges omni veneratione dignas. Aſt, quia ſicut aromatum ſolet eſſe natura, vt longè magis contrita redoleant, ſic & veritas, quantò magis conteritur, & oppugnatur, tantò clarior, expulſis nebulis, luce progreditur. Notando enim & diſputando benè, & optima ratione decreuit Modeſtinus, *dicit text. in l. fina. §. mixta. ff. de mu. & ho.* & ſecundum Aug. 23. *quæſt. 6. can. vides*, ratio vincit per diſputationis pugnam. Arguẽdo ad partes, videtur, inprimis Leges ipſas vel Canones nullo pacto ſic fore admittendas. † Et primò, quia talis interpretatio videtur tãtummodò ſpectare ad Theologos, quoniã ipſi ſunt, 2
vt habetur 20. *diſt. c.* 1. illi, qui dicũtur tractatores Diuinarum Scripturarũ, & ꝑptereà, vt ibi dicitur, in expoſitionib. earũ, ſummis Pontificibus præponuntur, licèt in cauſis definiẽdis ſecundum locũ poſt eos mereantur. Vana ergò videtur hęc diſputatio Legum ſic adducendarũ, quia nemo debet ſe intromittere circa pertinẽtia ad aliũ. *l. conſulta diualia. C. de teſtam.* Culpa enim eſt ſe immiſcere rei ad aliũ pertinẽti. *dicit tex. in l. culpa. ff. de reg. iu. & bonus tex.* 10. *diſt. c. quoniam*, qui dicit, Pontifices ſe nõ immiſceãt negocijs ſecularibus, quib. eſt prępoſitus Princeps, & Princeps ſe nõ immiſceat Diuinis rebus, quib. eſt ſummus Põtifex prępoſitus. † Et propterea infertur, quòd ſi Princeps, 3
qui eſt ſupra Leges, inhibetur ſe immiſcere Spiritualibus rebus, vt ibi, ergò fortiùs hoc inhibetur ſubditis eius. Vel ſic, ſi Pontifices pro curſu temporalium tantummodò rerum Imperialibus debent Legibus vti, ergò

ergò fortiùs Seculares, quibus eſt denegatum ſe immiſcere Spiritualibus rebus, non debent ad allegandas ipſas leges, niſi pro temporalibus rebus admitti. *Et facit ead. diſtin. c. Imperialium.* vbi dicitur, Imperium ſuis publicæ rei quotidianis adminiſtrationibus debet eſſe contentum, non vſurpare quæ Sacerdotibus Domini ſolùm conueniunt, *& bonus text. in aut. quomodo opor. epiſ. in princ.* ibi, illud quidem Diuinis miniſtrans, hoc autem Humanis præſidens ac diligentias adhibens. Et ideò gl. in verbo conferens. not. quòd nec Papa in temporalibus, nec Imperator in Spiritualibus ſe debeant immiſcere. Et gl. *in d. c. quoniam per illum tex.* dicit, quòd non licet allegare Le-
4 ges vbi eſt Canon. † Secundò, quia Theologia eſt ſcientia ſuperior, & magis digna, *vt habetur* 10. *diſt. c. lege. ver. item lex:* Lex Imperialis non eſt ſupra legem Dei, ſed ſubtus, *vt ea. diſt. c. certum. & c. ſuſcipitis.* Et probatur, quia ſcientia Legalis ſubijcitur Ethicæ. *vt per gl. in proœ. decreti:* quæ Ethica eſt longè minùs digna quàm ſit Theologia, ergò non expedit eam interpretari per ſcientiam longè inferiorem, & minùs ſcientificam, ac etiam plus religioſis interdictam *c. non magno, & c. ſuper ſpecula. extra ne cler. vel mona.* Tertiò, quia Ius Ciuile vel Canonicum non eſt ſcientia, quia Legiſtæ vel Canoniſtæ (vt inquiunt Logici) non habent modum arguendi, nec cognoſcunt per cauſas, ſed nituntur tantummodò auctoritate Legis vel Canonis, quia dicunt, ita Lex dicit, ita Canon loquitur, ſed qui per cauſam non cognoſcit, non ſcit, quia ſcire eſt rem per cauſam cognoſcere. 23. *q.* 8. *c. occidit, de teſtibus. c. cum cauſam, & habetur* 1. *Poſter. &*

ſecun-

ſecundo Metaphyſicæ. per Io. And. in proœ. 6. in l. pupil-
lus, vbi Bar. & Bald. ff. de acq. hær. per Ang. in l. qui Ro-
mæ, §. duo fratres. 14. col. ff. de verb. oblig. † Et facit, quia 5
Leges dicuntur amare ſimplicitatem, nō autem ſub-
tilitatem, vt l. ſicut. circa ſi verſi. ſed debitori. ibi, hæ au-
tem ſubtilitates à iudicibus non admittuntur, ff. quib.
mod. pig. vel hyp. ſol. l. 1. C. vt actio ab hær. & contra hær.
incip. ibi, nec propter nimiam ſubtilitatem. & in c. dile-
cti filij, in ver. prouideatis attentis, ne ita ſubtiliter, ſed
ſimpliciter, & purè. extra de iud. Præterea Lex eſt vo-
luntaria, vt per Ariſtot. in primo de cœlo, & mundo, &
not. gl. inſtit. de vſucap. dum dicit, quòd ſufficit pro
ratione voluntas. & probatur in leg. proſpexit. ibi, quia
ita verba faciunt. ff. qui & à quib. ff. de leg. 3. l. non a-
liter. ff. de exer. l. 1. §. ſi is qui. Nam quod Principi pla-
cuit, Legis habet vigorem. dicit tex. inſt. de iure nat.
gen. vel ciui. & non omnium quæ à maioribus no-
ſtris conſtituta ſunt, ratio reddi poteſt. dict. leg. non
omnium. ff. de legi. ſubijcien. l. ſeq. quæ incip. & ideò.
Et ideò rationes eorum quæ conſtituuntur inquiri
non oportet, alioquin multa ex his quæ certa ſunt
ſubuertuntur. & facit l. benigniùs. ff. eod. vbi dicitur
benigniùs Leges interpretandæ ſunt, quo voluntas
earum conſeruetur. Eſt etiam opinatiua, & formi-
dine permixta, vt videtur probari in §. reſponſa pru-
dentum. in verbo, opiniones. inſtit. de iur. nat. gent.
vel ciui. & in l. ſi me, & Titium. in verbo ſubſiſto. ff. ſi
cer. pet. & in leg. ſeruum quoque, in princ. in verbo, ſub-
ſiſtimus, ff. de proc. Item non paſſim neceſſaria, quia
vt habetur in capit. licet. de reg. iur. quæ ſpiritu Dei a-
guntur, ſub Lege non ſunt. & quod not. Innoc. in ca-
pit.

pit. paſtoralis, de off. ordin. vbi habetur, quòd homines poſſunt cum tanta ratione regi, quòd non ſubijcerentur exercitio Legis. *& no. do. Abb in cap. rex pacificus. in proœm. Decretal. & bo. text. in authentic. de nupt. §. ſi verò. colla.* 4. eſt etiam variabilis. *c.* 1. *de conſt. lib. 6. & ff. de leg. l. non eſt nouum. cum ibi nota-*
6 *tis.* † Item localis, quia non obſeruatur vbique, *vt in c. ſuper ſpecula, ibi quia tamen in Francia, & nonnullis prouincijs, Laici Romanorum Imperatorum Legibus non vtuntur. extra de priui. & facit quod dicit Comen. in ſuo conſilio* 14. *ad fin.* qui dicit, quòd Veneti non vtuntur Iure Communi, ſed Iuſtitia Naturali. Ad idem, quia vt videmus, ferè omnes ciuitates habent ſua ſtatuta, & ſuos ordines, Legibus communibus difformes, & repugnantes. Viuimus etiam conſuetudinibus, *ff. de legi. l. de quibus. §. ex non ſcripto. inſtitut. de iure nat. gen. vel ciui.* Item non omnibus caſibus prouidens, quia non omnes caſus poſſunt ſub lege comprehendi, *vt dicit tex. in l. neque. ff. de leg.* ergò talis cognitio vel notitia non poteſt dici ſcientifica, quia ſcientia debet eſſe de immutabilibus, æternis, & determinatis, *vt per Ariſt.* 5. *Ethico.* & lex debet poni vniuerſaliter, & non particulariter, *vt per eundem in loco prææallegato*, quia particularia ſunt infinita, quæ à nobis cognoſci non poſſunt: ſed cùm ſit de actibus humanis, impoſſibile eſt vniuerſaliter verum dicere, quia eſt vtile, in aliquo caſu particulari oppoſitum legis obſeruari, & de quo multa exempla poni poſſunt, *& patet ex not. in leg. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. per Bartol. in* 6. *quæſt. & per id quod not. Innocen. & Doct. in capit.* 1. *de conſtitut.* dum dicunt,

cunt, quòd licet aliquando Leges tranſgredi ex magna cauſa, ergò ad ſcientes Theologos videtur relinquenda talis declaratio ac interpretatio, quia cæcus, neſciens quo vadit, in foueam cadit, *can. quæ ipſis.* 20. *diſt.* & ignorantia eſt cunctorum errorum mater. *c. ignorantia. ea. diſt.* † Quartò, quia peritis eſt 7 ſtandum *c. fraternitatis. de frig. & malef. cap. ſignificaſti. el. 2. extra de hom. leg.* 1. *circa princip. ff. de ventre inſpi. l. ſemel. Cod. de re mil. libro duodecimo.* ergò Theologis peritis tantùm in talibus eſt ſtandum, *vt etiam per Alexand. in conſilio* 1. *& conſi.* 107. *volum.* 2. *poſt Pet. de Anc. in q. inc. antiquis, & moderatus temporibus.* Quintò, *per text. in c. de quibus.* 20. *diſt.* qui ponens, ad quos ſit recurrendum, cum Sacroſanctæ Scripturæ auctoritas non occurrit: inquit, de quibus cauſis nulla ſoluendi ligandíque auctoritas in libris Veteris, & Noui Teſtamenti, & quatuor Euangeliorum cum totis Scriptis appareat, ad Diuina recurrite Scripta Græca, ſi nec in illis, ad Catholicæ Eccleſiæ hiſtorias Catholicas Scriptas manum mittite: ſi nec in illis, Sanctorum Exempla perſpicaciter recordamini: quod ſi in omnibus his inſpectis huius quæſtionis qualitas non lucidè inueſtigatur, Seniores Prouinciæ congregate, & eos inueſtigate, ergò ad has perſonas tantummodò eſt recurrendum, & non ad Doctores Legum, cum ſint omiſſi. Contraria opinio tamen de Iure videtur verior. Primò *per text. in ca. relatum.* 37. *diſtinct.* vbi formaliter dicitur. Abſurdum non eſt, ſi aliquid etiam ex eruditione communi ac liberalibus ſtudijs, quæ fortè etiam in pueritia attigit, ad aſſertionem

nem veri dogmatis conferat. Ad idem *ea. diſt. can. turbat.* vbi dicitur, quòd etiam literæ ſeculares addiſci, ac legi permittuntur, vt errores gentilium legendo deteſtentur, ac vtilia quæ in eis inueniuntur, ad vſum Sacræ eruditionis vertantur: ergò nihil habet obſtare, quin, & multò magis Leges, Canonésve ſic adduci poſſint.

8 † Secundò, quia etiam Papa, ad quem ſpectat deciſio dubiorũ circa Fidem: *dict. can. de quibus. 20. diſt. cle. 1. §. porrò. de ſum. Trin. & fid. Cath. glo. in c. ſicut vnire, de exceſ. præla.* allegat Leges, & ſequitur eas, *vt habetur in c. cum a nobis. in prin. ibi, & Canonica, & Ciuilia Iura ſequentes, diſtrictius inhibemus; de teſtibus, & alibi ſæpè.* Tertiò, quia etiam Canones poſſunt ſic allegari, 20. *diſtin. can. de libellis, & can ſequent.* & hoc non eſt dubium, ergò etiam Leges, ratione connexitatis, & imitationis. *c. 1. extra de ope. no. nun.* vbi Leges non dedignantur imitari Canones, & è conuerſo. Connexorum enim eſt idem iudicium. *c. tranſlato. extra de conſtit. not. gloſſ. per illum text. in can. quo iure. 8. diſtin.* ſed Leges, & Canones fraternizant, ac quandam connexitatem habent adinuicem, ergò, &c. *& facit text. in authentic. de non alien. aut permutan. §. cum autem. & in authentic. de trien. & ſemiſ. in princ.* vbi idem dicitur de Imperio, & Sacerdotio, quia non multùm differunt, imò fraternizant.

9 † Quartò, quia ſubiectum Legalis Scientiæ non eſt tantùm circa mores, ſed etiam circa Fidem, quia nedum ſubijcitur Ethicæ, ſed etiam Theologiæ, cum in ea etiam tractetur de Anima; & Fide, & in ea habeamus multos titulos, qui nos dirigunt in Deum, & tendunt ad Fidem. Et propterea *gl. in l. iuſtitia. ff. de iuſt.*

inſt. & iur. & inſt. eo. tit. in prin. dicit, quòd non expedit nobis legere Theologiam; quia omnia pertinentia ad Fidem, & ad Diuini Iuris Scientiam, repe-riuntur in Corpore Iuris. Non eſt ergò ſpernenda Iuris Scientia, cùm lex ſit Sanctio Sancta. Et cum dicat Imperator: *in l. cunctos populos. C. de ſum. Trinit. & fide Cathol.* Cunctos populos, quod Clementiæ noſtræ regit Imperium, volumus in tali Religione verſari, quam Diuinum Petrum Apoſtolum tradidiſſe Romanis Religio adhuc ab ipſo inſinuata declarat, hoc eſt ſecundum Apoſtolicam Doctrinam, Euangelicamque Diſciplinam, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Vna Deitate, ſub Pari Maieſtate, & ſub Vna Trinitate credamus, & *in auth. quomodo opor. epiſc. §. nos igitur*, dicit. Nos igitur maximam habemus ſolicitudinem circa vera Dei Dogmata, & circa Sacerdotum Honeſtatem, quam, illis obtinentibus, credimus, quia per eam nobis maxima dona dabuntur à Deo: & ea quæ ſunt firma, habebimus, & quæ nondum hactenus venerunt, acquiremus. Benè autem vniuerſa geruntur, & competenter, ſi rei principium fiat decens, & amabile Deo. Et hoc autem futurum eſſe credimus, ſi Sacrarum Regularum obſeruatio cuſtodiatur, quam iuſti & laudandi, & adorandi inſpectores, & miniſtri Dei verbo tradiderunt Apoſtoli, & Sancti Patres cuſtodierunt, & explanauerunt. † Præterea dicuntur Leges à Deo ex ore 12
Prudentum, & Imperatorum promulgatæ, *leg. fin. & ibi gloſ. in ver. diuino. Codic. de præſcript. longi temp. §. quia igitur imperium. in authentic. de inſtru. caut. & fide. 8. diſtinct. can. quo iure. ibi, quia ipſa Iura Hu-*

mana, per Imperatores, & Reges ſeculi Deus diſtribuit humano generi. & 6. quaſtio. 3. can. fin. Nam lex cœpit à Deo in Paradiſo, & ideò dicitur Donum Dei, & Dogma Prudentum, *vt leg.* 1. *ff. de legi. vnde* Panorm. *in cap.* 1. *de iur. cal.* dicit, quòd ſicut Lex Canonica poteſt dici partim poſitiua, & partim Diuina, quia in parte ſubijcitur Ethicæ, & partim Theologiæ. Idem dici debet de Legibus Ciuilibus, habito reſpectu ad cauſam efficiẽtem immediatam, licèt reſpectu cauſæ immediatæ efficientis dicantur Diuinitus per ora Principum promulgatæ. *dict. can. quo iure. & dict. leg. fin.* ergò ſaltem intuitu cauſæ à qua ſic emanarunt, debent allegari poſſe.

11 † Quintò, quia hoc etiam videtur perutile, quia cùm omnis homo ſit ſubditus Legibus, ergò adducta Lege, quiſq; faciliùs obtemperabit veritati, & hoc propter timorem pœnæ, quoniam Legi ſtandum eſt. *c. de capitulis, cum quatuor can. ſeq.* 10. *diſ.* Et hoc etiam in Foro Conſcientiæ, *vt no. Bal. & Doct. in c. quæ in eccleſiarum. extra de conſt. do. Abb. in proœ. decr. Petr. de Anch. in conſ.* 21. *inci. videtur prima facie dicendũ. per Ioan. And in c.* 2. *de verb. ſign. in* 6. *per B. Th.* 2. 2. 96. *q. & per Bald. in c. in omni. de teſti.* vbi eleganter dicit, quòd ideò in Foro Conſcientiæ Leges ſunt ſeruandæ, quia aliàs ſequeretur, quòd omnis Legum forma, & ſubtilitas duceret ad inferos, & Scientia Legum eſſet magis damnata quàm Maleficium. Et pulcherrimè *per Fede. de Senis, conſili. ſuo* 21. vbi etiam multis rationibus comprobat, quòd quis tenetur magis ſequi diſpoſitionem Legis quàm Conſcientiam eius, pro quo vltimo benè faciunt etiam quæ not. *in leg. illicitas. §. veritas. ff. de off. præſi. & per Paul. de Caſtr.*

Caſtr. conſil. 296. in 1. parte nouorum, & dicit gloſſ. in clem. ad noſtrum. in verbo, ieiunare. de hæret. & ibi dom. Card. & Imol. in rubric. de conſtit. colum. 6. & Abb. in cap. ſolitæ. in 2. colum. de mai. & obe. & in c. omnis anima. de cenſ. quòd non eſt aliquis adeò bonus vel perfectus, qui non ſubſit Legi. † Et ſic ex hac concluſione, quæ fundatur ſuper vtili, debent Leges ſic poſſe 12
allegari, & pro qua optimè facit tex. *in c. vt commiſſi, circa fi. de hære. in 6.* vbi iubetur, Iuriſperitos debere ab inquiſitoribus aduocari, vt eorum proceſſibus aſſiſtant, & rectè factum quia Legiſtæ ſunt tractatores Maleficiorum, & Leges etiam tractant de maleficijs, *vt Co. de malef. & mathe. per totum, & C. de pag. & eorum temp. & ſacro. & C. de theſ. l. 1. lib.* 10. *& alibi ſæpè.* Et ſic patet contraria non habere obſtare. Et maximè primum argumentum, dum dicitur, vanam eſſe hanc allegationem Legum, quia imò patet, quòd eſt vtilis, & non vana. Nec obſt. tex. *in d. c. quoniam cum concor.* quia illa Iura loquuntur in caſu diuerſo, quoniam aliud eſt quærere, nunquid Imperator poſſit ſe intromittere in cauſis ſpiritualibus prout loquuntur illa Iura: aliud, nunquid Leges poſſint induci in Theologicis quæſtionibus & Diuinis, prout dicit quæſtio noſtra. Et propterea do. Abb. *in c. inter illa. in primo no. de imm. ec. quidquid dixerit gl. d. quoniam* dicit, quòd etiam vbi non deficit Canon, poteſt Lex allegari, per illum text. & probat bonus text. 10. *diſt. c.* 1. vbi dicitur, Leges Imperatorum non eſſe omninò eruendas, cum eis ſæpè eccleſia vtitur contra hæreticos, & ſæpè contra tyrannos, & per eas contra quoſcunque prauos defenditur, *concor. ea.*

diſt. c. ſi in adiutorium, vbi dicitur, quòd ſunt verba Aug. ſi in adiutorium veſtrum Terreni Imperij leges aſſumendas putatis, non reprehendimus. Nam facit hoc Paul. *& concor. tex. vbi gl. in ca. 1. extra de op. no. nunc. & 39. diſt. c. 1. in verſ. vt eorum cautela Eccleſiæ ſeruentur indemnes*; & ſic videmus, quòd etiam Prædicatores in Prædicationibus, & Theologi in ſuis Scriptis allegant Leges, & benè. † Non ob. ſecundum, quia vt etiam eſt dictum, per alias ſcientias inferiores poteſt Ius Sacrarum Scripturarum adiuuari, & declarari; ergò tantò magis per Leges, quarum ſcientia eſt ſublimior. Et facit, quia etiam Chriſtus, cuius actio eſt noſtra inſtructio, *de conſ. diſt. 1. c. ſolennitates.* per exempla rerum humanarum, & terreſtrium, declarabat altiſſima, & quæ desurſum ſunt, *vt in Euangelijs.* Præterea, vt dicit Philoſophus. 1. *Phyſic.* innata eſt nobis cupido cognoſcendi. Nec ob. quod dicitur, *d. cap. non magno, & cap. ſuper ſpecula.* quia hæc ſcientia, vt ibidem notatur, non eſt omninò religioſis interdicta, ſed cauſatiuè, ſcilicet, vt magis Theologiæ Studium amplectantur, vt dilatato ſui tentorij loco, funiculos ſuos faciant longiores. Attamen cum licentia Leges addiſcunt, & quas didicerunt, poſſunt docere, & allegare, & ſic fit. Non obſt. tertium, quia imò Ius Ciuile, vel Canonicum eſt ſcientia, *patet ex plurib.* Et primò per tex. *in proœ. ff. circa princ. in verb. Profeſſores Legitimæ Scientiæ conſtitutos, & ibi: prima veſtigia cuiuſque ſcientiæ mediocriter tradentes. & in 4. col. ibi, & hi qui rudes adhuc legitimæ ſcientiæ capeſcendæ aſpirant. & in pen. col. ibi, nihil legitimæ ſcientiæ eius deerit. & ibi, hæc ſola ſcientia*

13

entia finem habet mirabilem. † Secundò per tex. *in l. 1. ff. de iuſt. & iure. §. 1. ibi, ius eſt Ars Boni, & Æqui, & ibi, æqui & iniqui notitiam profitemur, & ibi: æquum ab iniquo ſeparantes, licitum ab illicito diſcernentes.* Nam ſi Ius eſt Ars, *vt ibi, & concordat text. in proœ. ff. col. pen. ibi, nulla euenit Arte,* ergò eſt cognitio, quia vt dicit Philoſophus 1. *Poſter.* omnis Ars & doctrina fit ex præexiſtenti cognitione: ſicut contingit in Iure, cum in eo diſtinguamus æquum ab iniquo, ſed diſtinctio non poteſt fieri ſine cognitione. Nec hîc poteſt capi Ars pro habitu factiuo, ſi prædicta conſiderentur: quinimò dicta verba oſtendunt, vt accipiatur pro habitu ſcientifico, & per demonſtrationes acquiſito. Oſtenditur etiam, quia Leges habent rationem & cauſam, vt ſubijciam. Et poteſt adduci *tex. cum gl. in l. 1. C. de ſtud. lib.* 11. dum Iuriſperiti, & Medici dicuntur eſſe Philoſophi, & Viri Profundioris Scientiæ, & Doctrinæ. † Tertiò, quia Leges habent rationem & 15
cauſam, & ideò eam Doctores, & præſertim Legentes, ſemper inueſtigant, quærentes de ratione dubitandi, item de ratione decidendi. De ratione dubitandi, quia lex non fit niſi in caſu dubio. *l. Labeo. ff. de carb. edi. l. apud antiquos. Cod. de fur.* In claris enim non eſt opus laborare. *ff. de verb. obl. l. continuus. §. illud.* Item quia de ſingulis dubitare non eſt inutile, *vt in prædicamentis Ariſt. & per gloſſ. in l. 3. Cod. de ſum. trin. & fide cath.* De ratione decidendi, vt intelligatur, quòd eſt cum ratione facta, ſicuti eſſe debet. 4. *diſt. ca. erit autem lex, & ſic multis alijs omiſſis,* & ex his conſtat Ius Ciuile eſſe Scientiam, & veram ex rationibus, & demonſtrationibus. † Conſtat etiam, quia non ſolùm 16

eſt Scientia Practica,ſed etiam Speculatiua,quoniam oportet prudentem Iuris ſoluere nodos, quæſtiones & controuerſias, quæ nunquam etiam contigerunt, quod non poteſt fieri, niſi per ſubtiles indagationes, & per ſpeculationem. Quo fit, vt quia ſubtiliter indagandum eſt, & procedendum per argumenta, rationes,& ſimilia,& alijs varijs modis, ſecundum regulas Iuris, quas decet habere notas, quòd deteſtandi ſunt illi,qui tantummodò, (vt ſunt multi) vtuntur temeritate pro Scientia. *contra text. in l. quiſquis. C. de poſtul.* vel qui tantummodò vadunt per repertoria, & qui nihil volentes à ſeipſis excogitare, timent conſulere, vel pronunciare,quoniam id à Doctoribus non reperiunt factum,& hoc,licèt adſit bona ratio,vel bonum ſimile,ſed malè,quia vt etiam inquit Paul.de Caſt. *in l. Clodius. ff. de acq. hær.* pernicioſus eſt talis timor, & miſerrimus eſt talis intellectus. Qualiter enim Scientia Legalis fuiſſet augmentata, ſi ita feciſſent antiqui, quia noluiſſent conſulere, niſi vbi repertum eſſet ita à Doctoribus determinatum? *& concordat quod dicit Boëtius de diſciplina ſcholaſtica,* vbi etiam ipſe dicit, miſerrimi ingenij eſt, nolle niſi inuentis vti. Et propterea rationibus innitendum,quoniam vt dicit tex. *in l. 1. §. ſed quia. C. de vet. iure enucl. & in proœ. ſexti;* natura ſemper nouas deproperat ædere formas, & quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. *l. diuus. ff.*
67 *de reſt. in integ.* † Itẽ quia cum plura ſint negocia quàm vocabula, *vt l. natura. ff. de præſcr. verb.* non poſſunt omnes articuli ſigillatim decidi, ſed debet procedi per rationes,& ſimilia, *vt l. non poſſunt. ff. de leg.* Et ſic patet etiam non habere obſtare, quòd habetur per Philoſo-

Philoſophum *in* 1. *Metaph.* vbi dicit, quòd Scientes, quorum Scientiæ non ſunt ad vſum, ſunt nobiliores illis, quorum Scientiæ ſunt ad vſum, quoniam illud dictum non debet intelligi de tali Scientia quæ eſt ſpeculatiua, & practica, aliter diceremus etiam Theologiam, vel Medicinam, quas Theologi & Medici ſummè extollunt, non eſſe Scientias nobiliores, cum ſint etiam ad vſum, vt patet. Accedat, quia eſt etiam Scientia, quæ nedum verſatur circa mores, ſed etiam circa ea quæ ſunt ad Diuini Iuris vſum, *vt ſupra eſt tactum, & etiam dicam infra.* † Eſt etiam certiſſima Sci- 18
entia, quia habet finem quem non habent aliæ Scientiæ, *vt in proœ. ff. col. pen.* habetque certiſſimas rationes, & cauſas, & demonſtrationes, vt peritis notum eſt, ſed vt dicit Philoſophus: *in proœmio de anima*, vna Scientia dicitur nobilior altera, vel ſubiecto nobiliori, vel quia eſt certior, vel propter vtrumque ſimul. Eſt ergò Scientia nobilis, & honore digna, quod ab effectu etiã demonſtratur, quia per eam homines fiunt nobiles, *vt habetur in l.* 2. *§ fi. ff. de excu. tut. l. prouidendum. C de poſtu. per Bar. Bal. & Doct. in proœm. C. per Bar. in* 1. *cõſt. ff. col.* 3. *& in* 1. *cõſtit. C. § hæc quoq; per do. Alex. cõſ.* 15 *. col. pen. & cõſi.* 18. *col. fin. in fin. in* 1. *vol. & cõſi.* 94. *col.* 2. *ver. ſed ita. eo. vol. & per Fely. in c. quãto. de mag.* Et ꝓpterea, *vt per Doct. ibi*, infamis & Iudæi nõ poſsũt Doctorari, *& bonus text. in l fin. in verſi. quíve magiſteriæ poteſtatis ſudoribus clarus factus eſt. Cod. vbi ſena. vel clar.* † Itẽ, quia Doctores Iuris priuilegiã- 19
tur in multis, *vt per Doct in varijs locis, & no. do. Alex. in l centurio. circa princip. ff. de vulg. & pup. & per dom. And. Siculum in conſil.* 57. *incip. ſcribitur apud Iob. in* 1.

Q 4 parte,

parte,& dom. Paridem de Put. in tract. ſuo ſynd. in §. doctor. & ſeq. & in §. mandauit text. nam in eis verſatur publica vtilitas, *vt l. 1. & ibi gloſſ. Cod. de ſtud. lib.* 11. *Barto. & alij in l. 1. ff. ſol. mat. & per Cyn. in l. 1. Cod. de iur. & fact. ign.* Probatur etiam, quia, vt dicit do. Azo. *in proœ. inſt.* Scientia Ciuilis facit Profeſſores eius in orbem terrarum ſolenniter Principari, & Sedere in Aula Imperiali. Et propterea refert An. de Peruſ. *in l. cum ſalutatus. Cod. de ſenten paſ.* quod licet Papa recipiat omnes ad oſculum pedis, tamen Vrbanus Papa recipit eum ad oſculum pacis.
20 † Vnde ex iſtis, & multis alijs quæ adduci poſſent, merito iure inferri poteſt, quòd tanquam pecudes deteſtandi ſunt, qui de facili, & lubrico linguæ, Doctores Iuris contemnunt, & quòd ſimiliter peſſimè faciunt, qui volentes violare Priuilegia Doctorum, (prout ſæpè iſtis temporibus fieri conatum eſt) faciunt Hoſpitia Militum in Domibus Eorum, quia hoc cedit dedecori tātæ dignitatis, & contra tex. expreſſum *in l. 2. vbi etiam gl. C. de mun. patr. lib.* 10. Item etiam contra conſuetudinem, & cum læſione publicæ vtilitatis, & propterea dicit Paris de Put. *in d. §. doctor.* quòd officialis faciens hoc, meretur ſyndicari: & ita dicit factū contra quandam poteſtatem de Theano, qui voluit milites hoſpitari in domibus cuiuſdam Doctoris: ſuper hoc tamen eſt prouiſum per Illuſtres Præſides; & Regios Senatores.
21 † Demonſtratur etiam ratione exercitij, quia verſantur Doctores circa Diuina, circa Commune, & circa ea quæ ſtudet Ciuitas, & Princeps, & circa alia optima: vnde Magnifici Viri appellari debent, quia & ſic verſantes Magnificos Viros appellat Philoſo-

Philoſophus, 4. *Eth.* & ita etiam eos appellat tex. 1. *conſt. C. & in proœ. inſt.* ſunt enim Doctores Iuris optimi Iuſtitiæ, & Reip. miniſtri, inquit text. *in l. 1. § diſcipuli, & § fin. ff. de orig. iur.* & dicit text. *in l. aduocati. C. de aduoc. diuer. iud.* hi qui dirimunt ambigua facta cauſarum, ſuæque defenſionis iuribus in rebus ſæpè publicis ac priuatis lapſa erigunt, fatigata reparant, non minùs prouident humano generi, quam ſi prælijs ac vulneribus, patriam parentesq; ſaluarent. Nec enim ſolos, noſtro imperio militare credimus illos, qui gladijs ac thoracibus nituntur, ſed etiam Aduocati militant. Nam Patroni cauſarum ſunt, qui glorioſæ vocis confiſi munimine, laborantium ſpem, vitam, & poſteros defendunt. † Eſt ergò Scientia Nobiliſſima 22
Iuris Ciuilis Scientia, cum & ex ea fiant Nobiliſſimi eius Profeſſores, *vt ſuprà,* & quia nemo dat quod non habet 1. *q. 7. c. Daibertum. de iure patronatus, c. quod autem. inſt. de lib. in princ. per gl.* Imò eſt admirabilis, & Diuina, cum dicat text. *in l. 2. circa princ. Cod. de vet. iure enucl.* Nihil in Legibus, neque contrarium, neq; idem, neque ſimile inuenitur, vt ne geminæ Leges pro ſingulis rebus poſitæ appareant, quod quidem cœleſtis prouidentiæ peculiare fuit, & humanæ imbecillitati nullo modo poſſibile. Et probatur, quia eſt Diuinarum atq; humanarum rerum notitia, iuſti atq; iniuſti Scientia, *aucto. Chryſippo, & l. iuſtitia. ff. de iuſti. & iur. & inſt. eo. tit. in princ.* Et à diffinitione nō eſt recedendum, quia ſecundum Philoſophum. 7. *Metaph.* definitio eſt ſermo indicans quid eſt eſſe rei per eſſentialia. *& ſecundum Bald. in rub. C. qui admitti. allegantem Boëtium,* definitio eſſentiam rei claudit, & al-

 luſio

luſio ſiue Etymologia intelligentiam rei. Et propterea Bald. *in l non ſine. C. de bon. quæ lib.* dicit, quòd illud
23 dicitur ineſſe quod conſtat ex ſuo definito. † Quinimò eſt Sapientia ſecundum I. C. *in l. 1. §. proinde. ff. de varijs, & extraor. cog.* qui dicit, quòd Sanctiſſima Res eſt Ciuilis Sapientia. & facit quia ſecundum B. Tho. 2. 2. *q. 1. & art. 2. de domo.* Scientiæ cognitio Diuinarũ rerum vocatur Sapientia, cognitio verò humanarum rerum vocatur Scientia, ſed cognitio Legalis eſt huiuſmodi: *per Iura allegata, & ho. tex. in l. 1. C. de vete. iure enu.* vbi dicit tex. Nihil tam ſtudioſum in omnibus rebus inuenitur, quàm Legũ auctoritas, quę & Diuinas, & Humanas res benè diſponit, & omnem iniquitatem expellit, ſic Sapientia, quoniam vt dicit gl. *in d. §. proinde.* Ciuilis Scientia eſt Sanctiſſima, quo ad Animam, & Firmiſſima quo ad Mundum. Et dicit Philoſophus *ad Alex.* Sapientia eſt conſeruatiua Animæ, ſicut Sanitas Corporis. Sed hæc Scientia eſt huiuſmodi, quia facit homines virtuoſos, dirigens eos in Deum, tollens lites, rixas, controuerſias, & talia ex quibus ſolent ſequi homicidia, & omnia alia mala. Ergò eſt conſeruatiua Animę, & Corporis, & ſic Sanctiſſima quo ad Animam, & Firmiſſima quo ad Mun-
24 dum, & ſic conſequenter eſt Sapientia. † Corroboratur, quia ſeipſum regere eſt Summa Sapientia, *vt per Philoſophum. de regi. princip.* ſed hæc Scientia nedum docet ſeipſum regere, ſed etiam Ciuitates, Prouincias, & Omnem Orbem Terrarum; *vt patet, & dicit tex. in authen. vt omnes obed. iud. prouin.* ſine ea nihil factum eſt: & eſt præcipua aliarum, quum per eam regantur omnia. Et probatur, quiá decet I. C. habere

docendi

docendi peritiam, dicendi facundiam, diſſerendi copiam, interpretandi ſubtilitatem, ſolertiam, fidem, bonos mores, & laudabilem vitam. *Cod. de Profeſ. qui. in vrbe Conſtan. l. 1. lib. 12. l. magiſtros. C. de Prof. & Med. libr. 10. & in procemio inſt. §. cumque.* quinimò debet etiam alios præcellere moribus, & ſcientia, *vt in illa l. magiſtros.* nec immeritò, quia Doctores ſunt ad aliorum eruditiones *c. ſuper ſpecula. de mag. & dicit text. in c. glorioſus Deus in ſanctis ſuis. de reliq. & ven. ſanc. in 6.* quòd ſunt luminoſæ candelæ ardentes ſuper candelabrum poſitæ, quæ in vniuerſum corpus orbis terrarum tenebris profugatis veluti ſidus irradiant matutinum, *& text. in d. cap. ſuper ſpecula.* dicit, quòd fulgent veluti ſplendor firmamenti, & veluti ſtellæ ſunt in æternitates perpetuas permanſuræ. *& tex. in c. multi. de pœni. diſt. 2.* quòd ſunt radij Solis, *& probat tex. in l. ſi arborem. §. ſi communem. in verbo, locus opacus, quoniam ſole cœpit eſſe plenus. ff. de ſer. vrb. præd. cum ibi not. per Ang.* † Ad idem, quia eſt Dogma omnium Sapientum, *vt dicit text. in l. 2. ff. de leg.* & vera Philoſophia, & non ſimulata, *vt l. 1. ff. de iuſt. & iure.* ergò eſt Sapientia, & ita dici debet, quoniã peritis in arte eſt ſtandũ, *vt dixi ſuprà, & eſt bona gl. 9. diſt. c. veterum, & facit text. in §. reſponſa prudentum. inſt. de iure nat. gen. vel ciui.* & quia etiam leges, & ſic ipſorum I. C. verba, à Romana Eccleſia, cui, *vt dicitur 22. diſtin. c. 1.* Iura Terreni, & Cœleſtis Imperij ſunt commiſſa, ſunt approbata. Non ob. quòd Legiſtæ vel Canoniſtæ non habent modum arguendi, quia eſt falſum, & patet, quia etiam eſto, quòd non habeant eum modum, quem habent Dialectici vel aliarum Scientiarum 25

tiarum

tiarum Profeſſores, hoc non expedit, dummodò habeant modum ſcientificum, & concludentem, ſicut habent, quia *ſecundum Spec. in titul. de aduo. §. nunc de exordijs. verſ. quid ſi aliter.* quęlibet Scientia habet diuerſa genera loquendi, intantum, quòd proprius modus loquendi in vna Scientia, eſt abſurdus in alia: *& ſunt verba Augu. in c. locutio.* 38. *dicit.* & dicit Philo-
26 ſophus *primo poſteriorum*, † vnaquæque Scientia habet ſuas proprias imaginationes, rationes, ac diſputationes, & benè, quia locutiones habent eſſe ſecundum ſubiectam materiam. *l. ſi vno. C. loc.* & ſecundum Philoſophum 1. *Ethico.* tunc perfectè enunciamus, cùm ſecundum ſubiectam materiam loquimur. *de quo etiam per Bald. in l. data opera, circa medium. C. qui accuſ. non poſ.* Et ideò indignè dicitur, Legiſtam vel Canoniſtam non habere modum arguendi, licèt non Logicè loquatur, vel ſecundum alium modum. Nam *vt inquit text. in ca. indignum. & in c. eccleſiaſtico.* 18. *diſt.* Canones non ſunt reſtringendi ſub regulis donati: nec etiam ocioſis Philoſophorum ſcholis: & facit, quia Legiſtæ ſunt reales locutores, & rebus, & non verbis intendentes, quia non verbis ſed rebus Leges imponuntur *l.* 2. *C. com. de leg. c. commiſſi, de elec. lib.* 6. & ideò Bald. *in l. veteris. Cod. de contr. & commit ſtipula.* dicit, quòd Leges ſunt veræ pbiæ Legales, & non Dialecticæ, *& ponderat ad hoc illum text. & concordant verba Ioan. An. in regula infamibus. de reg. iur. in* 6. qui dicit, abſit, quòd per Sophiſticationes verborum naturam immutemus, & ideò ſecundum eum *in c.* 1. *de conf. in* 6. ex mente Didymi ad A-
27 lex. † Non Artem benè loquendi diſcimus, nec Facundiæ

tundiæ Oratorum, Rhetorumque operam damus, cuius officium eſt, falſitatis ſermonibus figmentare mendacia, & innocentiæ fidem conferre criminibus, ac parricidij reos aſſignare pijſſimis, qui dum putant ſe alienæ laudis fructum per iniquam victoriam rapuiſſe, neſciunt munimentum ſuæ conſcientiæ perdidiſſe. pro quo facit tex. *in c. ſedulo.* 18. *diſt.* qui præclariſſimè ad propoſitum loquendo, dicit. Cordi caſto linguam exercitatam conferre non audeant, & putent præponendas eſſe verbis ſententias, ſicut præponitur animus corpori, debentque veriores, quàm diſertiores audire ſermones, ſicut prudẽtiores, quàm formoſiores amicos habere. Similiter non obſt. quòd Legiſtæ, vel Canoniſtæ non cognoſcunt per cauſas, quia etiam ex ſupradictis oppoſitum probatum eſt. † quinimò Ratio Legis dicitur Anima Legis. *l. quod dictum. ff. de pact.* & ſtrictior eſt obſeruantia quàm ipſa Lex. *ſecundum Bal. in l. quicunque. D. de ſer. fug. & in l. non dubium. in* 5. *col. C. de leg. & per eundem in l. ſi quis ſeruo. C. de fur.* vbi dicit, quòd Ratio eſt ſicut Anima, & verba ſunt ſicut ſuperficies, & in *d. l. non dubium.* dicit, quòd eſt Spiritus viuificans Legem, omne dictum & factum, faciens ratum, & firmum, *& habetur per do. Abb. in conſ.* 1. *in* 1. *vol.* Et dicit Bal. *in l. nemo, in prin. C. de ſent. & interl. om. iud.* quòd ideò Francigenæ tantummodò allegant Rationem, & dicunt, ſic eſt Ratio Legis, nõ autem dicunt, ſic eſt Lex, vel Lex ſic dicit. Sed conceſſo etiam, quòd ſimpliciter allegetur Lex, vel dicatur ſic Lex dicit, prout fit, quid ad rem, cum talis allegatio non eſt ſine Ratione, cum Lex contineat Rationẽ, & ſit Ratione facta, quo fit, quòd 28

quòd allegata Lege, etiam Ratio Legis habetur pro allegata. Nam & idem fit de dictis Philoſophi, quia eius dictis ſimpliciter adductis, Philoſophantes acquieſcunt, quod non eſt, niſi quòd continent Rationem, vel Cauſam. Sicut etiam de dictis Pythagoræ refert Boëtius*: in princ. ſuæ arithmeticæ*, qui inquit, quòd ſufficiebat dici, ſic Pythagoras dicit: & ad propoſitum etiam dicit Bal. *in ca. ad hæc. in 6. col. de pace iur. fir.* quòd Leges non allegantur in Curijs Regum pro auctoritate, ſed pro Ratione. Breuitatis cauſa etiam hoc fit, quoniam gaudent breuitate Moderni, *vt inquit gl. in l. 1. ff. quod met. cau. & facit text. in l. amplio-*
29 *rem. §. in refutatorijs. C. de appel.* † Non obſtat, quòd Leges non amant ſubtilitates, quia non eſt verum, inquantum tractatur de interpretatione iurium, vel de enucleatione quæſtionum, & ad veritatem eliciendam, ſed ne ſubtilitatibus fiant deceptiones, peruertantur vera, & recta iudicia, iniquitates æquitati præferentur, in quo genere boni, & æqui, *vt inquit text. in l ſi ſeruum. § de illo. Digeſt. de verb. oblig.* plerunque ſub Auctoritate Iuris Scientiæ perniciosè erratur, ſecùs, & hoc eſt de quo propriè loquuntur Iura contraria, & id quod dicunt, Leges ſubtilitates non amare, quia eſt verum eas non amare, inquantum tendunt ad decipiendum, vt etiam declarat Paul. *in cap. dil. filij, in 2. columņ. de iu.* vbi latius per eum, quæ ſubtilitates ſint attendendæ, & quæ non. *& aliquid per Rom. conſi. 201. incip. Omnipotentis Dei poſtulato ſuffragio, in propoſita conſultatione. Et probat text. in c. ſi cupis, 16. q. 1.* qui dicit, habe ſimplicitatem columbæ, ne cuiquam machineris dolos, ſerpentis aſtutiam,

tiam, ne aliorum ſupplanteris inſidijs. † Non obſt. 30
quòd Lex ſit voluntaria, quia eſt falſum, vt ex prædictis conſtat. Nec etiam ſola voluntas Principis facit Legem, quia imò debet eſſe regulata Ratione. Nam & voluntas eius ſubiacet regulæ Rationis, eſt enim animal Politicum ratione & mortale *ſecundum Bal. in l. 2. C. de ſerui. & aqua.* & ideò non poteſt iniquum ſtatuere, *vt inquiunt d. Abb. & Scribentes de conſt. c. 1. & per B. Th. 2. 2. q. 9. art. 6. & ſecundum Ang. in conſ. ſuo. c. incip. Sanctiſſima. in 4. col.* opinioni eius non eſt ſtandum, ſi contraria ſententia eſt Rationib. melioribus comprobata. *alleg. text. in l. Æmilius. ff. de minor.* & multa dicit Par. de Puteo, *in tractatu ſuo ſyndic. in capit. 1. & 2.* quòd non licet Principib. nec Regibus in aliquo excedere, nec quidquam facere, quod non conueniat probatiſſimo, ac ſapientiſſimo viro, & ſi aliter faciunt, non ſunt Principes, nec Reges, & eis obediendum nō eſt, *vt ibi latiſſimè per eum, de quo etiā per Io. And. in c. 1. de homic. lib. 6. poſt Hoſt. ibidē,* vbi dicūt † quòd ꝓpriū Principis eſt Iuſtitiā exercere, & ſi deficit in hoc, auferetur ei nomē Boni & 31
Religioſi Principis, & ſi carebit nomine, carebit & re. *C. de ferijs. l. a nullo. C. de nup. l. Imperialis. §. 1. & de verb. ſig. cap. nā & ego.* Et cōcordat: quia Rex dicitur à regēdo: vnde debet regere, & nō regi. *ff. de leg. l. Princeps.* aliàs nō eſt Rex. *ſecundū Bal. in l. non ambigitur. poſt Cy. ff. de leg. & in l. poſt ſuſceptū. ff. de excu. tuto.* & idē de Imperatore, *per Bal. in ti. de pace. cōſtan. in fi. & per An. de Iſe. in tit. quib. mo. feu. amit. §. ſimiliter ſi dominū,* vbi expreſsè dicit, ꝙ malè verſantes in Regno, ſunt priuādi Regno. Et ꝓptereà nō eſt dicendū, quòd ſola voluntas

luntas Principis faciat legem, quia imò decernit ſecundum Rationem,& regulas Legis,& Rationis. Prò quo facit,quia & ipſe atteſtatur ſe velle Legib. viuere. *l. digna vox. C. de legib. l. ex imperfecto. C. de teſt. cum*
32 *concor.* † & ordinatum eſt,eius Voluntatem, vel Reſcriptum cum Iniuria alterius non eſſe exequendum, imò eſſe nullum,& irritum. *C. de prec. Imp. off. l. quoties. & l. nec damnoſa. C. vnde vi. l. auctori. & ff. ne quid in loco pub. l. 1. §. meritò. & C. de emancip. lib. l. nec auui. cum concor. & facit tex. in cle. paſtoralis. de re iud.* vbi ſententiæ Principis,quia contra Ius fuerunt, caſſatæ, & annullatæ ſunt, & meritò, quia vt inquit Paul. de Caſt. *in conſi. 70. incip. in Chriſti nomine,* fruſtra diſputaretur in 2. parte, ſecundum ſtampam nouam. Vbi etiam conſuluit contra quandam ſententiam Principis,quia Conſtitutio Regni & Monarchia eſt de Iure Gentium:ergò non debet contra illud poſſe,& ſic debet eſſe eius Lex omninò communis, rationabilis & honeſta, *vt in d. c. erit autem lex. & 23. q. 4. c. ſi Eccleſia in fi. & concordat tex. in aut. de inſt. caut. & fide.* ibi,quia igitur Imperium, propterea Deus de Cœlo conſtituit, vt difficilibus imponat quæ apud eum ſunt bona,& Leges aptet ſecundum naturæ varietatẽ. *& paulò inferius,* & dare in cõmune ſubiectis,quos Deus nobis tradidit prius,& paulatim ſemper adiecit. *& tex. in*
33 *auth. vt nõ luxurientur contra naturã in prin. ibi,* † quia omne nobis eſt ſtudiũ, & oratio, vt & crediti nobis à Domino Deo, & benè viuant, & eius inueniant placationem, *& tex. in auth. de priu. dotis, in prin.* vbi dicit, vnam nobis eſſe in omni noſtræ Reip. & Imperij vita, in Deo ſpem credimus,ſciẽtes quia hæc nobis,& Animæ &

mæ & Imperij dat ſalutem, vnde & legislationes noſtras inde pendere comperit, & in eam reſpicere, & hoc eis principium eſſe, & medium, & terminum. Nec habet obſtare allegata. *le. proſpexit. ff. qui, & à quibus:* quia ſecundum Bal. *in dict. l. ſi quis ſeruo.* Imò lex quo ad Vlpian. conditorem eius, dicitur habere rationem, *& eam Bal. aperit ibi*, & idem Bal. *in Cod. quæ ſit longa conſuet.* refert, & commemorat Fel. *in c. ſi quando. in 7. col. de reſcrip. in verſi. circa rationem legis.* Et poteſt adduci quod idem Bald. *in rub. de conſtit. column.* 2. dicit † quòd 34
lex ſatis poteſt dici rationabilis eo ipſo, quòd non reperitur prohibita, licèt non poſsit demonſtrari ratio eius, *per gloſſam ſing. in leg. 1. §. initium, in verbo ratus, ff. de poſtul. & per ea quæ not. Archid. 8. diſt. ca. fruſtra.* vbi dicit idem de conſuetudine, vt poſsit dici rationabilis, ex quo non obuiat Canonicis inſtitutis, de quo vltimo habetur etiam per Bald. *in cap. cum veniſſent. de eo qui mit. in poſſeſ. colum. 3.* vbi ſecundum eum, conſuetudo in dubio debet præſumi laudabilis, & bona, ex quo non reperitur prohibita, & placet ciuibus, quia quod eis placet, generat concordiam, quæ eſt ciuitatibus vtiliſsima. Non ob. quòd ſit formidine permixta, quia imò eſt firma & certa, cum ſit ratione facta, quæ vt eſt dictum, facit omne dictum ratum, & firmum. *vt per Bald. in leg. non dubium. Codic. de leg. & probatur in leg. ſolum. Codic. de teſt. cum ibi not. in authen. de hær. & fal. §. ſi verò, colum. 1. in auth. de ſanct. ep. §. 1. & in auth. de teſt. §. & licet. cum conc.*
† prætereà Philoſophicum eſt reſpondere per 35

verbum dubitatiuum, vt per verbum fortè, *vt inquit gloſſ. in leg. cum res. §. ſed ſi Stichum. ff. de leg. 1.* Præterea Leges quibus vtimur ſunt approbatæ, quia quæ viſæ ſunt rationabiles vel bonæ, fuerunt approbatæ. Ergò verborum qualitas non habet vitiare, ſiue nocere: illud autem, quòd non ſint Leges paſsim neceſſariæ, & quòd vbique non ſeruetur; ſimiliter non habet obſtare, quia non ſequitur, ergò non ſunt ſcientificæ, & bonæ. Nam & aliæ Scientiæ quamuis non ſeruentur, vbique tamen ex hoc non ſunt minus veræ, bonę, ac perfectæ. Nec attenditur id quod fit, ſed id, quod fieri debet. *leg. ſed licet. ff. de offic. præſid.* ſed Leges deberent vbique ſeruari. *leg. Leges Sacritiſsimæ. de leg. & not. gloſſ. in dict. ca. ſuper ſpecula*, omnis enim anima eſt ſubmiſſa Imperatori, quia eſt Dominus totius mundi. *l. deprecatio. ff. ad l. Rho. de iact. & 7. quæſt. 1. c. in apibus*, ergò, &c. & facit, quia vt dicit gloſſ. *in clem. ad noſtrum. in verſic. ieiunare. de hær.* omnis etiam quantumcunque iuſtus ſubeſt legi, licèt non exercitio eius. *& not. dict. Abb. in capit. omnis anima. de cenſ. & in dict. ca. Rex pacificus. & ſentit Philoſophus 10. Et hic.* qui dicit, quòd non tantum propter iuuenes, ſed etiam propter ſenes facta eſt Lex. †
56 Nec obſtat, quòd ſit variabilis, ſiue mutabilis, quia hoc etiam ſimpliciter dictum eſt falſum. Nam quantum attinet ad Ius Naturale, vel Gentium, *hoc patet inſt. de iu. nat. gen. vel ciui. ver. ſed naturalia.* quia illud eſt immutabile, quantum autem ad Ius Diuinum, idem, *vt ibi, & in leg. ex hoc iure ff. de iuſt. & iu.* quantum verò ad Ius Ciuile, quia Ius noſtrum

eſt

eſt tripartitè collectum, *vt in §. fin. inſt. eod.* dicitur quòd licèt immutetur aliqua conſtitutio, non tamen Scientia Iuris immutatur, quum talis immutatio fiat ſecundum regulas Iuris, quæ volunt ſic fieri, neceſsitate vel vtilitate ſic exigente. *ca. non debet. de conſan. & affin.* Lex enim debet deſeruire tempore *34. diſti. ca. fraternitatis. & 4. diſt. c. erit autem lex*, & quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio. *leg. de ætate. §. cauſa. ff. de interro. act.* & ideo etiam Deus Omnipotens ex his quæ in teſtamento veteri ſtatuerat, nonnulla mutauit. *vt dict. cap. non debet*, ob quod d. Panor. *in dict. ca. non debet*, etiam ipſe dicit, quòd licèt ſcientia ſit de incorruptibilibus, & impoſsibilibus, aliter ſe habere, *vt habetur primo poſteriorum*, non tamen expedit vt detrahatur Scientiæ Iuris, quaſi non ſit Scientia, ex eo, quòd immutetur in aliquo, quia omninò eſt Scientia, *rationibus, de quibus ibi per eum. Pro quo faciunt etiam quæ no. per eundem in cap. 2. in pen. col. in verſic. ſed reducendo ad concordiam. extra de proba. & per eundem in cap. fin. in 5 col. de conſuet.* vbi ſecundum eum ex cauſa poteſt induci conſuetudo antiqua damnata, & etiam fieri ſtatutum contra Canonem, quia hoc fit ex mente Legis, quæ eſt ipſa Lex. Et facit, quia ſecundum veritatem temporum, & locorum, etiam remedia, & Canones Medicorum expedit immutari, & tamen immutatio eorum, quia fit Canonibus Medicinæ ſic dictantibus, non arguit defectum, ſed potiùs bonitatem, & ſcientiam, ergò idem in Iure noſtro dicendũ eſt, quia qđ Medicamẽta morbis,

hoc exhibent Iura negocijs. *vt in auth. hac conſtitutiõ*
37 *innouat conſtitutionem. in prin.* † Non obſtat ſimiliter, quòd non ſit omnib. caſib. prouidens, quoniam etiam hoc eſt falſum, quia imò Lege, Ratione Legis, vel ſimili, poſſunt omnia decidi, *vt dixi ſuprà, & facit text. in l. ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excu. tuto.* & vbi ſub Auctoritate Legis poteſt etiam allegari Ratio Naturalis, Ratione Legis vel ſimili deficiente. *& no. gl. in c. conſuetudo. 1. diſt. & facit optimè tex. in d. c. de quib. 20. diſt.* vbi ponens, ad quos ſit recurrẽdum, cum Sacroſanctæ Scripturæ Auctoritas non occurrit, dicit, etiam ad exempla eſſe recurrẽdum. Et quia ita ſit ſeu fieri poteſt, igitur dixi Scientiam iſtam eſſe ſpeculatiuam Scientiam, & habere ſuos modos, & rationes arguendi, & decidendi.

Et ſic conſtat, quòd non eſt etiam verum, quòd ſit impoſsibile, quòd Lex vniuerſaliter verum dicat, cum ſit vtile oppoſitum Legis in aliquo caſu obſeruari, quoniam imò in tali caſu oppoſiti, Lex quantumcunq; generalis recipit reſtrictionem, vel Iure vtilitatis, vel neceſsitatis, vel congruentiæ, vel veriſimilitudinis, vel honeſtatis, vel alijs de cauſis, prout expedit, & hoc omninò ex præcepto Legum, quæ mandant ſic fieri reſtrictionem, *vt l. cunctos populos. cum ibi plene no C. de ſum. Trin & fid. Cath. in l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iur. l. vt gradatim. ff. de mune. & ho. in l. fi. §. in computatione. Cod. de iure del. in l. ſerui noſtri. C. de noxali. in l. nec auus. C. de eman. lib. in l. 2. §. meritò. ff. ne quid in loco pub. cum alijs conc. & in locis alijs no-*
38 *tis.* † Ad alia duo, vlt. loco obiecta, reſpondeo, quòd imò etiam ad Peritos Iuris debet haberi

recur-

recurſus, *vt patet in d.c. vt commiſsi. de hær. in 6. & c.fi. eo. tit.* Prætereà *vt dicit gl. in d.c. de quib.* Seniores dicũtur Sapientes. *8. diſt. ca. porrò.* ſed Doctores ſunt Sapientes, *vt ſuprà probatum eſt:* ergò, &c. Et ſic his contingenter dictis, remanet hæc 1. q. abſoluta, licèt taliter qualiter, ſed omnia ſint dicta ad honorem Dei, à quo profluũt ipſæ Leges. Ad cuius laudem accedo nunc ad aliam quæſtionem, in qua conſimilem ordinem obſeruans, dico ex multis videri in prima conſideratione dicendum, dictas Mulieres deferri ad dictum Ludum realiter ac verè, non autem imaginariè, vel per illuſionẽ † Et primò per confeſsionem earum, quę cõfeſsio in crimine hæreſis videtur attendenda, *ſecundum Bal. in l. non dicam rapere. in 1. col. C. de epiſ. & cle.* & in confeſſum nullæ partes ſunt Iudicis niſi in condemnando. *l. proinde. ff. ad l. Aquil.* & dixit Magiſter Veritatis Dominus Ieſus, tu dixiſti, & dicit Ouidius: 39

Non eſt confeſſi cauſa tuenda rei.

Secundò, quia experientia, quæ (*vt habetur. 1. Metaph.*) eſt rerum magiſtra, ac ſingulariũ cognitio. *& no. in c. quam ſit. de elec. & facit c. cupientes. in prin. eo. tit. in 6. & c. ſtatutum. de reſcrip.* hoc multis ſic aſſerentib. fuit viſum, & cognitum, ergò ſic credendum eſt *c. in nomine Domini. de teſt. & in l. vbi numerus. ff. eo titul. Et faciunt quæ habentur in ca. cum oporteat. de acc. & in l. de minore. §. tormenta ff. de quæſtione.* vbi fama publica facit fidem. † Tertiò, quia hoc non eſt impoſsibile Dæmoni, cum etiam portauerit Creatorem in pinnaculum templi, & ſuper montem: ergò non debet cui quod plus eſt licet, quod minus eſt non 40

 licerę,

licere, *vt in regula, non debet. de reg. iur.* Imò conceſſa hac poſsibilitate, & quæ videtur concedenda, quum etiam alias perſonas portaſſe videtur, quia vt dicit Philoſophus *in 1. de anima. & Bald. in l. conuenticula. col. fi. Cod. de epiſcop. & cler.* Accidentia magnam partem conferunt ad cognoſcendum quod quid eſt. Videtur etiam concedendus actus iſtius Delationis, & maximè coniuncta earum confeſsione iurata. Quartò, per argumentum à veroſimili, quia ſi Diabolus nititur adorari, vt Deus, cum etiam voluerit adorari à Creatore, *Mat. 4. c. & habetur in c. nec mirũ. 26. q. 5. col. 4. ver. ad hac. n.* confingatq; ea quæ inhærent perſonis, per quas fallere nititur, *vt ibidẽ.* Et iſtæ Mulieres dicunt ſe ire ad talẽ Ludũ delectationis gratia, & ſe ibidem adorare Dæmonem: ergò veriſimiliter credendũ eſt ipſum Dæmonẽ eas Portare ad ipſum Ludum verè, & realiter, vt etiã verè, & realiter adoretur. Nam, & à Saule Rege voluit adorari in vigilijs, *vt dicit tex. in d. c. nec mirum.* & idem à Creatore. Item quia nititur facere vt Deus Argumentum. n. à veriſimili eſt bonum. *tex. eſt in l. ſi extraneus. ff. de condict. ob cau. & in l. Lucius. §. Titio. ff. de lib. & poſthum. in leg.*
41 *fi. Codic. de hæred. inſti.* † Quintò ex ſimilitudine rationis, quia ſi Deus etiam multa alia permittit contingere per Artem Dæmonis, vt probentur audientes quali deuotione, & fide ſint erga eum, *vt habetur in dict. ca. nec mirum. circa fi.* ergò eadem ratione credendum eſt, quòd etiam permittat talem declarationem, vt ſic etiam per hoc probentur hæc audiẽtes, quali deuotione, & fide ſint er-

ga eum, quod non contingeret, ſi talis Delatio non eſſet realis ſed illuſoria, quoniam nullus tẽtatus ire ad talem Ludum veriſimiliter conſentiret ſe ad illũ Duci vel Deferri, quinimò de eo dicuntur, veluti falſa ſpernerentur. Sextò, quia hæc opinio videtur probabilior, cum ſit affirmatiua. Quoniam dicere oppoſitum eſt negare, & qui negat nihil ponit. Negatiua enim eſt non ens, & ſic improbabilis; quia non poteſt directo ſenſui ſubiacere. Entium enim ſunt ſenſus, non autem non entium, *ſecundum Philoſophum ſecundo de anima, & Bald. in leg. ſecunda, in fin. Codic. de erro. aduoc.* & ideò dicit gloſſ. *in leg. diem proferre. digeſt. de arbi.* & creditur magis duobus affirmantibus quàm decem negantibus. Septimò, quia præſumitur potiùs veritas quàm fictio. *leg. 3. §. hæc verba. digeſt. de negocijs geſtis.* † Octauò, quia Diabolus contradi-
cit Honori Dei, & Fidei noſtræ pluſquam poteſt: 42
ergò debet præſumi vel dici, quòd magis realiter Deferantur quàm phantaſticè, & per illuſionem, vt ſic verè etiam conculcent Crucem, & verè adorent ipſum Dęmonem, & ſimiliter verè omnia alia faciant quæ facere confitentur. Quia ſi verè fiunt, tendunt ad maiorem contemptum Dei, & Fidei noſtræ, quam ſi in ſomnijs ea fierent, vel per imaginationem, maior enim præſumptio tollit minorem. *l. diuus. Cod. de in integ. reſtit. mi. & habetur per Bald. in l. ſiue poſsidetis. C. de prob.* Nonò, ratione contrariorum, quia ſicut realiter, & expreſſè ac in præſentia perſonarum abrenuntiatur in Baptiſmo Dęmoni, & põpis eius, ergò debet dici, quòd

ipſe Dæmon velit realiter, & in præſentia perſonarum ſe adorari. Contrariorum enim eſt eadem diſciplina. *32. diſtin. 6. hoſpitiolum. in fin. & inſtit. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. in princip. & per Philoſophum 9.*
43 *Metaph.* † Item quia eadem ſolennitas debet interuenire in diſſoluendo quæ interuenit in ligando. Quodlibet enim debet diſſolui eo modo quo colligatum eſt. *dicit text. in leg. nihil tam naturale. ff. de reg. iur.* Decimò, per remotionem text. *in ca. Epiſcopi. 26. quæſtione 5.* qui videtur huic parti multum repugnare, non habet obſtare, quia videtur loqui in alia ſecta, quia Mulieres de quibus ibi, & credentes eis damnatur, quia ea quæ dicebant & credebant ſunt impoſsibilia, quoniam aliquid Diuinitatis aut Humanitatis extra vnum Deum arbitrabantur. Credebantque aliquam creaturam fieri poſſe, aut in aliam ſpeciem tranſmutari ab alio quàm à ſummo Creatore; quod eſt impoſsibile, *vt patet in verſ. & cum aliquid. & in verſ. quiſquis ergò.* Nam cum dicebant ſe equitare ſuper quaſdam beſtias, credebant illas beſtias fieri ab alio quàm à creatore, *vt in illo ver. quiſquis ergò.* per quem verſiculum ita videtur dici, & dicere intelligi, illas Mulieres ſic tenere, & dicere, licèt text. *in verſi. ſciendum. in princ.* referat ſimpliciter illas Mulieres dicere ſe equitare
44 re ſuper quaſdam beſtias nocturnis horis, † quia præcedentia declarantur per ſequentia, & è conuerſo ſequentia per præcedentia. *leg. qui filiabus. & leg. ſi ſeruus plurium. in principio. ff. de leg. 1.* ſed hæc ceſſant in iſtis Mulieribus, quia licèt etiam ipſæ

pſæ dicant, ſe Portari ſuper Hircis nocturnis horis, tamen credunt eos eſſe Dæmones ſic transformatos. Confitentur ſimiliter ſe parere Dominæ ludi, veluti Dæmoni. Sed talis aſſumptio formæ non eſt impoſsibilis Dæmoni, cùm etiam ſe transfiguret in Angelum lucis, ergò de iſtis non loquitur ille text. nec comprehenduntur in eo, ceſſante eius ratione, *l. quod dictum. ff. de pac. per gloſſ. & Bart. in l. 1. in ver. prudentia. ff. de leg. tuto. per Inn. in c. poſt tranſlationem. in 19. col. extra de renunc. & in c. non miramur. de ſeruis non ord. iuncto text. in ca. de multa. de æta. & quali. & per Inn. in c. plerique. in fin. colum. de immu. eccl.* Et ideò etiam credere, quòd tales Mulieres vadant ad Ludum in Corpore, non poteſt dici, ꝙ taliter credentes incidant in errorem, de quo in illo text. & ſic in errorem paganorum, tanq̃ credant ſimilia illis, quæ credebant perſonæ, de quibus in illo text. quia ſimilia dicuntur eſſe illa, in quibus eſt omnimoda ratio. *l. non poſſunt. ff. de leg. l. 3. ff. de off. præſ. l. 1. C. de lib. prat. per Pet. de Anch. conſi. 350. incip. In Chriſti nomine, in prædicta conſideratione*, vel quorum qualitas eſt vna, *ſecundum Phil. 6. Metaph. quem all. Cyn. in d. l. non poſſunt*, & ſic ille text. *in verſ. & his ſimilia.* nõ habet obſtare, quia hæc non ſunt ſimilia. Cõtraria tamen ſententia videtur verior. † Primò, 45
quia facta non præſumuntur, niſi probentur, *l. in bello. §. capta. ff. de cap. & poſtlim. reuer. l. quicunque. ff. de public. l. conſilio. §. fin. ff. de cur. fur.* ſed de hoc non conſtat nec probatur, *vt infrà dicam.* Secundò per gloſſ. *in c. iuuenis. de ſponſ. & in c. 1. de ſcrut. in clem. exiui. de verb. ſign.* vbi in dubijs debet amplecti pars fauens ani-

mabus, etiam ſi ſit durior. Sed iſta ſecunda pars videtur magis tutior & fauens animabus, quia ea prędicata vera, remouentur homines à malis deſiderijs, quæ fortè appeterentur conceſſa altera parte contraria vera, *vt etiam oſtendam infrà*, ergò videtur magis fauorabilis, & amplectenda. Nam & in quauis materia, in dubijs benigniora præferũtur. *ff. de regul. iur. l. ſemper. cum concor.* & facit, quia dicit text. *in can. vlt. 19. diſt.* benigniora ſunt imitatione, quæ ſunt excellentiora pietate. Tertiò, per argu. à minus veriſimili, quia dicere, quod talis Delatio ſit vera, & quòd tam ſubitò tales perſonæ pertranſeant per tot terrarum ſpacia, & quòd faciant talia tam in ipſo Ludo, quàm in eundo, & redeundo, quæ dicuntur facere, eſt longè à veriſimili, ergò reputanda falſa: quia vt dicebat A-
46 uerroës, *vt refert Bal. in l. 1. C. de ſer. fug.* † experimenta verorum ſermonum debent concordare cum rebus ſenſatis, *& not. idem Bal. in tract. ſchiſmatis, quem poſuit in rub. C. ſi quis aliquem teſt. prohib. & in fin. C. de edict. diui Adr. toll. & in l. teſta. C. de teſt.* Et propterea *in d. leg. 1.* dicit, quòd in Regno Franciæ fuit caſſata quædam inquiſitio, quia non poterat verificari ſecũdum communem opinionem fruentium intellectu, quia quod eſt longè à veriſimili, eſt quędam falſitatis imago, *& bonus textus in ca quia veriſimile non eſt. de præſumpt. cum ibi not. & text. in l. ſi ita quis. in fin. ibi, nemo ſanus probauerit. ff. de euic. text. in l. milites. §. oportet. Cod. de quæſt.* & dicit Bald. *in l. teſtam. in penultima colu. Cod. de teſtam.* quòd magis creditur duobus teſtibus veriſimilia dicentibus, quàm centum non

veri-

veriſimilia, imò, *vt not. in dicto ca. quia veriſimile.* tales teſtes non veriſimilia deponentes, ſunt ſuſpecti de falſo, & non creditur eis. Quartò, ab auctoritate textus *in dicto can. nec mirum. 26. quæſtione 5.* vbi videtur concludi, † quòd omnia, quæ fiunt 41 per Artem Dæmonis, ſiue fiant Arte Magica, ſiue Negromantica, ſiue Hydromantica, vel alia ſimili Arte, dicuntur phantaſtica, & non vera, vnde *in verſi. ex his ergò* dicitur. His ergò portentis per Diabolorum fallaciam illuditur curioſitas hominũ, quando appetunt id ſcire, quod nulla ratione conuenit eis inueſtigare: ſubiungens *in verſic. ſemper.* ergò Diabolus ſub velamine latens prodit ſe, dum ea cõfingit, quæ hæreant perſonis, per quas fallere nititur. Ergò auctoritate illius textus videtur dicendum, quòd etiam iſtæ Mulieres ſint illuſæ: & hoc ex generalitate illius text. *l. de precio. ff. de publ. l. 1. §. & generaliter. ff. de leg. præſt.* imò, & multò magis, cùm ſint Mulieres, & ſi qui ſunt homines, ſunt ruſtici, & perſonæ faciles ad decipiendum. *l. cum mul. C. de donat. inter vir. & vx.* & ignorantia dicitur cunctorum errorum magiſtra, vnde mulieribus, & ruſticis iura ſubueniunt. *vt notatur in l. 1. Cod. de iuris & facti ignorantia. & in l. bonorum. C. qui admitti.* Præterea omnes ſunt perſonæ reprobatæ, & corruptæ circa Fidem, circa bonos mores, & appetentes non appetenda, ergò idem in iſtis, quod in illis dicitur, dici debet. *l. illud. ff. ad leg. Aquil. C. ad leg. Falc. l. final. l. à Titio. in fine. ff. de verbor. obligat. §. idemq. inſt. quibus ex cauſ. ma. non poſſ.* † Iura 42 enim, loquentia de aliquibus perſonis, habent

etiam

etiam locum in non expreſsis, in quibus militat eadem ratio, *vt habetur per Pan. in c. nihil. de elect. in c. fin. de reſcr. in proœ. decr. & in c tranſlato, de conſt per Doct. in l. ſi verò. §. de viro ff. ſol. mat. per gloſſ. & Doct. in clem. 1. de elect. in clem. auditor. in verſ. beneficio de reſc. in glo. in authen. vt hi, qui oblig. res. in verſ. ad curationem, & glo. in authen minoris debitor. C. qui tut da. poſſunt.* Quintò per text. *in d. c. epiſcopi.* qui ſi rectè intueatur, videtur propriè emanaſſe ad tollendum hunc errorem, ſcilicet, vt non credatur talia fieri in corpore, ſed in ſpiritu tantùm, quod patet ex definitione, & recitatio-
49 ne eius, quia poſtquam fecit mentionem, † quòd illæ Mulieres teſtarentur, ſe equitare ſuper quaſdam beſtias nocturnis horis, & ſe multarum terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilẽtio pertranſire, recitaueritque innumeram multitudinem hac falſa opinione deceptam, cùm arbitrarentur aliquid Diuinitatis, aut Numinis eſſe extra vnum Deum. Mandat, *vt patet in ver. quapropter,* ea omnia reputari falſa, & non à Diuino Spiritu, ſed à maligno talia phantaſmata mentibus fidelium irrogari, & reddens rationem, *in ver. ſi quidem.* quia ipſe Sathanas, qui transfigurat ſe in Angelum lucis, cùm mentem cuiuſque mulieris cœperit, & hanc per infidelitatem ſibi ſubiugauerit, illicò ſe trãſformat in diuerſarum ſpecies perſonarum atque ſimilitudines, & mentem, quam captiuam tenet, in ſomnijs deludens, modò læta, modò triſtia, modò cognitas, modò incognitas perſonas oſtẽdens, per quæque deuia deducit. Subiungit poſteà, quòd hoc ſolus Spiritus patitur, & quòd infidelis

delis hoc non in animo, ſed in corpore euenire opinatur, & adducit exemplũ de Ezechiele Propheta, qui viſiones Domini in Spiritu, nõ in Corpore vidit: & quod Paulus non audet dicere, ſe raptum in Corpore, ergò vidit. & quòd venit ad determinandum non ſolùm talia fieri à ſpiritu maligno, & non Diuino, ſed etiam ea, & illis ſimilia fieri in Spiritu, & non in Corpore. Et propactereà ſequitur, † quòd etiam in caſu noſtro, licèt vi- 5
deantur hæ Perſonæ dicere, ſe Portari à Dæmonibus ſub Hircorum forma, & ſimiliter dicant, ſe credere Dominam Ludi in Cathedra honorifico modo ſedẽtem, eſſe Dæmonem ſic transformatum, quòd tamen debet dici, hæc, & alia, quæ ſe facere confitentur, phantaſticè in ſpiritu ſibi obuenire, non autem verè, nec in corpore. Qui text. & ſi poſſet dici, quòd loquatur in alia ſecta: attamen hoc nihil eſſet, quia, & ſi illa ſecta fuiſſet diuerſa ab iſta aliquo reſpectu, vt quia dicatur, quòd fortè illæ videbantur credere, ea fieri à Diuino Spiritu, quòd non videntur credere iſtæ, cũ dicant illos Hircos, à quibus dicunt ſe Portari, eſſe Dęmones, & Dominam illam Ludi eſſe Dęmonem, non autem Perſonam Diuinam, tamen omninò videntur ſimilès in hoc; quia ita credebãt illæ, ea fieri in corpore, ſicut etiam credunt iſtæ. Et hoc ſufficit, quòd ſit ſimilitudo in caſu, de quo quæritur. *vt not. in c. cum dilecta. extra de confir. vti. vel inuti. & l. ſi creditor. ff. de operis noui nuncia.* Et propterea, cùm ille tex. non ſolùm damnet, *vt eſt dictum*, ea, *de quibus ibi*, in quantum dicebantur fieri diuinitùs, ſed

ſed etiam in quantum fiunt à Spiritu maligno; quia etiam in quantum fiunt à Spiritu maligno, damnat ea fieri in corpore, nec vult ea credi debere, nec credi ſic ea contingere. Certè conſequenter etiam ex eodem textu debent damnari credentes ea, quæ dicunt iſtæ eſſe vera, quia vidétur ſimilia illis, de quibus ibi. Quum etiam iſtæ dicant ſcire ad Ludum noctis temporo, & quòd ſubitò multa pertranſeant terrarum ſpacia, & quòd ibi conueniat innumera multitudo perſonarum vtriuſq; ſexus, & quod multas delectationes edendo, bibēdo, & coëundo, & alijs varijs modis
51 conſequantur. † A ſimilibus enim ad ſimilia licita eſt argumentatio. *l. non poſſunt. ff. de leg. l. 2. ff. de offic. præſi. l. 1 C. de lib. præte. c. in cauſis de re iud.* & maximè vbi in lege eſt appoſita clauſula, idem in ſimilib. ſicut eſt in illo tex. *in fin. ibi, & his ſimilia, ſecundum Bal. in l. de quibus. in 2. col. ff. de leg.* vbi inquit, quòd talis lex tunc eſt etiam latiſsimè extendenda. *& habetur per Ioan. de Lig. in ca. fin. de conſt. vbi etiam d. Ant. colu. 12. & per Imol. in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſol. mat.* & hoc etiā non obſtante, quòd adſit aliqua diſsimilitudo, *ſecundum Panorm. in c. tranſlato. de conſtit. & in ca. quemadmodum. de iureiur. per illum text. & per d. Ant. in c non debet. de conſan. & affin.* Et ſic ſtante huiuſmodi textus diſpoſitione, à qua per ſubtilitates Sophiſticas, nec argumenta licet recedere, *25 q. 2. c. inſtitutionis. 7. diſt. c. non decet. & ſeq. 19. diſtinct c. enimuerò. & ſequen. 17. quæſt. 4. ca. ſi quis. §. qui autem, cum concor.* videtur, quòd non habeant obſtare argum. contraria, quia vt dicit tex. *in ca. quidem. 24. quæſtione 3. in fin.* quicunque aliter

Scri-

Scripturam Sacroſanctam intelligit, quàm ſenſus Spiritus Sancti flagitat, à quo conſcripta eſt, licèt de Eccleſia non receſſerit, tamen hæreticus appellari poteſt, *& ea.quæſtio.& cauſa.ca.hæreſis.* Quibus tamen etiam ſigillatim ác particulariter reſpondens, vt ſic hæc pars, quam puto veriorem, niſi melior ſententia refragetur, per reſponſiones particulares perſtringatur, quia valet plus quod ſpecialiter fit vel dicitur, quàm quod generaliter. *extra de hær. ca ſi aduerſus. extra de confir. vtili vel inutili. ca. bonæ. 23. diſtinct. ca quanquam. ff. de iniur. l item apud Labeonem. §. hoc edictum. cum concor. de quibus in gloſſ. ibi, & per gloſſ. in rub. Cod. de ſer. & aqua,* dico ea ex infraſcriptis non obſtare. † Et primò non obſtat primum, quia cùm tales perſonæ ſint illuſæ, *vt eſt dictum*, ergò debet dici, quòd etiam earum confeſsio eſt erronea, nec admittenda, *l. error. & l. cum poſt. Cod. de iuris & facti ignorant. no. in l. de ætate. §. final. ff. de interroga. actio.* confeſsio enim debet continere verum, & poſsibile, *vt per gloſſ. Bald. & alios, in l. 1. C. de confeſſ. & per gloſſ. in ca fin. de confeſ. in 6. ff. ad leg. Aquil. l. inde Neratius. §. finali.* ſed iſta reſpuunt Ius, & Natura: ergò non ſequitur, iſtæ Mulieres ſic confitentur, ergò eſt: nam confeſsio longè diſtat ab actu, & quidquid eſt contra Naturam, deficit in ſuis principijs, ergò naturaliter eſt impoſsibile. Præterea in criminalibus regulariter non ſtatur ſoli confeſsioni rei, *vt per Baldum & Ang. in l. 1 Cod. de confeſſ. & dicam infrà in 2. not.* Non habet obſtare, quod dicit Baldus *in dicta l. ſi quis non dicam rapere,* quia eius dictum procedit in hæreſi, in quantum 52

perſi-

perficitur in ſola mente ex cogitatione, quo caſu benè, vt inquit ipſe, quia cogitatio mentis, quam ſolus Deus noſcit, nõ poteſt aliter probari, quàm per confeſsionem, ideò ſtatur ſoli confeſsioni, ſed cõfeſsio, de qua in caſu noſtro, continet actũ ab extra, & minùs poſsibilem de Iure, & Natura, ac etiam minùs veriſimilem, & ideò poteſt dici, quòd licèt quo ad ea, quæ credunt, ſit ſtandum confeſsioni earum, quo ad punitionem, quia talis credulitas pendet ab animo, & voluntate, non tamen quo ad hoc, vt quia ſic ſit vel ſic fiat, ſicut
53 aſſerunt. † Non obſtat ſecundum, quia cùm hæc fiant tantummodò in Spiritu, non poteſt de eis per teſtes de viſu deponentes haberi ſcientia, & ſic nõ poteſt dici conſtare per experimenta, quia non apparentium ſiue non entium nulla eſt qualitas. *l. ſi. ff. pro ſuo. l. eius qui in prouincia. circa fi. ff. ſi cer. peta.* Non conſtat etiam de aliquibus, qui ea realiter fieri viderint, & ſi eſſent aliqui, qui ita vellent atteſtari, crederem, quòd ſi ſubtiliter interrogarẽtur, vel nõ concludenter deponerent, quia ea de nocte fieri dicuntur, & in loco ſolitario, & præter naturam, vel potiùs, & ipſi dicerentur illuſi: Non obſtat tertium, quia talis opinio, quæ ſit de dicta confeſsione, eſt falſa, ergo argumentum, quod fit
54 de ea, eſt fallax, & nullum, † quia deſtructo conſequenti, in quo ſtat ratio antecedentis, deſtruitur etiam antecedens. *C. de fur. l. apud antiquos. ff. de publ. l. ſi ego. §. ſi partem. & per Bal. in l. conuenticula. C. de epiſc. & cle.* Item quia non probat, hoc eſſe, quod ab hoc contingat abeſſe. *l. non hoc. C. vnde cog. l. neq; natales.*

les. C. de prob. cum ſimi. per quæ Iura poteſt etiam dici, quòd non ſequitur, Diabolus Portauit Creatorem, & aliquos alios, ergo etiam Portat has Mulieres.

Quinimò videtur poſſe attentari, & negari talis poſsibilitas: *per alle. text. in d. ca. epiſcopi.* qui ex quo negat talem Delationem, & prædicta alia fieri in corpore, videtur conſequenter negare iſtum actum poſsibilitatis, quoniam quod eſt poſsibile, eſt admiſsibile. Et tamen cùm hoc non obſtante non admittat talia fieri in corpore, & negando factum, præcipiat etiam, quod nõ credatur, illud certè videtur dicẽdum ea ratione, quòd ſentiat, nec iſta à maligno Spiritu fieri poſſe, niſi in Spiritu, & illuſoriè. Nam ſi hæc poſſent fieri etiam in corpore, non eſt credendum, quòd ita ſimpliciter, & abſolutè dixiſſent, talia euenire tantummodò in Spiritu, & non in Corpore: quia ſicut quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata ſunt. *l. vbi repugnantia. ff. de regul. iuris.* ita ea, quæ à natura conceduntur, à lege tanquam poſſibilia admittuntur. † Item quia loquentis virtus eſt diſtinguere, ſi diſtinctio dari poteſt, quia, *vt inquit Seneca, quem refert Sali. in l. filiæ meæ. C. fami. erci.* qui benè diſtinguit, eſt proximus veritati, & indiſtinctè loquens, reprehenditur tanquam imperfectè loquens. *gloſſ. in l. ſi vehenda. per tex ibi in §. 1. & ſi ff. ad l. Rho. de iac.* & ideo diſtinguentis opinio ſemper dicitur melior. *l. rogaſti. ff. ſi cert. peta. bonus text. in l. adeò. §. cum quis. ff. de acquir. rer. dom. text. in cap. literas. de reſt. ſpol.* & ideo cùm ille text. in quo defectus præſumi non 55

mi non debet, cum ſit Spiritu Sancto dictante factus, non diſtinguat, ſed præcipiat non credi ea fieri in corpore, ergò nec nos diſtinguere debemus. *l. 1. §. generaliter. ff. de lega. præſ. l. de precio. ff. de publ. cum concor.* ſuadet etiam ratio, quia nō eſt credendum, quòd conditores illius tex. non recordati fuerint vel de Chriſto, vel de alijs, qui dicuntur aliquando fuiſſe portati de loco ad locum: & tamen cum eis non attentis dixerint illa non fieri in corpore, & referant exēpla Ezechielis Prophetæ, & Pauli, quorum alter vidit viſiones domini in ſpiritu, & alter nō audet dicere ſe raptum in corpore, ergò dicendum eſt, quòd noluerint exempla illa de Chriſto, & alijs portatis de loco ad locum in aliquo conſiderari. Nam, & exemplis nō
56 eſt iudicandū. *l. nemo. C. de ſent.* † Item quia ex his, q̃ rarò accidunt, non fit Lex, nec Regula. *ff. de reg. iur. l. ea quæ rarò. & l. iura, cum duab. ll. ſeq. ff. de leg. & not. per gl. in l. ex his. ff. eod.* quæ dicit, ꝙ ex eo, ꝙ Lazarus reſuſcitatus fuit à mortuis, non ꝓptereà debuit fieri Lex de reſurgentibus à mortuis. *& facit tex. qui cōcordat in authen. vt ſine probi. mul. deb. §. quia verò. & quod habetur per B. Th. in 2. ſenten. diſt. 11. art. 8. in corpore quæſtionis, & ſolutio argum. & per Ray. in ſua ſumma in tit. de Ang.* vbi dicūt, quòd etiam Antichriſtus habebit Angelum bonum in ſua cuſtodia, ne Lex communis immutetur propter vnum. Facit etiam, quia vt dicit gl. *in c. ſi enim. in verbo, à morte Domini, & in verbo, ad inferna. de pœ. diſt. 2. col. penul.* per mortem Dei, Diabolo eſt adempta poteſtas mundi, & relegatus eſt in inferno, vbi erit ligatus vſque ad tempus Antichri-

chriſti, quo tempore tunc non ſoluetur à pœnis, ſed à vinculis, vt exerceat vires ſuas in malos; & propterea vt tollatur obiectum de Chriſto, & q̃a fuit portatus ab ipſo Diabolo, ſiue aſſumptus ex permiſſu eius, poteſt inferri, & dici, quòd ſi non conſtat de permiſſu Dei, quòd nullo modo poſsit vel debeat concedi talis Delatio. † Nam, & de Iure dicitur quem non poſſe, qui ſine adiuncto non poteſt, *vt in c.1. de rebus Eccleſ. non alie.* vbi dicitur prælatum non poſſe alienare, quia ſolus ſine conſenſu capituli non poteſt. Sicut etiam dicitur de minore, quia ſine decreto Iudicis non poteſt. *Cod. de prædi. min. l. non ſolum. C. de adminiſtr. tuto. l. ſi quidem. & l. lex quæ tutores.* Poſſet etiam per modum obiectionis dici, ſi Diabolus ſic poteſt, cur in paucis, & abiectis perſonis tantùm hoc facit, cùm ſit indifferens, & tentator vniuerſalis mundi. Et iterum, ſi id facit cur nõ in iſtis tantùm, à quib. habebimus teſtimoniũ fidele, & indubitatũ? cùm talium perſonarũ non admittatur teſtimonium, *vt ex illo text. in c. epiſcopi. & facit l. 3. de teſtib.* qui dicit; teſtium fides diligenter examinanda eſt, ideoq; in perſona eorum explorãda erunt inprimis conditio cuiuſq;, vtrum quis decurio an plebeius ſit, & an honeſtę, & inculpatæ vitæ, an verò quis notatus, & reprehenſibilis, an locuples vel egens ſit, an lucri cauſa quid facilè admittat; an amicus vel inimicus. *& concor. tex. in c. qualiter, & quando. el. ſecundo. & in c. cum oporteat. de accuſ.* vbi fama debet habere ortũ à perſonis fidẽ dignis, & honeſtis. Ab alijs autem facilè haberi non poſſet, nec veriſimiliter, rationib. 57

ſuprà adductis in reſponſione ſecundi argumēti.
58 † Argumentū verò de Chriſto patitur retorquutionem, ergò ineſſicax. *c. ſi Romana.cum gloſſ.in verbo, ſuffragari.18.diſt* Et ſic etiam non mirū, ſi *in d.c.epiſcopi.*dicatur, tales Delationes eſſe illuſiones, & credentes eas eſſe infideles, & illuſas. Quidquid tñ ſit de hac Dæmonis poteſtate, principalis cōcluſio videtur vera. Non ob.quartum, quia non ſeqtur, Diabolus nititur adorari, ergò ēt Defert tales pſonas verè, & realiter ad locū Ludi deſtinatum: vt ipſę inquiunt, vt ibi etiam realiter adoretur, cùm in domib.earū poſsit adorari realiter, & verè, ſicut etiam multæ ex eis ſunt, q̃ dixerunt, ſe ita in domib.earū, & tēpore noctis adorare. Præterea nititur adorari eo modo quō pōt. Nam & à Saule Rege non fuit adoratus, niſi in forma imaginaria Samuelis, & ſatis eſt ei, ꝙ etiam adoretur mentaliter. Nam & Deus Omnipotēs reſpicit ad cor. Sufficit.n.ei, ſcil.Dæmoni, hominis mentem
59 habere captiuatā, vt ſic poſsit homo decipi. † Ad quintum reſpondetur ſimiliter, ꝙ non ſequitur, Deus pmittit multa mala fieri, ergò permittit ēt hanc delationem realiter fieri, quia eſt arguere à ſeparatis, quod lex non admittit. *l. naturaliter. §. in cōmune ff.de acquir.poſ.l.Papinianus exuli ff.de mino.facit c. non exemplo.26 q.1.* Tollitur etiam hæc argumentatio per ea, quæ dicta ſunt ſ. in reſponſione tertij argumenti. Prætereà etiam eſto, ꝙ fiant hæc per illuſionem, tñ ſatis ꝓbātur homines, quali fide & deuotione ſint erga Deum, quia non credere, ac odio habere dicta, & aſſeuerata p iſtas Mulieres,

quia

quia ſunt abominabilia, probatur, audientes eſſe deuotos, & fideles. Ad ſextum apparet reſponſio, cùm hæc pars appareat magis rationabilis, & vera, *per no. in d. l. diem proferre*, nec in criminalib. minus creditur negantibus quàm affirmantib. *vt ibidem.* †Præterea iſta pars habet præſumptionem iuris, 60 imò iuris, & de iure, *vt probatur in d. c. epiſcopi.* ideò nō admittit ꝓbationem in contrarium, *vt not. in auth. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nup.* Item negatiua ꝓbatur etiam eo ipſo quod non ꝓbatur contrarium, *per Bal. in l. 2. C. de erro. aduo. per Bart. in l. iam hoc iure. ff. de ver. obl.* Non ob. ſeptimum, quia non videtur quid vrgere, propter quod poſsint dici hæc magis vera quàm ficta, licèt in oppoſitū vrgeat, quoniam procedunt à Diabolo mendace deceptore, & qui multos nocendi modos habet, *vt in d. c. nec mirum. & 26. q. 2. c. viſus.* & ideò tex. *in d. c. epiſcopi.* dicit, illa, de quibus ibi, & illa ſimilia eſſe omninò falſa, cùm à ſpiritu maligno procedant. Octauò patet reſpōſio ex his, quæ relata ſunt ſuprà in reſponſione ad quartum argumentum, quia vt ibi eſt dictū, Diabolus poteſt facere adorari in domib. proprijs. & ibi etiam facere conculcari Crucem. Ad nonum poteſt reſponderi per id, quod ſolet dici, non curamus de modo, dummodò habeamus effectum, ſeu, quòd non refert, quomodo quid ſit factum, dummodò ſit factum, *vt habetur per Bart. & Doct. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. & poſthu.* quod maximè procedit in obligationibus ſpiritualibus: quia in illis non attenditur forma, *vt habetur per Panor. in ca. fin. de regul.* & ideò dummodò Diabolus

habeat interitum hominis, & ſic intentum eius, debet dici, quòd non curet de modo nec de for-
61 ma. † Præterea ad ſubſtantiam Baptiſmi non requiritur præſentia perſonarum, *vt probatur in c. dudũ. de Baptiſmo.* inſuper nõ omne deſtruitur eo modo, quo colligatur. *vt not. in d. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. in gl.* nec eijcitur quis à communione fidelium eo modo quo recipitur: patet quia comparatio Baptiſmi ad anathema fit; etiam aliquando faciliùs qd admittitur, quàm concedatur. *l. non ſtatim. ff. de peculio.* Argumentum ergò remaneat ſublatum, quia ad tollendum argumentum ſufficit dare inſtantiam, *1. q. 4. c. ſicut vrgeri. & per Philoſophum. 9. Ethico.* optima inſtantiarum eſt dicere quare nõ ſic, *vt refert gl. in d. c. ſicut.* alias inſtantias etiam tradit gl. *in d. c. 1. extra de regulari.* Vltimò colligitur reſponſio ex narratis circa intellectum. *c. epiſcopi.* qui videtur magis amicus literæ ac rationabilior, & magis fauere animabus. quia vt dixi, ſi pars contraria eſſet vera, inuitarentur homines quodammodò ad malos appetitus, à quib. remouebũtur prædicata illa falſa. Et propter hoc fortè etiam emanauit diſpoſitio illius textus, quoniam, vt di-
62 cit tex. *in l. capienda occaſio. ff. de reg. iur.* † capienda eſt occaſio, quæ præbet benignius reſponſum. *concor. text. in l. ea quæ. §. 1. ff. eodem.* quæ dicit, in re dubia benigniorem interpretationem ſequi non minus iuſtum eſt quàm tutius, *& concordat l. quoties: & l. in ambiguis. eodem titul.* Poteſt etiam dici, quòd iſtæ Mulieres tribuant aliquid Diuinitatis, aut Numinis ipſi Dæmoni, nam adorant eum, vt fertur.

Ideò

Ideò credendum eſt, quòd etiam firmiter tene-
ant, eum poſſe aliquid operari in virtute eius,
quia & ipſum quoque in Dominum accipiunt.
Et ſic ex his reiectis argumentationibus contra-
rijs, attenta hac parte pro vera, multæ concluſio-
nes eliciuntur. Prima, quòd non ſit verum, quòd
tales perſonæ portent ſacratiſsimũ corpus Chri-
ſti ad ipſum Ludum, & offerant Dæmoni, & fa-
ciant ibidem alia, quæ facere (vt dicitur) aſſerũt,
quæ reuerentię gratia non ſcribenda puto, ſed in
proceſsibus inquiſitorum continentur. † Secun- 63
da, quòd nõ ſit verum, quòd de nocte ingredian-
tur domos paruulorum, & eos ſtricent, ſanguinẽ
eis ſugẽdo, quod etiam non videtur veriſimile ea
ratione, quoniam ſcriptum eſt, ꝙ Deus iuſtus nõ
patitur quenquam iniuſtè nocere, *d. c. ſecũdum Apo-
ſtolicam.* Item quia cuilibet datus eſt Angelus Bo-
nus, ita ꝙ etiam exiſtẽti in vtero matris datus eſt,
& hoc vt reſiſtat Angelo Malo, & ſagaciter ac po-
tenter cohibeat poteſtatẽ eius à nocendo, *vt per B.
Th. 2. ſent. diſt. 12. q. 2. art. 5. in corpore quæſtionis, & ſol. argu-
menti, & per Ray in ſua ſum. in tit. de Ang. c. 6.* Item, quia
vt dixi, poteſtas Dęmonis eſt adempta ꝑ aduentũ
Saluatoris. Item q̃a aliàs vita, & mors hominis vi-
deretur eſſe in poteſtate Dæmonis, & malarũ ꝑ-
ſonarũ medio eius, quod nõ eſt dicendũ. Nec ha-
bet refragari opinio hominũ, q̃ eſt cõmunis, q̃ eſt,
ꝙ paruuli ſtricãtur, & ſępè hoc expientia docẽte,
q̃m pôt reſponderi, ꝙ non ſtricãtur ꝑ ingreſſum
domorum de nocte, & modo ꝑdicto, ſed aliter, &
alio modo. ſ. ꝑ Incantationẽ, & Maleficia, per ea,

quæ habentur *toto tit. de frig. & malef.* vel vt dicit Archiepiſcopus Flo. *in ſecunda parte ſuæ ſummæ. in titu de infidelitate. ca. 1. ver.* ſed naturaliter; oculo vtenti ac infecto ppter animam infectam, quod eſt etiam de mente Petri de Tarātaſia, *vt refert idem d. Archiepiſcopus*, & facit illud Virg.

Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos.

64 † Tertia, quòd ſtet firma, & vera illa ſententia, quæ habetur in compendio Theologiæ, *quam refert, & ſequitur Archiepiſcopus Flo. in prima parte ſuæ ſum. in titul. de luxuria. c. 4. ver. quantum ad ſecundum*, quæ eſt, quòd poſtquam Diabolus tentauit homines de vitio contra naturam, & eos induxit ad peccandum, fugit abominans ex nobilitate ſuæ naturæ tale & tantum ſcelus, quæ altera parte conceſſa, confunderetur: quoniam iſtæ miſerrimæ, aſſerunt ſe ab amaſijs eorum, quos Dæmones eſſe dicunt, licèt in forma virorum, ab vtraq; parte cum membro bifurcato cognoſci. Incidenter tamen huic ſententię d. Archiepiſcopi videtur poſſe obijci, & dici: quomodo poteſt hoc procedere, cùm Diabolus ſit tentator malorum, ac nefandiſsimus operator, & ſic quomodo ergò eſt dicendũ, quòd ſic fugiat? ſed poteſt reſponderi, quòd ideò fugit, quia videt homines ex magno calore incenſos omninò peccaturos, vt ſic tunc fugit propter nobilitatem ſuæ naturæ, tale & tantum ſcelus, vt inquit domin. Archiepiſcopus.

65 † Quarta, etſi fauore Fidei admittuntur ad teſtimonium conſcij & particeps criminis, *vt in ca. fidei. de hære. in 6.* quod tamen non habet locum in caſu talis

Dela-

Delationis, & aliorum quæ dicuntur fieri in dicto Ludo, cum ſint tales Mulieres illuſæ in eis, & deceptæ. Et propterea contra alios non facient Fidem nec indicium, etiam ad inquirendum: licèt aliter videatur obſeruatum, & vt arbitror malè, cum dicta talium perſonarum procedant ab his, qui per deceptos homines alios decipere quotidie geſtiunt. *25. quæſt 2. c. qui ſine ſaluatore, & d. c. nec mirum*, & quia hoc modo Dæmone illudente poſſent boni, & iuſti accuſari, cum Dæmon ſe transferat in diuerſarum perſonarum ſpecies, & eas oſtendat ſe immiſcendo per imaginaria vaſa *d. ca epiſcopi.* Quinta, quòd Inquiſitores debent facere abiurare illam opinionem, quod Eatur ad ipſum Ludum, & ſeu quòd Portentur Perſonæ de Loco ad Locum in Corpore, & verè, cum talis opinio ſit reprobata. Quod puto notandum, licèt nouum, & non obſeruetur. † Sexta, quòd 66 poſtquam Scientia noſtra eſt Scientia conferens ad diſputationes Theologicas, maximè vbi agitur de Executione Iuſtitiæ, quòd Doctores ſunt vocandi, vt aſsiſtant proceſsib. inquiſitorum ac examinibus & quæſtionibus. Ipſi enim ſunt tractatores criminalium, & nō poſt perfectum proceſſum differatur eorum vocatio, & ſic obſeruari debent conſtitutiones capituli, *vt commiſſa & c. fi. de hær. in 6. cum concor.* Quibus & ſi Deo concedente poſſet dici hæc quæſtio abſoluta, & ſecundum ſtylum Legàlem, & Canonicum, & ſalua meliori ſententia, nihilominus ad corroborationem aliquorum ex prædictis, & vt auctoritate illuſtris

Doctoris fulciantur, ſubijcio quinque concluſiones, quæ colliguntur ex not. per Old. *in conſ. 200.*
67 alias poſteà ſuperaddendo.† Prima, quòd in hoc crimine hæretico debent probationes eſſe luce meridiana clariores, quia ſi in alijs criminibus hoc requiritur, *vt C. de prob. l. ſciant, & de proc. l. qui ſententiam*, multò magis in hoc crimine, in quo ſimul quis, & criminaliter condemnatur, & ciuiliter punitur, & eius poſteritas propterea notatur infamia, ſola poſteris vita quadam lenitate relicta, & in quo breuiter videntur concurrere omnia cognitionum genera, *de quibus legitur. ff. de var. & extraor. cog. l. cognitionum numerus.* & vbi maius periculum vertitur, ibi cautius eſt agendum. *ff. de carb. edi. l. 1. l. addictos ſupplicio. §. ſed & ſi quis. C. & app.* & quia ſi ex ſuſpicione quamuis vehementi nõ debet quis condemnari, *extra de præſum. c. literas. & ff. de pœ. l. abſentem*, ergò & de hoc, cum ſit tantum crimen, debet ſpecialiter dici, & hoc propter pœnas quæ ſequuntur, *vt eſt dictum, & probatur extra de hære. ca. ver-*
68 *gentis. & c. quicunque. §. hæreticis. eo. tit. in 6.* † Secunda, quòd licèt qui leui argumento à Fide Catholica deuiat, hæreticus cenſendus ſit, *vt C. de hæret. l. 2.* tamen talem deuiationem plenè probari oportet per indicia, & quæ indicia plenè per teſtes probari debent, *vt C. fa. erc. l. fi. vbi not. gl. in ver. indicijs.* Tertia, quòd etiam in hoc crimine teſtis non debet officium teſtis excedere, & ſic non interpretari, nec iudicare, *vt C. de er. mil. ann. l. per hanc. 30. q. 5. c. iudicantem. 3. q. 9. c. pura, & ſimplex. ff. de teſt. l. ob carmen.* Quarta, quòd teſtes debent deponere veriſimilia.

lia. *digeſt de teſt leg. ob carmen*, nec per eundem præmeditatumque ſermonem, nec aſtutè, & malitioſè, ſed legibus amica ſimplicitate vtentes. *digeſt de teſt. leg. 3. §. pen. & in auth. de teſt. §. ſi verò aſtu. col. 7.* † Quinta, quòd etiam infamia, quæ non habet ortum à perſonis non ſuſpectis, non eſt attendenda. *extra de accuſ. ca. cum oporteat, & ca. inquiſitionis. hæc Old.* Quibus adduntur aliæ, & ſecundum ordinem. Sexta eſt, quòd licèt regulariter cogitatio non puniatur, ſi ſtat in meris eius terminis, vltra non progrediens, *vt l. cogitationis. ff. de pœn. ff de verb ſig. l. fugitiuus. & l. ſæpè. in fin. eo. tit. l. inficiandi. in princ. digeſt. de fur. & not. in leg. ſi quis non dicam rapere. Codic. de epiſcopis & cler. per Alb. in 2. parte ſtatut. quæſtione 167. incip. quærit. & per Bald. in leg. non ideò minus enim, 6. col. verſi. Sextò quæritur. Codic. de accuſ.* Tamen fallit in hoc crimine hæreſis, quia eſt delictum quod ſola voluntate, & in mente committitur. *cap. excommunicamus. §. credentes. de hære. ſecundum Bald. in dict. leg. ſi quis non dicam. Ioan. de An. in cap. ſi quis epiſcopus. 3. col. de hæret. & in cap. conſuluit. 3. col. de vſur. & per Felyn. in tract. ſuo de conatu, col. 2. verſ. quis caſus.* † Septima, quòd licèt ex ſola confeſsione quis damnari non poſsit, niſi aliter conſtet de delicto. *vt l. 1. §. itē illud. & ibi Bart. ff. ad Syl. Are. in tract malef. in gl. in ver. & veſtē cœleſtē abſtulit. ver. q̃d ſi aliquis cōfitetur ꝑ Ang. in l. 1. C. de conf. ꝑ Bal. in auth. ſed nouo iure. C. de ſer. fug. Paul. de Caſtr. in l. quoties. § ſi quis nomen. ff. de hær. inſt. Fely. in c. auditis. in 16. col. extra de præſcript.* Tamen in hoc crimine ſola confeſsio ſufficit, quoniam de ea aliter liquere non poteſt, cum ſolus Deus ſit ſcrutator mentis.

ſecundum

69 (beside "digeſt de teſt. leg. 3 … col. 7. † Quinta") · 70 (beside "† Septima")

ſecundum Bal. in d. l. ſi quis non dicam rapere, & ſenſit Felyn. vbi ſuprà. Declaratur tamen dummodò talis confeſsio ſit veriſimilis, vel vera, *per no. per Bal. & Ang. poſt gl. in d. l. 1. Bald. in l. ſi quis in hoc. Cod. de epiſc. & cler. per Cap. conſi. 33. & per Alex. in conſil. 116 in 4. vol.* vbi conſuluit, quædam mulier fuerat confeſſa ſe dediſſe venenum viro ſuo ad bibendum, & quòd ob id mortuus erat, nihilominus, quia iudicio medicorum, tale venenum non erat efficax ad mortem, conſuluit ex tali confeſsione non poſſe mulierem condemnari, *& faciunt not. per Aret. in lib. maleſ. in verbo, comparent inquiſiti in termino defenſionis. col. fi. in fin. & per Paridem, in tractatu ſuo ſyndicatus. ca. 25. in verbo confeſsio.* Et propterea dicunt Doct. quòd Iudex debet inquirere de veritate confeſsionis, quia aliquando aliqui confeſsi ſunt delictum, & poſteà reperti ſunt non deliquiſſe, & ſic ergò non debet ſubitò ex confeſsione reum condemnare, aliàs
71 poneret ſe in periculo. † Secundò declaratur, dummodò non ſit æquiuoca, *per ea quæ habentur per Bal. in d. authen. ſed nouo iure. C. de ſer fug.* vbi dicit, quòd per illa verba, per quæ quis confitetur ſe feciſſe multa furta eodem loco diuerſis temporibus, quia ſunt obſcura, quia poſſunt intelligi de diuerſis temporibus continuatis, non poterit condemnari tanquam commiſiſſet plura furta, niſi in inquiſitione eſſet dictum cum temporis interuallo, *refert & ſequitur Ang. in d. tract. in gl. in verbo, & veſtem cœleſtem abſtulit, verſ. quid ſi quis confitetur, & per Capol. in conſ. 77.* vbi dicit, quòd ſi inquiſitio confeſſata poteſt interpretari in diuerſos ſenſus, præſumitur

mitur in benigniorem partem pro confitente.*ff. de iud.l.ſiquis intentione ambigua, & quod no.extra de acc.c. cum dilecti.& extra de ſpon. ca. ex literis. & Capol in conſ.1. col.2.in prin.& in conſil.24.in 10.col.ver.12.ideò,& vlt.& faciunt quæ conſuluit Rom.in conſ.455.& Alex.in conſi.183.col. 2.verſi.tamen ad omne dubium tollendum.& Paul.de Caſt.in conſi.374.in 2.parte nouorum*, vbi de confeſsione indiſcreta, & quæ poteſt comprehendere plures eiuſdem nominis.† Ex quibus infero, quòd cùm 72 licèt quædam mulier confeſſa eſſet ſe alias in iudicio abiuraſſe hæreſim in manibus alterius inquiſitoris, quòd tamen ex noua confeſsione, & relapſu, non poterat dici plenè relapſa, & quia vocatus ab inquiſitore ad illud examen, ita dixi in contigentia facti. Adduco rationem, quoniam poterat eſſe, quòd abiurauerat hæreſim, ſed tamen non propter vehementem ſuſpicionem ſed leuem: & ideò, quia non poteſt quis ex abiuratione facta ex leui præſumptione damnari, vt relapſus.*c.accuſatus.de hæret.in 6.*non conſtito ex qua præſumptione proceſsiſſet talis abiuratio, dicebam, quòd non poterat ex tali confeſsione vti relapſa condemnari, quia debet fieri interpretatio in benigniorem partem. Concurrebat etiam, quia non apparebat de tali abiuratione, nec de perſona vel nomine inquiſitoris, in cuius manib. eſſet facta. Et ita fuit concluſum, licèt inquiſitor inclinaret prima fronte in partem contrariam, & vellet eam vti relapſam condemnare. Tertiò, dummodò talis confeſsio ſit iudicialis, & non facta in foro pœnitentiæ, *per tex.in c.ſi ſacerdos.*

dos,cum ibi no. per Panor. extra de off. or.& per not.per Bald. in l.archigerontes. Cod. de epiſc.aud. faciunt no. per Arch.in c. vtilem 22.q. 2. vbi refert Alex. Papam III. qui cum non poſſet condemnare quendam Epiſcopum qui ei reuelauerat Simoniam commiſiſſe, induxit illum Epiſcopum ſub promiſsione impunitatis, vt crimen ſuum confiteretur coram Cardinalib. quo facto, poſteà ex tali confeſsione priuauit eum: & dicit Archid. quòd fuit laudatus, quia dolum bonum commiſit.

73 † Octaua, quòd etiam poſt dicicita teſtificata poſſunt in hoc crimine de nouo examinari teſtes ſuper ijſdem articulis. *ita Ang. in l.per hanc.C.de temp.app.col.8.alle.c.fin.de hær. in 6. Dom. in c.officium.in §.verum.eo.ti.& li.Bal.in l.eos. §.ſi quid. Cod. de app. Fel. in cap. fraternitatis. col. 10. verſ. item limita in cauſa hæreſis. extra de teſt.* & hoc dummodò Iudex faciat ex mero, & puro eius officio, ſicut etiam dicitur in alijs criminibus, *vt habetur per Doct. in ca. cum clamor. extra de teſti.per tex.in l.2.§.ſi publico.ff. de adult.ſecundum Aret.in d.c.cum clamor.Arch. & Io.And.in c.per hoc, de hær.in 6.& Io.And.in c.vt officium.eo.tit.& lib.* Quæ reſtrictio tamen videtur mirabilis, attento, quòd etiam in iſto crimine admittuntur teſtes, in quib. etiam cadit ratio ſuſpicionis, ſicut etiam ſuſpecti teſtes habētur propter timorem ſubornationis, vbi examinantur publicatis atteſtationib. Item quia vbi agitur de periculo animarum, tamen attenditur rigoroſa ſubtilitas publicationis teſtium, *vt habetur per Dom. Ant.in c.atteſtationes, col. 3. ver. obuiat. de deſpon.imp, Panor.in cap iurauit. de prob. & per Fely. in d.c fraternitatis.* ergò videretur dicendum indiſtinctè

ſtinctè teſtes ſuper ijſdẽ capitulis publicatis atteſtationib. poſſe examinari, & ſic etiã ad inſtãtiam partis. † Nona, ꝙ in hoc crimine etiã nõ fit publicatio teſtiũ, vbi teſtib. propter potentiã perſonarũ cõtra quas inquiritur imineret graue periculũ, licèt in alijs criminib. ſecus, *in c. fi. de hær. in 6. & ibi Io. And.* aſsignat rationes multas ſpecialitatis, ſed non concludunt. Decima, quòd poteſt hæreticus etiã à plurib. inquiri *d. c. per hoc. & cle. 1. eo. tit.* quod eſt cõtra regulã, *l. vbi cœptũ. ff. de iud. vbi etiã Ang. ita dicit, & not. Ely. in ca. ex tenore, in ver. fallit octauò. extra de reſc. Bal. & Ang. in l. ſi plurib. ad fi. ff. de leg. 1.* vbi traditur *poſt Bart.* materia præuentionis. Sentẽtia tamẽ illius præualet, q prius formauit inquiſitionẽ, licèt alius prius peruenerit ad ſententiã, quod eſt verũ, *ſecundum Alex. ibi*, quando inquiſitores ſunt diuerſorum locorũ. aliàs ſeruabitur quod traditur *in d. c. per hoc:* & ſic in caſu diſcordiæ recurretur ad Papã. Data autẽ contumacia rei in alijs criminib. etiam poterit reus cõuẽtus ab vtroq; iudice cõdemnari. *Ita Bar. in l. ſepulchri. ff de ſep. viol. & Bal in l. Senatuscõſulto ad fi. C. qui acc. non poſ.* Præuẽtio tamẽ procurata nõ haberet ꝓdeſſe reo *ita Bar. & Doct. in d. §. ſi quis ante, & not. Cæp. in caut. ſua. 19.* † Vndecima, quòd occultans hæreticũ ſcienter, poteſt puniri ſicut hereticus, *ſecũdũ Bal. in l. 1. C. de his q latro.* vbi idẽ de occultãte latronem. Et facit, quia vt dicit gloſſ. *rubrica ibi*, qui occultat alienũ delictũ facit illud ſuũ. *eſt bonus tex. in l. pen. Cod. ad leg. Iul. de vi publ.* Duodecima, quòd hæreticus, etiam poſt mortem poteſt inquiri, & damnari, *c. 2. de præſcr. in 6. 24. q. 2 in ſum. & c. vlt. 23. diſt.*

(Margin: 74 beside "partis. † Nona"; 75 beside "Cæp. in caut. ſua. 19. † Vndecima")

ca. quo-

ca. quorundam de hær. cap. ſi quis epiſcopus, & l. hæreticos, C. de hær. licèt in alijs criminibus regulariter ſit ſecus, *ſecundum Bal. Saly. & Doct. in l. 2. Cod. qui teſta. face. poſſ. per Fel. in d. c. ſi quis epiſcopus. & per Paridem in tract. ſuo ſyndicatus. ca. 53. in verbo, mortuus, & per B. Th. 2. 2. q. 40. c. 1.* vbi idem dicit de occiſis in duello. *& faciunt quæ no. per Io. And. in c. in fidei. de hære. in 6.* vbi dicit, quòd licèt cõcilium poſsit damnare Papam viuentem de hæreſi. *40. diſt. c. ſi Papa. ad fi.* tamen Papa erit iudex cõpetens cauſæ ſui prædeceſſoris, ſi accuſetur de
76 hoc crimine. *24. q. 1. c. admittantur.* † Decimatertia, quòd bona hæreticorum tanquam publicata ipſo facto capiuntur. *c. 2. de præſcri. in 6. & habetur in ca. vergentis. de hær. & faciunt quæ not. Bar. in l. eius qui delatorem. ff. de iu. fiſc.* quod procedit etiam lapſo quinquennio, quicquid dixerit Bar. *in l. 2. C. de apo ſecundum Pan. vbi Fely. in c. cum nobis. extra de præſcr. & per Doct. in d. ca. 2. vbi eſt tex.* & dicit Panor. quòd licèt dictum Bar. poſsit procedere in iurib. Fiſci vel Principis, habita diſtinctione inter bona Fiſco incorporata, & bona delata nondum incorporata, vt ſic in bonis nondum incorporatis ſufficiat præſcriptio quinque annorum, *vt d. l. 2.* tamen reſpectu Eccleſiarum inferiorum requiritur præſcriptio 40. annorum: reſpectu verò Eccleſiæ Romanæ
77 100. annorum: *vt ibi latiùs per eum.* † Decimaquarta, quòd hæretico denegatur audientia, etiam in multùm fauorabilibus, ita quòd nec ſpoliatus petens vt reſtituatur, auditur, nec ſi dicat illum à quo fuit percuſſus, quià clericus, quod eſt excõmunicatus. *Do. in c. in nomine Domini 23. diſt. Roma in l. 1. §. ſub-*

§. ſublata. ff ad Treb. Fel. in c. ad abolendam. de hære. c. in eo. ver. ſi verò quaſi. in fi. de ſent. excom. Car. in cle. vt Romani. §. cæterùm. de ele. & Fel. in c. abſolutionis. eod. tit. de ſentent. excom. Et ampliatur, quia nedum ipſe non auditur, ſed nec etiam alius aduocando pro eo. *c. ſi aduerſus. de hære.* Quod tamen dicit Fel. ibi verum, niſi eſſet dubium de hoc, quia obiecta non ſaperent hæreſim manifeſtam: *all. Old. conſ. ſuo 220.* vbi ita dicit ſe defendiſſe quendam, quia obiecta non ſapiebant hæreſim manifeſtam, & poſſunt adduci quæ not. per Doct. *in tract. malefi. in gloſſ. in verbo, Andream auxiliatorem. verſ. ſi autem diceret ſtatutum. in additio. & per Alb. in 3. parte ſtatutorũ. quæſt. 32. quæ incip. ipſe Gandinus. in rub. de bannitis. verſ. item pone.* † vbi dicunt, quòd illa opinio, quæ eſt, quod poſsit aduocari pro bannito, 78
eſt æquior, quia officium allegandi eſt publicæ vtilitatis, *vt ff. & C. de poſtu. ff. de procu. l. ſeruum quoque. §. publicè.* ergò quis aduocando pœnam non meretur. Et dicit Old. quòd ipſe exiſtens Romæ pro dominis Vicecomitibus, qui damnati fuerant de hæreſi per Io. Papam 22. & iniuſtè, petijt proceſſus annullari, quia non eſt fauere hæreticis, qui coram ſuperiore defendit; & dicit etiam obtinuiſſe Pergami. Et poſſunt adduci quæ not. per Bartol. *in l. ſi confeſſus. ff. de cuſt. & exhi. reo.* vbi dicit, quòd Iudex Secularis, cui per inquiſitionem fuit traditus condemnatus, & quòd non vult inquiſitionem facere, *de quo etiam per eundem in l. magiſtratib. ff. de iuriſd. omn iud. vbi etiam alij Docto. & per Inno. in c. paſtoralis. col. fin. extra de off. deleg. & in c. cùm in iure peritus. eod. tit.* vbi dicit, quòd Iudex Secularis, quando ſic

videt condemnationem iniuſtam, non debet illam exequi,ſed debet ad ſuperiorem reſcribere, *Refert,& ſequitur do. Ioan. Puteus in dict. leg. magiſtratibus*, & adducit rationem, quia & ipſemet Iudex qui tulit ſententiam, ſi poſteà ex aliquo accidenti ſibi videretur iniuſta, quamuis tranſiuiſſet in rem iudicatam, haberet neceſſe ſuperſedere, & ad Principem reſcribere. *leg. 1. §. ſi quis vltrò. &*
79 *§ ſeq. digeſt. de quaeſt.* † Decimaquinta, quòd licèt in caſu dubio Iudex cognoſcat. regulariter an ſua ſit Iuriſdictio. *leg. ſi quis ex aliena. digeſt. de iud.* tamen Inquiſitores qui ſe non intromittunt niſi in his quæ ſapiunt hæreſim manifeſtè, *vt ca. accuſatus. §. ſanè. de hære. in 6.* non poſſunt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio, *ſecundum gloſſ. in dict. §. ſanè, facit in ſimi. text. in ca. caeterum. de iudic.* vbi negata qualitate Iuriſdictionem tribuente, Iudex non cognoſcit de iuriſdictione, nec *per no. in ca. 1. de off. deleg. in 6.* ſtaretur aſſertioni ipſorum Inquiſitorum, ſi ad fundandam eorum iuriſdictionem dicerent notoriè ſapere crimen hæreticum. *& dicit Fed. de Sen. in conſi. 157. in vlt. reſponſione*, quòd nec hanc probationem manifeſti poſſunt Inquiſitores reciperè in forma probationis, quia non eſt adhuc iudex, licèt in forma inſtructionis, & informationis extraiudicialis, & ex mero eius officio ſic. Et faciunt quæ habentur per Aret. *in ca. quoniam contra. in 2. col. extra de prob. vbi alleg. Spec. in titul. de inquiſitione. §. nunc tractemus. verſi. hoc autem notandum. & Pan. in ca. cum oporteat. de accuſ.* vbi dicit,
80 † quòd Iudici procedenti per inquiſitionem, &

& dicenti ſe informatum de fama, non ſtatur, ſi eſt iudex delegatus, ſi verò eſt ordinarius, ſic, niſi appelletur. Et hanc concluſionem etiam ſequitur, & tenet Felynus *in cap. ſi clericus. de foro competen. poſt Domi. ibi.* quidquid dicit Panormitanus *ibi*, vbi dicit, quòd licèt Inquiſitores non poſſunt cognoſcere an ſapiat hæreſim, tamen ſi velint cognoſcere, an ſapiat manifeſtè, ſic, quod etiam tenuit idem Pan. *in ca. 1. de ſort.* quem tamen non alleg. Fel. *ibi*, & ita dicit Panor. ſe intelligere text. *in c. 1. & fin. de off. delegat. in 6.* quæ iura videntur contrariari deciſioni gloſſ. *in dict. §. ſanè. & in c. 1. de off. deleg.* vbi etiam tenet idem: cum quo etiam videtur tenere idem Fel. ſibi contrarius *in ca. ſuper literis. 21. col. verſ. fallit decimò. extra de reſcrip.* Are. tamen *in dict. ca. quoniam contra.* videtur tenere primam opinionem, quam ſimpliciter refert. Et ad hoc etiam videnda ſunt pulchra not. per Are. *in conſ. ſuo 165. in 6. col. ver. & ſequitur*, vbi latiſsimè concludit, † quòd debet prius conſtare de qualitate notorij, antequam Iudex ipſius notorij ratione poſsit procedere, & quod non creditur Iudici aſſerenti ipſum notorium, licèt ei credatur ad formandam inquiſitionem de fama præcedente, quia talis aſſertio eſt leuis præiudicij, quod non eſt aſſertio notorij, *vt ibi latiſſimè per eum*, dicentem etiam, quòd ad probationem notorij debent recipi teſtes parte citata. Videnda etiam ſunt no. per gloſſ. *in dict. ca 1. de off. deleg.* quæ declarant, quomodo accipiatur manifeſtum. Et de quibus, prȩterquã in prædictis caſib. cognoſcãt 81

inquiſitores. *not. per Aret. in conſil. 83. vbi refert Bal. & Io. Mod.* & dicit, quòd cognoſcunt etiam de alio crimine ex hæreſi oriente, & pulchrè per Old. *in conſ. 35. quod incipit, in fine art.* vbi dicit, quòd non cognoſcunt de his, quæ tendunt tantummodò ad contemptum, vel opprobrium fidei, vt eſt crucifigere animal, *de quo etiam per Cald. in ti de Iudæis. conſi. 2. & conſi. 11.* vbi idem dicit, de pertinentibus ad ignominiam Dei, quia de illis non cognoſcit, *vt habetur per Pet. de Anc. conſ. 12. aliàs 15. incip. ſpiritualiter. Fel. in ca. poſtulaſti. de Iudæis.* Decimaſexta, quòd licèt *gl. in d. §. ſanè. in ver. ſaperent*, dicat, † quod licet Dæmones

82 inuocare, & ab eis reſponſa expoſcere, dicatur ſapere hæreſim manifeſtè. *26. q. 4. c. igitur diuinationes:* tamen hoc non eſt indiſtinctè verum, quia, vt dicit Old. *in conſ. ſuo 210.* cum actus morales reſultant ex fine intento, quoniam actus, & voluntas diſtinguunt maleficia. *ff. ad l. Cor. de ſicar. l. diuus, & ff. de fur. l. verum.* Multùm refert, vtrum inuocentur Dæmonia, & eorum reſponſa expoſcantur ad ſciendum futura, an verò ad id, quod conuenit ipſi Dæmoni, vt eſt ad tentandum pudicitiam mulieris, vel ſimilia. Quia primo caſu licèt ſaperent hæreſim manifeſtè, *vt inquit illa gl.* quia attribuitur creaturæ id, quod venit attribuendum Creatori, iuxta illud Eſaiæ 40. ca. Annunciate quæ futura ſunt, & ſcimus quòd Dij eſtis vos: ſecundo tamen caſu, ſi id fit per modum Imperij, & non adorationis, fit feudum: & mortale pactum, ſecùs, *quod etiam tenet Ioa. An. in rub. extra de ſort. in addit. Spe. & Pan. in c. 1. eo. tit. de quo etiam per And. Sic. in conſ. 55. inci. In nomine Ieſu, caſus eſt*

eſt talis, quidam pro inueniendo furto, vel ſciendo aliqua ſecreta, accipiunt phialam cum aqua cõmuni in pe. col. in 1. vol. vbi etiam per eum latè per totum illud conſilium: an & quando Sortilegium, vel Diuinationes dicantur ſapere hæreſim manifeſtam, ita quòd talia facientes vel procurantes poſsint puniri per inquiſitorem. † Decimaſeptima *ſecundum Oldr. vbi ſuprà* quòd etiam his quæ non ſunt formaliter hęretica, licèt hæreſim ſapiant, detrahendum eſt propter muliebrem ſimplicitatem. *C. de iu. & fact. ign. l. 1 de iure del. l. vlt. §. vlt. & de his qui ſibi aſcr. int. l. pen.* & eo modo propter furorem, etiam ſi prouenit ex mulieris amore, quoniam ſcriptum eſt, quòd nihil furore amoris eſt vehementius. *in auth. qui. mo. na. eff. legit. §. illud quoq;* & quia dicit Philoſophus *7. Eth.* coire enim & concupiſcentiæ Venereorum: & quædam talium manifeſtè corpus tranſmutãt, quibuſdam autem inſanias faciunt. Nam quocunque in crimine furioſo parcitur. *ff. ad l. Cor. de ſica l. infans*, & hoc etiam in crim. læ. maieſt. Quod videtur notandum, etiam propter muliebrem, & ruſticanam ſimplicitatem, quia etiam eis ſubuenitur propter eorum ignorantiam, *vt eſt dictum ſuprà ff. de iur. & fac. ign. l. 3. & C. qui admitti. l. iuris ignorantiam. in l. ſi quis id, quod. ff. de iuriſ. om. iud. per Bar. & Doc.* vbi plenè, an error iuris naturalis excuſet à dolo vero, & maximè propter ætatem, vel ſexum muliebrem, & an à præſumpto, concludentes primo caſu, quòd non, ſecundo verò caſu, ſic, *& habetur per Alex. conſ. ſuo 103. in 1. vol.* vbi idem dicit de ruſtico, & milite. *& per Cæp. conſ. 21. col. 7. & conſ. 24. col. 2. & per*

Bald. in l. error. Cod. de iuris, & facti ign. & faciunt quæ habentur per Bald. in rub. C. de ſumma Trin. & fide Catho. vbi dicit, idiotas, & ruſticos excuſari, ſi errant in aliquo articulo Fidei, dummodò habeant Fidem implicitam, quia credũt quòd ſancta credit Mater Eccleſia, nec pertinaciter errorem ſuum de-
84 fendũt. † Decimaoctaua, quòd indiſtinctè in hoc crimine poſſunt compelli teſtes ad teſtificãdum, *vt per Pan. in c. dilectorum. extra de teſtibus cog.* licèt in alijs criminibus ſint opiniones. Decimanona, quòd in hoc crimine ſtatur vltimo dicto teſtis, licèt primò dixerit aliquem eſſe innocentem, & ſic contrarium eius, quod vltimò dixit, licèt vtrunque dictum ſit iudiciale *cap. accuſatus. §. licèt. de hær. in 6.* licèt in alijs criminibus ſtetur primo dicto, *vt per Mod. de vtroque in ca. cum in tua. extra de teſtib.* Vigeſima, quòd in hoc crimine poteſt committi, examinatio teſtium alteri. *ca. inter officiorum. §. verò. de hær. in 6.* in alijs verò criminibus, ſecùs *per Abb. in ca. cum cauſam. de teſt.* Vigeſimaprima, quòd admittuntur teſtes, excommunicati & ſocij criminis. *ca. in Fidei. de hær. in 6.* cum limitatione & ſeu declaratione tamen, de qua ibi, videlicet, dummodò ex veriſimilibus coniecturis, & ex numero teſtium aut perſonarum tam deponentium quàm eorum contra quos deponitur, qualitatem ac alijs circumſtantijs ſic teſtificantes falſa non dicere præſumantur. Ob quod ergò fit, vt debeat dici, quòd perſonis de quibus ſuprà, non ſit credendum, cum ſint illuſæ, & rationi-
85 bus prætactis. † Vigeſimaſecunda, quòd etiam

crimen

crimen ſapiens ſpeciem hæreſis, vt eſt iurare per membra Chriſti pudibunda, etiam per laſciuiam, & ebrietatem, eſt punibile, licèt non tantùm, ſicut quando iurat indurato animo. *ſecundum Bald. in l. accuſationem. colum. 3. qui accuſa. non poſ. C.* vbi etiam dicit, quòd non eſt veniæ locus, cum Maieſtas Diuina tam deteſtabiliter vili penditur, *vt C. ſi quis Imper. maled. l. 1.* & quòd Epiſcopus, ſi vult, non poteſt facere pacem de tali maledictione Dei. *per not. 23. q. 6. c. vt pridem, in gloſ. arg. ff. quod vi aut clam. l. prohibere. §. planè ff. de pac. leg. contra iuris. ff. mand. l. ſi hominem. de verb. oblig. l qui Romæ. §. Callimachus. C. de epiſc. & cler. l ſi quis genus.* Prælatus enim ſuam, & non Eccleſiæ, iniuriam poteſt remittere, *vt not. 23. q. 4. c. inter querelas, & c. ſi is. in gl. & c. ſi. illic. Concordant no. per eundem in l 1. C. de rap. virg.* vbi de raptu monialis non poteſt fieri concordia, quia principaliter Deus eſt offenſus, in tantùm, quòd nec Papa poteſt remittere talem offenſam quo ad mundum. Et faciunt quæ not. per Bartol. *in ſuo conſil. 167. incip. Quòd miniſter fratrum de pœnitentia & Ioann. de Ana. in c. 2. in 14. colum. extra de maled.* vbi dicunt † quòd in ſtatuto de pace habita cum 86
offenſo, non comprehenditur qui blaſphemat Deum, niſi agat pœnitentiam, quia offenſus eſt Deus, *habetur per Fel in c. de his. in 2. colu. verſ fallit primò. extra de accuſ.* Quæ multum ſunt notanda pro Iudicibus, qui modico ære accepto indulgent blaſphemantibus, & blaſphemias audire diſſimulant, & peſsimè; quia *vt dicit text. in c. non-*

nullis. extra de Iudæ. diſsimulare non debemus opprobrium eius qui probra noſtra deleuit. Et dicit Paris de Puteo, *in tractatu ſuo ſyndicatus, in ca. an poteſtas. colu. 2.* quòd blaſphemanti Deum nulla defenſio competit. Quod dictum tamen videtur intelligendum cum diſtinctione, an procedat ex calore iracundiæ, vel non, & an talis calor procedat ex iuſta cauſa, & ſit calor maximus, vt quia fuit prouocatus, aut ex iniuſta cauſa puta ex ludo. *per not. per Pano. in c. 2. de maledictis.* Et ita arbitror intelligenda eſſe not. per Alex. *in conſ. 15. in 3. parte, & Fel. in c. auditis. in antep. col circa fi. extra de præſc.* vbi dicunt, quòd licuit blaſphemanti prouocato ſe in conſequenti corrigere, quia in illo caſu, ille non dabat operam rei illicitæ; ſed ſecùs videretur dicendum, vbi quis blaſphemaret, puta in ludo vel aliter, ex opera illicita, quia talis correctio non videretur excuſabilis, cum calor iracundiæ tunc non excuſet. *per Panorm. vbi ſuprà. videnda tamen ſunt etiam quæ dicam in ver. vl pro nunc.*

87 † Vigeſima tertia, licèt regulariter dolus præponderet culpæ, tamen in hæreſi commiſſa etiam lubrico ignorantiæ, propter nobilitatē ſubiecti culpa præponderat dolo commiſſo in alio crimine, pùta in hæretico, quia eſt delictum grauius quâm ſit homicidium. Nam hæreticus ponit os in cœlum, & blaſphemat Deum, vnde propter nobilitatem eius quem offendit, eſt grauius. *ita Bald. qui alleg. Angel. in l. 1. in 11. colu. ad fin. C. qui accuſ. non poſ.* Quod dictum tamen puto intelligendum ſecundum not. per Old. *in conſil. 210. & relatum ſuprà in 16. concl.* videlicet, niſi in non ſapienti-

pientibus hæreſim non manifeſtè, quia ex lubrico ignorantiæ eis detrahitur.† Vigeſimaquarta, 88
quòd in hoc crimine ex ſola ſuſpicione proceditur ad inquiſitionem, quamuis diffamatio non procedat, quæ in alijs criminibus debet præcedere. *ſecundum Dom. Ant. Innoc. & Doct. in c. cum oporteat. de accuſ. vbi etiam Are. col. 7. per tex. in cap. officium. de hær. in 6.* quod etiam licet. *Spec. in tit. de inquiſitione. §. 1. ver. verum. & in addi. Ang. in lib. maleſ. in gl. in verbo, hac eſt quædam inquiſitio per Doct.* Quinimò ſecundum Bald. *in conſ. 79. in c. regula iuris. in 3. vol.* in hoc crimine etiam ex ſola ſuſpicione habente ortum ex coniecturis proxima veris, vt ex confeſsione ſocij criminis poteſt procedi ad torturam, licèt in alijs criminibus infamia, & indicia debeant præcedere. *ff. de quæſt. l. maritus.* & confeſsio ſocij criminis non probet aliqualiter, nec etiam alias probationes coadiuuet, præterquam ad inquirendum, quia talis eſt infamis facinoroſus, vilis perſona, & ſuſpecta, vnde ei non creditur. *l. fi. C. de accuſ.* poterit tamen, *ſecundũ eum ibidem,* reus ſe purgare, *per no. in c. at ſi clerici. extra de iu.* dicens, quòd etiam inquiſito debent dari capitula, & dicta teſtium, *extra de ſimon. capit. licèt Hely. & capit. qualiter, & quando, el. 2. §. debet, de accuſat.* niſi fortè hoc fiat per ſubterfugia, & contra facti notorietatem, & publicè interſit potiùs ad pœnam procedere, quàm differre. *Cod. de fer. l. prouinciarum. aliàs incipit, præſides.*† Et dicit, quòd coniecturæ ſufficientes in hoc crimine committuntur 89
arbitrio iudicis. *per not. per Barto. in l. fi. ff. de quæſtio.* & quòd conuerſatio cum hæretico eſt magna præ-

ſumptio: quia mores formantur à coniuncto. C. *de cohort. l. ſi cohortalis. libr. 12. ff. de re milit. l. non omnes. §. à barbaris. extra de præſump. capit. literas.* Nam quis bonus vel malus præſumitur propter patrem. Item ex conuerſatione. Item ex magiſtro, quem quis habet bonum, vel malum. *2. quæſt. 7. c. peruenit ad nos. 28. q. 1. can. ſæpè. de ædil. edic. l. ædiles. §. Pedius.* vbi gloſſ. all. illud Sapientis: Cum bonis ambula. Vigeſimaquinta, quòd in redeunte ab hæreſi requiritur ſcriptura. *c. ſaluberrimum. 1. quæſt. 7. not. glo. in capit. 2. de cenſ. in 6.* licèt regulariter ad probationem actus non requiratur ſcriptura; *vt in illa gloſſ. quæ enumerat*
9° *alios caſus ſpeciales.* † Vltimò pro nunc, quia dixi *ſuprà in 7. concl.* quòd confeſsio non debet eſſe æquiuoca, aliàs fieret interpretatio pro reo, *adde not. per Fely. in c. auditis. col ant. ver. limita ſecundò. extra de præſcript.* vbi dicit, quòd imò fauore animæ ad ſalutem, & in foro conſcientiæ, ſemper fienda interpretatio in deteriorem partem, *per not. per Pet. de Anch. in conſilio 179. incip. prima facie, cum multis alijs concord. Et adducit Hoſt. in ſumma de Iudæ. §. & in quib. ad finem.* vbi refert Hoſt. quòd ſi aliqua verba aliquo modo eſſent excuſabilia, quòd tamen debent potiùs capi in malam partem, ſi ſunt prolata à malo homine. Et ita dicit ſe feciſſe condemnare quendam Iudæum in quingentis ſolidis regalium, qui cùm redderet coram eo computum, & leuaſſet manum verſus crucem, dicens, mallem eſſe ſuſpenſus ſicut ille, qui ibi pendet, quàm reddere ampliùs computū coram vobis, & ſe excuſaret, quod intellexerat de quodam latrone ſuſpenſo in furca, qui pende-

bat

bat verſus Septentrionem ſicut Crucifixus, tamen dicit Hoſti. quòd de malo verbo & de malo homine nō debet præſumi, niſi malum, ideò, &c. vt etiam cæteris imponeretur terror, interpretatus fuit illa verba in malum:
Ad laudem Ieſu Dei.
Amen.

FINIS.

FRANCOFVRTI,
APVD MARTINVM LECH-
LERVM, IMPENSIS HÆREDVM
Chriſtiani Egenolphi.

M. D. XCII.

De arboribus, atq vitibus aureis, et quo aurum servetur,
nascatur, augeat, et veluti in arbusculas crescat,
ac in fructu successive vanescebat, et plantentur,
crescantq, et ipsi in modum arbuscularum in diversis
locis, vide Joannem Pinedam in illud Job cap. 28. 1.
Habet argentum venarum suarum principium. Et auro locus
est, ubi conflatur. To. 2. pag. 288. Et Franc.[illegible]
[illegible] pag. 35. [illegible] Alex
[illegible] ad Alexandro libro 4. [illegible] cap.
9. folio 150.

VITTORIO BIBLIOTECA